# HET MISSIEWERK

## TIJDSCHRIFT VOOR MISSIEKENNIS EN MISSIEACTIE

UITGEGEVEN DOOR DEN
PRIESTER-MISSIEBOND
IN NEDERLAND
ONDER HOOFDREDACTIE VAN
PROF. DR. ALPH. MULDERS
EN
MGR. TH. M. P. BEKKERS



TWINTIGSTE JAARGANG

1939

ADMINISTRATIE: HUIZE BIJDORP, VOORSCHOTEN
DRUK EN EXPEDITIE: C. N. TEULINGS' KON. DRUKKERIJEN N.V.
'S-HERTOGENBOSCH

Wij herinneren op deze plaats er nog eens aan, dat, wegens de wijziging in den loop van het vereenigingsjaar van den P.M.B. (dat nu met het kalenderjaar samenvalt) en de verandering der verschijningsdatums van ons tijdschrift, op 1 Augustus en 1 November 1938 geen afleveringen van Het Missiewerk zijn verschenen. Met deze aflevering begint de 20e jaargang.

DE ADMINISTRATIE.




## BEZINNING EN BEZIELING

Bij de opening van den twintigsten jaargang maant een wijziging in de verschijningsdatums van ons tijdschrift de redactie tot *bezinning* op haar taak om daarna met frisschen moed en op haar wijze te blijven bijdragen tot de *bezieling* van de missiebeweging in Nederland.

Ongeveer gelijktijdig met en als *officieel orgaan van den Priestermissiebond in Nederland* opgericht, heeft dit tijdschrift voor missiekennis en missieactie van den beginne af de kerkelijke missiedocumenten gecommentariëerd, artikelen geleverd over allerlei missievraagstukken, overzichten gegeven uit de wijde wereldmissie, verslag uitgebracht over de missie-actie in binnen- en buitenland, melding gemaakt van het vertrek en den terugkeer van het missiepersoneel, de aandacht gevestigd op de verschenen missieliteratuur enz. Zonder aan de verdiensten van de talrijke medewerkers te kort te doen, mogen wij wel met name degenen dankbaar vermelden, die in het verleden de redactie ervan hebben gevoerd : *Prof. Dr. J. Smit,* die de idee tot uitgave van dit tijdschrift met kracht propageerde : *Mgr. A. Hermus,* die jarenlang den inhoud verzorgde ; *Rector C. Zwijsen,* die zijn journalistieke bekwaamheid in dienst stelde van dit algemeen missiebelang ; *Mgr. Th. Bekkers,* wiens organisatietalent nog altijd het orgaan van den Priestermissiebond steunt. Zij wisten een zoodanigen stempel van standing op het tijdschrift te drukken, dat bestuurders van den Priestermissiebond in het buitenland het als een navolgenswaardig model beschouwden en aanbevalen.

Toen dan ook in 1930 ons de taak van *hoofdredacteur* werd toevertrouwd, waren wij ons terdege bewust van de daarmede verbonden verantwoordelijkheid en trachtten wij van meet af aan, vaste rubrieken in te voeren, inhoud en vorm van het tijdschrift

naar een vooropgezet plan te verzorgen en aan gewekte verwachtingen te voldoen. Dit noopte ons, helaas, enkele malen tot het terugzenden van toegezonden copie — de meest delicate en ondankbare taak van een hoofdredacteur — maar schonk ons van den anderen kant de voldoening, van tijd tot tijd te mogen merken, dat men ons streven wist te waardeeren. Een en ander versterkte ons tevens in de overtuiging, dat wij het populair-wetenschappelijk karakter van het tijdschrift moesten handhaven door o.a. ernstig-verantwoorde en bevattelijk-geschreven artikelen te publiceeren.

Vol vertrouwen op de genade van God en met een beroep op de onmisbare medewerking van velen, gaan wij in de aangeduide richting moedig verder. Intusschen heeft het Hoofdbestuur van den Priestermissiebond, op ons voorstel, besloten, het tijdschrift voortaan *vijfmaal per jaar* te laten verschijnen — voorloopig nog slechts met hetzelfde totaal-aantal bladzijden — en wel in de maanden Februari, April, Juni, October en December. De hiermede verbonden verzwaring van onze persoonlijke taak wordt in de schaduw gesteld door de voordeelen, die deze maatregel meebrengt : vooreerst valt zoodoende de jaargang van het tijdschrift met het kalenderjaar samen, hetgeen eventueele verwijzingen vergemakkelijkt ; vervolgens krijgen de lezers een keer meer een aflevering onder de oogen ; eindelijk verschijnt het tijdschrift niet meer in de maand van de zomervacantie, die voor missieliteratuur wel het minst geschikt lijkt.

Wij stellen ons voor, nog meer dan in het verleden, bijzondere aandacht te schenken aan *kerkelijke documenten* betreffende de missie, waarvan wij, zoo mogelijk, den tekst met aanteekeningen en beschouwingen zullen publiceeren.

Met toegewijden ijver zullen wij ons erop toeleggen om de *artikelen en kleinere bijdragen*, die den hoofdschotel van elke aflevering vormen, degelijk en gevariëerd, belangrijk en actueel, verantwoord en verzorgd te doen zijn.

Zooals echter van zelf spreekt, zijn wij hiervoor van veler *medewerking* afhankelijk en daarop aangewezen. In het verleden heeft het ons weliswaar aan medewerking van den kant der missionarissen en missiologen niet ontbroken en wij blijven daarop rekenen, ondanks het feit, dat wij hun geduld soms op een zware proef moesten stellen. Enkel veroorloven wij ons den missionarissen, vooral hun, die reeds geruimen tijd in de missie verblijven, beleefd

in overweging te geven, hun artikelen door een confrater hier te lande, die met taal en stijl vertrouwd is, te laten keuren, resp. bewerken, alvorens ze aan de redactie toe te zenden. De hoofdredacteur zelf beschikt, helaas, niet over voldoenden tijd om dit, in sommige gevallen noodzakelijk, werk te verrichten, en de schrijvers mogen zich overtuigd houden, dat gedachten en beschouwingen, die in behoorlijken vorm worden aangediend, doorgaans meer nut stichten. Intusschen voelen wij voor de toekomst vooral behoefte aan instructieve artikelen en suggestieve bijdragen met betrekking tot de missieactie. Mochten de werkers, wier ervaring op dit gebied de beste leermeesteres is, ons tijdschrift willen benutten om, ook door hun woord, de missieactie in ons vaderland te helpen verbreeden en verdiepen ; met geen enkel ander tijdschrift bereiken zij een zoo uitgebreiden lezerskring, met name onder de seculiere en reguliere geestelijkheid van Nederland, als met hun en ons orgaan.

We zouden hier gemakkelijk een lijst met enkele tientallen namen kunnen publiceeren van personen, die ons hun medewerking schriftelijk of mondeling hebben toegezegd. Maar omdat wij overtuigd zijn, dat velen van hen, op de eerste plaats tot hun eigen spijt, door allerlei omstandigheden nooit hun belofte zullen kunnen inlossen, besparen wij hun liever deze gedrukte reminiscentie. Onze aandachtige lezers zullen trouwens t.z.t. van zelf degenen leeren kennen, die, tot ons aller vreugde en dankbaarheid, bij het woord de daad van medewerking voegden.

Onze *boekbesprekingen* zullen er vooral op gericht blijven om de lezers op de hoogte te brengen van den inhoud en de waarde der verschenen missieliteratuur ; ter zake kundigen bevroeden, dat, om zulks te doen op een wijze die tevens de billijkheid ten opzichte van schrijver en uitgever behartigt, wetenschappelijke ontwikkeling alleen niet voldoende is.

Nog *andere plannen* koesteren wij, o.a. zouden we graag naast de bestaande rubrieken : artikelen, kleinere bijdragen, uit de wijde wereldmissie, missieactie, missieberichten, boekbesprekingen, missiepersoneel, — nieuwe inrichten ; maar hieromtrent wenschen wij vooralsnog geenerlei toezegging te doen, gedachtig aan het wijze woord van den denkenden dichter :

„et versate diu, quid valeant humeri, quid ferre recusent."

Ten slotte bevelen wij ons tijdschrift in de welwillende belangstelling van onze duizenden *lezers* aan. Wij behoeven ons weliswaar niet te beklagen over ongemotiveerde kritiek van hun kant — en deze negatieve reactie heeft ongetwijfeld haar waarde — ; maar van den anderen kant bereikt een blijk van positief meeleven ons betrekkelijk zelden. En toch zou zulks, in den vorm van welgemeende waardeering, bezonnen advies, opbouwend plan, — de bereiking van ons ideaal niet weinig kunnen bevorderen. Bij voorbaat geven wij de verzekering, dat dergelijke suggesties niet alleen uiterst welkom zouden zijn, maar ook nauwgezet worden overwogen, om te weten, of zij voor verwerkelijking in aanmerking konden komen. Mocht ooit aan geuite of niet-geuite verlangens niet worden voldaan, dan gelieve men te bedenken en dit bij voorbaat als onze verontschuldiging te aanvaarden, dat de redactie met de mogelijkheden ook doorgaans de moeilijkheden ziet en met velerlei belangen moet rekening houden.

Moge ons tijdschrift, dat uiterlijk en innerlijk zijn cachet wil bewaren, zich in de groeiende belangstelling van de lezers, geestelijken en ontwikkelde leeken, blijven verheugen ; zulks beteekent meteen een sterke stimulans voor de redactie, wier dienende activiteit wel nooit de hooge opvatting van haar taak zal kunnen evenaren.

Nijmegen. Dr. ALPH. MULDERS.

---

## NIEUWE GEESTESSTROOMINGEN IN CHINA

### I.

Er is geen land ter wereld, dat de laatste halve eeuw zulke heftige en bruuske schokken heeft doorstaan als het onmetelijke Chineesche rijk. De weerslag van die woelingen vinden we in de volksgemeenschap. In de verbluffend snelle wisseling der geestesstroomingen, in het hevig bewogen rythme van actie en reactie kunnen we de ontwikkeling aanschouwen van de puberteitscrisis van een millioenenvolk in opkomst, bezield met bruisende levenskracht. Daarom is China zoo onberekenbaar. Daarom ook loopen de oordeelen over China's toekomst zoo uiteen : de een ziet een hoopvolle toekomst, de ander gevaarlijke, cultuurvijandige neigingen. — Wat zich in Europa heeft voltrokken in een geleidelijk

proces van eeuwen, ontwikkelde zich in China in het jachtende tempo van de moderne tijd : de groei naar de wereldgemeenschap der volkeren.

Met dit karakteristiek Chineesch verschijnsel moeten we steeds rekening houden, maar geheel bijzonder als we een oordeel willen vellen over de toekomstmogelijkheden van de Chineesche missie. Voor ongeveer twintig jaar golden deze stellingen als even zoovele axioma's : China staat op een keerpunt ! — China heeft definitief verworpen de eeuwenoude cultuur, en strekt met jeugdige geestdrift de handen uit naar de schatten der Westersche beschaving enz. enz. En de meest scherpzinnigen formuleerden aldus het brandende probleem : ,,China staat nu voor de keuze, wat zal het aanvaarden : het Christendom met zijn hooge cultuurwaarden, of het materialistische heidendom met zijn cultus van kapitaal en techniek ?'' —

Wat toen niemand voorzag, wat in geen eeuwen mogelijk scheen, zien we nu reeds na nog geen kwart eeuw, werkelijkheid worden : de kentering der geesten, de reactie op de onstuimige drang naar het Westen, naar het vreemde en nieuwe. China ziet weer met heimwee terug naar het met lichtzinnige baldadigheid verloochende verleden. Een verleden, dat, niet alléén in de oogen der Chineezen, het ,,rijk van het Midden'' eens verhief tot een centrum van levenswijsheid, schoonheidscultus en staatmanskunde. — Deze kentering is van buitengewoon belang voor de toekomst der kerstening van China. Anderen — niet-katholieken — hebben dit reeds begrepen en hun conclusies getrokken. Het wordt dus hoog tijd, dat ook wij onze aandacht eens wijden aan dit verschijnsel.

*Naar de chaos.* — Om deze reactie goed te begrijpen, moeten we eerst de oorzaken kennen van het fiasco der Westersche cultuurbeweging. — De kardinale fout van de leiders der laatste decennia was hun blinde bewondering voor de Westersche beschaving, hun afkeer voor het ras-eigene en vandaar hun zucht tot het radicaal breken van den band met de traditie. Het noodlot van het nieuwe China was, dat bijna alle leiders een Westersch-atheistische opvoeding aan buitenlandsche universiteiten hadden genoten. Daarom waren hun revolutionnaire neigingen niet op de eerste plaats gericht tegen de uitgeleefde Mandchon-dynastie, maar veeleer tegen de Chineesche opvatting van het staatsgezag

op zich. Want de keizer in China was nog veel meer dan een heerscher ,,bij de gratie Gods".; hij was de Fien-Toe, de ,,zoon des Hemels". Zulk een verschijning hoorde volgens hen niet meer thuis in de moderne staat : dus werd met den keizer ook Confucius onttroond, als grondlegger der oude staatsleer. Een der meest vooraanstaande intellectueelen Tch'en Ton-sion verklaarde : ,,Het Confucianisme heeft de despotische opvattingen geformuleerd en gesanctioneerd, waarvan wij zoolang de slachtoffers zijn geweest : het moet verdwijnen tegelijk met de onbeperkte autocratie."

Toch was de vader der republiek Suen-Wen (Sun Yat-sen) geen atheist, maar christen, hoewel van zeer ,,moderne" opvattingen op dogmatisch gebied. Uit heel zijn verder leven blijkt de invloed van zijn opvoeding door moderne Amerikaansche dominés. Hij noemt zich ,,een groot bewonderaar van Jezus, als Joodsch revolutionair". Zijn staatkundig stelsel, neergelegd in de befaamde ,,Drie Princiepen" is a-religieus. De staatsstructuur is geheel opgebouwd op het ideaal van Lincoln : ,,Een regeering van het volk, dóór het volk, en vóór het volk". Zijn voorbeeld was de Fransche revolutie met de leuzen : ,,Vrijheid, gelijkheid, broederschap". Dan toont hij zich ook een bewonderaar van de moraalprinciepen van Confucius, ondanks zijn minachting voor de bijgeloovige uitwassen der oude traditie. Suen-Wen had werkelijkheidszin genoeg, om zijn ideeën zooveel mogelijk aan te passen aan de nooden van het moderne China. Maar toch vragen wij ons af, of een uit zulke heterogene elementen samengesteld systeem praktisch ooit levensvatbaar zou kunnen zijn. Zeker is, dat zulk een omwenteling onder zulk een volksmassa onmogelijk in één generatie tot stand kon komen. Maar de tegenstand der keizerlijke regeering en de voortvarendheid der revolutionairen drongen tot spoed. Zoo verraste, als 't ware, in 1911, de revolutie een vrijwel geheel onvoorbereide bevolking. De massa begreep alléén, dat het ging tegen de Mandchondynastie. Maar slechts een zeer kleine groep leiders had eenig idee van het ingewikkelde stelsel, dat het oude regime moest vervangen. Uit al deze factoren, kon men reeds a priori vaststellen het groote gevaar, dat de beweging zou ontsporen.

De crisis werd nog aanmerkelijk verhaast door twee groote fouten van de leiders bij de uitvoering van het program. De eerste misvatting was : de eenzijdige uitleg van Suen-Wen's richtlijnen tot emancipatie van het volk. De groote leider geeselde, niet ten

onrechte, met striemende verontwaardiging, de hebzucht en tyrannie der Westersche mogendheden, die „in China sneden als in een meloen". Maar daarnaast wees hij met onbarmhartige eerlijkheid op de oorzaken van de zwakheid van den Chineeschen reus, die zoo vernederend het slavenjuk droeg. Hij klaagde en ergerde zich voortdurend aan de onwetendheid der massa, de corruptie der ambtenaren, de laksheid en het egoisme der leiders enz. Maar deze verwijten werden minachtend over het hoofd gezien. Wie had den moed en de lust zichzelf te gaan beheerschen, juist op het oogenblik dat de val des keizers de gouden poort der ongebonden vrijheid opende voor iederen gezagsdrager, 't zij eerste minister of simpele districtsmandarijn ? Met des te meer geestdrift wierp men zich op de uitvoering van het tweede punt : „los van de knechting der groote mogendheden", opzegging der ongelijke verdragen, eigen beheer van douanerechten, afschaffing der concessies en extraterritorialiteit". In zelfverblinding begrepen zij niet, hoe machteloos hun woede was, zoolang China de geestelijke verheffing en eendrachtige samenwerking ontbraken. —

De tweede fout was nog veel noodlottiger en wreekt zich nu nog op gruwelijke wijze. De leiders der jonge republiek zochten vriendschap en steun bij het communistische Rusland. Suen-Wen was in zijn opvattingen zeker geen Marxist. Maar hij voelde een nauwe verwantschap tusschen de twee jonge republieken, die beide een eeuwenoude, drukkende tyrannie hadden afgeschud, om zich met jeugdigen geestdrift te vernieuwen. De Russen begrepen aanstonds hun kans, zij waren maar al te bereid, deze vriendschap uit te buiten voor de vervulling van hun ideaal : de wereldrevolutie. Een geheel leger van technische, economische en militaire adviseurs werd bereidwillig aan China afgestaan. Alle natuurlijk beproefde communisten en geschoolde agitators. Hun leider was de grootmeester in de intrige en demogagie : Berodin, die reeds in Mexico zijn sporen had verdiend. Het program van Suen-Wen, vaag in formuleering, was op vele plaatsen voor verschillende uitleg vatbaar, nu werd dus alles in streng communistischen zin verklaard. —

*De Bolsjewistische Furie.* — Zoo hadden tal van factoren : de materialistisch-atheistische opleiding der leiders, het verwaarloozen der moraalprinciepen, de bandelooze willekeur der bestuurders, de uitbuiting der massa, China rijp en murw gemaakt voor de

communistische penetratie. Zóó was de weg voorbereid voor de Bolsjewistische Furie, die losbrak in 1927—1928. De groote massa bleek een willoos werktuig in de handen der communistische leiders. Felle haat tegen den vreemdeling „imperialist en kapitalist", blinde woede tegen iederen godsdienst „broeinesten van conservatisme en spionnage", waren de stuwkrachten der beweging. Met gewetenlooze onverantwoordelijkheid werden de oerinstincten van een dom, bruut, eeuwenlang vertrapt en uitgebuit proletariaat ontketend. Geen vreemdeling was veilig, geen bedehuis werd gespaard, men maakte geen onderscheid tusschen een christelijke kerk, een lama-klooster, een boeddhistisch heiligdom of een Confuciaansche pagode. De meest waardevolle kunstwerken werden baldadig verwoest. Alle oude waarden werden met cynische verachting overboord gegooid. Het familieleven werd ontwricht, eerbied jegens ouders — de parel der Confuciaansche deugden — als een misdaad gestraft ; het fijn-ontwikkelde Oostersche schaamtegevoel op de meest brute wijze gekrenkt ; de vrije liefde overal gepropageerd en met de grofste schaamteloosheid publiek verheerlijkt. Tientallen katholieke missionarissen vielen als martelaar ; de protestanten waren bijna alle gevlucht en hadden hun werk opgegeven. Met adembeklemmende angst maar machteloos en moedeloos zagen de besten onder de leiders zich de macht ontglippen en China een zekere ondergang tegemoet gaan : òf in anarchie òf in Russische overheersching.

*De Kentering.* — Er was één man, die te midden der chaos het hoofd koel hield : de bevelhebber der nationale legers tegen de autonome provinciale dictators der Noordelijke provincies : Tchiang Kai-shek. Zoo lang mogelijk trachtte hij splitsing in zijn overwinnende legers te voorkomen. Maar toen hij zag, dat ook zijn troepen steeds meer onder communistischen invloed kwamen, was het uur der beslissing gekomen. Van af het oogenblik, dat hij inzag, hoe ten slotte het Russisch gevaar dreigender was voor het heil van China, dan het feodalisme der Noordelijke generaals, trok hij onverbiddelijk zijn conclusies. Hij had niet alleen een klaar inzicht in den toestand, een juist begrip van de te nemen maatregelen, maar wat nog veel waardevoller en zeldzamer was : hij bezat een heldhaftig plichtsbesef. Hij had den moed toén in te grijpen, toen alles op het spel stond zelfs het succes van zijn triomfale tocht

naar Peking. Hij had de geestkracht aan de vernielende elementen een ontzagwekkend halt toe te roepen ; hij had de onverzettelijke vastberadenheid, om door te zetten : alléén tegen allen. Hij keerde zich tegen zijn eigen legers, spaarde zijn kundigste officieren niet, streed op twee fronten tegelijk in het Zuiden tegen zijn communistische onderbevelhebbers, die een groot deel van het leger achter zich hadden, en in het Noorden tegen de conservatieve machthebbers. Borodin en zijn staf werden aanstonds over de grens gezet. Met onbezweken moed en onverzettelijke energie wist hij acht jaar lang den strijd vol te houden. In de eene expeditie na de andere joeg hij de onuitroeibare communistische horden op uit hun haast ongenaakbare schuilplaatsen in de woeste bergen, waarin zij zich na iedere nederlaag terugtrokken. Door een heel werelddeel vervolgde hij hen vanaf de uiterste Zuidgrens tot in het hooge Noorden, de grensgebieden van Mongolië. Inmiddels opereerde hij met uiterste voorzichtigheid en geduld op politiek gebied, om den communistischen invloed in de Kwo-ming-tang (de nationale partij) en regeeringskringen te stuiten. — En toch was dit nog niet de grootste verdienste van Tchiang-Kai-shek. Hij was meer dan een onvervaard soldaat, een kundig strateeg of handig politicus. Boven alles was hij een volksleider van buitengewoon formaat. Hij bepaalde zich niet tot uitroeien van het kwaad, tot militaire afweer en voorzorg. Hij wilde ook opbouwen. Zijn ideaal was : China één en machtig maken door het volk te verheffen, door een nieuwe moraal op te bouwen op ouden, traditioneelen grondslag. Klaar en duidelijk zag hij de oorzaken in van alle onheil : n.l. het radicaal verbreken van den band met het verleden en de verwaarloozing van het opbouwend program van Suen-Wen. Daarom overdekte hij niet alleen het land met een netwerk van kleine, sterke blokhuizen met een uitgelezen bezetting, en maakte zoo de guerillaoorlog der communisten onmogelijk, maar vóór alles wilde hij het volk inscherpen : eerbied en hoogachting voor de zedelijke waarden uit het grootsche verleden. Zijn begeesterend woord, zijn geweldige energie, zijn strikte rechtvaardigheid, mede de geestdriftige medewerking van zijn hoogst-intelligente vrouw wisten de massa te winnen. Een geweldigen indruk wekte vooral zijn voorbeeld van minachting voor het menschelijk opzicht — de karakterfout van den Chinees. Hij, de gevierde leider van Nieuw-China werd christen (protestant) in een tijd, toen in vele kringen bekeering gold voor

landverraad. Uiterst streng was hij voor de communistische volksmisleiders, iedere uiting van propaganda werd met den dood gestraft. Voor de misleide bevolking richtte hij uitgestrekte interneeringskampen in, die open stonden voor de geloofspredikers van alle richtingen. Vooral de katholieke missionarissen waren daar welkom.

Een treffend getuigenis voor den geest, welke Tchiang Kai-shek bezielde, levert ons de volgende episode, medegedeeld door Prof. E. Boerschmann. (Sinica XI, 3/4). Begin 1929 scheidden zich de Communisten af en vormden een nieuwe groep te Hankau-Wutchang. Alles stond op het spel. Snel besloot de maarschalk tot een expeditie en voer de Yang-tse op. Maar plotseling liet hij bij Kin-kiang, tot verwondering van de Duitsche officieren uit zijn gevolg, zijn kanonneerboot een dag wachten. Hij ging aan land en begaf zich haastig naar een eenzaam dal in de bergen. Daar ligt tegenover de herdenkings-steen van Keizer Hung-Wu een klein Tavistisch bergklooster Vandaar leidt een steil rotspad omhoog naar de hoogste punten, waar een kleine, uitgebouwde spelonk is. Dit was dien dag de werkkamer van den generalissimus. In de diepe rust en volkomen eenzaamheid van deze verlaten streek bereidde Tchiang-Kai-shek door overweging en afzondering zich voor op zijn zware taak.

Zoo daagde voor China een nieuwe dag vol stralende hoopvolle verwachtingen. De edelsten en waardigsten onder het volk leefden weer op en schaarden zich achter den nieuwen leider. Zóó ontstond de nieuwe beweging : een propaganda voor de oude traditie aangepast aan den modernen tijd. Deze renaissance over zulk een uitgestrekt gebied, onder zulk een onmetelijke massa is een uniek verschijnsel in de geschiedenis. Maar tevens van het allerhoogste belang voor de toekomst der Katholieke Kerk in het Verre Oosten.

*De Band tusschen Oud en Nieuw.* — Reeds in de tweede helft van de vorige eeuw hadden de meest verlichte geesten onder de Chineezen voorzien, dat de Westersche beschaving heel goed zou passen in het kader der traditioneele Oostersche opvattingen. Volgens hen kon het Westen aan China meer brengen dan louter technische ontwikkeling, economische vooruitgang of de uitkomsten van een rationalistische wetenschap. Een der bekendste filosofen uit dien tijd, Wang-Tao schreef reeds vóór een halve eeuw :

„Nu deze geniale uitvindingen — stoomboot en spoorweg — de Europeanen in staat stellen, door te dringen tot de uiteinden der aarde, staan wij op den drempel van de verbroedering der wereld. Onze oude Wijzen maakten

onderscheid tusschen den ,,Tao" (den weg des levens) en de ,,Ehi" (de werktuigen, middelen). Men kan niet aanstonds slagen in de unificatie der verschillende ,,tao" — der menschelijke wegen —, maar zij moeten worden bijeengebracht door de Chi, de uitvindingen van het menschelijk vernuft. De stoomboot en de spoorweg zijn niets anders dan de werktuigen van den ,,Tao." Daarom zullen deze grootsche uitvindingen, die de Westersche machten nu misbruiken, om China te vernederen, voor de wijzen in de toekomst eens worden: de middelen tot vereeniging van ,,alle wegen der menschheid onder alle volkeren."

Ondanks zijn radicale beginselen, zijn moderne opvattingen der staatsinrichting en zijn hartgrondigen afkeer van de bijgeloovige uitwassen der oude stelsels, had ook Suen-Wen, hooge waardeering voor de moraal van Confucius. De Chineesche priester Dr. J. B. Kao O.F.M. verklaarde onlangs in een dissertatie aan de universiteit te Rijssel: ,,. . . . il semble que le Tridémisme (het systeem van Suen-Wen) est d'une certaine manière, la continuation on le développement du Confucianisme". — De Europeaan, die het diepst is doorgedrongen in de geheimzinnige diepten van de Chineesche mentaliteit, Dr. L. Wieger S.J. constateerde in de Introduction op de laatste uitgave van zijn ,,Textes Historiques" (1930): ,,c'est un fait, que sous les ,,feelings" américains, dont certains Jeunes l'ont saupoudré, que dans la profondeur, tout au fond, le peuple Chinois pense encore comme il pensait durant les millénaires depuis sa lointaine origine. Confucius n'est plus l'auteur étudié par les écoles; il est d'avantage, étant reconnu comme le moraliste, l'économiste, le politique de la Chine".

Het *Confucianisme* treedt uiteraard het meest op den voorgrond, als het nauwst verwant met de nationale traditie. Confucius' leer vormde van oudsher den grondslag niet slechts van de gezonde volksmoraal maar ook van een hechten staatsvorm. Niet ten onrechte werd het verval der laatste eeuwen toegeschreven aan het verwaarloozen van de leer van den grooten Wijze.

Daarbij komt nog, dat het Confucianisme een bijzondere aantrekkelijkheid bezit voor den modernen rationalistisch-denkenden Chinees. Het kent geen dogma's, geen metaphysische begrippen, houdt zich zorgvuldig buiten alle bovennatuurlijke vraagstukken, is meer een ethisch-politiek stelsel, stelt dus al heel weinig eischen aan den dogma-schuwen geest. Bij het oplevend nationalisme, de behoefte aan een symbool van nationale eenheid en de groeiende

reactie tegen het hinderlijk opdringen van Westersche invloeden, heeft Confucius dus de beste kansen.

Zeer merkwaardig echter is het verschijnsel der moderniseering van het oude stelsel. De klassieken hebben hun plaats weer veroverd in de schoolprograms, maar in frissche, nieuwe gedaante. De oude methode: het mechanisch opdreunen van diepzinnige teksten zonder eenig begrip van den inhoud heeft afgedaan. We zien nu keurig uitgegeven, pittig geïllustreerde schoolboekjes, waarin korte ,,moraalschetsen'', om de voornaamste uitspraken der oude wijzen pedagogisch te verklaren en aan te passen aan de praktijk van het moderne leven. Voorwaar een heele vooruitgang bij de leerboekjes L.O. van een jaar of 20 her, met hun verheerlijking van Washington en de vrijheidshelden der Fransche en Russische revolutie, hun drastische voorstelling van het Darwinisme met natuurgetrouwe afbeeldingen ,,van aap-tot-mensch''; met hun bloederige plaatjes van corpulente, zwaar-gebaarde Westersche imperialisten, die met kennelijken wellust broodmagere Chineezen aan hun zwaarden prikten of onder hun hakken vermorzelden.

De nieuwe strooming uitte zich vooral in de belangstelling voor de oude monumenten. In Peking werkt reeds jaren de zuiver-Chineesche vereeniging tot bestudeering der oude architectuur aan het instandhouden en beschrijving van historische bouwwerken. Zeer veel heeft deze vereeniging bijgedragen tot herstel van de door de communisten verwoeste Confuciustempels en kunstschatten. Bijzondere belangstelling werd gewijd aan het nationale heiligdom, den prachtigen tempel in de geboorteplaats van den Wijze, de stad Kiu-fu.

Wel is het Confucianisme niet als staatsgodsdienst erkend, — voor de wet zijn alle godsdiensten gelijk —, maar toch werd de officiëele eeredienst van Confucius, als China's ,,nationale Wijze'', weer in eere hersteld. De wisselvalligheden van den officiëelen Confuciuscultus geven een treffend juist beeld van de snelle wisseling der geestesstroomingen in het hedendaagsche China. In 1911, terstond na de uitroeping der republiek werden de gebruikelijke knievallen (kow-teou) — religieuse cultus — voor de beeltenis of zieletablet van Confucius vervangen door drie lichaamsbuigingen — civiele cultus. — In 1914 wilde Iuen-Che-kai het keizerrijk herstellen; alle oude ceremonies werden weer verplichtend gesteld;

onderhoud en herstel van Confucius-tempels zou van staatswege geschieden. Na de mislukking van den staatsgreep, werd dit decreet weer ingetrokken. In 1927 : instelling der centrale regeering te Nanking. Alle officieele cultus van Confucius wordt afgeschaft. Alle eer komt uitsluitend toe aan Suen-Wen. In 1934 besloot de regeering, om den geboortedag van Confucius te vieren den 27en Augustus, door drie buigingen voor zijn afbeelding, geplaatst voor de beeltenis van Suen-Wen ; — den nakomelingen van den Wijze worden bijzondere eeretitels toegekend ; hun opvoeding zal op staatskosten geschieden. Zoo werd 27 Augustus 1934 een historische datum in de geschiedenis van China : de officieele geboortedag der renaissance van de oude traditie.

Kenteekenend voor den geest, die de regeering bezielde, is wel het verloop der feestelijkheden van dezen dag. In Peking, het cultureele centrum, werd de herdenking gevierd in den ouden, beroemden Confuciustempel. De aanwezigen droegen de oude ceremonieele gewaden, antieke muziek werd uitgevoerd. Leider der plechtigheden was de burgemeester, die in een redevoering wees op de overeenkomst van principepen tusschen Confucius en Suen-Wen. De nationale viering van regeeringswege had plaats te Kiu-Fu. Een afgevaardigde van Nanking met den pompeuzen titel: ,,Regeerings-hoofd-officiant-bij-het-offer-op-Confucius'-geboortedag'', leidde de ceremonies. De versiering bestond voor het grootste deel uit nationale- en Kwo-Ming-Tang vlaggen, maar de ceremoniegewaden, inrichting der offertafel en liturgische muziek waren geheel volgens de oude liturgische voorschriften. — De vertegenwoordigers van de centrale en provinciale regeering offerden bloemen, nadat het volkslied was gespeeld ; dan sprak een regeeringsambtenaar een gebeds-formuul uit en allen bogen drie maal. Daarna trokken de vertegenwoordigers van de regeering zich terug en had de religieuse offerplechtigheid plaats onder leiding van den hertog van Yenshang, Kin Te-cheng, afstammeling van Confucius ; in plaats van de buigingen verrichtte hij de 3 kow-teou. — Deze bijzonderheden zijn teekenend. De regeering bedoelt blijkbaar, zich zorgvuldig afzijdig te houden bij de strikt-religieuse ceremonies en zich te bepalen tot louter civiel eerbetoon. Dit blijkt ook uit de redevoering, denzelfden dag gehouden door den toenmaligen minister-president Wang King-wei, een uitgesproken atheist, weleer een van de intiemste medewerkers van Suen-Wen en oorspronkelijk

een der leiders van den uiterst-linkschen vleugel van de Kwo-Ming-Tang.

Het slot zijner rede luidde: ,,Confucius komt de eer toe, de grondslag te hebben gelegd voor onze beschaving. Als zijn systeem en erfdeel heeft onze cultuur de beproeving der tijden doorstaan, nooit zijn vreemde overheerschers er in geslaagd, haar ten onder te brengen. Deze standvastigheid heeft ons bezield met een eeuwige, zich steeds vernieuwende jeugd. Met dit voor oogen getuigen wij, dat Confucius waarlijk onze vleeschgeworden beschaving is, de vader van onze nationale cultuur. Wanneer dus de nationale regeering besluit ieder jaar den geboortedag van Confucius te vieren, bedoelt zij hiermede, hulde te brengen aan dezen grooten Wijze!"

Aldus, geen officieele offers aan den ,,geest", tegenwoordig in beeld of zieletablet; geen wierook aan den ,,heilige", geen aanroeping of bede om hulp tot den voortlevenden ,,beschermer des vaderlands", maar slechts een huldebetuiging aan de idee, een gedachtenisviering van den grooten Meester en nationalen Wijze.

Terzelfder tijd begon Tchiang Kai-shek zijn actie voor de vernieuwing der volksmoraal, door herstel der eerbied voor de oude waarden. Deze ,,Nieuw-Leven-Beweging" koos evenmin partij voor een of ander godsdienstig systeem, maar beoogde op de eerste plaats de toepassing van de lessen van Suen-Wen in het dagelijksche leven en onderling verkeer. Het doel was: meer sociaal voelende menschen te kweeken. Maar wel werden als grondslagen van de beweging aangeprezen de vier Confuciaansche hoofd-deugden: Hoffelijkheid, rechtschapenheid, onbaatzuchtigheid en matigheid. Deze actie, hoewel niet bewust bedoeld als propaganda voor het Confucianisme als stelsel, bracht uiteraard de Confuciaansche moraal weer in het midden van de belangstelling. Sindsdien ontstond er een omvangrijke litteratuur met het doel Confucius' ideëen meer aan te passen aan de nooden van onze tijd. O.a. publiceerde onlangs Lu Yen-ing in ,,The People's Tribune" een artikel met de merkwaardige titel ,,Confucius en Democratie". Een Duitsch protestantsch theoloog Dr. Gehrard Rosencranz deed een poging het vrijwel uitsluitend nationalistisch en ethisch ingesteld Neo-Confucianisme een meer religieuze basis te geven. Daartoe gaf hij aan de universiteit van Heidelberg een zeer interessante dissertatie uit: ,,Der Heilige in den chinesischen Klassikern, eine Untersuchung über die Erlöser. Erwartung im Konfuzianismus und Taoismus". — De ,,Christian-Literature-Society for China" (protestant) bezorgde een handleiding voor catecheten: The use of

material from China's spiritual inheritance in the christian education of Chinese youth". Van katholieke zijde verscheen o.a. in de „Collectanea Commissionis Synodalis" (Peking) een artikel van P. Dr. M. Heinrichs O.S.M. „De Vita Nova et Vita Christiana": in een diepzinnige studie trekt de schrijver hier een vergelijking tusschen de vier kardinale deugden en de vier Confuciaansche deugden van de N. Leven beweging.

(Wordt vervolgd.) P. PACIANUS TEEPE O.F.M. Miss. Ap.

---

## ARIËNS EN DE MISSIE

### I.

Te weinig wellicht werd Ariëns nog belicht in zijn werk voor de Missie. Te veel liet men het aan Sobriëtas over om het Nederlandsche volk vertrouwd te maken met den naam van den grooten ijveraar. Naast de Missie deelden daardoor ook de vele andere vormen van Ariëns' apostolaat in hetzelfde lot en bleven ook zij bij het volk los van een gedachte aan Ariëns.

Er is wel reden om zulks te betreuren!

Goed beschouwd blijft zijn actie tegen drankmisbruik als actie tot verheffing van zijn volk en tegen velerlei ellende een der rijkste sieraden van Ariëns' leven. Doch het groote volk ziet nu eenmaal niet steeds goed; bij voorkeur niet, als het na de verleden periode van meer zichtbaar alcoholisme die actie meent te mogen zien als onnoodigen strijd tegen een genotmiddel, waarnaar het genietend gaarne grijpt.

Het gevolg werd, dat Ariëns' naam tot in onzen tijd geen goeden klank verwierf, omdat ook thans nog geldt, wat Prof. Gerard Brom in 1919 in de Beiaard schreef „Het publiek kent Ariëns hoogstens uit de drankweer".

Ander licht, en beter, werd over dezen Ariëns geworpen in 1934 door de onthullingsrede van den aartsbisschop Mgr. Jansen z.g. bij het standbeeld in Enschede, waarin hij de R. K. Arbeidersbeweging en de R. K. Drankbestrijding „de door God in Ariëns' leven gebeitelde hoofdopgave" noemde, en daarna dieper dan men van velen gewend was wist te graven: „Drankbestrijding was Ariëns geen doel, maar een middel: een middel om te bereiken waarnaar hij streefde met heel zijn s o c i a l e z i e l: de godsdienstige en

stoffelijke verheffing der schare ;.... vooral een liefdedrang van den zielenijveraar, omdat het alcoholisme zooveel verwoestingen aanrichtte in de zielen".

Wij raken hier de ziel van zijn leven, want de „priester"-genade stuwde het leven van zijn ziel. Degenen die Ariëns tien jaren geleden kenden wisten dan ook niet beter te doen dan zijn grafsteen te Maarssen te sieren met de woorden : „Ariëns-priester". In zijn priesterschap lagen al zijn levensuitingen besloten gelijk alle wetten in het gebod der liefde. Dorst naar zielen dreef den priester en kon hem kwellen. Zijn laatste priesterjaar in Amersfoort evenzeer als zijn eerste in Enschede verraadt dien „liefdedrang van den zielen-ijveraar".

Bij Ariëns' zielenijver is geen sprake van eb en vloed. Nadat hij eenmaal in Enschedé met 15 jaren voor de boeg heeft afgezet „met volle zeilen, waarin God's adem speelt" (Mgr. Jansen), zal hij groeien in zijn zielzorg tot het moment waarop hij afgetobd op 6 Juli aan collega Voskuilen schrijven moet, niet meer te kunnen : „Sinds 10 dagen ben ik op". Toen eerst kwam de rust, omdat de dood toen kwam.

Gelouterd door tegenslag en tegenwerking zet hij telkens onversaagd door met opnieuw-gezuiverde bedoeling.

Priester zijn is hem apostolisch leven. „Ik ben als een veer", zei Ariëns zelf. Na iedere geweldddadige indrukking — niet immer zonder pijn ! — springt hij weer op, om als een reus over de bergen der moeilijkheden heen te gaan. „Dum omni modo Christus annuntietur" schilderde hij op zijn kamerdeur tegenover zijn bureau.

Dit gaf het program zijns levens weer, maar wijst ons tevens het kompas, waarop hij veilig voer. Geen baatzucht in stof noch eer, maar als de nieuwe Sint Jan vroeg ook hij door woord en daad in zijn God-verloren tijd om wasdom voor den Christus ten koste van zichzelf. Het geheim van zijn heldhaftige onbaatzuchtigheid ligt in die leuze ; dáár ook de kracht voor onverpoosd volharden : „Als Christus maar gepredikt wordt".

„Een man met een apostelnatuur", schreef Dr. v. Koeverden in „Apologetisch Leven".

Onmogelijk dan, dat in zulk een priesterleven missie-actie zou ontbroken hebben.

Als kapelaan aanvaardde Ariëns zijn werk „met een oog, dat nooden speurde, met een hart dat nooden voelde, met een hand

die nooden lenigde". Aan dat speurend priesteroog kon d e n o o d d e r M i s s i e v e l d e n niet ontgaan evenmin als zijn priesterhand, na het meevoelen van het hart, werkeloos kon blijven om te lenigen. Vooral de g e e s t e l i j k e nood der heidenen moest den leerling treffen, die — beter dan de rijke jongeling van het Evangelie — zijn aardschen rijkdom offerde in ruil voor den bovenaardschen eener volmaakte Christus-liefde.

In zijn toespraak tot de Eerste-Communicanten zijner parochie in 1912 sprak hij van de ontelbare offers die voor de heidenen werden gebracht, om dan te vervolgen: „Waarom? Om geen andere reden dan om die arme heidenen het geloof te brengen dat gij bezit. Het is veel dat daarvoor gedaan wordt, maar niet té veel, want de genade van het geloof is een onwaardeerbare schat. Zijt gij dus niet rijk?"

Geen twijfel: Beseffend die armoe der heiden-zielen wilde Ariëns dien geestelijken rijkdom des geloofs hun brengen. Geld en goed gaf hij. Zichzelf schijnt hij als missionaris te hebben willen geven reeds in zijn Enschedeeschen tijd. Waarom die daad niet is gevolgd, bleef ons onbekend, of we moesten de motiveering aanvaarden willen, welke hij als pastoor van Maarssen gaf bij zijn 40-jarig priesterfeest in 1922 toen hij zijn volk dankte voor hun geschonken groote missiesom.

Tot een dubbel offer aan het missionarisschap verbonden, bekende hij zich niet in staat te hebben geacht: té zwaar was het hem zijn familieband te moeten breken, — té erg voortaan onder onbeschaafden te moeten gaan leven. Wetend hoe Ariëns geneigd was zichzelf even zwart uit te beelden als hij anderen in het licht placht te plaatsen, houden wij eenige reserve t.o.v. zijn motiveering. Maar zeker is, dat hij in en na Enschedé meer en meer, in vindingrijke liefde, van zichzelf heeft gegeven, meer dan ooit zal zijn te achterhalen.

Het „incognito" lág Ariëns; naamloos deed hij goed om tot nameloos veel goeds te stimuleeren.

***

*Zijn persoon.*

Het is algemeen bekend, hoe pater Leop. van Rijckevorsel S.J. ruim 20 jaar geleden het Missie-réveil blies over Nederlands katholieken. Ook kennen wij de namen van hen, die als werkers der

eerste uren ons zijn voorgegaan om onder leiding der parochiegeestelijkheid missiebezieling te wekken bij jong en oud.

Maar had pater van Rijckevorsel blijven zwijgen, ook de eerste gift van duizend gulden, waardoor de actie mogelijk werd zou steeds nog *anoniem* ons tot dankbaarheid stemmen. Nu weten we van hem dat het *Ariens* — de onbaatzuchtige — was, die dat rijk gebaar in Helmond had uitgelokt en er de eerste actie mee mogelijk maakte.

Kenmerkend voor Ariëns' persoon spreekt hier het bericht, dat Prof. Slijpen S.J. in De Tijd van 7 December 1916 plaatste, een eigen taal. Het staat er onder het opschrift „De Apostolische Priesterbond" en luidt :

„Door bemiddeling van een der leden ontving pater L. v. Rijckevorsel een gift van f 1000 voor verdere actie. De bemiddelaar heeft mij verzocht, dit hier bekend te maken".

„Een der leden": dat is zijn „naamloos" geven. Het verzoek „dit hier bekend te maken" beoogt tot navolging op te wekken. Dat was Ariëns-taktiek ; en ware Ariëns-vreugde dankte nog van Rijckevorsel voor het initiatief, waarvan hij de eer aan ieder ander liever gunde dan aan zichzelf.

Deze typeerende daad kreeg spoedig naast zich een typeerend woord.

Ariëns was pastoor in Maarssen. In 1917 verrijkte de Indische Missie-Vereeniging haar belangstellenden met een eigen orgaan, het nog loopende tijdschrift „Onze Missiën". In zijn woord-van-welkom in het orgaan van den Apostolischen Priesterbond zei Ariëns den „weg naar Damascus" te hebben ingeslagen en „zijn geweten gauw te hebben gerustgesteld" door de oprichting van een parochiale afdeeling.

Typeerend noemen we dat woord, in zooverre Ariëns, die steeds met meer dan gewonen lof over werk en gedragingen van anderen wist te spreken, over zichzelven nooit tevreden was en herhaaldelijk „bekeeringen" zeide te moeten doormaken. In zijn recollectie van de Zusters op 10 Maart 1921 bekent hij, als hij aan het gebed van Sint Franciscus Xaverius voor de bekeering der zielen heeft herinnerd : „Ik weet niet hoe het u gaat, Zusters, maar als ik mij hierin onderzoek, ben ik erg zwak en onverschillig. En ik voel de plicht het beter te doen".

Als de missie-ijveraar Voskuilen in zijn „In Memoriam" van

1928 melding maakt van Ariëns bekeeringen, verklaart hij : „Geen wonder voor Ariëns, die zich overal verplicht voelde te helpen, waar hij leed zag of ongeluk ; en dat zag hij altijd spoediger dan een ander, dat voelde hij dieper en daar dacht hij over na".

Ook in het missiewerk had hij beter „inzicht gekregen" en sloeg hij dus den „weg naar Damascus" in !

Wel verre van te voren de Kerk ten doode te hebben vervolgd (Act. Ap. 22/4), heeft hij katholiek leven trachten te wekken in Nederland en .... door katholiek-levend Nederland in de Missielanden. Dat was Ariëns' opvatting : katholiek leven is Missiebeleven.

„Hoe meer gij de Missies zult beminnen en bevorderen, hoe beter katholiek gij zult zijn", preekte hij op Rozenkrans-Zondag van het Nederlandsche missiejaar 1917.

Die opvatting bracht hem tot de daad voor het Missiewerk reeds lang voor 23 September 1917, den „gloriedag der Missiën".

***

*1886—1917. Zijn Actie.*

De sociale emancipatie van katholiek Nederland was het werk, waartoe hij werd geroepen. De lijn daarin lag voor hem geteekend in Schaepman's fijne woord : „Ik wensch aan Nederland te geven een school van werklieden van rotsvast geloof en kennis". Met dat ideaal voor oogen schakelde hij ter verwerkelijking als iets waardevols de missiegedachte in.

Dat rotsvast geloof moest zich uiten in daden, ook voor de verbreiding van dat geloof ; omgekeerd kon en moest de missie-ijver het verdiepen en versterken. Daarmee bracht hij de missie-actie in de jonge sociale beweging, om zijn arbeiders ook in bovennatuurlijke solidariteit te leeren samenwerken met hun „geboren vrienden" in de Missies.

Geboren vrienden : „Dat is de verhouding, die God zelf tusschen ons gesteld heeft", betoogde Ariëns, want „de priester zelf is arbeider. Arbeider in den wijngaard des Heeren, dat is zijn grootste glorie".

Nog in de laatste maanden van zijn zielzorg in Enschedé trachtte hij door een reeks lezingen oog en hart en hand der katholieke Twentenaren te richten naar de Missievelden. Had Twente zich als centrum van textiel industrieel gericht op Indië, voor Ariëns' mannen moest Indië meer beteekenen dan het land van geld en

goed. Hij wilde er zien en allereerst doen zien „het beste wat wij daar hebben : onze Missiën en alwat daarmee, ook in sociaal en politiek opzicht, verband houdt". Na Ainsworth sprak ook Ariëns zijn woord : „Zijn de Missies onzer koloniën niet bij uitstek „onze naaste", wijl hij vlak aan onzen weg ligt als de gewonde van Jericho aan dien van den barmhartigen Samaritaan ?" ; en hij vroeg om de snelle daad van de gulle geestelijke en geldelijke gift, om de koloniale Missiën „niet langer als het stiefkind onzer offervaardigheid te behandelen, maar integendeel als de eerstgeborene in onze wereldfamilie". Ook Ariëns vroeg om den Twentschen jongen en wist er vijf uit den eenvoudigen kring zijner arbeiders te winnen en te helpen om ze als missionaris aan het veld van grooten oogst doch weinig werkers af te leveren.

Zijn arbeiders toonden zich ontvankelijk voor zijn missiestreven. In 1901 liet hij op 18 April pater Henry Raaymakers van Sparrendaal voor al zijn arbeiders spreken over Missie. Het resultaat was gunstig.

„Indien iemand zonder schrik de vereelte hand van den arbeider in de zijne neemt, dan is het de geestelijke," had Ariëns in 1889 aan zijn arbeiders gezegd. Zonder schrik en met veel schik zal pater Raymakers die arbeidershand gedrukt hebben, welke hem als bewijs van dank en missieliefde de vijftig guldens gaf, die in een vrijwillige collecte na zijn rede was bijeengebracht. Maar blij en dankbaar mocht ook Ariëns hun aanbod accepteeren van een eigen missieclub, die sindsdien de missiegedachte onder zijn arbeiders heeft levendig gehouden.

Dat na 1891 missie-actie op het program bleef van „pastoor" Ariëns vloeide voort uit zijn leer, dat die actie „niet naast ons parochiewerk staat maar er *essentieel een deel* van vormt". Schoon door eenvoud is dan zijn betoog :

„Een parochiegeestelijke moet immers bidden, en wel zooals Jezus geleerd heeft, dat het Rijk Gods kome en Gods wil geschiede — niet slechts in de parochie maar — op aarde als in den Hemel". Maar is dat niet het gebed van een missionaris ? En moet hij dan ook niet er voor werken, m.a.w. het missiewerk steunen ? Maar hij moet niet alleen zelf bidden, doch ook zijn parochianen leeren bidden, en wel datzelfde Onze Vader. Maar wat is dat anders dan zeggen dat hij ook zijn parochianen tot „missionarissen" moet maken ?"

Het is trouwens bekend hoe Ariëns ter bepaling van het geestelijk peil van een parochie drie beslissende vragen formuleerde, waaronder: „Hoeveel geld wordt er uitgegeven aan goede werken?" Alle twijfel of Ariëns ook het Missiewerk daarbij betrok, valt weg na het lezen van zijn dankwoord, waarmee hij op Rozenkrans-Zondag 1917 zijn parochiepreek inleidde:

„Ik wil u bedanken, omdat gij de uitnoodiging om de Missie van Portorico goed te gedenken, verleden Zondag zoo mooi beantwoord hebt. Ik kon mijn oogen niet gelooven, toen uit het bedelzakje niet alleen koper en zilver, maar zelfs goud en papier voor den dag kwam. Niet minder dan f 330.—. En toen een paar dagen later de offerbus achter in de Kerk nog eens f 40.—.

Werkelijk gij zult mij trotsch maken pastoor van Maarssen te zijn. In elk geval ben ik heel blij, want gij hebt geen f 400.— verloren, maar gewonnen, gij zijt rijker geworden voor God en voor den hemel. Daarom zullen we over een maand nog eens een pater hier laten optreden. Maar dan wordt er niet gecollecteerd en moogt ge zelfs niet geven. Dan zult ge allen iets hooren over het mooie van het Missiewerk, om u te bevestigen in uw goede gevoelens. Want hoe meer gij de Missies zult beminnen en bevorderen, hoe beter katholiek gij zult zijn, en hoe beter katholiek gij zult zijn, des te grooter zal uw geluk zijn hier en hiernamaals".

Missie-avonden met Missionarissen als spreker kende zijn Maarssen reeds lang eerder; in den herfst van 1909 had hij er pater Seynave C.S.Sp. twee avonden doen spreken. Een aanbeveling voor dien pater lezen we van Ariëns' hand nog in Het Centrum van 11 October 1909.

Zoo had Ariëns het wekwoord van 1917 zélf niet noodig. Nog vóór Nederland in dat jaar in beweging werd gezet, pakte hij in 1916 in Maarssen alles samen in zijn missiepreek op Sint Willibrordus-dag.

*1917—1922.*

Dan klinkt van Rijckevorsel's signaal om alle katholieken naar den ransel te doen grijpen en hen in het gelid te plaatsen voor de Missie. Het moment van een georganiseerde missie-actie ging komen en — wij zagen het — Ariëns uit zijn vreugde in de gift van f 1000,— om dat moment nog te verhaasten.

Ook zelf treedt hij aan. Het valt op, dat wij in dien tijd hem

juist zijn zorgen zien besteden aan de jeugd. De gedachte dringt op, dat hij met de grooten zoover klaar is, dat hij de kleinen wil bewerken om de goede missie-traditie in zijn parochie te verzekeren. Had hij reeds langer de kinderen van Maarssen telkens bij het Eerste-Communiefeest gewezen op het Missiewerk, in 1918 schafte Ariëns voor het H. Kindsheidfeest een beeld aan van het Kind Jezus. Staande, weelderig, tusschen bloemen werd het gewijd om dan voor het eerst dat jaar te worden rondgedragen in processie. Ook de kinderhand leerde hij voor de Missie offeren, zoo rijkelijk, dat de kinderen hem in 1921 ongeveer f 300.— gaven.

Ariëns bleef actief in liefdedrang naar zielen. Geestelijk offer en gebed zou hij vermeerderen, nu vermeerdering van geldelijke giften onmogelijk was geworden. Want geven wilde hij. We naderen het jaar, waarin de „zwartgemaakte Godsman" met het pauselijk paars van zijn bisschop het lichtend woord van lof ontving: „u hebt nooit voor u zelf gewerkt". Zichzelf had hij ontledigd. Arm geworden om anderen rijk te maken, had hij recht om anderen het geven nu te vragen." Een hardnekkige bedelaar, die met alle kracht naar geld zocht, om het grootmoedig te kunnen uitdeelen" zei Dr. v. Koeverden bij de onthulling van Ariëns' grafmonument.

Schatten zou hij ook voor de Missies blijven vragen.

Grootere schatten dan ooit waren noodig geworden. Ruïneus als een wervelwind was de wereldoorlog over de landen gegaan. Ook de Missies bleken getroffen. Honderden missionarissen waren verdreven of gevallen in den strijd. Verweesd en verarmd riepen de Missiën om steun.

12 Maart 1918 begon onze Kardinaal van Rossum als Missieprefect zijn grootsche levenswerk, dat in den beginne moest zijn een moeizaam werk van herstel. „Met echte Nederlandsche taaiheid" aanvaardde hij zijn taak, schreef pater Otto S.J. in zijn gedachteniswoord van 1932, om in 14 jaren het katholieke missiewezen te herscheppen tot „een wonderbouw, die thans de geheele wereld in diepe bewondering aanschouwt".

Nederland onthield den Nederlandschen Kardinaal zijn steun niet. Brabant wees den weg, waar Mgr. Hermus de man werd van het opportune initiatief.

Diocesane Missie-Comité's zouden voortaan den steun van

katholiek Nederland voor de Missies concentreeren in parochiale afdeelingen van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs.

De opzet bleek goed. Geld en gebed werden ruim gegeven. De stijging der bijdragen van f 7.419 in 1916 tot f 227.125 in 1919 verried ook stijging van het getal der leden, die dagelijks door de bemiddeling van Sint Franciscus Xaverius vroegen om genade en licht voor de heidenen.

Ariëns gaf beschikking over het machtig hulpleger zijner Sobriëtas-soldaten. Hij publiceerde hun een Missie-communiqué : ze moesten aanrukken met hun offer en hun geld ter verovering van nieuwe grenzen voor Gods' Rijk. Niet voor het eerst. Met reden kon hij toen in 1919 schrijven : „Opwekken is hier eigenlijk niet noodig. De missiegeest is er al (in Sobriëtas), dat is duidelijk. Het keurige werkje, dat bij Malmberg te Nijmegen uitgegeven is „De Vrouw en de Missie.... komt voort uit het hart en de pen van eene zeer bekende drankbestrijdster (Mej. Stephanie van Embden. — v. D.) en hoe vaak kwam in onze drankweerbladen geen aansporing voor om met de gespaarde penningen de missies te gedenken".

Maar Prof. J. Smit had hem met een woord van lof bij schrijven van 14 Juni gevraagd het nieuwe tijdschrift : „Het Missiewerk" te willen aanbevelen in de aandacht en de welwillende propaganda der Kruisverbonden en Mariavereenigingen, die „steeds hebben uitgeblonken door loffelijken ijver en propagandistische werkzaamheid voor allerlei goede werken". Ariëns voldeed, beval aan en schreef : „Als „de liefde van Christus ons dringt" bij de drankbestrijding, dan moét diezelfde beweegreden ons drijven om het Missiewerk te steunen, het mooiste en het beste wat er bestaat".

Een der rijkste sieraden van Ariëns leven, noemden we boven zijn actie tegen drankmisbruik, een bron van onnaspeurbaar veel goeds. Met zijn Sobriëtas stond Ariëns blijvend op de tinne als de wachter van den nacht, om bij iederen alarmkreet der katholieke cultuur zijn mannen tot steeds grootere waakzaamheid te wekken. Sobriëtas moest leven geven aan „een ras van bergbestijgers" naar de hoogte van ware beschaving. Ariëns bleef overtuigd, dat matigheid en levensversobering, geest en hart van den mensch meer in veredeling zouden dienen naarmate minder aan het lichaam werd gegeven.

Minder in dienst van de stof zou de sobere mensch de stof in dienst stellen voor de werken van den geest; onthecht aan het lichaam zou hij zich hechten aan de ziel, ook van anderen.

Dien geest wenschte Ariëns in zijn Sobriëtas. Wat hij daarvan verwachtte voor het Missiewerk bekende hij te Utrecht op den Nederlandschen Katholiekendag van 1919 toen hij ten overstaan van alle katholieken pleitte voor een grootere matigheid: „Met die strengere opvatting der christelijke matigheid krijgen wij ook eerder den noodigen uitbouw van ons vereenigingsleven. Onze Missies.... vinden daarin den allerbesten voedingsbodem".

„Laten we katholiek zijn — maar ook in de liefde. — Laten we heel het Roomsche leven beminnen.... maar ook de Roomsche matigheid niet vergeten, zonder wier ernstige opvatting aan een grootsche en vlugge ontwikkeling van het katholieke leven op geen énkel terrein te denken valt", besloot Ariëns.

„Laten we universeel zijn in onze liefde", herhaalde hij in 1920 te Hilversum in een lezing voor den Vrouwenbond. En ook daar weer werd zijn raad: „Wie den Vrouwenbond liefheeft en groote dingen door hem wil volbracht zien, kan niets beters doen dan wenschen dat hij de tweelingzuster worde van den Mariabond".

In dien bond toch had Ariëns de vrouwen, strijdend tegen het alcoholisme, „een kolossaal veld van binnenlandsche missie" leeren bewerken, maar tevens de buitenlandsche missie leeren gedenken met de penningen, die gespaard bleven na het „leeggooien van hun likeurfleschje aan de voeten van Jezus Christus". Opnieuw spoorde hij daarom aan vrijgevig te zijn, want „De mooiste begrafenis is, waarbij weduwen en weezen schreien en de missies treuren".

C. VAN DIJCK, pr.

Seminarie „Beekvliet", St. Michiels-Gestel.

# BEZOLDIGING VAN ONZE MISSIONARISSEN IN NEDERLANDSCH INDIË

Hoewel het Katholicisme schitterend vooruit gaat in onze Oost, vooral sedert het begin dezer eeuw, en de godsdienst er de inlanders inderdaad tot hoogst beschaafde menschen opvoedt — men denke slechts aan de Kei- en de Soenda-eilanden — valt er nog altijd niet te roemen op grooten geldelijken steun van het Nederlandsche gouvernement aan onze missionarissen, wier zwaren arbeid het echter wel waardeert en soms ook daadwerkelijk helpt, b.v. door het bouwen van woningen voor geheel onbeschaafde inlanders, die anders als dieren diep in de binnenlanden leven, ongenaakbaar voor onze priesters.

Bepalen wij ons eerst tot de priester-missionarissen. De protestantsche predikanten en hulppredikers beschikken ongetwijfeld over ruimere middelen, want zij zijn eenvoudig gouvernementsambtenaren en ontvangen dus hun bezoldiging uit 's Lands kas. Ten opzichte van de protestantsche kerk geldt in Indië derhalve niet het beginsel van scheiding van kerk en staat. [1]) Het katholiek kerkgenootschap is er echter zelfstandig, wat vele voordeelen met zich brengt, maar ook dit nadeel, dat wij, Katholieken, zelf bijna geheel onze Indische missie moeten onderhouden. Vrij benoemt de paus de apostolische vicarissen en apostolische prefecten, die de geestelijken in hun gebied eveneens vrij, zonder toestemming van de wereldlijke overheid, benoemen, verplaatsen, schorsen en ontslaan. Niettemin krijgt een gering aantal onzer priester-missionarissen eenige bezoldiging uit 's lands kas. Deze bezoldiging is telkens en telkens opnieuw geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur. Tot 1892 waren onze bezoldigde missionarissen in twee rangen verdeeld, maar toen kwam er een derde rang bij. [2]) Sedert dien zijn weer talrijke algemeene maatregelen van bestuur gevolgd, totdat op 28 December 1937 een koninklijk besluit van 16 December werd uitgegeven, hetwelk beweert „de bestaande bepalingen in overeenstemming te brengen met den huidigen toestand.” [3]) Of dit inderdaad waar is, kan iedereen aanstonds zelf beoordeelen.

Na vroegere koninklijke besluiten buiten werking gesteld te

---

[1]) Zie Kleintjes, Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië, vierde uitgave, dl. II, Amsterdam 1924, blz. 348 vv.

[2]) Kleintjes, a.w., blz. 358.

[3]) Nederl. Staatsblad 953.

hebben, zegt art. 2 van het thans geldende: „Op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit Besluit worden uit 's lands kas bezoldigd 1 geestelijke van den 1sten rang, 22 geestelijken van den 2den rang en 14 geestelijken van den 3den rang". Dat klinkt wel zeer armzalig. In het begin van 1937 immers waren niet minder dan 432 priestermissionarissen in Indië werkzaam, [1]) terwijl sedert dien weer een aantal zich bij hun medebroeders gevoegd heeft, zooals men geregeld in dit tijdschrift kan nagaan. Dat zijn er dus op de meer dan 432 priester-missionarissen slechts 37, die een kleinere of grootere toelage van het Rijk genieten. De eenige priester van den eersten rang is natuurlijk de apostolische vicaris van Batavia. Wie de overige bezoldigde priesters zijn, bepaalt de kerkelijke overheid, wat zeer consequent is, omdat onze missionarissen geen gouvernementsambtenaren zijn. [2])

Willen de aangewezenen nu de bezoldiging ontvangen, dan moeten zij, met uitzondering van den eenigen priester van den eersten rang, „voor den dienst in Nederlandsch-Indië lichamelijk geschikt zijn bevonden hetzij in Nederland, hetzij in Nederlandsch-Indië", — een bepaling, waartegen geenerlei bezwaar zal gemaakt worden, temeer niet daar de kerkelijke overheid eveneens lichamelijke geschiktheid vereischt en de gouverneur-generaal zelfs de bevoegdheid heeft in bijzondere gevallen vrijstelling van keuring te verleenen.

Wie voor bezoldiging in aanmerking komen, bepaalt de kerkelijke overheid, gelijk wij reeds opmerkten. Het bedrag, dat de 37 aangewezen priesters zullen ontvangen, wordt evenwel door den landvoogd vastgesteld, niet naar willekeur, doch in overleg met de vicarii apostolici en apostolische prefecten op zoodanige wijze, dat deze bezoldiging geregeld wordt „als die van gelijksoortige burgerlijke landsdienaren, overeenkomstig het voor laatstgenoemden geldend bezoldigingsstelsel en met inachtneming overigens van de voor dezen geldende regelingen en maatregelen." Aldus art. 4, dat terugwerkt tot 1 Februari 1925.

Wij zullen de lezers en ons zelf niet vermoeien met de uiteenzetting van het ingewikkeld stelsel, waarvoor wij weer verscheidene wetten en koninklijke besluiten zouden moeten raadplegen.

---

[1]) Zie P. Florimund van Den Haag O.M.Cap., Het Kruis in onze Oost, Amsterdam 1937, blz. 168.

[2]) Vgl. Kleintjes, a.w., blz. 358.

Belangrijker is het aan te stippen, dat Nederlandsche priesters, die aangewezen zijn om als missionaris naar onze Oost te vertrekken en er een bezoldigden medebroeder moeten opvolgen, uit 's Lands kas een voorloopige uitkeering, een tegemoetkoming in de uitrustingskosten en verdere voordeelen genieten ,,op den voet van de bepalingen en voorwaarden, waaronder personen voor den burgerlijken dienst in Nederlandsch-Indië uit Nederland worden uitgezonden." Meer nog. Zij krijgen ook de eerste maal de overtochtkosten vergoed.

Verstaan wij art. 7 van genoemd koninklijk besluit volgens de letter juist, dan ontvangen alle priester-missionarissen zonder uitzondering een tegemoetkoming voor hun uitgaven op dienstreizen binnen Indië. Terwijl immers in de artikelen steeds sprake is van geestelijken van den 1sten, 2den en 3den rang, wordt thans algemeen gesproken van ,,de dienaren der Roomsch-Katholieke Kerk". Maar het volgend artikel gewaagt van ,,alle overige" personeele regelingen, die weer uitsluitend voor de 37 bezoldigde missionarissen gelden. Men lette er echter terdege op, dat er sprake is van ,,dienstreizen", niet van missietochten naar kampongs en binnenlanden. Art. 7 luidt dan: ,,De Gouverneur-Generaal stelt voor elk der Apostolische Vicariaten en Prefecturen in overleg met de kerkvoogden een maandelijks uit te keeren bedrag vast als vaste tegemoetkoming in alle door de dienaren der Roomsch-Katholieke Kerk op hun dienstreizen binnen Nederlandsch-Indië te verrichten uitgaven, met inachtneming van de regelingen en maatregelen ter zake voor burgerlijke landsdienaren". Zooals het daar staat, vallen alle missionarissen onder dit artikel. Practisch zal het echter wel beperkt blijven tot de 37 bezoldigden, wijl men gereedelijk moet aannemen, dat het volstrekt niet de bedoeling kan zijn geweest zoo gul te wezen jegens de katholieke priesters.

De lezers weten ongetwijfeld, dat de Europeesche burgerlijke ambtenaren een mooi pensioen ontvangen, na vaak slechts korten tijd in de tropen te zijn geweest. Rustte de verplichting tot uitbetaling van de pensioenen eerst op Indië, sedert 1918 betaalt het moederland de pensioenen uit.[1]) Daartoe zijn in Den Haag een vijftal pensioenfondsen opgericht, waaraan Indië uitkeeringen moet doen. Onze 37 bezoldigde missionarissen kunnen zich echter na hun ambtstijd niet tot een dezer fondsen wenden. Toch worden

[1]) Ind. Staatsblad 846; Nederl. Staatsblad 480.

zij op hun ouden dag niet geheel aan hun lot overgelaten, want zij ontvangen tenminste eenigen onderstand bij wijze van pensioen. [1])

De bezoldiging van onze missionarissen, die met het christendom tevens beschaving brengen, is dus verre van schitterend. Toch is zij nog stukken beter dan de toelage, welke het Rijk aan de mohammedaansche priesters uitkeert, want die krijgen geen cent, hoewel de overgroote meerderheid der Indische bevolking mohammedaan is. Wel heeft het gouvernement eenige keeren een subsidie verleend voor den bouw of de herstelling van moskeeën, wel krijgt de panghoeloe, indien hij als adviseur bij de inlandsche gouvernementsrechtspraak is aangesteld, eenig honorarium, maar niet als voorzitter van den priesterraad of als godsdienstambtenaar. [2]) Van bezoldiging is derhalve geen sprake.

Het Mohammedanisme geniet vrijheid van godsdienstprediking en -uitoefening, hoewel het gouvernement toezicht houdt op de bedevaarten naar Mekka, het beheer der moskeefondsen en eenige andere zaken. Het Christendom (zoowel Katholicisme als Protestantisme) geniet die vrijheid echter niet krachtens het welbekende art. 177 (vroeger art. 123) van het Indische Regeeringsreglement. Een missionaris moet van den gouverneur-generaal verlof hebben om zich in welke streek van Indië ook als geloofsverkondiger te vestigen. Een vrije Evangelieprediking zonder preventief toezicht zou volgens de liberale bewindsmannen van bijna honderd jaar geleden ernstig gevaar kunnen opleveren, orde en rust kunnen verstoren. Had de gouverneur generaal aan een protestantschen zendeling verlof gegeven zich in een landstreek te vestigen, de katholieke missionaris moest in het reusachtig Insulinde een ander gedeelte opzoeken, want ,,dubbele'' zending heette bijzonder gevaarlijk. Die vrees is totaal ongegrond gebleken, zoodat art. 177 hoe langer hoe meer verwaarloosd wordt. Gelukkig ! In 1924 schreef prof. Kleintjes, de knappe kenner van de Indische Staatsinstellingen : ,,Werd de zendingsarbeid de eerste jaren na de inwerkingtreding van het reg. reglement door de regeering met wantrouwende blikken gadegeslagen, in latere jaren is die arbeid door haar gesteund, toen het gouvernement in de zending een middel ging zien ,,om beschaving te verspreiden, welvaart te bevorderen en rust

[1]) Zie Kleintjes, a.w., dl. I, Amsterdam 1923, blz. 330 v.
[2]) Kleintjes, a.w., dl. II, blz. 361 vv.

en orde te bevestigen." [1]) Een gouv. curculaire van 1901 in bijblad 5604 legt getuigenis af van de waardeering voor den zendingsarbeid. Als voorbeeld van steun verwijs ik naar de toekenning van subsidiën uit 's lands kas ten behoeve van particuliere inlandsche ziekenhuizen en hulpziekenhuizen." [2]) Wijl de gewoonte tot de rechtsbronnen behoort, zal art. 177 wel door het tegenovergesteld gebruik verdwijnen, indien de Regeering zelf niet dit artikel mocht intrekken. Voortdurend geeft de gouverneur-generaal verlof, dat vroeger geweigerd werd. Om iets te noemen, in 1910 werd op het verzoek van de missionarissen, om zich in Fak Fak (N.-Guinea) te vestigen, afwijzend beschikt, maar in 1928 werd de vestiging toegestaan. Langen tijd zijn zoowel zending als missie ook van Bali geweerd, welk eiland men beschouwde als een openlucht-museum van Hindoebeschaving, maar in 1924 kreeg de missie verlof zich in dit „museum" neer te zetten. [3]) Zoo gaat het tegenwoordig alom in onze Oost, zonder dat men iets van opstand der inlandsche bevolking gewaar wordt. Integendeel!

Langzaam, maar zeker zal ook Indië verkrijgen, wat onze andere overzeesche gewesten sedert 1 April 1937 reeds hebben: vrijheid van godsdienstuitoefening. Suriname en Curacao hebben dit recht, dat wij in Nederland zelfs nog missen, dank zij art. 171 van onze liberale en verouderde Grondwet, zooals wij elders uiteengezet hebben. [4]) Dit recht zullen Katholieken en Protestanten ook in Indië verkrijgen, want „aan de overheid behoort niet het recht om te beslissen, of in een zekere streek de kerk al dan niet tot de evangelieverkondiging mag worden toegelaten. Algeheele vrijlating van de evangelisatie is de eisch overeenkomstig het gebod: Gaat heen in de gansche wereld en predikt het Evangelie aan alle schepsel." Aldus leerde de principiëele prof. Kleintjes sedert jaren. [5])

Wanneer wij het over onze missionarissen hebben, dan rekenen wij tot hen ook de talrijke broeders en zusters, die in de missielanden zwoegen. Zijn er ook in onze Oost? Een groote massa, die onderwijs geven, zieken verplegen, den inlander leeren werken of

[1]) Memorie van Antwoord op het voorloopig verslag Tweede Kamer begrooting Ned.-Indië voor 1898.
[2]) A. w., dl. II, blz. 360.
[3]) P. Florimund van Den Haag, a. w., blz. 103 en 126.
[4]) De Gemeenschap, 1937, blz. 99 vv.
[5]) A. w., dl. II, blz. 361.

anderszins meehelpen tot beschaving en christianiseering. In het begin van 1937 kende Indië reeds 257 broeders en maar eventjes 1441 zusters. [1]) Meerendeels geven zij onderwijs, hoewel de katholieke ziekenhuizen ook gezien mogen worden.

Worden nu deze missionarissen wellicht bezoldigd ? Wij zagen reeds, dat particuliere ziekenhuizen meermalen rijkssubsidie kregen. Maar hoe staat het met het bizonder onderwijs ? Kennen wij in Nederland de financieele gelijkstelling van openbaar en bizonder onderwijs, in Indië is men zoo ver nog niet, wat wel hoofdzakelijk te wijten is aan den berooiden toestand van de schatkist. Toch moet ik hier onmiddellijk aan toevoegen, dat het gouvernement vele katholieke scholen flink subsidieert en zelfs in sommige streken met een overwegend animistische bevolking het geheele onderwijs aan de missie overlaat. [2]) Zoo zullen de missionarissen op Flores b.v. niet over de schrielheid van het gouvernement te klagen hebben.

Niet alleen worden scholen voor lager onderwijs gesubsidieerd, maar ook bewaarscholen en kweekscholen, straks wellicht ook de katholieke gymnasia en hoogere burgerscholen, die men in Indië niet meer missen wil.

De bizondere onderwijzers, hun weduwen en weezen ontvangen ook pensioen. Jammer is het evenwel, dat katholieke broeders en zusters geen recht op pensioen hebben. [3]) Nu juist zij zulke schitterende scholen te Moentilan, Mendoet, Ambarawa, Malang, Probolinggo, Bandoeng en elders bezitten, kan de tijd niet ver meer af zijn, meenen wij, dat openbaar en bijzonder onderwijs gelijkgesteld worden als in het moederland en alle onderwijskrachten pensioen ontvangen. Moge de Katholieke Staatspartij zich steeds meer interesseeren voor het zich snel uitbreidend bizonder onderwijs in onze Oost !

Ziedaar eenige beschouwingen over en naar aanleiding van de bezoldiging onzer missionarissen in Indië.

Mr. D. VAN DEURNE.

---

[1]) P. Florimund van Den Haag, a. w., blz. 169—171.
[2]) Kleintjes, a. w., dl. II, blz. 374.
[3]) Zie Kleintjes, a. w., dl. I, blz. 331.




# MISSIEACTIE HOOGESCHOOL-STUDENTEN

**Wederom : Tien Jaar Studenten-Missie-Actie**

In het „Missiewerk"nummer van Mei 1929 wijdde Frans van Spaandonk, toenmalig praeses der Amsterdamsche R.K. Studenten Missie-Actie (A.R.K.S.M.A.), een enthousiast artikel aan de eerste tien jaar Studenten Missie-actie. Nu de A.R.K.S.M.A., de oudste der thans bestaande missieclubs, onlangs haar vierde lustrum vierde, zij het mij vergund het laatste decennium dezer beweging te overzien in aansluiting op het artikel van van Spaandonk.

In vele opzichten is geest en activiteit dezelfde gebleven. Zoo worden de zomercursussen der Missie-interacademiale (M.I.A.) onder de bezielende leiding van Father Ahaus en Dr. Gregorius van Breda O.M. Cap., nog steeds gehouden in het Mill-Hiller missiehuis „de Roode Pannen" te Tilburg. Missionarissen, missiologen, seminaristen, studenten en, last not least, de afgestudeerden, leiders der studenten-missiebeweging van weleer, vinden elkaar daar, verbonden door dezelfde idee, die leven en beteekenis krijgt voor de jongeren, zoo mogelijk nog dierbaarder wordt aan de ouderen. De missiecursus is steeds gebleven de motor der geheele studenten-missieactie. Voor enkele jaren dreigde de belangstelling der seminaristen die der studenten te overvleugelen. De instelling van een Missie-interseminariale deed tenslotte het studentikooze karakter van „Tilburg" bewaard blijven.

Een tweede instelling, het R.K. Indisch Studiefonds der A.R.K.S.M.A., verbindt de origine der studenten missie-actie met het heden. Dit fonds stelt zich ten doel, inlandsche katholieken uit onze overzeesche gebiedsdeelen een universitaire opleiding mogelijk te maken. Het is het eenigste op dit gebied in den lande en de betekenis ervan wordt dan ook door de geestelijke overheid in Indië hoog aangeslagen.

Het fonds, dat de laatste jaren slechts zeer geleidelijk vooruitging en bijdroeg in de studiekosten van twee hoogeschoolstudenten te Batavia, werd in October ll. plotseling in het middelpunt der belangstelling geplaatst.... doordat het tengevolge van een bankkrach gehéél verloren ging. Met bewonderenswaardige energie is het missieclub-bestuur aan het werk getogen om althans de studeerenden-van-het-oogenblik in staat te stellen hun studies te voltooien. Het laat zich echter aanzien, dat ook een fonds voor de verdere toekomst zal worden bijeengebracht. Een beroep op de Amster-

damsche studenten bleef niet zonder uitwerking, de oprichters van het fonds lieten zich niet onbetuigd en ook de studentenmissieclubs van andere steden zegden hun steun toe. De uitgave van de bekende „missietelegrammen," die het vorig jaar op bevel van de P.T.T. moest worden gestaakt, is nu weer ter hand genomen in een andere vorm, zoodat conflicten met de P.T.T. (auteurswet) wel zullen uitblijven. De uitgave van een missie-rijmprent is in voorbereiding. Tenslotte wordt er gewerkt aan de voorbereiding van een groot missiebal en zijn plannen voor de aanstaande groote vacantie in bewerking. Voor hen, die mede willen werken aan den heropbouw van het R.K. Indisch Studiefonds, moge ik hier noteeren adres en gironummer van den quaestor: Nic. Maesstraat 107 bv. A'dam giro no. 147641.

Het medisch missiewerk bleef de belangstelling van vele missievrienden trekken. De verdere uitgroei van het Rotterdamsche Medisch Missie Comité maakte veel activiteit onzerzijds overbodig. Deze bleef beperkt tot het ophalen van geneesmiddelen en instrumenten bij de artsen van Leiden, Utrecht en Amsterdam en 't vervullen van explicateursfuncties bij de bekende stand van het M.M.C. op diverse missietentoonstellingen. Het missieartsen-vraagstuk blééf vraagstuk. De economische crisis belast de verschillende missioneerende orden en congregaties dermate, dat zij aan aanstellen van medisch leekenpersoneel niet durven denken. Ook het vraagstuk van de voorziening van N.O.I. met katholieke particuliere artsen werd het laatste jaar onder oogen gezien.

De voor elke missiebeweging zoo essentieele gebedsactie stond onder leiding van de M.I.A. en was voor velen een prikkel om deze voornaamste plicht ten opzichte van de missie niet te vergeten.

Waar onveranderd de overtuiging bleef, dat het primaire in de studenten missie-actie moet zijn, naast het gebed, de studie, werd ook hier de oude traditie door het organiseeren van lezingen, inrichten en in stand houden van een bibliotheek, het publiceeren van artikels in studentenpers en elders in stand gehouden. Het blijkt steeds weer, dat het aantal lezingen van student-sprekers evenredig is met de bloei van de desbetreffende missie-club! Merkwaardig is de verandering in de keuze van onderwerp door deze „eigen" sprekers. De algemeene onderwerpen als: accomodatie, missie en onderwijs, missie en theologie, boeddhisme en andere -ismen, zijn op het repertoire gebleven, maar de meer topographische zijn vervangen door onderwerpen, die in verband staan met het studievak van den spreker. De juristen behandelen: art. 177, missie en nationalisme, missie en imperialisme, de economen: missie en economie, literatoren en historici laten hun belangstelling uitgaan naar de missiegeschiedenis. 'n Enkele heeft zelfs in scripties de missie betrokken. M.i. liggen op dit terrein van missie en vakstudie nog vele mogelijkheden, en zal vooral samenwerking met den hoogleeraar in de missiologie hier veel resultaat kunnen geven.

Het bezoek aan de missieclubvergaderingen is uitermate wisselend. Blijkens het jaarverslag in 1932 bezochten in Nijmegen gemiddeld 30 leden de vergaderingen, terwijl in 1933 de Nijmeegsche secretaresse moet vermelden, dat op 'n vergadering naast het bestuur slechts één lid aanwezig

was. In Amsterdam werden ± 6 vergaderingen per jaar gehouden; gedurende de laatste vier jaren werden deze bezocht door gemiddeld 25 leden, met schommelingen tusschen 20 en 35. Om de missiegedachte ook in breeder studentenkring ingang te doen vinden werden in verschillende plaatsen met wisselend succes missiedagen georganiseerd door corps, resp. studentenvereeniging. In de plaatsen, waar geen missieclub bestond, zorgde de M.I.A. voor het optreden van sprekers over missie in de vergaderingen der studentenvereenigingen. Over het gebruik maken van de missiebibliotheek wordt algemeen geklaagd; de missietijdschriften op de leestafels der societeiten en „eigen huizen" worden sporadisch ingekeken.

Iets beter is het gesteld met de missie-journalistiek. Vooral het Tilburgsch Studenten Weekblad „Viking" gaf eenige voortreffelijke missienummers uit. In 1930 en 1931 schreef de M.I.A. een tweetal prijsvragen uit voor missiewetenschappelijke bijdragen door hoogeschool- en jongstudenten. Onder de hoogeschool- en universiteitsstudenten was de deelname matig. 't Beste weerden zich de studenten uit de missiehuizen. Stimuleerend werkte de M.I.A. ook door het uitgeven o.a. van de „Relectio de Indis" en „Missie en Nationalisme." De beteekenis van de missiestudie trad wel zeer duidelijk aan het licht in 1933 toen de A.R.K.S.M.A., ter gelegenheid van haar derde lustrum, een internationaal missie-studiecongres organiseerde, met als onderwerp: de encycliek „Rerum Ecclesiae."

Dit congres had o.m. tot gevolg dat ook in Wageningen een missieclub werd opgericht. Voor zoover het de daadwerkelijke steun aan de missie betreft, was dit misschien wel de gewichtigste gebeurtenis van deze tien jaren, omdat de Wageningers terstond overgingen tot het oprichten van een landbouwkundig adviesbureau, dat in een zeer groote behoefte bleek te voorzien. Er is deze jaren door de medewerkers aan het adviesbureau veel en goed werk geleverd, dat navolging vond in Delft. Daar stelde men in 1936 het B.U.T.A.M. in, met het doel de missionarissen door technische adviezen bij te staan. Een vroegere poging daartoe mislukte, maar nu schijnt de tijd hiervoor rijp te zijn geworden.

Voor andere universiteitssteden komt dit soort activiteit minder in aanmerking, zoodat men daar naar andere wegen zocht. Vermelding verdienen hier de volgende praestaties der clubs. Nijmegen en Utrecht organiseerden in 1930 met groot succes een collecte ten behoeve van de hongerlijdende bevolking in China. Utrecht stichtte een boekenbeurs. Amsterdam nam het initiatief tot een uitgebreide tijdschriftenactie, die navolging vond op alle seminaries. Tevens slaagde de A.R.K.S.M.A. er in, in contact te komen met de Chineesche studenten ter stede.

Overziet men deze tien jaren, dan krijgt men de indruk dat tot 1931 de ontwikkeling gelijk bleef aan die der laatste jaren van de vorige periode. Daarna komt een inzinking, die parallel verloopt met de bekende crisis in de geheele studentenbeweging van dien tijd. In het Annuarium der Unie van R.K. Studenten Vereenigingen luidt de aanhef van het jaarverslag der M.I.A. over 1931—1932 dan ook: „In Rotterdam heeft men voor de missie niets gedaan, daarentegen werd de missie in niets gesteund door de

Delftsche studenten, 'n lichtpunt is echter dat ook de Nijmeegsche studenten niets voor de missie deden, in Groningen en Wageningen gebeurde ook niets." Na 1934 breekt dan 'n iets betere tijd aan, jammer genoeg niet op alle fronten. Zoo is het te betreuren, dat een groote studentenvereeniging als St. Augustinus te Leiden, waar vele indologen zich op hun taak in onze missiegebieden voorbereiden, geen missieclub bezit. Dat in andere plaatsen de missieclub wordt beschouwd als een hobby van 'n paar doordravers en fanatiekelingen of 'n werkverschaffing voor goedwillende onbeduidendheden bewijst, dat daar de eerste beginselen van missieinzicht nog moeten worden bijgebracht. Al hebben we de laatste jaren iets gewonnen misschien aan realiteitsbesef en practische zin, té veel van het oude enthousiasme is verloren gegaan, dan dat we van een flinke vooruitgang mogen spreken. Met goede moed, maar zonder eenig spoor van zelfgenoegzaamheid kunnen we dus de volgende lustrumperiode tegemoet gaan.

ED GEELEN,
Praeses der Missie-Interacademiale.

Amsterdam.

---

# THE MAYNOOTH MISSION TO CHINA

,,Terwijl wij in slaap gedompeld lagen, werd op buitengewone wijze de Geest Gods vaardig over Ierland. Op een morgen ontwaakten wij en ontdekten aan onze deur een allervreemdst schouwspel : eenige jonge priesters, de beste en knapste die wij hadden, stonden daar te bedelen om hulp. En voor welk doel ? Om het Evangelie te mogen gaan prediken aan de millioenen in het verre China." Aldus schreef Bisschop Dr. Fogarty in de lente van 1917 over een nieuwe Iersche Missie-onderneming, welke gaandeweg eenige beroering in het land begon te verwekken.

De wereld lag in de weeën van den wereld-oorlog en ernstige mannen schudden hunne grijze hoofden en hadden medelijden met die paar arme enthousiasten, die in de onbezonnenheid hunner jeugd zich hoopten te kunnen doen hooren boven het krijgsrumoer uit en het kanongebulder. Anderen echter, die den opzet met de oogen des Geloofs beschouwden, en die iets meer van de geschiedenis der wereld begrepen, meenden dat juist in zoo'n tijd, waarin de menschen beu zijn van al die holle kreten van humanitarianisme en civilisatie, God wel eens Zijn hand kon uitstrekken om de menschen terug te leiden naar het ,,ééne noodzakelijke."

Bovendien trokken juist toen Ierlands nieuwe nationale profeten door het land en sloegen los in de harten der jongemannen een nieuw vuur, dat hen opwekte tot hooge idealen en aldus voorbereidde tot nog hooger, want geestelijk, idealisme. Ierland begon trotsch te worden op zijn nationale helden en was bereid zijn eerbied uit te strekken tot de helden van het Geloof. Het lag in zijn traditie en het zat in zijn bloed ze te vereeren, maar nu zou zij hen in zijn hart opnemen.

En aldus, met diep vertrouwen, vertrouwen op God en op hun Iersche landgenooten, traden deze jonge priesters hun volk tegemoet.

In het jaar 1911, na twee jaar kapelaan in Brooklyn V.S.A. geweest te

zijn, vertrok de jonge Iersche priester, Rev. Edward Galvin — thans Ap. Vicaris van Han Yang — als missionaris naar China. Hij werkte daar onder een Franschen Bisschop tezamen met Paters Lazaristen. Zeer spoedig bemerkte hij, evenals zijn mede-missionarissen, het verschrikkelijk tekort aan priesters in China en drong de vraag zich aan hem op : Hoe krijgen wij meer priesters ? Waar krijgen wij meer priesters ? gevolgd door die andere vraag : Doet Ierland wel genoeg voor de bekeering der Heidenen ? En hij kwam over, vastbesloten om Ierland voor de Missie te winnen.

Onmiddellijk boden zich vier priesters aan om met Father Galvin mee te gaan. Men begreep echter dat de moeilijkheid met het vertrek van die vier priesters niet opgelost zou zijn.

*September* 1916 : Hoe moest Ierland permanent gewonnen worden ? De eenige practische weg was de stichting van een Congregatie van priester-missionarissen en daaraan te verbinden een Congregatie van Zuster-missionarissen, omdat geen Missie in Heidenlanden compleet is zonder Zusters.

*September* 1938 : Groote plechtigheid in St. Columban's Missiehuis te Navan, in de provincie Meath, een 50 K.M. van Dublin : Kardinaal McRory zal den hoeksteen wijden van een nieuw, in aanbouw zijnd, Missiehuis, dat in den loop der jaren plaats zal moeten bieden voor 500 theologanten en philosofen.

Alle Hoogwaardigheden van Kerk en Staat hebben het zich een plicht geacht hunne belangstelling door hunne tegenwoordigheid te toonen voor *de* Nationale Missie-Congregatie, the Maynootb Mission to China, welke Congregatie geboren werd binnen de muren van Maynooth College, het wereld-beroemde Centraal-seminarie der Iersche Bisdommen, welke Congregatie gesticht werd behalve door Father Galvin, een oud-wijdeling van Maynooth, door enkele Professoren van dit Seminarie, die hun leerstoel opgaven voor het Missie-ideaal en onder wie in het bijzonder moet genoemd worden de jonge Professor John Blowick, een der meest begaafde priesters van het land, en welke Congregatie tenslotte haar meeste recruten ontving uit ditzelfde Maynooth College.

Daar waren alle Bisschoppen van Ierland, de Apostolische Nuntius, Mgr. Pascal Robinson, tientallen prelaten, alle provinciaals van Orden en Congregaties, alle presidenten en rectoren van seminaries en colleges, honderden andere geestelijken en vele prominente leeken waaronder de vice-President van het Ministerie, Mr. Sean T. O'Kelly, als plaatsvervanger van Mr. de Valera, die in Genève vertoefde, de beroemde politicus Mr. Cosgrave, de Lord Mayor of Dublin, Mr. Alf. Byrne, enz. enz., in één woord : een Kerkelijke bijeenkomst zooals alleen Ierland kan vertoonen.

En als men dan de bijna voltooide, geweldige vleugels ziet van het wonderschoone college en weet dat dit slechts een gedeelte is van het geheel en men beseft daarbij dat reeds twee à drie honderd Maynooth-missionarissen in het verre Oosten werken, dan vraagt men zich af hoe dit alles in slechts 22 jaren is kunnen volbracht worden, dan staat men voor een wonder van de almachtige genade en zegen Gods, Die het arme Ierland, het nauwelijks herlevende Ierland voor zulk een taak heeft uitverkoren, dan staat men voor een wonder

van edelmoedigheid, een uiting van offerzin, een bewijs van alles en zichzelf vergetende mildadigheid, welke zelfs in het hart van Missie-lievend Nederland ontroering moet wekken.

,,Ik herinner mij nog goed,'' zeide Kardinaal McRory in zijn toespraak, ,,het begin van de Maynooth-Mission, de offers gebracht door eenigen der knapste jonge priesters van dien tijd, die de kans opgaven op de hoogste functies in het Vaderland om zich aan de Missie te wijden. Ik herinner mij hoe van Noord tot Zuid het Iersche volk ontroerd werd. Het leek wel een hernieuwing der Apostolische tijden.''

Vele schoone woorden werden gesproken door geestelijke en wereldlijke autoriteiten, waarin men den polsslag voelde van het in-religieuze Iersche volk en waarin het leven en streven der jonge Congregatie herdacht werd en waarin ook de huidige arbeid en arbeidsvelden besproken werden. Niemand echter deed dit schooner en uitvoeriger dan Mr. Cosgrave, die ons, door ons na de plechtigheid zijn rede af te staan, de moeite bespaard heeft om zelf verdere détails te verzamelen. Hij zeide o.a. :

,,De plechtigheid van heden roept onze aandacht wakker voor een feit en een zegen waaraan, meen ik, wij niet genoeg denken. Deze eeuw heeft ons de onschatbare vreugde geschonken getuigen te mogen zijn van de verrijzenis van ons land. Wij in deze eeuw hebben het voorrecht te mogen aanschouwen en te deelen in, de glorie van den dag, welken zoovelen van ons volk zoolang verbeid hadden. Ons land heeft een groote schuld van dankbaarheid aan de Goddelijke Voorzienigheid, Die ons volk door een langen en bitteren nacht van lijden en vervolging geleid heeft naar den morgenstond van vrijheid en vrede. Wij behooren bijzonder dankbaar te zijn dat deze verrijzenis van ons volk niet alleen een politieke wedergeboorte geweest is, maar ook een schitterende herleving der oude geestelijke krachten en meer in het bijzonder van dien Missie-geest, welke een der meest sprekende uitingen was van Ierlands Gouden Eeuw. [1])

,,Ongeveer een kwart eeuw geleden lag het menschdom verzonken in den poel van ellende van een oorlog zooals de wereld er nooit een gekend had, en in Ierland was juist de strijd om de onafhankelijkheid begonnen, welke zoo'n onverhoopt succes is geworden. Toch was het juist in die dagen dat een paar zeer jonge Iersche priesters zich een taak stelden, welke, van menschelijk oogpunt beschouwd, tot zekere mislukking gedoemd scheen. Temidden van al die nationale, internationale, politieke en finantieele onzekerheid besloten een handjevol Maynooth-mannen het voorbeeld te volgen van St. Columbcillus, St. Columbanus en andere groote Iersche Heiligen, die hun Vaderland vaarwel zegden om zielen te gaan winnen voor den Meester. Inderdaad : de Geest Gods werd op bijzondere wijze vaardig over Ierland.

,,Toen in 1917 de Iersche Bisschoppen hun gemeenschappelijk verzoek-

---

[1]) Eenige jaren geleden is er ook nog een Congregatie voor Afrika gesticht alsook, twee jaar geleden, een Congregatie van Medische Zusters, gelijk aan de Medical Missionaries van Washington.

De Maynooth-Mission heeft ongeveer de zelfde Constituties als de St. Joseph-Congregatie van Mill Hill.

schrift aan den H. Stoel richtten voor de stichting van The Maynooth Mission to China, bedroeg het aantal toekomstige leden der nieuwe Congregatie slechts negen priesters. Zij hadden geen huis, geen Regel en geen middelen van bestaan. Op den dag van heden bezit de Maynooth-Mission 14 huizen in acht verschillende landen, verspreid over vier werelddeelen. In China, het voornaamste Missiegebied, bewerkt Mgr. Galvin, een der Stichters, met zijn moedige helpers een veld dat rijp is voor den oogst. In andere Missielanden, in Korea en Birma, gaat het werk gestadig vooruit en op de Filippijnen helpen zij het Geloof bewaren onder het eenige Katholieke volk in het Oosten, dat op zoo droevige wijze in het begin dezer eeuw van zoo velen zijner priesters en religieuzen beroofd werd. En juist zooals na den Grooten Hongersnood in ons land zoovele Ieren de wijde wereld introkken, den schat des Geloofs naar een nieuw vaderland meenemend tot grootere glorie van God en tot heil van de Kerk in die landen, zoo vindt de Maynooth-Mission nu hulp en steun bij de nazaten van die ballingen van een vorige eeuw. Met de hulp van drie huizen in de Vereenigde Staten en één in Australië is het Moederhuis in Ierland in staat te beantwoorden aan het hoofddoel der stichting, het verzorgen van een voortdurenden stroom van tenvolle bekwame priesters voor de arbeidsvelden, die haar zijn toevertrouwd.

,,Deze dag is getuige van het afsluiten van een hoofdstuk en het beginnen van een nieuw in de zegenrijke geschiedenis dezer jonge Congregatie. En met Gods hulp mogen de Superieuren nog grooter successen tegemoet zien. Ierland mag wel trotsch zijn op werkers zooals de priesters wier gast wij vandaag zijn. Ons volk heeft een groote schuld van dankbaarheid jegens God, dat het in deze dagen van materialisme en heidendom op zijn groene heuvels en velden nieuwe gebouwen ziet verrijzen, gewijd aan het Goddelijk Werk der Kerk, gebouwen, die de plaats zullen innemen van, en evenaren zullen of zelfs overtreffen de roemvolle oude abdijen en schitterende kloosters, in de dagen van geloofsvrijheid gesticht tot grooter glorie van God en tot eer van ons land. De kale ruïnen der omvergehaalde kloosterkerken, verspreid over ons land, welke zulke droevige herinneringen opwekken aan het verleden, staan vernieuwd op in onze liefelijke gouwen. Ierland mag wel blijde zijn bij gelegenheden als deze.

,,De onderneming is ontzagwekkend en de behoefte aan geestelijke arbeiders is groot. Ik ben er echter van overtuigd, dat de vurige wensch van ieder van ons hier en van iederen Ier, man of vrouw, is dat Gods zegen moge nederdalen op deze nieuwe stichting en op allen die binnen hare muren zullen verblijven."

Arnhem. FATHER LEFEBER.

---

## DE WERELDZENDINGSCONFERENTIES VAN EDINBURGH, JERUSALEM EN MADRAS

De wereldzendingsconferentie, die van 14—23 Juni 1910 te *Edinburgh* daagde, telde, in tegenstelling met vroegere dergelijke bijeenkomsten — en wel voor de eerste maal te Londen in 1888 en voor de tweede maal te New-

York in 1900 — uitsluitend officiëele afgevaardigden, voor het groote meerendeel Angelsaksen. Alle schakeeringen van het Protestantisme waren er vertegenwoordigd : Lutheranen, Hervormden, Episcopalen, Presbyterianen, High Church, Methodisten, Baptisten, Quakers, Adventisten enz. Deze verscheidenheid verplichtte de leiding, die bij John Mott berustte, tot het vermijden van alles wat op leerstellig of kerkrechtelijk gebied oneenigheid had kunnen te voorschijn roepen.

Men besteedde een dag aan de bespreking van elk der volgende vraagstukken : de verkondiging van het evangelie in de heele niet-christelijke wereld ; de organisatie van de volkskerken op de zendingsvelden ; het schoolwezen ; de zending in haar verhouding tot de niet-christelijke godsdiensten ; de vorming der zendelingen ; de basis van het zendingswezen in het moederland ; de zending en de Europeesche en inlandsche regeeringen ; de onderlinge samenwerking van de zendingsgenootschappen. Het officiëel verslag : *Reports of the World Missionary Conference,* 1910. — Edinburg and Londen, 1910, bevat dan ook in de acht eerste banden telkens het verhandelde over één vraagstuk. In aansluiting bij deze verhandelingen liet de wereldzendingsconferentie een *Statistical Atlas of christian missions* publiceeren.

Te Edinburgh begreep men, dat het niet voldoende was, wanneer de belangstellenden in de verschillende landen het eindrapport zouden lezen ; er moest meer gebeuren. Om deze reden werd een *voortzettingscomité* ingesteld, dat tot taak kreeg, de door de conferentie aangegeven richtlijnen in daden om te zetten. Een eerste zorg van het voortzettingscomité was het doen verschijnen van een wetenschappelijk tijdschrift, de *International Review of Missions,* die sinds 1911 viermaal 's jaars in het Engelsch verschijnt. Op verzoek van het voortzettingscomité maakte Mott in 1912 en 1913 een reis naar de zendingsvelden in Azië. Op deze reis werden Ceylon, Br. Indië, China, Japan en Korea bezocht. In al deze landen werden conferenties belegd, met de leiders van het zendingswerk en van de inheemsche kerken ; deze conferenties beoogden een nauwe samenwerking tusschen de verschillende zendingscorporaties en de inheemsche kerken. Reeds te Edinburgh had Mott betoogd, dat door deze samenwerking de kracht der zending kon worden verdubbeld, zonder dat één nieuwe zendeling behoefde te worden uitgezonden.

De wereldoorlog kwam intusschen die beoogde internationale samenwerking voor jaren verbreken. Het voortzettingscomité kon niet meer bijeenkomen, omdat het leden telde in tegen-elkaar-oorlogvoerende landen. Wel kon Mott, zoolang de Vereenigde Staten nog neutraal waren, enkele afzonderlijke bijeenkomsten houden in Engeland en in Midden-Europa, ook in Scandinavië en Nederland. In 1920 werd bij het meer van Genève voor het eerst weer een volledige internationale bijeenkomst gehouden. Hier bleek de noodzakelijkhsid van uitbreiding der organisatie. Het volgend jaar werd te Lake Mohonk de *internationale zendingsraad* (international missionary Council) opgericht, waarvan Mott als voorzitter optrad.

Gedurende de volgende jaren deden zich belangrijke verschijnselen voor : de opkomst van het bolchewisme, de verscherping van het rassenvraagstuk,

het ontwakend nationalisme, de opkomst van de industrialisatie in Afrika en in de landen van het Oosten. Men besloot opnieuw een wereldzendingsconferentie te beroepen, die echter niet den omvang noch het karakter van die van Edinburgh zou dragen, maar een conferentie van den voor dit doel uitgebreiden internationalen zendingsraad zou vormen.

Deze wereldzendingsconferentie kwam van 24 Maart tot 8 April 1928 op den Olijfberg te *Jerusalem* bijeen. Het aantal leden van den zendingsraad was voor dit doel, door uitnoodiging van leidende persoonlijkheden, zoowel mannen als vrouwen, vooral uit de zendingslanden, meer dan verdubbeld en bedroeg nu 182. Verder werden 35 deskundigen op het gebied van het rassenvraagstuk, economie en opvoeding, en 13 leiders uit de studentenbeweging geëngageerd. Het aantal deelnemers aan de conferentie bedroeg ongeveer 230, onder wie 39 vrouwen ; de helft van de deelnemers behoorde tot de z.g. jongere kerken van de zendingsvelden. Blijkens het achtdeelig officiëel verslag : *Report of the Jerusalem Meeting of the international Missionary Council*, Oxford, 1929, werden vooral zeven vraagstukken behandeld, nl. : de boodschap der christenheid aan de niet-christelijke godsdiensten ; godsdienstige opvoeding ; verhouding van de jongere kerken tot de oudere ; zending en rassenvraagstuk ; zending en industrialisatie ; zending op het platteland ; samenwerking van de zendende corporaties. Mott was weer de leider van de beraadslagingen, waarbij de tegenstellingen soms scherp tot uiting kwamen. De besluiten werden in plechtige bewoordingen vervat.

Met de sindsdien veranderde wereldsituatie voor oogen, — misschien ook naar aanleiding van het leeken-rapport : *Rethinking Missions. A Laymen's Inquiry after one hundred years, by the Commission of Appraisal*, New-York and London, 1932, dat wijzigingen voorstelde in doel en methode der zending, — besloot de internationale zendingsraad tot een gemeenschappelijk plan van actie, in het middelpunt waarvan een nieuwe wereldzendingsconferentie zou staan. Deze zou de voortzetting zijn van die van Edinburg en Jerusalem, en tevens aansluiten bij de in 1937 gehouden oecumenische wereldconferenties te Oxford en Edinburgh, en, om een belangrijker plaats te kunnen inruimen aan de jongere kerken, in het Oosten plaats hebben.

Het algemeen onderwerp van deze conferentie, die aanvankelijk te Hanchow (China) was samengeroepen, maar feitelijk van 12—29 Dec. 1938 te Tambaran bij *Madras* (Br.-Indië) werd gehouden, betrof de Kerk. Dit onderwerp was in vijf deelen gesplitst, nl. het geloof van de Kerk ; het getuigenis van de Kerk ; het leven van de Kerk ; de Kerk en de wereld ; nauwere samenwerking. In afwachting van het officiëel verslag verwijzen we naar de voorstudie van Prof. Dr. H. Kraemer (Leiden), die in zijn jongste boek : *The christian message in a non-christian world* (1938), een overzicht geeft van de vraagstukken, waartegenover de zending in haar verhouding ten opzichte van de godsdiensten van het Oosten en den algemeenen wereldtoestand staat.

*Nijmegen.* DR. ALPH. MULDERS.

# VERGEEFSCHE POGINGEN TOT OPRICHTING EENER MISSIE IN LAPLAND

Tot Lapland behoort het noordelijk gebied van het Skandinavische schiereiland en het schiereiland Kola. Omstreeks het midden der 17de eeuw waren de bewoners nog voor het meerendeel heidenen. Eenigen weliswaar waren sinds de invoering der Reformatie in Zweden en Noorwegen christen geworden, maar hun bekeering was heel oppervlakkig. Slechts eenmaal in het jaar, meereizend met belastingambtenaren en pelshandelaars, kwam de proost van Tornea ter plaatse om de kinderen te doopen en godsdienstoefening te houden. Godsdienstig zoo slecht onderlegd, waren zij onderhevig aan het ergste bijgeloof en koesterden zij groote angst voor heksen. Hun toovenaars stonden dan ook in hoog aanzien. Door allerhande vreemde ceremoniën brachten zij zich zelf in bewusteloozen toestand, voorspelden dan de toekomst, verhaalden, wat er in vreemde landen gebeurd was. Ook zoogenaamde christenen deelden die praktijken. De proost vond ook bij hen afgodische voorstellingen en beelden. [1])

In het jaar 1650 kwamen drie Zweedsche jongelingen Johan Körning, Isaac Sund en Martin Vesprin naar Praag. Door een pater Jesuiet ondersteund, legden zij zich drie jaren toe op de studie der wijsbegeerte. Na lang wikken en wegen besloten zij alle drie tot de Kath. Kerk over te gaan. Johan Körning begaf zich na zijn bekeering naar Rome, trad in het Germanicum en vond ondersteuning bij den Kardinaal Protector der Noordsche Rijken, Corsini. Na zijn priesterwijding legde hij aan dezen zijn plan voor een missie te willen stichten onder de Laplanders. De kardinaal beloofde hem te zullen steunen en stelde hem voor eerst de mogelijkheid dier stichting ter plaatse te gaan onderzoeken. In het jaar 1659 begaf Körning zich over Praag en Lübeck naar het Noorden. De oorlog tusschen Zweden en Polen was oorzaak dat hij slechts met veel moeite verlof tot een reis naar Finland kon bekomen. De gevaren aan de reis verbonden niet tellend, kwam hij na heel wat wederwaardigheden te Tornea aan bij den protestantschen dominee van Lapland. Deze nam hem vriendelijk op en liet zich overhalen Körning mee te nemen naar de jaarmarkt in Lapland. Natuurlijk had hij zijn hoedanigheid als katholiek priester verzwegen, waardoor hij in de verlegenheid kwam dat de dominee hem zijn dochter ten huwelijk wilde geven. Hij wist echter ook deze en andere moeilijkheden te boven te komen. Na een langen tocht per slede door rendieren getrokken, kwamen zij eindelijk op de plaats van samenkomst der Laplanders.

Een schoone gelegenheid voor Körning de Laplanders in hun levensomstandigheden te leeren kennen en zich op de hoogte te stellen van hun zeden en gebruiken. Hij vond ze erg bijgeloovig, geloovend aan toovenarij, maar goedhartig en toegankelijk voor godsdienstig onderricht. Hij kon echter niet in Lapland achterblijven en moest geheel verbergen, dat hij een katholiek priester was, daar anders de Proost van Tornea hem niet meer

---

[1]) Relatio tentatae missionis Lappiae. R. P. Joanne Körning, nunc Soc. Jesu do 1659. Roem. Historia NXLV.

in zijn gezelschap zou geduld hebben. Hij keerde dan ook in Febr. 1660 met dezen terug naar Tornea. Voorwendend dat hij zijn theologische studiën in Duitschland wilde voltooien en het doctoraat behalen liet men hem gaan.

Te Lübeck bezocht hij den missionaris, een Jesuiet, die hem vol bewondering ontving, omdat hij ondanks de vele verleidingen zijn roeping trouw was gebleven. In Juni 1660 bevond hij zich weder te Praag, waar hij een getuigschrift toonde van den Proost en den Burgemeester van Tornea, vermeldend dat hij drie maanden in Lapland had doorgebracht. (Relatio Histor. Bohemiae XLV, 6 Febr. 1670).

Van wege de vele gevaren wilde hij niet meer alleen naar Lapland terugkeeren, maar zocht hij een begeleider. Daar hij deze het gemakkelijkst van de Societeit van Jezus dacht te verkrijgen, verzocht hij te worden opgenomen in de Boheemsche Provincie. Met den Provinciaal Johan Saxius besprak hij de vestiging eener missie in Lapland.

Mevr. Eusebia Kauke werd bereid gevonden de noodige middelen te verschaffen. De Hoogeerw. P. Generaal droeg den Provinciaal op P. Körning een voor deze missie passende voorbereiding te geven. De onderneming ging echter om onbekende redenen niet door.

*Rome.* J. KLEIJNTJENS S.J.



# MISSIEACTIE

## NEDERLAND

**Diocesaan Missiecomité Breda.** — Tot secretaris van dit D.M.C. is benoemd de Weleerw. Heer J. A. van Poppel, conrector van het Gasthuis, Haagdijk, Breda. De afgetreden secretaris conrector P. Mathijssen, die van Huybergen is overgeplaatst naar het Jeugdwerkloozenkamp O. L. Vr. ter Duinen te Ossendrecht, blijft lid van het D.M.C.

**Leidraad voor een Parochiaal Missie-comité.** — De Nederlandsche Priestermissiebond heeft in 1938 aan al zijn leden toegezonden een *leidraad voor een parochiaal missie-comité*, goedgekeurd door het Hoogwaardig Episcopaat, waarin doel, samenstelling, organisatorisch verband, vergaderingen en taak in het kort worden uiteengezet.

**Tweede interseminariaal Missiecongres.** — De Seminaristen hebben een keurig verzorgd verslag van het tweede interseminariaal missiecongres, dat van 28 tot 30 April 1938 te Nijmegen met zoo groot succes werd gegehouden, laten stencilen en aan de Groot-Seminariën toegezonden.

**Richtlijnen bij de missieactie in en door de school.** — Het Utrechtsche missie-comité heeft in samenwerking met het hoofdbestuur van de St. Lebuinusvereeniging aan de R. K. Onderwijzers en Onderwijzeressen in het Aartsbisdom in September 1938 eenige „Richtlijnen bij de missie-actie in en door de school" toegezonden.

**Missiedagen in het bisdom Roermond.** — In het bisdom Roermond werden in 1938 de volgende jaarlijksche missiedagen gehouden : 28 Aug. Missiedag voor zelatricen en zelateurs van Zuid-Limburg in de Proostdij (Jeugdsecretariaat) te Meerssen ; 4 Sept. Missiedag voor onderwijzers en onderwijzeressen uit Zuid-Limburg in het Jezuietenklooster te Valkenburg ; 11 Sept. Missiedag voor de onderwijzers en onderwijzeressen van Noord-Limburg in het klooster van de Paters te Steyl ; 18 Sept. Missiedag voor de zelatricen en zelateurs van Noord-Limburg in het klooster van de Paters te Steyl. Alle dagen, die begonnen met een pontificale H. Mis in de open lucht door Z. H. Exc. Mgr. Dr. G. Lemmens, bisschop van Roermond, telden talrijke deelneemsters en deelnemers.

**Onderwijsdag te Eindhoven.** — Op den tweeden Eindhovenschen katholieken onderwijsdag, die op 20 Sept. 1938 te Eindhoven werd gehouden, sprak Prof. Dr. Alph. Mulders uit Nijmegen voor meerdere honderden onderwijzeressen en onderwijzers over *Missie en Jeugd*.

**Onderwijzersdag in Zeeuwsch-Vlaanderen.** — Op den R. K. Onderwijzersdag, die in Oct. 1938 te Hulst werd gehouden, sprak Pres. Dr. F. Feron uit Roermond over *De Katholieke Missie op de lagere school*. In den namiddag vertoonde Pater N. van Rijn O.P. de geluidsfilm : De Zwarte Zuster.

**Jeugd-missieactie in het bisdom Breda.** — Ook in 1938 stond de maand October voor de K.A. der mannelijke jeugd in het teeken : *Octobermaand-Missiemaand*. Een programma met actiepunten voor die maand werd rondgezonden naar alle parochies. Bovendien werden voor de wintermaanden

kostelooze parochiëele missieavonden voor de mannelijke K.A.-jeugd aangeboden, bestaande uit een causerie met stilstaande filmstrook en een tentoonstelling. In de katholieke Jongens-Centrale wordt de missiegedachte levendig gehouden, doordat zij een eigen beschermeling bij S.P.L. onderhoudt. De onderwijzersmissieclub bevordert de ontwikkeling van haar leden door den cursus, die elken eersten Zondag der maand op het Begijnhof te Breda wordt gegeven. De geestdrift, door de missiejeugddagen gewekt, wordt warm gehouden door de missieclub van de Bredasche Kweekschool, terwijl de Groot-Seminaristen van Hoeven met hun „brokkenwerk" zoo goed als alle scholen bereiken.

**Medische Missiecursus.** — Na afloop van den dertienden Medisch-hygiënischen cursus, in 1938 te Rotterdam gehouden, hebben dertig cursisten het examen met goed gevolg afgelegd. De voorzitter van het Ned. Medisch Missiecomité, Mgr. P. Groenen, heeft de diploma's uitgereikt, waarna de oudste cursist, pater Dr. Mouren, den medischen missiecursus een weldaad voor de vertrekkende missionarissen noemde.

**Officiëel Gedenkboek 1938.** — In het Officiëel Gedenkboek 1938, uitgegeven ter gelegenheid van het veertigjarig regeeringsjubileum van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, heeft Prof. Dr. Alph. Mulders, op verzoek der redactiecommissie onder voorzitterschap van Z. Exc. Dr. H. Colijn, een artikel gepubliceerd onder den titel : *Het Katholieke Missiewerk.* Achtereenvolgens wordt gesproken over de deelname van Katholiek Nederland aan den missiearbeid der Katholieke Kerk in de heidensche landen ; over de missieactie in het vaderland ; over de plaats, die met name onze eigen rijksgebieden buiten Europa innemen in de missioneering en de missieactie van Katholiek Nederland.

**Prijsvraag van het Nuyensfonds.** — Daartoe in staat gesteld door het Ariëns-missiefonds, heeft het Nuyensfonds een prijs van f 500.— beschikbaar gesteld voor een verhandeling over : *De groei van de missiebeweging in ons land sinds 1800.*

Als toelichting wordt erbij gevoegd : Niet wordt gevraagd de geschiedenis der missieorden, waarin Nederlanders werkzaam zijn, of der missiegebieden door Nederlanders bewerkt, maar bepaaldelijk het opleven van den missiegeest onder de Katholieken hier te lande en de daaruit gevolgde steun in gebed, personen, organisaties, geld enz. aan de missies gewijd. Een inleiding over de twee voorafgaande eeuwen wordt gewenscht, niet gevorderd. Een Groot-Nederlandsche behandeling is alleen voor de periode 1814—1830 vereischt. De beoordeeling wordt toevertrouwd aan een door het bestuur te benoemen jury.

Mededinging staat open voor alle katholieke Nederlanders. De antwoorden worden uiterlijk 1 Jan. 1941 ingewacht bij den secretaris van het Nuyensfonds, Prof. Dr. R. Post, Graafscheweg 15, Nijmegen. Zij zullen bij voorkeur niet geschreven zijn met de eigen hand van den steller (liefst in machineschrift) ; zij mogen niet onderteekend worden, maar moeten gekenmerkt zijn door een zinspreuk, en vergezeld gaan van een verzegeld briefje, dezelfde

spreuk tot opschrift voerend, en waarin des schrijvers naam en adres eigenhandig zijn opgegeven.

**M.I.A.-cursus te Tilburg.** — Van 13—15 Aug. 1938 hield de Missie-Inter-Academiale haar 19en missiecursus in het St. Joseph-studiehuis te Tilburg, waarop lezingen werden gehouden in verband met de pauselijke missie-encycliek Rerum Ecclesiae ; o.a. sprak Pater Dr. J. M. Drehmans C.ss.R. er over „De opbouw der inlandsche kerken", welke lezing hij later publiceerde in het priestermissieblad Stella Duce, orgaan van het wakkere diocesaan missie-comité in het bisdom Roermond.

**A.R.K.S.M.A.-lustrum.** — Den 8e Dec. 1938 heeft de Amsterdamsche R. K. Studenten Missie Actie, bij gelegenheid van haar vierde lustrum, een feestvergadering gehouden, waarop father Dr. Ahaus het woord heeft gevoerd en de oprichter, Dr. P. van Hasselt, gehuldigd werd.

**R.K. Adviesbureau voor Landbouwkundige Missieactie.** — De Missieactie der Studenten van Wageningen mag over het tijdvak April 1937— Nov. 1938 gewag maken van vele diensten onder landbouwkundig opzicht aan verschillende missies bewezen ; het verslag maakt melding van contact met missies in Transvaal, Natal, Belgisch-Congo, Nigeria, Midden Afrika, Flores, Celebes, Nieuw Guinea, Britsch-Indië. Het Bureau werkte voor enkele zaken samen met de B.U.T.A. M.,het bureau voor technische adviezen aan de missie van de R.K. Studenten te Delft.

**Missie-week te Amsterdam.** — Op initiatief van „Katholiek Amsterdam" zal in de eerste week van October voor de derde maal in de hoofdstad een groote Missieweek worden gehouden. Het Uitvoerend Comité daarvoor is aldus samengesteld : past. J. C. H. M. Schiphorst, algemeen leider, de hr. H. van den Eerenbeemt, technisch leider, pastoor Th. H. J. Winkelman, pater dr. J. M. Drehmanns C.Ss.R., rector W. Q. Versteegen en kapelaan J. Zegers leden ; de hr. Cl. Meuleman, administrateur ; adres Eikenweg 7. De aan deze groote Missieactie verbonden Missietentoonstelling wordt gehouden in het gebouw Bellevue.

**De Internationale Bidweek** is dit jaar plechtig gehouden te Echt van 18—25 Jan. Dagelijks hadden in de dekanale kerk groote godsdienstoefeningen plaats, waarbij over de verschillende intenties der bidweek een predikatie gehouden werd. Aan deze viering namen deel H.H. Exc. Mgr. Dr. Buckx en Mgr. Bouter, terwijl Mgr. Dr. Lemmens de plechtige sluiting verrichtte.

**Sint Franciscus Xaverius Liefdewerk te Warmond.** — In het jaar 1937—38 werden 2800 *missiebusjes* geplaatst (900 meer dan het voorgaand jaar) ; alle *algemeene Missiekalenders* werden geplaatst ; de pas begonnen *tijdschriften-actie* ontwikkelde zich voorspoedig (632 tijdschriften konden aan missionarissen verzonden worden) ; de *boeken-actie* voor de Ned.-Indische seminaries verzamelde en verzond 1342 werken ; het *brokkenwerk* evenaarde in ingezameld materiaal de voorgaande jaren, maar mocht niet een evenredig financieel succes boeken. Aan verschillende missies kon een bedrag van f 2735.— worden uitgekeerd.

## BELGIË

**Missiologische Week te Leuven.** — Van 27—30 Aug. 1938 werd te Leuven de zestiende missiologische week gehouden, gewijd aan het onderwerp: Missie en volksvermaak. Zij stond voor de eerste maal onder leiding van den nieuwen voorzitter, Dom. Th. Nève, O.S.B., Abt van St. Andries te Lophem bij Brugge. Verschillende voordrachten werden in het Fransch en het Nederlandsch, een enkele ook in het Duitsch, gehouden over ontspanning en vermaak in de heidensche godsdiensten, dans, sprookjes, liederen, speelgoed, feesten en tooneel. Van de Nederlandsche sprekers vermelden we P. Geurtjens M.S.C., p. Dr. Gregorius O.M.C., P. Jak S.C.J. en p. Dr. P. Zoetmulder S.J. Na ontvangst van het verslagboek dat hopelijk niet te lang op zich zal laten wachten, zal er gelegenheid zijn op deze week terug te komen.

**Priestermissiebond Brugge.** — Bij gelegenheid van het welgeslaagde congres voor missieijveraarsters in het bisdom Brugge, 16—21 Juli 1938, hield de Priestermissiebond van genoemd bisdom een vergadering, voorgezeten door Mgr. Dr. J. van der Meersch, Vicaris-Generaal, waarop Prof. Dr. Alph. Mulders uit Nijmegen een rede hield over *Priester en Missie*, en de E. H. Lowie uit Brugge de parochiale missieactie besprak.

## ITALIË.

**Missie-Conferenties te Rome.** — Onder de auspiciën van de Propaganda heeft het internationaal secretariaat van den Priestermissiebond in het Angelico te Rome, van 28 Nov. tot 3 Dec. 1938 een reeks missie-conferenties georganiseerd, waarbij de leerlingen der missie-instituten en der seminariën te Rome aanwezig waren. Dom Vonier, abt van Buckfast, sprak over den H. Augustinus van Kantelberg († 604); Mgr. Luttor, verbonden aan de Hongaarsche ambassade, over den H. Stephanus van Hongarije (975—1038); p. Golubovich O.F.M. over den apostel der Tartaren, Willem van Roebroek (1200—1256); p. d'Elia S.J. over den stichter der nieuwere missies in China, p. M. Ricci (1552—1610); p. Gillet, Magister-generaal der Predikheeren, over Victor Ricci (1621—1685) en p. Mazé W. P. over Kard. Lavigerie (1825—1892).

**Vinculum.** — Het internationaal secretariaat van den Priestermissiebond te Rome (Via de Propaganda S.A.) is begonnen (Aug. 1938) met de uitgave van een bescheiden tijdschrift, getiteld *Vinculum*, waarin de Communicanda Secretariatus Internationalis Unionis Cleri pro missionibus zullen gepubliceerd worden. De redacteur, p. P. Manna, Algemeen Secretaris van den P.M.B., deelt erin o.a. het volgende mede: „Vinculum libenter publice faciet quidquid ab iis qui Unioni in nationibus praesunt, nobis propositum, quaesitum vel suggestum fuerit; etiam, si auctoribus ita placuerit, nomine scribentium reticito. Quidquid in „Vinculo" publicandum erit, si possibile est, oramus ut latino sermone exaratum mittatur".

# MISSIEBERICHTEN

**Aantal Nederlandsche Missionarissen vertrokken in 1938.** — Volgens de gegevens in dit tijdschrift opgenomen overeenkomstig de berichten ons door de betrokken Missioneerende Orden en Congregaties verstrekt, zijn in 1938 naar verschillende missiën, over heel de wereld verspreid, vertrokken het volgend aantal Nederlandsche Missionarissen.

| | | | |
|---|---|---|---|
| Priesters | 331, | van wie voor de *eerste* maal | 209 |
| Broeders | 135, | „ | 78 |
| Zusters | 182, | „ | 164 |
| | 648 | | 451 |

**Montfortanen naar Ned. Oost-Indië.** — De H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs heeft bij schrijven van 23 Sept. 1938 aan Mgr. Tarcisius van Valenberg S.M.Cap., op diens verzoek, verlof verleend, het Oostelijk gedeelte van het Vicariaat van Pontianak (Ned.-Borneo), nl. de afdeeling Sintang, ter bewerking af te staan aan het Gezelschap van Maria — Montfortanen genoemd — van de Nederlandsche Provincie. Te beginnen met 1 Jan. 1939 zullen de Paters Montfortanen geleidelijk bezit nemen van dit gebied. Voorloopig blijven deze missionarissen nog staan onder de leiding en jurisdictie van den Apostolischen Vicaris van Pontianak, totdat de Congregatie tot Voortplanting des Geloofs hun missie na verloop van tijd tot een zelfstandig kerkelijk gebied zal verheffen.

**Installatie van Mgr. J. Kusters.** — De plechtige installatie van Mgr. J. Kusters M.S.F., als Apostolisch Prefect van Midden- en Oost-Borneo, heeft plaats gehad te Bandjermasin op 12 Oct. 1938.

**Mgr. B. Visser, M.S.C.** — In Oct. 1938 herdacht Mgr. B. J. J. Visser, M.S.C., Apostolisch Prefect van Poerwokerto (Midden Java) zijn zilveren professiefeest.

**Mgr. G. Frederix †.** — In Oct. 1938 is de Scheutist Mgr. G. Frederix, oud-apostolisch-vicaris van Ning-hia, in de Chineesche provincie Kanssoe, in de missie overleden. In 1932 had Mgr. Frederix wegens ziekte ontslag aangevraagd en gekregen uit zijn hooge bediening ; doch in plaats van naar zijn geboorteland terug te keeren, bleef hij in zijn missie, waar hij gedurende de laatste jaren als professor aan het seminarie te Tatoeng onderricht gaf in de moraal-theologie. Hier is hij op den leeftijd van 72 jaar gestorven.

**Mgr. B. J. Gijlswijk O.P.** — Den 15en Aug. 1938 herdacht Z. H. Exc. Mgr. B. J. Gijlswijk O.P., titulair-aartsbisschop van Euchaite en Apostolisch Delegaat van Zuid-Afrika, in het vaderland zijn veertigjarig priesterfeest.

**Mgr. Salesius Lemmens O.F.M.** — De Kerkelijke Overste der onafhankelijke Missie Sind-en-Baluchistan in het aartsbisdom Bombay (Eng. Indië), die aan de Nederlandsche Minderbroeders Franciscanen is toevertrouwd, heeft van den H. Stoel de voorrechten van Apostolisch Prefect ontvangen.

Mgr. Lemmens is afkomstig uit Oostrum bij Venraij, en werkt sinds 1935

in de genoemde missie. Het wapenschild van den nieuwen prelaat draagt rechts het beeld van O.L.V. van Oostrum en links de bergen van Baluchistan, en de woestijn van Sind met een kameel ; het onderste gedeelte vertoont het wapen der Minderbroeders ; het devies is : Sub Matris tutela.

**Mgr. J. de Haas.** — Op het oogenblik vertoeft in ons land Mgr. J. de Haas O.F.M., bisschop van Arassuahy (Brazilië).

**Sociëteit der Witte Paters.** — In de Sociëteit der Witte Paters hebben in het jaar 1938 108 scholastieken de H. Priesterwijding ontvangen, van wie 14 te 's Heerenberg. Ongeveer hetzelfde aantal missionarissen, mitsgaders enkele broeders, zijn in dat jaar naar de missiën vertrokken.

**Javaansche Zusters-Congregatie.** — Door Z. H. Exc. Mgr. P. Willekens S.J., Apost-Vicaris van Batavia, is te Ambarawa opgericht een Javaansche Zusters-Congregatie, genaamd *Zusters Dienaressen van Christus.*

**Eucharistisch Congres op Java.** — Er bestaan plannen om in 1939 een eucharistisch congres voor Javaansche katholieken in de Vorstenlanden te houden. Het initiatief daartoe is uitgegaan van de Badan Pertalian Katholiek (de centrale organisatie van Javaansche katholieken) op het te Djokja gehouden congres.

**Ethnologisch onderzoek op Timor.** — Pater Dr. B. Vroklage S.V.D., die een tweejarige studiereis gemaakt heeft in het missiegebied, dat in Ned. Oost-Indië aan zijn Congregatie is toevertrouwd, stelt zich voor een uitvoerige studie te publiceeren over Timor en wel over de economische en sociale structuur, den godsdienst en de kunst, anthropologische gegevens.

**Nieuwe Pygmeeën-expeditie.** — Op het einde van 1938 is de bekende Pygmeeën-vorscher, prof. dr. P. Schebesta S.V.D., voor een nieuwen tocht vertrokken. Zijn eerste reis in 1924—1925 gold de Orang Oetan (woudmenschen) van Malakka (Achter-Indië) en de Koeboe op Sumatra. Een tweede reis maakte hij naar de Bamboeti-dwergen, de Pygmeeën van Itaeri in Belgisch Congo. In 1934—35 keerde hij, vergezeld van twee andere wetenschappelijke onderzoekers nogmaals naar Congo terug om de onderzoekingen van 1929—30 te verdiepen en te vervolledigen. Zijn vierde tocht, dien hij pas begon, geldt de bestudeering der Negritos, de Pygmeeën van de Philippijnen. Daarna zal hij nogmaals naar Malakka en waarschijnlijk naar de Andamanen gaan om zijn vroegere onderzoekingen aldaar voort te zetten.

**Jubileerende Missie-Bisschoppen.** — Mgr. C. Abels, Scheutist, Ap. Vic. van Jehol viert 29 Maart zijn 60-jarig priesterfeest ; Mgr. F. Joosten, Scheutist, Ap. Vic. van Tatung en Mgr. D. J. Theelen, Passionist, bisschop van Nicopolis vieren hun 40-jarig priesterfeest, resp. op 9 Juli en 23 Sept. ; Mgr. T. van Valenberg, Capucijn, Ap. Vic. van Pontianak, viert zijn 25-jarig priesterfeest op 6 Juni ; en Mgr. L. P. Kierkels, Passionist, Ap. Delegaat van Eng. Indië, en Mgr. J. Verriet, Dominicaan, Ap. Vic. van Curaçao vieren hun 40-jarig professiefeest, resp. op 23 Mei en 23 Sept.




## BOEKBESPREKING

Loenertz, R. — O.P. — *La Société des Frères Pérégrinants. Etude sur l'Orient Dominicain. I.* (Diss. Historicae Instituti Historici F. F. Praedicatorum, fasc. VII). Roma, S. Sabina, Istituto Storico Domenicano, 1937. — 8° — XIV en 209 p.

Aanvankelijk was Sch. van bovenstaand werk, — dat als zevende deel der Geschiedkundige Publicaties van het historisch instituut der Dominicanen van het klooster S. Sabina te Rome verscheen — van plan een vervolg te publiceeren op de uitstekende studie van Altaner, *Die Dominikanermissionen des 13 Jahrhunderts*, Habelschwerdt, 1924 ; maar weldra zag hij zich genoodzaakt zijn onderzoekingen te beperken tot de merkwaardige Societas Fratrum Peregrinantium propter Christum inter gentes, die men in het begin der 14e eeuw in de geschiedenis van het Dominicaansche Oosten voor het eerst ontmoet, doch waaromtrent tot dusver verschillende vraagstukken onopgelost bleven.

Zich inspireerend op het genoemd model van Altaner, gebruikmakend van het materiaal door Golubovich in diens *Biblioteca bio-bibliografica della Terra Santa e dell' Oriente francescano* verzameld, puttend uit onuitgegeven bronnen in Dominicaansche en Pauselijke archieven en uit literatuur over dit tijdvak, heeft Sch. in deze verhandeling de geschiedenis van de genoemde Societas beschreven tot 1374, toen zij, na een tijdelijke opheffing, hersteld werd; de bedoeling is hierop nog een vervolg te schrijven, dat zal loopen tot 1500 en eventueel nog verder.

In het eerste hoofdstuk (blz. 1—37) tracht Sch. scherpzinnig en nauwkeurig antwoord te geven op de vragen naar het ontstaan, den aard, de benaming, de organisatie, het gebied en de bestuurderen van de Societas fratrum peregrinantium tot aan derzelver eerste opheffing. Zooals gezegd, lag deze geschiedenis, afgezien van enkele publicaties van Sch. zelf, nog vrijwel in het duister ; en ook Sch. kon niet alle détail-punten ophelderen, maar wel is hij er in geslaagd, met vaste hand de groote lijnen te trekken.

De volgende drie hoofdstukken (blz. 38—198) behandelen drie afzonderlijke missiegebieden, nl. Griekenland (in de beteekenis van het Latijnsch Keizerrijk te Constantinopel) ; Kipcak en de gebieden rond de Zwarte Zee ; Perzië en aangrenzende landen. Hieruit blijkt, dat de werkzaamheden der Societas Fratrum Peregrinantium veelzijdig waren. Naast zielzorg voor de katholieke Latijnen van het Oosten, beoefenden zij hereenigingswerk ten

bate van de afgescheidenen, terwijl ook de heidenen, o.a. Mongolen, Indiërs en Chineezen, niet werden verwaarloosd.

Een bijzondere verdienste van den Sch. is, dat hij zich niet bepaalt tot een samenstelling van persoonsnamen en residenties, maar telkens tracht een beknopte geschiedenis ervan te geven. Voortdurend ook lichten leerzame voetnoten de beweringen toe en verwijzen de belangstellenden naar verdere literatuur. Bij de behandeling ,,des Frères Uniteurs d'Arménie" missen we noode een verwijzing naar de zes artikelen van M. A. van den Oudenrijn over *De Congregatie der Hereenigers in Oost-Armenie* ± 1340—1583, in Het Missiewerk, jg. 17—19, ofschoon natuurlijk diens desbetreffende artikelen en boeken in het Latijn en het Duitsch wel worden aangehaald; zoo blijkt een keer te meer, hoe moeilijk in-het-Nederlandsch-geschreven studies de aandacht van de geleerde wereld trekken.

Het wetenschappelijk werk van p. Loenertz vormt een kostbare bijdrage voor de missiegeschiedenis; met belangstelling en vertrouwen zien wij het vervolg ervan tegemoet. ALPH. MULDERS.

Thomas, P. Dr. — O.M. Cap. en Emmerich, P. Dr. — O.M. Cap. — *In het Land der Vijf Rivieren. Vijftig jaar missiearbeid in Panjab* (*Engelsch-Indie*) 1888—1938. — Missieprocuur der Paters Kapucijnen, Korte Winkelstraat, Antwerpen, 1938. — 391 blz. — Prijs 25 frcs.

De Belgische Capucijnen verrijkten bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan hunner missie in Panjab de missieliteratuur met bovenstaand lijvig boekdeel, keurig gedrukt op de persen van Walleyndruk te Brugge. Het werk, dat royaal werd uitgegeven onder leiding van p. Dr. Thomas en p. Dr. Emmerich, bevat ook een waardeerend voorwoord van Z.H. Exc. den Bisschop van Lahore en een samenvattend slotwoord van den regulieren Overste der missionarissen. Het was den samenstellers er niet om te doen, thans reeds een definitieve geschiedenis van de Panjab-missie te schrijven; zij bedoelden enkel door een vluchtig overzicht van de vervlogen vijftig jaren, tezamen met een schets van den toestand van land en volk, een benaderend beeld te ontwerpen van het missiewerk, hoofdzakelijk onder de paria's, in het land der vijf rivieren.

In dezen bescheiden opzet zijn de verschillende schrijvers ten volle geslaagd. Zij raadpleegden voor hun arbeid, behalve de verslagen van de Bisschoppen, Reguliere Oversten en Visitatoren; alsmede brieven en mededeelingen van missionarissen, die ofwel bewaard worden in het provinciaal archief der Belgische Capucijnen te Antwerpen ofwel uitgegeven zijn in de Analecta Ordinis Minorum Capuccinorum (Rome), Franciscaansche Standaard (Antwerpen), Etendard français (Antwerpen), Collectanea Lahorensia (Lahore), — een heele reeks geschriften, die zij in een bibliografie (blz. 381—384), waarin we slechts een enkele vergissing ontdekten, verantwoordden; dankbaar vermelden zij ook degenen, die hun de noodige documentatie ter hand stelden of onvermoeid krachtige hulp boden, o.a. de studenten van hun theologaat te Izegem, voor het tot stand komen van dit rijk-geïllustreerd jubelboek.

Het eerste deel (blz. 11—128), waarvan het begin bewerkt is naar een voor-studie van p. Quirien, geeft een geschiedkundig overzicht van de missioneering in Panjab. In chronologische volgorde vindt men de gebeurtenissen verhaald, die de ontwikkeling en den groei der christianiseering vergezelden, waarbij ook voortdurend aan de gevolgde missiemethode aandacht wordt gewijd.

Het tweede en omvangrijkste deel (blz. 129—370) schetst in afzonderlijke hoofdstukken, de godsdienstige, sociaal-economische en familiale toestanden, waaruit men het leven der Panjab-bewoners in verschillende schakeeringen leert kennen ; handelt over de kranige missionarissen, de onmisbare missiezusters, de opleiding en de taak der catechisten, het onderwijs, de protestantsche zending enz., en besluit met enkele statistieken en registers.

Het boek, dat in menig opzicht waardevolle gegevens bevat, is de vrucht van toegewijde studie en gezamenlijken arbeid ; het zal ongetwijfeld ertoe bijdragen om het verborgen werk van zoovele apostolische mannen en vrouwen naar waarde te doen schatten ; de prijs ervan is trouwens ongelooflijk laag. ALPH. MULDERS.

Briault, M. — *L'Architecture en pays de mission.* Bruges, Desclée de Brouwer & Cie., 1938. — 159 pag. — 15 frcs.

In dit prettig-leesbaar en rijk-geïllustreerd boekje heeft p. Briault verschillende artikelen, die hij reeds hoofdzakelijk in de Annales des Pères du Saint Esprit gepubliceerd had, gebundeld en door zijn jeugdvriend Z.D.H. Mgr. Grente de l'Académie française laten inleiden.

Ofschoon de titel enkel van architectuur gewaagt en ook de inhoudsopgave het geheel samenvat onder de benaming : ,,propos d'architecture," raken deze uiteenzettingen bovendien heel wat onderwerpen aan, die met de architectuur niet of slechts ternauwernood verband houden, o.a. autels et tabernacles ; mobilier de l'église ; décoration, statuaire, imagerie ; chasublerie et vestiaire d'église. Van den anderen kant is de titel : ,,en pays de mission" wat te wijd, omdat de desbetreffende tekst zich tot Afrika en met name tot aequatoriaal Afrika beperkt.

De schrijver bedoelde niet een theoretische uiteenzetting te geven over de inheemsche religieuze kunst, maar een praktisch antwoord op hem door missionarissen gestelde vragen, ,,leur apprendre certains éléments et les mettre d'abord en garde contre ce qu'il ne faut pas faire." Sch's raadgevingen getuigen doorloopend van kennis der missietoestanden en aesthetischen smaak, maar niet overal evenzeer van eerbied voor de liturgische voorschriften ; wat hiervan zij, hij weet de weergave van zijn kostbare raadgevingen met humor te kruiden en eigenhandig te illustreeren.

Omdat het boekje ook vingerwijzingen bevat over de kerkelijke kunst in het algemeen, behoeven wij de hartelijke aanbeveling ervan niet tot de missionarissen te beperken ; ook van de kerkbouwers en kerkversierders buiten de heidensche landen geldt wat de keurige inleiding zegt over : ,,de justes et fines réflexions, qui leur permettront de causer avec les architectes et entrepreneurs, sans avoir l'air d'ignorants." ALPH. MULDERS.

*Katholische missionsärztliche Fürsorge.* 15 *Jahresbericht* 1938. — Würzburg, Selbstverlag des missionsärztlichen Instituts, 1938. — 224 S.

De jaarboeken van het medisch missie-instituut te Würzburg vormen, ook van wetenschappelijk standpunt beschouwd, een waardevolle verzameling. Het jongste, vijftiende jaarboek, uitgegeven onder redactie van directeur K. M. Bosslet O.P., handhaaft die reputatie ten volle. Het bevat o.a. een uitvoerige en interessante schets van de uiterlijke geschiedenis en den innerlijken groei van het medisch missie-instituut, naar aanleiding van diens derde lustrum. Het jaarverslag vermeldt als naar gewoonte het wel en wee van het afgeloopen jaar. De treffende brieven der oud-leerlingen van het instituut, die in verschillende missielanden werkzaam zijn en van hun wedervaren vertellen, boeien van het begin tot het einde. Geleerde en leerzame artikelen op geschiedkundig, medisch, psychologisch en missiologisch gebied, waarin men allicht iets van zijn gading vindt, wisselen elkaar in een bonte rij af. Allerlei mededeelingen, meerendeels aan tijdschriften, o.a. het R.K. Artsenblad ontleend, bieden „elck wat wils." De korte boekbesprekingen bedoelen de lezers van het jaarboek, vooral de missieartsen en de ontwikkelde katholieke Duitschers buiten het rijk op de hoogte te brengen van eenige nieuwe uitgaven, die hun voor hun godsdienstig leven en bij de uitoefening van hun ambtsplichten van dienst kunnen zijn. Wij bevelen dit geïllustreerde jaarboek gaarne aan. ALPH. MULDERS.

Rommerskirchen, G. — O.M.I. en Dindinger, G. — O.M.I. — *Bibliografia Missionaria IV* (1937). — Unione Missionaria del Clero in Italia, via di Propàganda 1-c, Roma, 1938. — 179 p. — L. it. 5.—.

Voor de vierde maal bezorgen ons de bekende en naarstige verzamelaars een uitstekende missie-bibliografie, gerangschikt onder de 19 gebruikelijke nummers, welke we reeds bij de bespreking van het vorige deel vermeldden. (H. M. 19 blz. 64). Een bijgevoegde inhoudstafel duidt aan, op welke bladzijden van de vier afleveringen men de literatuur kan vinden betreffende die 19 onderdeelen. Twee alphabetische registers, een met de namen van personen en schrijvers en een ander de zaken behelzende, die resp. 33 en 29 bladzijden beslaan en betrekking hebben op de vier tot dusver gepubliceerde afleveringen van deze missie-bibliographie, besluiten dit repertorium, dat onmisbaar mag genoemd worden voor al wie zich met missiewetenschappelijke studie wil bezighouden. ALPH. MULDERS.

Lesourd, Paul. — *L'Holocauste de Jeanne Bigard.* 1859—1934. Fondatrice de l'Oeuvre Partificale de Saint-Pierre Apôtre. — Librairie Plon. Paris. — 245 p. — 18 frcs.

In de serie : Bibliothèque de l'Union Missionnaire du Clergé de France (5. Rue Monsieur, Paris VII) publiceert de missie-historicus Paul Lesourd bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het Pauselijk Liefdewerk van den H. Petrus, een zeer lezenswaardige persoonsbeschrijving van de Stichteres van dit prachtige werk, dat juist op tijd is gekomen om den H. Stoel

bij de systematische bevordering van den zelfstandigen inlandschen clerus in de missiën een krachtige hulp te kunnen bieden.

De schr. die gebruik kon maken van de uitgebreide correspondentie van Jeanne Bigard, vooral met haar geestelijken leidsman den abbé Poudroux, en van haar particuliere aanteekeningen, verdedigt o.i. overtuigend dat men S.P.L. moet beschouwen als het levenswerk, niet van Madame Stephanie Bigard en haar dochter Jeanne samen, maar van deze laatste alleen ; zij heeft wel groote medewerking bij haar moeder gevonden maar duidelijk is zij van den beginne af aan de groote drijfkracht geweest, ook in de moeilijkste jaren.

In deze prachtige studie komt wederom stichtend en heerlijk naar voren, dat God ook in dit werk de insipientia hujus mundi heeft uitverkoren als zijn werktuig.

Jeanne Bigard blijkt van jongsaf een zeer zwak en overgevoelig zenuwgestel te hebben bezeten, dat men in den loop van haar leven ziet ontaarden onder den invloed van telkens terugkeerende aanvallen van melancholie, tot den toestand van doffen waanzin, die haar geest verwarde en ten slotte in 1906 haar opname in een zenuwinrichting, later in een krankzinnigengesticht noodzakelijk maakte, waar zij overleed 28 April 1934, zonder ooit meer dan enkele momenten van geestes-helderheid te hebben gehad.

Deze naar den mensch gesproken droeve levensneergang toont ons echter een waarlijk heldhaftige liefde tot God en een onbegrijpelijk-groot vertrouwen in zijn goedheid.

Jeanne Bigard heeft haar ongeluk zien aankomen, jaren lang, en .... zij heeft het aanvaard en geofferd voor haar werk. In een brief van 19 Maart 1906 schrijft zij o.a. aan abbé Poudroux : ,,Je ne puis presque plus prier ni sentir ce que je dis, mais j'ai taché que mes dernières pensées soient pour Dieu, pour lui dire que je l'aime et que j'accepte toutes ces dispositions sur moi. J'ai eu beaucoup à lutter, surtout plusieurs nuits, où il me semblait que l'enfer était tout entier dans mon âme, pour me précipiter dans le plus affreux désespoir ; je ne cessais de répéter que toujours j'espérais en Dieu, que toujours Jésus serait mon unique amour,....

,,J'ai pu aller à la Messe et communier hier et aujourd'hui. Je redoute que ce secours me soit enlevé. Oh ! je dis fiat à tout, mon Père" (p. 187—188).

Deze regels geven niet een oogenblikkelijke en uitzonderlijke stemming weer, maar een samenvatting van alles wat zij heel haar leven heeft gedacht en geofferd voor God en Zijn werk ; en zij is daaraan trouw gebleven zoolang haar geest er nog eenigszins toe in staat was.

Mocht de schrijver niet met recht spreken van l'holocauste de Jeanne Bigard ?

Tot slot geeft hij een overzicht van de ontwikkeling van S.P.L. : ,,Les fruits d'un holocauste", dat beter dan alle redeneering toont, dat zijn heldin, die door de menschen wellicht heel haar leven is aangezien als ,,een arme gek", door God tot een bijzonder werktuig is uitverkoren en zich heldhaftig daarvoor heeft overgegeven.

Onnoodig te zeggen, dat wij de lezing van dit boek *zeer aanbevelen.*

TH. M. P. BEKKERS.

# MISSIEPERSONEEL

Deze gegevens betreffen hoofdzakelijk het tijdvak Mei 1938 t/m Jan. 1939.

**Vertrokken :**

**Assumptionisten.** Beni (Belg. Congo) : *Prs.* Dominicus Vermey en Paulus Huinink, Oct. 1938.

**Augustijnen.** Bolivia: *Prs.* Simplicius Sjamaar, Werenfried Stricker en *Br.* Vitalis de Brake, Oct. 1938.

**Capucijnen.** Padang: H. E. Pater Aurelius Kerkers, Sup. Regularis (2e keer), *Prs.* Landelinus Rademaker, Paduanus Kramer, Radboud Waterreus en Ildefondus v. Straalen, Juli-Dec. 1938.

— Pontianak: *Prs.* Bavo v. Gils (3e keer), Flavianus Huybers (3e keer), Honoratus v. Nistelrooy (1e keer) en *Br.* Nicephorus v. d. Linden (3e keer), Aug. 1938.

**Carmelieten.** Malang: *Prs.* Ger. Majella Singgih, Marius Blijdenstein en Willibrordus Ardts, Juni-Sept.-Dec. 1938.

— Brazilië: *Prs.* Mattheus Ketelaar, Dominicus Goddijn, Guido Thomas, Dr. Baptista Blenke en Mauritius Lans, allen (2e keer), Juni-Sept. 1938.

**Conventueelen.** Batavia: *Prs.* Hieronymus v. Vliet en Dominicus de Ridder, Mei 1938.

**Dominicanen.** Zuid Afrika: Z. H. Exc. Mgr. J. B. GIJLSWIJK, Apost. Delegaat, en *Pr.* H. Zoetmulder, (beiden 3e keer), Oct. 1938.

— Curaçao: H. E. Pater Ant. v. d. Veen Zeppenfeldt, vicaris prov., (2e keer), *Prs.* Phil. Offermans (2e keer), Paulus Grove, Aloysius Frunt, Leo v. Dijk, Petrus Elie (2e keer) en Jozef Berlage, Sept.-Oct. 1938.

**Franciscanen.** [1]) Batavia: *Prs.* Pacianus Teepe, Cornelianus Remmen en *Brs.* Paulinus Tillemans en Didacus v. Geneygen, Sept. 1938.

— Brazilië: *Prs.* Trophimus v. Kesteren, (2e keer), Clementianus Liefrink, (2e keer), Rodericus Verkoyen (2e keer), Angelinus Steverink, Sophonias Balvert (2e keer), Onesimus Timmermans (3e keer) en Helanus v. Koppen (2e keer). *Brs.* Daniël Staacks (3e keer) en Remigius Hendriks en *Frs.* Novellonus Jans, Valerius Heisen, Isidrus Bottega, Apuleus Smeltink, Azevedus Grings en Joseph Zerbini, April-Juni-Sept.-Dec. 1938.

— Shansi (China) : *Prs.* Alvarus v. d. Reep en Leonides Bruns, Nov. 1938.

**Gez. van het Goddelijk Woord.** Ned. Timor: Z. H. Exc. Mgr. J. PESSERS, Apost. Vicaris v. Ned. Timor (3e keer) Juli 1938.

— Kleine Soenda-eilanden en Timor: *Prs.* H. de Beer, J. de Bruyn, H. Broek, C. Beeker, P. Crouzen, P. Koning, E. Kühne, L. Maas, H. Nales, Joh. Raats, P. Vorstermans, W. Wortelboer, J. Nelissen en *Brs.* Fredericus Meekes en Thomas Jans, Mei-Sept. 1938.

— Nieuw Guinea: *Br.* Melchior Bukkums, Oct. 1938.

**Jezuieten.** Batavia: H. E. Pater Dr. A. v. Kalken (3e keer), *Prs.* Jos. v. Baal, Sup. Miss., (3e keer), Th. Cocx (2e keer), Dr. Jos. v. d. Kun, H. Muller (2e keer), A. Adikardjana, G. Schoonhoff, P. v. d. Ven, E. Wiegers, C. Ruygrok (2e keer), en de Fraters Henricus de Haan, Wilhelmus v. Heusden, Petrus Kijm en Joannes Mulder, Juni-Juli-Aug. 1938.

— Madagascar: Pater Puls, (2e keer) Oct. 1938.

**Kruisheeren.** Bondo: Z. H. Exc. Mgr. F. BLESSING, Apost. Vicaris (3e keer), *E.E. H.H.* W. Vissers, G. Scheerder en *Brs.* Egb. Mensinck (2e keer), en E. Luisterburg, Sept.-Nov. 1938.

---

[1]) H. E. Pater Prudentius v. Leusden, Prov. ondernam in Augustus een visitatiereis naar de Missie-gebieden van Nederl.- en Engelsch Indië.

— Bandoeng: *E.E. H.H.* H. Reichert, A. Vermeulen, C. de Vocht, C. v. Dal en W. Boogaartz, Sept.-Oct. 1938.
— Indiana: *E.E. H.H.* J. Peeters, W. Hegge en *Brs.* B. Gruithuizen en H. Dorussen, Oct. 1938.
— Brazilië: *E.E. H.H.* G. v. d. Weide en M. Arntz, Oct. 1938.
**Lazaristen.** Soerabaja: *E.E. H.H.* G. Boonekamp, G. Smets, J. v. Spaandonk en H. v. Megen (2e keer), Aug.-Nov. 1938.
— Brazilië: *E.E. H.H.* C. Beekmans, G. Jacobs, J. Poels, J. v. Rijn (2e keer) en *Br.* Th. Neessen (2e keer), Aug.-Dec. 1938.
— Yungpingfu: *E.H.* A. Graafmans, Sept. 1938.
**Maristen.** Zuid Salomon-eilanden: *Pr.* Ger. Tiggeler, Nov. 1938.
**Mill Hill.** Boven Nijl: Z. H. Exc. Mgr. J. Reesinck, Apost. Vicaris (3e keer), *Frs.* H. Röttgering (3e keer), H. Brouwer (3e keer), F. Bunck, C. Juffermans en S. v. Gils (2e keer), Aug.-Oct.-Nov. 1938.
— Buea: *Frs.* P. Doeswijk (3e keer), W. Boetzkes, J. Peeters, M. Stienen, F. Wagenaar, L. Jacobs (3e keer) en A. v. d. Vlugt (2e keer), Mei-Oct.-Dec. 1938.
— Basankusu: *Frs.* F. Albada Jelgersma, H. Koelman, J. Bos, L. Dassen, A. Kroon (2e keer) en *Brs.* Wilfried Verhoef (2e keer), Eduard Wachters (2de keer), en Barthelomeus Nankman (2e keer), April-Aug.-Oct.-Nov. 1938.
— Kashmir en Kaffiristan: *Frs.* Dr. S. de Jong, G. Luyf en A. Neyzen, Sept.-Oct. 1938.
— Kisumu: *Frs.* A. Wijtenburg en B. Verhey, Oct. 1938.
— Nieuw Zeeland: *Fr.* J. Molenaar, Oct. 1938.
— Noord Borneo: *Frs.* A. Grent en F. v. d. Schoor, Oct. 1938.
— Philippijnen: *Fr.* F. Kooter, Oct. 1938.
— Sarawak: *Frs.* A. Mulder (3e keer), F. Hulsbosch en D. Mühren, Aug.-Oct. 1938.
**Mission. Afrik. Missie.** Goudkust: *Prs.* M. Wouters, J. Terlinden (2e keer), G. Elbers, A. v. Hout, A. Suykerbuyk, P. Cruts, A. Juyn, C. Hulsen, J. v. d. Kooy (2e keer) en H. Sevriens (2e keer), Mei-Nov. 1938, Jan. 1939.
— Nijl Delta (Egypte): *Prs.* J. Waterreus (2e keer), C. Potters en *Br.* F. Verhagen (4e keer), Sept. 1938.
— Beneden Volta: *Prs.* G. v. d. Weyden, L. Gootsen, J. Giesen, Th. Veldboer (2e keer) en J. v. Doeswijk (2e keer), Nov. 1938—Jan. 1939.
— Kumasi: *Prs.* Jos. Mouren (2e keer), G. v. d. Leeuw (2e keer), J. Visser, A. Meeuwissen (3e keer) en Th. Cup (2e keer), Nov. 1938— Jan. 1939.
**Mission. v. d. H. Familie.** Batavia: *Prs.* Chr. A. A. Hendriks en Joh. H. ten Haaf, Sept. 1938. [1])
— Bandjermasin: *Br.* Plechelmus Beernink (2e keer), Sept. 1938.
— Chili: *Prs.* Chr. Verheugd, Corn. v. d. Spek, Ant. Hoog Antink, J. Visser, J. Wieggers, Ger. Schoot, J. v. Bergenhenegouwen en *Brs.* Canisius Tenbergen en Willibrordus Grimmink, Oct.-Dec. 1938.
**Mission. v. h. H. Hart.** Ned. Nieuw Guinea: *Pr.* H. Cornelissen (3e keer) en *Br.* W. Houdijk (2e keer), Juni-Oct. 1938.
— Menado: *Prs.* H. Geurts, A. Bogaers, G. v. d. Hurk en P. Kramer (2e keer), Oct.-Nov. 1938. [1])
— Poerwokerto: *Prs.* B. Polman, C. Dammann (2e keer), Th. Padmowidjojo en Fr. Langenhuyzen, Sept.-Oct. 1938.
— Brazilië: *Prs.* Jer. Vermin (2e keer), Ant. v. d. Graaf, Alb. Verdeyen, Ant. Vermin, L. Prins, Fr. Jansen, A. Verlaar, Adr. Grimminck, H. v. d. Dries, Arn. Geerts (3e keer), en *Brs.* Jac. Jansen (2e keer), J. ter Horst, A. Rübsamen en C. Willems, Sept. 1938.

---

[1]) Met hen vertrok de H. E. Pater A. Kouwenhoven, Provinciaal, voor een visitatiereis naar Borneo en Java.

— Philippijnen: *Prs.* Fr. v. Dijk, A. Grol, J. Croonen Jr., A. Corsten, W. Gerats, A. v. Odijk (3e keer), A. Jansen, F. Zegwaard en *Brs.* J. Steengraver (2e keer) en M. Boggia, Juni-Oct.-Dec. 1938.

**Montfortanen.** Denemarken: *Prs.* H. Cortenraad (3e keer) en J. Hoppers (3e keer), Juli-Aug. 1938.

— IJsland: *Pr.* G. Boots (3e keer), Aug. 1938.

— Mozambique: *Pr.* Th. Vloet (2e keer), Sept. 1938.

— Columbia: *Pr.* A. Cuypers (2e keer), Dec. 1938.

— Shiré. (Nyasaland): *Prs.* J. Hamers (3e keer), J. Eyssen (2e keer) en Fr. Timmermans, Sept.-Oct. 1938.

— Isangi: *Prs.* L. Bollen en F. Aelbers, Jan. 1939.

**Noorsche Missionarissen.** Noorwegen: E.H. G. Hogenes en Pastor Dr. J. v. d. Burg (3e keer), Sept.-Oct. 1938.

**Norbertijnen.** Jubbulpore: E.E. H.H. S. J. Heesakkers (2e keer), W. H. Ondersteyn, M. P. v. Heyster en R. F. Rooymans, Sept.-Nov. 1938.

**Oblaten der Onbevl. Maagd Maria.** Ceylon: *Pr.* P. Schins, Aug. 1938.

— Kwango (Belg. Congo): *Pr.* J. Maes en *Br.* C. Cornelissen, Oct.-Dec. 1938.

**Passionisten.** Bulgarije: *Prs.* Georgius Vatsoff Schipka, Adrianus Snel, Evaristus Kuypers, Hubertus Litjens en *Brs.* Antonius v. Tien en Jozef v. Schaik, Juli-Sept.-Oct. 1938.

**Paters v. d. H. Geest.** Bagamoyo: Z. H. Exc. Mgr. B. HILHORST, Apost. Vicaris (2e keer), *Prs.* P. v. Adrichem, A. Mélis, A. Sleutjes, W. Krijnen, J. Vermeulen, W. Retera (2e keer) en *Brs.* Samuel Dorssers en Savinus v. Grootel (2e keer), Sept. 1938-Jan. 1939.

— Doume (Oost Kameroen): *Prs.* A. v. d. Zanden, Jac. Teerenstra, W. de Jager, W. Engbers en H. Zegers, Sept. 1938.

— Guadeloupe: *Pr.* H. Scheerder, Sept. 1938.

— Cubango: *Prs.* A. v. Houtert en Th. v. Mierlo, Sept. 1938.

— Noord Katanga: *Pr.* Julius Teernstra (2e keer), Oct. 1938.

— Fransch Guinea: *Br.* Anselmus Janssen, Nov. 1938.

**Paters v. d. H. H. Harten.** Banka: *Prs.* Anselmus Zaat (2e keer), Paschalis v. d. Knaap en Plechelmus Nieuwe Weme, Oct. 1938.

— Brazilië: *Prs.* Robertus Kraakman (2e keer), Leonardus Driessen (2e keer), Michael Switzar, Ludovicus Zuydwijk, Stephanus Koopmans, Laurentius Barendse, Emericus Cools en Eduardus Jordi, Sept. 1938.

**Priesters v. h. H. Hart.** Stanley-Falls (Belg. Congo): *Prs.* B. Vije (2e keer), B. Balleur, B. Brügeman, C. Dièmeer (3e keer), J. Gerritsen (3e keer), en *Brs.* Thomas A. Verweyen (2e keer), Damianus M. Brabers (2e keer) en Christophorus C. Coenis, Mei-Oct.-1938-Jan. 1939.

— Benkoelen: *Prs.* G. Elling, W. Boeren, J. Welage, A. Hermelink (2e keer), J. v. d. Sangen (2e keer) en *Brs.* Vincentius v. Hevelingen (2e keer) en Gabriël A. Knirim (2e keer), Mei-Sept. 1938-Jan. 1939.

— Argentinië: *Prs.* J. Laan, P. Bartels, J. Hooft v. Huysduynen, F. Heus, H. Geraerts, J. Smeets, A. Klomp Alberts en *Brs.* Adrianus de Jonge en Carolus Christiaans, April-Juli-Sept.-Nov. 1938.

— Brazilië: *Prs.* P. v. d. Crommenacker (2e keer), D. v. Lil, C. Dankers, Th. Rietveld, B. Wolterink, P. Rijs en de *Frs.* H. Raaymakers, A. Beuman, G. Beck, H. Spaan, L. v. Kraay en H. Bexkens, Sept. 1938.

**Redemptoristen.** Suriname: *Prs.* Nic. Dieben (3e keer), A. Kuypers, Bern. Dresen, Hub. Ramakers, Gul. Clerx, Leon. Weitmann (2e keer), en *Br.* Desiderius Bake, Juni-Oct.-Dec. 1938.

— Brazilië: *Prs.* Corn. Jacobs (3e keer), Emil. Smeur (3e keer), Ger. Polman (3e keer), Bern. Tresoor, Joan. Ev. Pluymakers, Adr. Huygens, Georg. Lubbers (3e keer), Aug. Michielsen (3e keer), Leon. Panis (3e

[1]) De H. E. Pater Nic. Verhoeven, Provinciaal, vertrok 13 Oct. '38 voor visitatie van de Missiegebieden in Ned. Nieuw Guinea, Menado, Poerwokerto en de Philippijnen.

keer) en *Brs.* Ephrem Oosterom, Rochus v. Antwerpen, Pancratius Smithuis, Ignatius Hendriks, Christianus Faber (2e keer) en Irenaeus Zeegers (2e keer), Juli-Sept.-Dec. 1938.

**Mission. v. Scheut.** Makassar: *Prs.* Nico Schneiders, Ger. Giezenaar, Arn. Vervoort en Adr. v. d. Krabben, Sept. 1938. [1])

— Soei-yuan (China): *Pr.* Simon v. Loon (2e keer) Juli 1938.

— Philippijnen: *Pr.* Ant. v. Overveld (2e keer), Juli 1938.

— Lisala (Belg. Congo): *Pr.* Jan Michels (3e keer) en *Br.* Jan. v. Bree (2e keer), Dec.-Juli 1938.

— Boma (Belg. Congo): *Br.* Will. Leunen (2e keer), Juli 1938.

**Varia.** Korea: WelEerw. Heer R. Snel, 16 Sept. 1938.

**Witte Paters.** Tanganyika: *Prs.* G. Karel, J. v. Waesberghe, J. v. Bekhoven, E. Geurts, A. de Koning en *Br.* Antoine de Leyer (4e keer), Aug.-Oct. 1938.

— Bangweolo: *Pr.* H. v. Hofwegen (3e keer), Aug. 1938.

— Albert Meer: *Pr.* J. Sol, Sept. 1938.

— Kivu: *Pr.* G. Goossens, Sept. 1938.

— Ruanda: *Pr.* A. v. Oosterhout, Sept. 1938.

— Mwanza: *Prs.* S. Schumacher, J. v. Loosdrecht en W. v. Rooy, Oct. 1938.

— Tabora: *Prs.* E. de Bekker, J. Groenewegen en *Br.* Paulus Verhoeven, Oct. 1938.

— Bukoba: *Pr.* G. Cras, Oct. 1938.

**Brs. der Chr. Scholen.** (Baarle Nassau). Curaçao: *Brs.* Alfonsus Kersemans, Cornelius Gielen, Bernardus J. Baar, Bernardus C. Baar en Andreas Geraerts, Sept. 1938.

**Brs. v. O. L. Vr. v. Lourdes.** (Dongen). Banka - *Brs.* Olav v. Woggelum, Getulius Kampert en Ludwinus de Vreede (2e keer), Juli-Aug. 1938.

— Batavia: *Brs.* Bernardo Heyen, Barontius Koevoets en Corsini Anink (2e keer), Aug.-Dec. 1938.

**Brs. v. Liefde.** (Eindhoven). Poerwokerto: *Brs.* Joannetus v. d. Putten (2e keer), Galenus Verspaandonck, Gabinus Claas (2e keer) en Maturus Laans (2e keer), Juni 1938-Jan. 1939.

**Brs. v. O. L. Vrouw.** (Huybergen). Bandjermasin: *Br.* Placidus Dignouts, Juni 1938.

— Pontianak: *Brs.* Julianus Antonissen, Symphorianus Roovers en Gualbertus Visser, Juni 1938, Jan. 1939.

**Brs. der Onbevl. Ontvangenis.** (Maastricht). Batavia: *Brs.* Antonius Bellaard, Willibrord Hendrickx, Celsus Hendrikx, Regulus v. Kempen, (alle 4: 2e keer), Inigo v. Vroenhoven, Blasius Willems, Erminus Koster, Jozuë v. Nistelrooy, Dismas Ornek, Ireneus Bogaartz, Pancratio Schellinger, Fabianus Vergouw, Constantio Derex, Gobertus Ketelaars en Ger. Majella Beckers, Juni-Sept. 1938.

**Brs. v. d. H. Aloysius.** (Oudenbosch). Soerabaia: *Br.* Wenceslaus Kramer (2e keer), Juni 1938.

— Bandoeng: *Br.* Cecilius Loogman (2e keer), Juli 1938.

— Batavia: *Brs.* Loyola Wijnacker, Valerianus Cornelisse, Jacobus v. Kuyk en Gervasius Hink, Juli-Sept. 1938.

**Kruisvaarders v. St. Jan.** (Rijswijk). Curaçao: *Brs.* J. Musters en J. Smit, Sept. 1938.

**Fraters v. O.L. Vrouw Moeder van Barmhartigheid.** (Tilburg). Padang, *Frs.* Reinoldus Korremans, Silverius Brekelmans, Crispinus v. Loon: Cyprianus Op de Beek (2e keer) en Anicetus v. Rooy (2e keer), Juni-Dec. 1938.

— Menado: *Frs.* Cupertino v. Steenzel (2e keer), Henricus Schoen

---

[1]) Pr. Ch. Dekkers is in Aug. '38 van Makassar naar de Missie in China teruggegaan.

(2e keer), Hermenigild Mimpen (2e keer) en Amando de Rooy, Juni-Sept. 1938.
— Suriname: *Frs.* Eusebius Janssen (2e keer), Engelbert Verrijt (2e keer) en Ulrich Raymakers, Sept. 1938.
— Curaçao: *Frs.* Francisco de Beer, Benedicto v. Hoek, Gustaaf v. d. Sande, Gerontius v. Ierland, Radolphus Hermus, Alardus Molengraft, Caecilianus Mels en Vedastus Bleys (alle 8 : 2e keer), Mei-Sept.-Nov. 1938.
**Fraters v. O.L. Vrouw v.h. H. Hart.** (Utrecht). Malang: *Frs.* Seraphinus Ruiter (2e keer), Otto Menzenbach, Samuël Koch, Engelmundus Apeldoorn (2e keer) en Edmundus Verhoef [1]), Juni-Sept. 1938.
**Missiezusters v. h. Kostb. Bloed.** (Aarle Rixtel). Tanganyika: *Zrs.* Christofila Ruypers en Andresis Meessen, Jan. 1939.
**Franciscanessen.** (Aerdenhout). Padang: *Zrs.* Jerona Mulders, Alena Brouwer en Aegidia Brouwer, Mei 1938.
**Arme Zrs. v. h. Godd. Kind.** (Amsterdam). Banka: Moeder Telesphora Zonderop (2e keer), *Zrs.* Dominico Donders (2e keer) en Clothildis Tolsma, Juli 1938.
**Franciscanessen.** (Asten). Pontianak: *Zrs.* Renera Siroen en Martha Weel, Febr. 1939.
**Franciscanessen.** (Bennebroek). Padang: *Zrs.* Seraphina de Vuyst, Cunegunda Mulder en Ansgaria Spruit, Sept. 1938.
**Zrs. der Chr. Scholen.** (Boxmeer). Malang: *Zrs.* Alexia Maarze en Amanda Kolkman, Dec. 1938.
**Witte Zusters.** (Boxtel). Kabylië: *Sr.* Damienna Gemen, Mei 1938.
— Urundi: *Sr.* Pierre Damien Heldens, Sept. 1938.
— Nyassaland: *Sr.* Rita de Cascia v. Elewout, Sept. 1938.
— Bangweolo: *Srs.* Eustochium v. Hulst en Pierre Canisius Scheers, Sept.-Nov. 1938.
— Tanganyika: *Sr.* Baptista v. d. Wiel, Oct. 1938.
— Oeganda: *Sr.* Marie du Carmel Bröring, Nov. 1938.
**Franciscanessen.** (Elis. Stichting Breda). Padang: *Zrs.* Humiliana Bayer en Gertrudis Maas, Jan. 1939.
**Franciscanessen.** (Haagdijk Breda). Curaçao: *Zrs.* Josina v. Scheppingen, Evelina Havermans, Fulgentia Rusman en Cupertina Brands, Sept. 1938.
**St. Franciscus Xav. Zrs.** (Bussum). Noorwegen: *Zrs.* Karla v. d. Ham, Angela Kort, Lucia v. Kesteren, Cornelia Bijl, Leta Gieselaar, Regula Bingen, Henriette Baars, Theodora Jongmans, Bertha Rombout, Johanna Douma, Theodora Derks, Winfrida Lambooy, Ambrosia Laagland, Cordula Laagland, Kristina v. d. Meulen, Bonifacia v. d. Galiën en Immaculata Draayer (de laatste 6 Zrs. voor de 2e keer), Juni-Sept.-Oct. 1938.
**Zrs. v. O. L. Vr. der Apostelen.** (Cadier en Keer). Afrika: Moeder Willibrord, Oct. 1938.
**Franciscanessen.** (Denekamp). Benkoelen: *Zr.* Ludana Arninkhof, Mei 1938.
**Franciscanessen.** (Dongen). Padang: *Zrs.* Nathalia Nolet en Wilhelma v. Gestel, Juni 1938.
**Ursulinen.** (Halfweg). Batavia: *Mère* Antoine Dreuning en *Zr.* Leonarda Blom, Juni 1938.
**Kl. Zrs. v. d. H. Jozef.** (Heerlen). Nieuw Guinea: *Zrs.* Florina v. Buitenen en Josephtina v. d. Horst, Sept. 1938.
**Franciscanessen.** (Heythuysen). Batavia: *Zrs.* Bertha Souman, Renata Jagers, Maris Stella Loffeld, Vivalda v. d. Beezen, Lucienne Speulman en Amelie Wehmeyer, Oct. 1938.

[1]) Met hen vertrok de Eerw. Frater Seraficus v. d. Linden ,lid van het Hoofdbestuur, om namens den Algem. Overste de Huizen in Indië te visiteeren.

**Liefdezusters v. d. H. Car. Borr.** (Maastricht). Noorwegen: *Zr.* Sunniva Ström, Mei 1938.
— Benkoelen: *Zrs.* Maria Castermans en Catharinia Liedmeier, Aug. 1938.
— Batavia: *Zr.* Gonsalina Waasdorp, *Zr.* Kostka (2e keer), *Zr.* Theodoro, *Zr.* Christoforie en *Zr.* Martino [1]), Aug.-Nov.-Dec. 1938.
— Bandoeng: *Zr.* Baltina (2e keer) en *Zr.* Virginia, Dec. 1938.
**Zrs. v. h. Allerh. Hart.** (Moerdijk). Benkoelen: *Zrs.* Mechtilde Essink, Prudentia Wijk en Xaveria Raats, Oct. 1938.
— Finland: *Zr.* Theresina de Groot, Oct. 1938.
**Norbertinessen.** (Oosterhout). Brazilië: *Zrs.* Hugona Bots en Gerlaca Claessens, Nov. 1938.
**Franciscanessen.** (Mariadal-Roosendaal). Curaçao: *Zrs.* Maximilla Grob en Gonzalva Eggen, Sept. 1938.
**Franciscanessen.** (Charitas-Roosendaal). Benkoelen: *Zrs.* Paula v. d. Riet, Pacomia Biskop en Gemma [2]), Sept.1938-Jan. 1939.
**Franciscanessen.** (Mill-Hill-Roosendaal). Buea: *Zr.* Electa, Sept. 1938 [3]).
— Sarawak: *Zrs.* Josepha Teresa en Augustina, Oct. 1938.
— Noord Borneo: *Zrs.* Ambrosa en Francis Maria, Oct. 1938.
— Kisumu: *Zrs.* Michael en Gertruda, Sept. 1938.
**Zrs. v. Liefde.** (Schijndel). Padang: *Zr.* Clasine Minkels, Juli 1938.
— Curaçao: *Zr.* Augustinia Franken, Aug. 1938.
**Zrs. v. d. Godd. Voorzienigheid.** (Steyl). Bandoeng: *Zr.* Chrysanti Hendriks, [4]) Jan. 1939.
— Batavia: *Zrs.* Anselme Pütters en Chantal Wingens, Jan. 1939.
**Dienaressen v. d. H. Geest.** (Steyl-Baexem). Flores: *Zrs.* Lidwine Bots, Ocfrida ten Dam, Bavona v. Lier en Designata Langelaan, Sept. 1938.
— Soerabaia: *Zrs.* Theodulpha v. Schie, Jolentis Lamers, Columbiniana v. Gool en Bertine v. d. Berg, Aug.-Dec. 1938.
**Zrs. v. O. L. Vrouw.** (Tegelen). Poerwokerto: *Zrs.* Gerarda Hansen, Theophana v. d. Meulenhof en Ellana Krahé, Mei 1938.
**Dochters v. O. L. Vr. v. h. H. Hart.** (Tilburg). Ned. Nieuw Guinea: *Zr.* Felicitas Bertens, Juni 1938.
— Poerwokerto: *Zr.* Théa v. d. Sande, Juni 1938.
**Zrs. v. Liefde.** (Tilburg). Suriname: *Zrs.* Hadelina Nijssen, Loyola Spiekman, Odiliana Brandts, Generose Vermeulen en Consolata v. Puyvelde, Dec. 1938.
**Franciscanessen.** (Veghel). Philippijnen: *Mrs.* Willemina Aben en Modesta Slits, Nov. 1938.
**Dominicanessen.** (Voorschoten). Curaçao: *Zrs.* Georgine v. Meyel (2e keer), Andrea v. d. Pol (2e keer) en Tertullia v. d. Berg, Juli-Oct. 1938.
**Ursulinen Rom. Unie.** (Vught). Bandoeng: *Mère* Adriana de Beer (2e keer) en *Sr.* Hildegarde Mack, Juni 1938. Moeder Ildephonse de Jong, Prov. Overste (2e keer), Mère Francoise Middelhoff (2e keer), Nov. 1938.
— China: *Mére* Anna Marie Sébèrt, Nov. 1938.
— Siam: *Mére* Maria Charles Roberts, Nov. 1938.
**Dochters der Wijsheid.** (België). Lisala: *Zr.* Maria du Calvaire Jongen, Febr. 1938.
**Zusters v. Berlaar.** (België). Denemarken: *Zr.* Edma de Bruyn, Mei 1938.

Moeder Venantia, Algem. Overste der Dochters v. Maria en Jozef ('s-Hertogenbosch) en Zr. Dominica, assistente, gaan Jan. 1939 naar Poerwokerto voor visitatie.

[1]) Met haar vertrekken voor een visitatiereis Moeder Emmanuel Lemmens, Algem. Overste en hare assistente Zr. Gaudentia.

[2]) Moeder Bertilia, Algem. Overste, vertrekt tegelijkertijd voor visitatie.

[3]) Eveneens vertrekt dan de Algem. Overste vergezeld van Moeder Theophane voor een visitatiereis.

[4]) Met haar vertrokken Moeder Vincentia Oldemeyer, Prov. Overste, en Zr. Albini Wouters, voor visitatie.

**Teruggekeerd :**

**Capucijnen.** Padang: *Prs.* Epiphanius Oomens en Capistranus Hutjes, Sept. 1938.
— Pontianak: *Pr.* Fulgentius Koning en *Br.* Wenceslaus Burghouts, Oct. 1938.
**Carmelieten.** Malang: *Pr.* Xav. Vloet, Juli 1938.
— Brazilië: *Prs.* Dr. Baptista Blenke, Mauritius Lans, Manuel Wermers, Thomas Geurtse, Casimirus Vloon, Paulus Kogelman, Bonifacius Harink en Martinus Laarman, Juni-Nov. 1938.
**Conventueelen.** Batavia: *Pr.* Cajetanus v. Poppel, Mei 1938.
**Dominicanen.** Zuid Afrika: Z. H. Exc. Mgr. J. B. GIJLSWIJK, Apost. Delegaat, en *Pr.* H. Zoetmulder, Juni 1938.
— Curaçao: H. E. Pater A. v. d. Veen Zeppenfeldt, vicaris prov. en *Pr.* Petrus Elie, Mei 1938.
— Porto Rico: *Prs.* Inn. de Haas, Inn. Huynck en Jos. Sprenkels, Juni 1938.
**Franciscanen.** Brazilië: Z. H. Exc. Mgr. JOSEPHUS DE HAAS, Bisschop v. Arassuahy, *Prs.* Onesimus Timmermans, Helanus Koppen, Martinus Tiesselinck, Cherubinus Breumelhof, Ildephonsus Wouters en Rufinus Peters; *Br.* Daniël Staacks. Juli-Oct. Nov.-Dec. 1938.
— Batavia: *Pr.* Columbanus Postma, April 1938.
— Shansi (China): *Pr.* Mathias Scholberg, Aug. 1938.
**Gez. van het Goddelijk Woord.** Kleine Soenda-eilanden: *Prs.* F. Kluiters en W. Janssen, Juni-Juli 1938.
— Ned. Timor: J. Smit, Juli 1938.
**Jezuieten.** Batavia: *Pr.* Jos. Gitsels en de *Frs.* Dominicus Bekema, Joannes Janssen, Petrus Chrysol. Soetapanitra en Henricus Vroom, Juli-Aug. 1938.
**Kruisheeren.**[1]) Bandoeng: E.E. H.H. Dr. A. v. Asseldonk, J. Finklenberg, W. Boogaarts en A. Piets, Mei-Sept.-Dec. 1938.
— Bondo: *Br.* A. Versteegden, Mei 1938.
**Lazaristen.** Yungpingfu: E.H. J. Herrijgers, Aug. 1938.
**Mill Hill.** Nellore: Z. H. Exc. Mgr. W. BOUTER, Bisschop van Nellore, Juni 1938.
— Boven Nijl: *Frs.* P. Versteege en G. Benne, Maart-Juni 1938.
— Buea: *Frs.* A. v. d. Vlugt en L. Jacobs, Maart-April 1938.
— Madras (Br. Indië): *Fr.* J. Fruytier, Mei 1938.
— Sarawak: *Fr.* H. Jansen, April 1938.
— Philippijnen: *Frs.* H. Jonkergouw en R. Kempermann, Maart-Juli 1938.
— Kisumu: *Fr.* H. te Riele en *Br.* Vincentius de Bont, Juli-Aug. 1938.
— Basankusu: *Br.* Meinraad Benne, Aug. 1938 en *Fr.* J. A. Swildens, Jan. 1939.
**Mission. Afrik. Missie.** Nijl Delta (Egypte): *Pr.* J. Waterreus en *Br.* F. Verhagen Juni 1938.
— Goudkust: *Prs.* H. Sevriens, A. de Kok, A. v. d. Bronk en *Br.* H. Nadorp, Juni-Oct. 1938.
— Beneden Volta: *Pr.* P. Mauriks, Nov. 1938 en *Br.* Th. Fabriek Juni 1938.
**Mission. v. d. H. Familie.** Bandjermasin: *Pr.* J. Stroosnijder, Nov. 1938.
**Mission. v. h. H. Hart.** Philippijnen: *Pr.* A. Muskens en *Br.* P. v. d. List, Juni 1938.

---

[1]) In de Mei-aflevering werden Z. H. Exc. Mgr. F. Blessing, Apost. Vicaris, de Eerw. Heer W. Kraan en Br. E. Mensinck vermeld als *vertrokken* in April 1938, dit moest zijn *teruggekeerd* in April 1938.

— Poerwokerto: *Pr.* H. Manesse, Sept. 1938.
— Brazilië: *Pr.* Ant. Smulders, Sept. 1938.
**Montfortanen.** Columbia: *Pr.* A. Cuypers, Mei 1938.
— Mozambique: Z. E. Pater J. Theunissen, missie overste, Juni 1938.
— Lomani (Belg. Congo): Z. E. Pater G. Kuipers, missie overste, Juni 1938.
— Denemarken: *Prs.* H. Cortenraad en J. Hoppers, Mei-Juni 1938.
— IJsland: *Pr.* G. Boots, Juni 1938.
**Noorsche Missionarissen.** Noorwegen: *Pastor* Dr. J. v. d. Burg, Juli 1938.
**Norbertijnen.** Jubbulpore: E.H. A. W. v. Oosterhout, Oct. 1938.
**Passionisten.** Bulgarije: *Prs.* Evaristus Kuypers, Hubertus Litjens, Emilius Fröhe en *Brs.* Alexius v. Duynhoven en Jozef v. Schaik, April-Juni-Juli 1938.
**Paters v. d. H. Geest.** Bagamoyo: Z. H. Exc. Mgr. B. HILHORST, Apost. Vicaris en *Pr.* M. v. d. Kimmenade, Juni-April 1938.
**Paters v. d. H.H. Harten.** Banka: *Pr.* Benedictus Bakker, Aug. 1938.
**Priesters v. h. H. Hart.** Brazilië: *Pr.* P. v. d. Crommenacker, Mei 1938.
— Benkoelen: *Prs.* A. Hermelink, missie overste, N. Hoogeboom en *Br.* Gabriël Knirim, Mei-Aug. 1938.
— Stanley Falls: *Prs.* C. Diemeer, J. Gerritsen en *Brs.* Petrus Vervoort, Thomas Verweyen, Damianus Brabers en Justinus v. d. Sman, Mei-Aug. 1938.
**Redemptoristen.** Suriname: *Prs.* Leon. Weitmann, H. Sol en *Br.* Odulphus v. Doornmalen, Mei-Oct. 1938.
— Brazilië: *Prs.* Georg. Lubbers, Aug. Michielsen, Leon. Panis en *Brs.* Christianus Faber en Irenaeus Zeegers, Aug. 1938.
**Mission v. Scheut.** Leopoldville (Congo): *Brs.* Mar. v. d. Hurk en P. Nooyen, Juli 1938.
— Lisala (Congo): *Br.* Ger. Kuypers, Aug. 1938.
**Witte Paters.** Tabora: *Pr.* Arn. Bosman, Mei 1938.
— Nyassa: *Pr.* C. Moerel, Juni 1938.
— Oeagadoegoe (Ivoorkust): *Br.* Const. Hillebrandt, Mei 1938.
— Bangweolo: *Br.* Eliseus Bloemberg, Juni '38.
— Tunis: *Br.* Wiro Kuppens, Juli '38.
— Mwanza: *Pr.* H. v. Boxtel, Aug. '38.
**Brs. der Chr. Scholen.** (Baarle Nassau). Leopoldville (Belg. Congo): *Brs.* Gerardus v. d. Voort en Achiel Willems, Aug.-Nov. '38.
**Brs. v. O. L. Vr. v. Lourdes.** (Dongen). Banka: *Br.* Joël Hazelbekke, Juni '38.
— Batavia: *Br.* Corsini Anink, Juni '38.
**Brs. v. Liefde.** (Eindhoven). Poerwokerto: *Brs.* Gabinus Claas en Maturus Laans, Juli '38.
**Brs. der Onbevl. Ontvangenis.** (Maastricht). Batavia: *Brs.* Gonzalvus Eckhardt, Eugenius Smeelen en Bonifacio Renders, Aug. '38.
**Brs. v. d. H. Aloysius.** (Oudenbosch). Bandoeng: *Br.* Rodriguez Domen, Aug. '38.
**Fraters v. O.L. Vrouw Moeder v. Barmhartigheid.** (Tilburg). Padang: *Frs.* Anicetus v. Rooy, Cyprianus Op de Beek, Rudolf Ouddeken, Ernestinus Smulders en Angelo v. Veen, April-Juli-Sept.-Dec. '38.
— Menado: *Fr.* Hermenigild Mimpen, Juli '38.
— Suriname: *Fr.* Engelbert Verrijt, Juni '38.
— Curaçao: *Frs.* Alardus Molengraft, Alanus Graste, Caecilianus Mels, Vedastus Bleys, Radolphus Hermus, Arnoldus v. Zoest en Bernardinus Lemans, Juli-Dec. '38.
**Fraters v. O.L. Vrouw v.h. H. Hart.** (Utrecht). Malang: *Fr.* Augustinus Blomesath, Dec. '38.
**Brs. v. O.L. Vrouw v. Zeven Smarten.** (Voorhout). Yungpingfu: *Br.* Crispinus, Sept. '38.

**Brs. v. Liefde.** (België). Rwanda: *Br.* Celsinus Cattoor, April '38.
**Ursulinen.** (Bergen). Kisumu: *Zrs.* Oliva v. Egmond en Mediatrix Zoon, Juni '38.
**Witte Zusters.** (Boxtel). Algiers: *Srs.* Timothée Jooren, Catharine de Suède Arns, Marcellin Martens en Pacifia Bressers, Juni-Nov. '38.
— Nyassaland: *Sr.* Maximilienne v. d. Hoven, Juni '38.
— Bangweolo: *Sr.* Amelberga v. Gils, Juni '38.
— Tanganyika: *Sr.* Théodore-Marie v. Rijn, Sept. '38.
— Kabylië: *Sr.* Kostka Hermans, Nov. '38.
**Franciscanessen.** (Haagdijk-Breda). Curaçao: *Zr.* Theobalda Verhoef, Aug. '38.
**St. Franciscus Xav. Zrs.** (Bussum). Noorwegen: *Zrs.* Winfrida Lambooy, Ambrosia Laagland, Cordula Laagland, Kristina v. d. Meulen, Bonifacia v. d. Galiën en Immaculata Draayer, Juli '38.
**Zrs. v. O. L. Vr. der Apostelen.** (Cadier en Keer). Togo: *Moeder* Antonia en *Zr.* Marc, Juli '38.
— Goudkust: *Moeder* Johanna, Juli '38.
**Ursulinen.** (Halfweg). Batavia: *Mère* Anselma Croll, Aug. '38. [1])
**Dochters v. h. Kostb. Bloed.** (Koningsbosch). Poerwokerto: *Zr.* Theresa Meinders, Aug. '38.
**Liefdezusters v. d. H. Car. Borr.** (Maastricht). Batavia: *Zrs.* Kostka, Marcona en Jolenta, Oct. '38.
— Bandoeng: *Mr.* Anselma, *Zrs.* Symphorose en Baltina, Oct. '38.
**Dochters v. O. L. Vr. v. h. H. Hart.** (Tilburg). Poerwokerto: *Moeder* Augustina Koelman, Dec. '38.
**Zrs. v. Liefde.** (Tilburg). Suriname: *Zrs.* Antono Spierings en Melchiada Stroek, Aug. '38.
**Franciscanessen.** (Veghel). Pontianak: *Zr.* Theresia Willekens, Juni '38.
— Philippijnen: *Zr.* Ildephonse Verhoeven, Juni '38.
**Dominicanessen.** (Voorschoten). Curaçao: *Zrs.* Emilia Willemse, Leandra Lucassen en Reginalda Vader, Nov. '38.
**Ursulinen Rom. Unie.** (Vught). Bandoeng: *Mère* Ildephonse, Juli '38.
— Malang: *Mère* Lioba Judith, Juli '38.
— Batavia: *Mrs.* Thecla Heddes (Overste), Adriana de Beer en *Sr.* Servatia Dusser, April '38.
**Zrs. v. O. L. Vrouw.** (Namen-België). Kisantoe: *Zr.* Constance Wijckmans, Juni '38.

**Overleden :**

**Capucijnen.** Pontianak: *Br.* Leopoldus Schellekens, geb. 1870, missie 1906—1934, overleden te Udenhout, 25 Oct. 1938.
— Padang: *Br.* Beda v. Oers, geb. 1894, missie 1931, overleden te Padang, 14 Nov. 1938.
**Dominicanen.** Curaçao: *Pr.* Petrus Cremer, geb. 1856, priester 1882, Missie 1884—1891, overleden te Huissen, 6 Jan. 1939.
**Franciscanen.** Brazilië: *Pr.* Georgius de Boer, geb. 1885, priester 1912, missie 1915, overleden in Cascadura, 30 Juni 1938.
— Luanfu (Shansi-China): *Pr.* Landelinus Bonekamp, geb. 1896, priester 1926, missie 1927, overleden in Luanfu, 25 Juli 1938.
— Kiangchow (China): *Pr.* Aemilianus v. Heel, geb. 1907, priester 1933, missie 1933, overleden in Kiangchow, 8 Oct. 1938.
**Gez. van het Goddelijk Woord.** Flores-Noord Amerika: *Pr.* F. de Lange, geb. 1871, priester 1899, missie 1899. Overleden te Rome Sept. 1938.

---

[1]) Rev. Mère Gerardine Emonds, Algem. Overste, is voor visitatie naar Nederland gekomen.
Mère Cantia, Algem. Overste der Zrs. v. J. M. J. ('s-Hertogenbosch) en haar assistente, zijn 15 Sept. '38 teruggekeerd van haar visitatiereis in de missiegebieden op Celebes en Java.

**Lazaristen.** Hangchow (China): E.H. Th. v. Oyen, geb. 1890, priester 1917, missie 1917—1928. Overleden te Nijmegen, Juli 1938.
— Brazilië: E.H. Bernard Kuenen, geb. 1883, priester 1908, missie 1908, overleden te Rio de Janeiro, 14 Aug. 1938.
**Mill Hill.** Nellore: Z. H. Exc. Mgr. J. Kreyelmans, oud-Vicaris-Generaal v. h. Aartsbisdom Madras, Apost. Administrator v. h. Bisdom Nellore en Pres. v. h. Groot Seminarie te Nellore, geb. 1876, priester 1902, missie 1903—1934, Overleden te Nederweert 28 Mei 1938.
— Madras: *Fr.* Fred. Koperdraad, geb. 1882, missie 1910—1934. Overleden te Arnhem, 18 Sept. 1938.
— Boven Nijl: *Fr.* Arn. Witlox, geb. 1871, priester 1903, missie 1903—1917, overleden te Groningen 30 Sept. 1938.
**Mission. v. h. H. Hart.** Menado: *Pr.* H. Humburg, geb. 1892, priester 1918, missie 1921—1937, overleden te Kleef 4 April 1938.
— Ned. Nieuw Guinea: *Br.* J. Kop, geb. 1860, missie 1898 Rabaul, 1904 Nw. Guinea, overleden te Langgoer, 11 April 1938.
— Poerwokerto: *Pr.* N. v. Oers, geb. 1901, priester 1926, missie 1929, overleden te Poerworedjo, 16 Juli 1938.
**Paters v. d. H. Geest.** Bagamoyo: *Pr.* L. Mertens, geb. 1907, missie 1936, overleden te Mhonda, 30 Juni 1938.
**Redemptoristen.** Suriname: *Pr.* F. Kusters, geb. 1865, priester 1894, missie 1887, overleden te Paramaribo, 5 Oct. 1938.
*Br.* Theodorus Gubbels, geb. 1860, missie 1893, overleden te Paramaribo, 19 Juli 1938.
— Brazilië: *Br.* Leo Koenraads, overl. te Rio de Janeiro, 6 Sept. 1938.
**Mission. v. Scheut.** Ningsia (China): Z. H. Exc. Mgr. Godefr. Frederix, Oud-Apost. Vicaris, geb. 1866, priester 1892, missie 1893—1911 en 1920—1938, overleden te Batoeng (China) 25 Juni 1938.
*Pr.* F. Stappers, geb. 1876, priester 1900, missie 1901—1921, overleden te Nijmegen, 25 Juli 1938.
— Jehol (China): *Pr.* Leon. Joosten, geb. 1885, priester 1910, missie 1910—1931, overleden te Nijmegen ,14 Oct. 1938.
— Lisala (Congo): *Br.* Christ. v. d. Biggelaar, geb. 1888, missie 1914, overleden te Ebonda, 22 April 1938.
**Witte Paters.** Tanganyika: *Pr.* P. Kappel, geb. 1878, priester 1905, missie 1905, overleden Dec. 1938.
— Urundi: *Br.* Cyrillus de Heus, geb. 1868, missie 1904, overleden te Muyaga, 5 Juli 1938.
— Uganda: *Br.* Cyprianus v. Griensven, geb. 1872, missie 1906, overleden te Nkozi, 10 Juli 1938.
**Witte Zusters.** (Boxtel). Oeganda: *Sr.* François de Borgia Wesselingh, overleden in Kisubi, 27 Juli 1938.
— Bangweolo: *Sr.* Amelberga v. Gils, overl. te Boxtel, 11 Nov. 1938.
**Franciscanessen.** (Heythuysen). Batavia: *Zr.* Lea Willemsen, geb. 1878, missie 1906, overleden te Tjandi-Semarang, 14 April 1938.
**Franciscanessen.** (Mariadal-Roosendaal). Suriname: *Zr.* Plautilla Dolphijn, geb. 1886, missie 1929, overleden te Paramaribo, 12 Juni 1938.
**Franciscanessen.** (Veghel). Pontianak: *Zr.* Wilhelmi Prins, geb. 1884, missie 1910, overleden te Pontianak, April 1938.
*Zr.* Accursia den Otter, geb. 1873, missie 1919, overleden te Pontianak, 14 Juni 1938.

---

IMPRIMATUR.

Gestel St. Michaelis, die 29 Januarii 1939. J. C. VAN OVERBEEK a.h.d.



Pius PP XI

# IN MEMORIAM

# PII PP. XI

QUI UNIONI CLERI PRO MISSIONIBUS PRIMUS
EX SACERDOTIBUS ROMAE COMMORANTIBUS NOMEN DEDIT
ET AD APOSTOLICAM SEDEM EVECTUS
UBI FONS MANAT OMNIS APOSTOLATUS
PRAECLARIS LITTERIS ENCYCLICIS
DE SACRIS MISSIONIBUS PROVEHENDIS „RERUM ECCLESIAE"
DE VERA RELIGIONIS UNITATE FOVENDA „MORTALIUM ANIMOS"
DE STUDIIS RERUM ORIENTALIUM PROMOVENDIS
„RERUM ORIENTALIUM"
MULTISQUE ALIIS MODIS DOCENS AC SATAGENS
OMNES ERRANTES AD UNITATEM ECCLESIAE REVOCARE ET
INFIDELES UNIVERSOS AD EVANGELII LUMEN PERDUCERE

PONTIFEX MISSIONUM NECNON UNIONIS ECCLESIAE
NUNCUPATUS ET PROBATUS

IN FIDE INTREPIDUS IN LABORE INVICTUS IN ZELO INDEFESSUS
PACEM CHRISTI IN REGNO CHRISTI JUGITER ANHELANS
MERITIS ONUSTUS ET MOERORIBUS
AD GAUDIA AETERNA RAPTIM TRANSIIT
QUARTO IDUS FEBRUARII
ANNO SALUTIS MCMXXXIX

N. DR. A. J. M. M.




## PAUS PIUS XI EN HET MISSIEWERK

Onder al de glorietitels, die de geschiedenis aan onzen op 10 Febr. 1939 overleden H. Vader, Pius XI, terecht zal toekennen, en die als zoovele facetten den glans van zijn pontificaat doen uitstralen — Paus van de Concordaten, Paus van de Encyclieken, Paus van de Heiligverklaringen, Paus van de Hereeniging, Paus van de Katholieke Actie, Paus van de Verzoening, Paus van den Vrede — zal de benaming **Missiepaus,** hem reeds tijdens zijn leven gegeven, wel een der meest markante blijven.

Sinds de aandacht van Pius XI in het begin van diens pausschap door drie gebeurtenissen: de driehonderdjarige herdenking der stichting van de H. Congregatie de Propaganda Fide, den driehonderdjarigen gedenkdag aan de heiligverklaring van den H. Franciscus Xaverius en het eeuwfeest van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs, sterk op de missies was gevestigd, heeft de H. Vader herhaaldelijk, in woord en geschrift, de Evangelieverkondiging aan de heidenen naar voren gebracht als een aan Hem op bijzondere wijze gestelde eisch van zijn primaat.

„*Het grootste en het heiligste van de katholieke werken is het missiewerk*", sprak Pius XI in het geheim consistorie van 23 Mei 1923; en aan deze verheven opvatting omtrent de missie beantwoorden missiedaden, die wij hier in het kort willen samentellen om, voor zoover zulks thans reeds mogelijk is, de beteekenis van den overleden Paus voor de buitenlandsche missiën te schetsen.

Wilde de Paus op dit beslissend uur van het wereldapostolaat niet slechts met gezag maar ook met kracht ingrijpen, dan moest hij zijn zorgen wijden zoowel aan de missieactie in de christelijke landen als aan de missioneering in de heidensche gewesten, hier om het missiewerk te leiden en te stuwen, daar om den missiegeest te wekken en te voeden. Welnu, de **missieactie** heeft Pius XI be-

vorderd door de inscherping van den missieplicht en de organisatie van den missiesteun; en de **missioneering** heeft hij geleid door de instelling van apostolische delegaturen, de vermeerdering der missiegebieden en den opbouw der inlandsche kerken. Bovendien bleek zijn missiewerk geïnspireerd te zijn door een **missieleer,** welker beginselen en toepassingen hij als Leeraar der Kerk verkondigde.

Wat vooreerst de **missieactie** in de christelijke landen betreft, wees Pius XI in zijn programmatische encycliek *Rerum Ecclesiae* (28 Febr. 1926) met bijzonderen nadruk op den missieplicht. En deze missieplicht rust niet slechts op de Pausen, die deze goddelijke taak ten allen tijde hebben vervuld; maar ook op de bisschoppen, aan wie, als opvolgers der Apostelen, het algemeene leer- en doopgebod is gegeven: „Gaat heen in de gansche wereld en predikt het Evangelie aan alle schepselen". (Marc. 16, 15; Matth. 28, 29—30); en ook op de priesters, aan wie weliswaar door de bisschoppen een bepaald gebied voor hun bediening wordt aangegeven, doch die fundamenteel ook het algemeene leer- en doopgebod ontvangen en deelen in Christus' Hoogepriesterschap voor alle menschen; en zelfs op het geloovige volk, dat uit liefde tot God en den naaste en uit dankbaarheid voor de onverdiende gave van het geloof, verplicht is naar vermogen bij te dragen tot de uitbreiding van het Godsrijk op aarde.

Door het motu proprio *Romanorum Pontificum* van 3 Mei 1922 nam Pius XI krachtdadig de organisatie van den missiesteun ter hand. Hierdoor werd het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs onder de rechtstreeksche leiding van de H. Congregatie de Propaganda Fide gesteld en de hoofdzetel ervan van Lyon naar Rome verplaatst. Met het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs, dat van de volwassen geloovigen een minimum van aalmoes en gebed vraagt, werden ook het Genootschap der H. Kindsheid, bestemd voor de kleinen, en het Liefdewerk van den H. Apostel Petrus tot opleiding der inlandsche geestelijkheid voor degenen, die iets meer kunnen en willen geven, tot pauselijke missiegenootschappen verheven. De bedoeling van deze centralisatie was allerminst om de particuliere missieactie aan banden te leggen, maar wel om den geldelijken stroom te kanaliseeren naar de armste be-

dienaren, de noodzakelijkste instellingen, de behoeftigste gebieden der missie.

Het motu proprio *Decessor noster* van 24 Juni 1929 trof dan nadere bepalingen over de samenwerking der pauselijke missiegenootschappen, terwijl het motu proprio *Vix ad Summi Pontificatus apicem* van denzelfden dag de definitieve statuten van het Liefdewerk van den H. Apostel Petrus bracht.

Dat voor het bereiken van de algemeene deelname der geloovigen aan het missiewerk, de pauselijke genootschappen het beste opvoedingsmiddel zijn, heeft de ervaring geleerd. Want, al bezit het ijveren voor de afzonderlijke missies qualitatief dezelfde eigenschappen, de groote ontwikkeling, welke de particuliere acties in het begin dezer eeuw reeds bereikt hadden, heeft wel de algemeene genootschappen kunnen drukken, maar niet kunnen bewerken, dat de missiesteun werkelijk algemeen werd; daarentegen heeft de ontwikkeling van de algemeene genootschappen niet enkel zooveel meer menschen bereikt, maar hen tevens in dien zin tot apostelen gemaakt, dat de bijzondere liefdewerken, volgens hun eigen getuigenis, nagenoeg alle er den gelukkigen terugslag van hebben ondervonden.

In het bewustzijn, dat het bekeeringswerk uiteraard het werk der genade is, riep Pius XI allen tot een blijvenden gebedskruistocht op. Bij het lezen van de treffende bladzijde der genoemde encycliek, waar de H. Vader aan de bisschoppen vraagt, het openbare en private gebed voor de missies te organiseeren, hiervan een gewoonte te maken onder het geloovige volk, alle beschikbare krachten der Kerk ervoor te mobiliseeren, zelfs de kinderen eraan te doen deelnemen — want de Kerk is de eenige maatschappij, waarin ook de kinderen dienst doen — en dan nog de weeshuizen, de scholen, de colleges, de vrouwelijke religieuzen afzonderlijk en met name vermeldt, denkt men onwillekeurig aan de vermanende opwekking, die St. Paulus aan zijn leerling, bisschop Timotheus, gaf: „Vóór alles — want het gaat over een eersten plicht — dring ik er op aan, dat er gebeden, smeekingen, voorbeden en dankzeggingen worden opgedragen voor alle menschen.... dit is immers goed en welgevallig aan God onzen Zaligmaker, die wil, dat àlle menschen zalig worden en tot de kennis der waarheid geraken" (1 Tim. 2, 1—3). Inderdaad hoort men denzelfden toon en voelt men denzelfden aandrang in de vermaning van den Paus, dat het

vervullen van den gebedsplicht niet aan ieders bijzondere devotie of aan particulier initiatief mag worden overgelaten, maar dat de overheid bepaalde, openbare gebeden behoort voor te schrijven, opdat de heele katholieke gemeenschap, gedragen door eenzelfde machtige missiebezieling, den zegen over het missiewerk zou afsmeeken.

Zelf ging de H. Vader voor, door de H. Theresia van Lisieux als patrones der missiën aan te stellen (1927) en door, vanaf 1928, elke maand een bijzondere missie-intentie aan de gebedsapostelen aan te bevelen. Bovendien bepaalde de Paus door een rescript van de Ritencongregatie van 14 April 1926, dat de voorlaatste Zondag van October voor geheel de wereld een dag van gebed en propaganda voor het missiewerk zou zijn : inderdaad een machtig middel om bij het geloovige volk missieijver te wekken en levendig te houden.

Pius XI wist te goed, dat ondanks de toenemende schare van inlandsche priesters en helpers de missies nog langen tijd op missionarissen uit de christelijke landen zouden zijn aangewezen, met name wat het eigenlijk pionierswerk betreft. Vandaar dat in alle religieuze orden en congregaties zijn oproep weerklonk om tot de rangen der missionarissen toe te treden: hun aantal groeide dan ook zienderoogen, zoodat het thans de 13.000 heeft overschreden. Wel moeten groote bezorgdheidheid en kommer over den zielennood en het priestergebrek in de heidensche landen den Paus hebben gedrukt, dat hij deze dringende woorden over missionaris-roepingen van seminaristen en priesters in de encycliek *Rerum Ecclesiae* tot de bisschoppen richtte :

„Het is U weliswaar geoorloofd, onbevooroordeeld de geesten te beproeven, of zij uit God zijn ; maar indien Gij oordeelt, dat hun heerlijk voornemen onder Gods inwerking is opgevat en tot rijpheid gekomen, dan mag geen priesternood of behoefte van uw bisdom U kleinmoedig maken en U van toestemming afhouden, daar uw landgenooten, de middelen der zaligheid om zoo te zeggen bij de hand hebbend, veel minder van hun zaligheid verwijderd zijn dan de heidenen, inzonderheid die, welke in verwildering en barbaarschheid leven. Indien zich de gelegenheid voordoet moet Gij blijmoedig, ter liefde van Christus en de zielen, in het verlies van iemand uit uw priesterschaar berusten, als dit althans een verlies te noemen is. Want wien Gij als helper en metgezel in uw arbeid verliest, zal de Goddelijke Stichter der Kerk voorzeker aan U vergoeden door een overvloediger uitstorting van genaden over uw bisdom of door andere candidaten voor het heilig dienstwerk te verwekken."

Om zijn arbeid voor de organisatie van den missiesteun een

blijvend resultaat te verzekeren, droeg Pius XI den Priestermissiebond een bijzondere genegenheid toe, gaf eraan een beslissenden stoot en omschreef diens doel als volgt : „Alle priesters, die lid zijn van den P.M.B., — en ook, voor zoover het hun past, die zich op het priesterschap voorbereiden — zullen, vooral onder de H. Mis, de gave van het geloof voor de ontelbare menigte der heidenen afsmeeken en tot dit gebed anderen brengen ; zoo vaak en waar het hun mogelijk zal zijn, zullen zij over het apostolaat onder de ongeloovigen òf zelf prediken òf er voor zorgen, dat dit gedurig en met vrucht op bepaalde dagen en bijeenkomsten gedaan wordt; werkjes met deze strekking uitgegeven, zullen zij onder het volk verspreiden ; den zielen, waarin zij het zaad van het apostolaat bespeuren, zullen zij den weg banen tot een passende opleiding en onderricht ; in den kring van hun parochie zullen zij het werk tot Voortplanting des Geloofs, van de H. Kindsheid en van het St. Petrus' Liefdewerk op alle mogelijke wijzen bevorderen." — Het tweede internationale congres van den Priestermissiebond, in Nov. 1936 te Rome gehouden, waarbij een centraal bureau van den P.M.B. werd opgericht, genoot de daadwerkelijke belangstelling van den H. Vader, die aan alle colleges en studiehuizen van de Eeuwige Stad gedurende drie dagen de lessen had doen staken, om de toekomstige priesters in de gelegenheid te stellen de vergaderingen bij te wonen : zoozeer was de Paus overtuigd, dat het welslagen der missieactie ten slotte van den apostolischen ijver der priesters afhangt.

Van de biddende, steunende en zich-zelf-wegschenkende geloovigen en priesters der christelijke landen wendde de H. Vader zijn blikken naar de heidensche gewesten. Gedurende het pontificaat van Pius XI kenmerkt zich de **missioneering** door straffere leiding, vermeerdering van de missiegebieden en opbouw der inlandsche kerken.

De straffere leiding kwam tot uiting in verschillende bepalingen en instructies, b.v. die van 8 Dec. 1929 over de wederzijdsche verhouding tusschen de kerkelijke en de reguliere oversten in de missielanden, maar vooral in de oprichting van apostolische delegaturen. Want het is een opmerkelijk feit, dat, terwijl reeds vroeger enkele apostolische delegaturen waren opgericht, deze in de laatste jaren sterk zijn vermenigvuldigd. Pius XI richtte de

volgende apostolische delegaturen op, welke van de S. Congregatio de Propaganda Fide afhangen: China (1922), Zuid-Afrika (1922), Indo-China (1925), Erythrea en Abessynië (1928) [1]), Belgisch-Congo (1930) en Afrika (1930): deze laatste omvat heel Afrika met uitzondering van Zuid-Afrika, Belgisch-Congo, Egypte en tot Oost-Afrika; Bulgarijë (1932). In tegenstelling met de nuntiaturen, welke een diplomatiek karakter dragen, hebben de apostolische delegaturen op zich niet tot taak, de betrekkingen tusschen den H. Stoel en de betrokken regeeringen te onderhouden. Haar taak ligt geheel op kerkelijk terrein en is tweevoudig, nl. toezicht houden op den toestand van de kerkelijke aangelegenheden in haar gebied en hieromtrent berichten zenden naar Rome. De praktische beteekenis van de apostolische delegaturen blijkt o.a. uit de werkzaamheid van Z. H. Exc. Mgr. Costantini als Apostolisch Delegaat in China (1922—1933), die er de Katholieke Kerk naar binnen heeft bevestigd en naar buiten tot aanzien gebracht; wij herinneren slechts aan de bepalingen van het Concilie te Shanghai (1924), de vorming van een inheemschen clerus, den uitbouw van de inheemsche hiërarchie, de stichting van een katholieke universiteit te Peking, de instelling van een synodale commissie, de bevordering van de inheemsche pers, de schepping van een inheemsche kunst, de organisatie van de Katholieke Actie, den strijd tegen landelijke misbruiken, enz.

Aldus vormen de apostolische delegaturen den noodzakelijken bovenbouw van den geweldigen uitbouw der wereldmissie. Nog nooit immers in de missiegeschiedenis is het a a n t a l a p o s t o l i s c h e v i c a r i a t e n, p r e f e c t u r e n e n z e l f s t a n d i g e m i s s i e d i s t r i c t e n in zoo'n snel tempo toegenomen als tijdens het afgesloten pontificaat. Het getal van ongeveer 300 missiegebieden, afhankelijk van de S. Congregatio de Propaganda Fide, hetwelk Pius XI bij zijn troonsbestijging vond, werd krachtig opgevoerd. Volgens een publicatie der Agenzia Fides, d°. 14 Jan. 1939 heeft de Propaganda thans, na afscheiding der gebieden, die naar de Oostersche Congregatie overgingen, onder haar jurisdictie 526 missiegebieden, nl. 23 aartsbisdommen, 72 bisdommen, 4 abdijen „nullius" 283 apostolische vicariaten, 130 apostolische prefecturen en 4 onafhankelijke missies; welnu, hiervan werden er gedurende het pontificaat van Paus Pius XI veel meer dan 200 opgericht. Door een gedé-

[1]) Deze laatste werd in 1937 gewijzigd in delegatie van Italiaansch Oost-Adrika.

tailleerde vragenlijst, die de missieoversten periodiek moesten beantwoorden; door het uitzenden van apostolische visitatoren; door persoonlijke ondervraging van missiebisschoppen stelde hij zich op de hoogte van de moeilijkheden en mogelijkheden der missioneering. Wat de omlijning van zooveel nieuwe missiegebieden voor den vooruitgang van het missiewerk beteekent, kan men eenigszins beoordeelen, als men bedenkt, dat elke splitsing het uitgangspunt vormt van een meer rechtstreeksch intenser en krachtdadiger apostolaat.

Het meest karakteristieke van de missioneering tijdens Pius' pontificaat is intusschen diens doelbewust streven naar den opbouw der inlandsche kerken. Op de eerste plaats trachtte hij de missiebisschoppen te overtuigen van het vitale missiebelang om inlanders onder de priesterschap op te nemen: „Indien Gij dat niet met alle krachten bevordert, meenen Wij niet alleen, dat uw apostolaat gebrekkig zal zijn, maar ook dat aan de vestiging en de ordening der Kerk in die streken al te lang een belemmering en uitstel zal worden gesteld." Deze woorden van de encycliek *Rerum Ecclesiae* zijn begrepen en de daarop volgende tweeledige vermaning is in praktijk gebracht: het aantal inlandsche priesters zoo hoog mogelijk op te voeren en aan hun godsdienstige en wetenschappelijke vorming de uiterste zorg te besteden. Het Liefdewerk van den H. Apostel Petrus, dat vooral in Nederland zoo heerlijk tot bloei is gekomen, heeft door zijn bouwfonds en studiefonds ontzaglijk veel bijgedragen tot een menigvuldiger en degelijker opleiding van de inlandsche geestelijkheid, zoodat tegenwoordig de meerderheid der in Voor-Indië met Birma en Ceylon werkzame priesters inlanders zijn, China 1600 inlandsche priesters telt tegenover 2300 vreemde missionarissen, Korea en Japan 160 inlandsche geestelijken hebben op een totaal van 500 priesters; ook in Afrika neemt het aantal inlandsche priesters, thans ongeveer 300, gestadig toe, terwijl Oceanië definitief ermee is begonnen: laetentur insulae multae! Het totaal-cijfer van meer dan 5000 inlandsche priesters geeft nog meer hoop, als men bedenkt, dat de duizenden inlandsche seminaristen van thans straks jaarlijks eenige honderden priesters zullen leveren. Hoezeer den H. Vader de opleiding der inlandsche geestelijkheid ter harte ging, blijkt o.a. uit het feit, dat Pius XI persoonlijk het nieuwe seminarie-gebouw der Propaganda op den Janiculus wilde openen (24 April 1931).

Om de Kerk van Christus volgens Gods plan op te bouwen, achtte

de Paus ook het stichten van inheemsche congregaties voor mannelijke en vrouwelijke religieuzen noodzakelijk. Nog bevorderde hij het contemplatieve kloosterleven in de missies èn om de objectieve waarde ervan èn om den subjectieven aanleg van verschillende heidensche volken, die van nature tot eenzaamheid, gebed en beschouwing geneigd zijn. Reeds de aanwezigheid alleen van beschouwende orden achtte hij in staat om de soms te geprononceerd Europeesche kleur van de missioneering te temperen en aan de Kerk een tint te geven, beter berekend om het oog van die anders-geaarde wereld te bekoren dan tot dusver het geval was.

Ten slotte luidde Pius XI door de schepping van een inlandsche missiehiërarchie een nieuwe missieperiode in. Persoonlijk wilde Hij in 1926 de eerste zes Chineesche bisschoppen wijden, wier aantal intusschen tot 24 steeg ; Japan kreeg in 1927 zijn eersten inheemschen bisschop, eveneens door den Paus zelf geconsacreerd, terwijl in 1937 een Japanner tot aartsbisschop van Tokio werd verheven ; Afrika bezit sinds 1930 en Achter-Indië sinds 1933 zijn eersten inlandschen bisschop ; Voor-Indië telt zeven bisdommen, die geheel onder inlandsche leiding staan ; in het geheel worden thans 38 kerkdistricten door inlanders bestuurd en nog steeds neemt het aantal inlandsche bisschoppen toe.

De rustelooze werkzaamheid van Pius XI ten bate der missies mogen we overigens niet enkel en zelfs niet hoofdzakelijk naar getallen afmeten : voor een juiste waardeering moeten we haar beschouwen in het licht van onzen tijd. Van den eenen kant stond de heidensche wereld nooit meer open voor het apostolaat der katholieke Kerk dan tegenwoordig : het toenemend gemak van verkeer, de groeiende vertakking van onderwijs, de politieke crisis zooals in China, de godsdienstige en maatschappelijke crisis zooals in den Islam, de economische en technische vooruitgang zooals bijna overal in Afrika, beteekenen even zoovele schoone kansen voor de verspreiding der christelijke leer. Daartegenover moeten we echter het nuchtere feit vaststellen, dat in ontzaglijke gebieden het katholicisme nog slechts een bedroevend kleine minderheid vormt, geen noemenswaardigen invloed uitoefent, niet over een eigenlijke maatschappelijke positie beschikt. Begeesterd door den aanblik van deze reusachtige taak en in het volle bewustzijn van zijn apostolischen plicht nam dan ook Pius XI feitelijk zelf de leiding in den modernen kruis-

tocht ter verovering van de wereld. Zeker, we ontkennen allerminst, dat hij hierbij bekwame en toegewijde medewerkers had. Maar de figuur van den Missiepaus is groot genoeg om zelfs naast mannen als Kard. Willem van Rossum, den grooten Prefect der Propaganda (1918—1932) groot te blijven ; en we vreezen geen tegenspraak van de bewering, dat tijdens Pius' pontificaat, wat het missiewerk betreft, niets buiten hem om is geschied, veel van hem persoonlijk uitging en alles bij hem stevigen steun vond. Reeds worden zijn klaarblijkelijk door de Goddelijke Voorzienigheid ingegeven maatregelen duidelijk zichtbaar zoowel in de verzengende zandvlakten van Afrika als in de sombere oerwouden van Amerika, bij de millioenenvolken van het Verre Oosten en onder de armzalige resten van een ten ondergang gedoemde bevolking op de verst verwijderde eilanden van den Stillen Oceaan. Vandaar dan ook, dat Pius XI, meer dan eenig ander Paus vóór hem, in alle talen en door alle volken wordt beschouwd en bejubeld en bedankt als organisator van het missiewerk.

Als organisator. We zouden hem ook gaarne beschouwd zien als den **Leeraar** ervan. Inderdaad vormt het leerend karakter een wezenlijk kenmerk van Pius' werk ten bate der missies en liggen aan zijn pauselijke directieven en daden dogmatische beschouwingen, vooral omtrent de katholiciteit van de Kerk, ten grondslag. Met name in de encycliek *Rerum Ecclesiae* heeft Pius XI gesproken als leeraar des geloofs ; maar ook in motu proprio's en apostolische brieven, in homilieën en toespraken, o.a. op de audiëntie, telken jare na de vergaderingen van de Opperste Raden van het pauselijk Genootschap tot Voortplanting des Geloofs en van het pauselijk Liefdewerk van den H. Apostel Petrus verleend, sprak Pius XI niet slechts een opwekkend, maar tevens een richting-gevend en leerarend woord. Mogen we als slot van dit artikel over den missiepaus enkele punten van Pius' missieleer naar voren brengen ?

Vooreerst kent de Leeraar der christenheid aan het missiewerk de ware plaats toe : het is niet slechts een belangrijk noch een der belangrijkste werken, maar e e n w e z e n s t r e k e n e e n l e v e n s v e r r i c h t i n g d e r K e r k. Met deze principiëele beschouwing begint hij zijn baanbrekende encycliek : „Wie de geschiedenis der Kerk met aandacht volgen, kan het onmogelijk ontgaan, dat vanaf de eerste tijden na de Verlossing de voornaamste zorgen en gedachten der Pausen er op gericht waren, zonder zich

ooit door moeilijkheden en beletselen te laten afschrikken, het licht der Evangelische leer en de weldaden van de christelijke beschaving mede te deelen aan de volken, die in de duisternissen en in de schaduwen des doods zijn gezeten. Want tot geen ander doel is de Kerk in het leven geroepen dan om, door het uitbreiden van het Rijk van Christus over geheel de aarde, alle menschen deelachtig te maken aan de heilvolle verlossing: wie het dan ook is, die op aarde van Godswege de plaats bekleedt van Jesus, den Vorst der Herders, het is er zoòverre af, dat deze zich tevreden mag stellen de kudde des Heeren, welke hij te besturen ontving, slechts te beschermen en te bewaren, dat hij integendeel aan zijn eersten plicht zou te kort schieten, indien hij met degenen, die als vreemden buiten de kudde staan, voor Christus zoekt te winnen en met allen ijver tracht ze aan Hem te verbinden."

Een tweede punt in de missieleer van Pius XI betreft het doel van de missioneering. „Waartoe — zoo lezen we weer in genoemde encycliek, en deze woorden zouden als motto kunnen gelden voor een nog te schrijven missietheologie — waartoe zijn de missies anders dan om in die uitgestrekte gewesten de Kerk van Christus in te voeren en te vestigen? En waaruit zal zij onder de heidenen heden ten dage tot bevestiging geraken, zoo niet uit die elementen, waaruit zij indertijd bij ons groeide, d.w.z. uit volk en geestelijkheid van het land zelf, uit eigen mannelijke en vrouwelijke religieuzen?" En na in het kort de redenen te hebben ontvouwd, waarom een inheemsche geestelijkheid noodzakelijk is, trekt de Paus eenige richtlijnen omtrent hun aantal en vorming. Het aantal inheemsche seminaristen en priesters moet zoo hoog mogelijk worden opgevoerd, geen enkele ware roeping mag worden tegengehouden, overal behooren seminaries te verrijzen; en aan de godsdienstige en wetenschappelijke vorming moet de uiterste zorg worden besteed; de inheemsche priester mag niet opzettelijk in lagere bediening worden gehouden als hulpkracht, tusschen de Europeesche en inheemsche missionarissen mag geen enkel onderscheid zijn en geen scheidingslijn worden getrokken, maar beiden moeten in eerbied en liefde met elkaar verbonden zijn. En met een paar simpele feiten en een enkel sprekend argument verwijst de H. Vader terloops de opwerpingen resoluut naar het rijk der legenden.

Al verder legt Pius XI bijzonderen nadruk op den geestelijken aard van het wereldapostolaat. In zijn

encycliek haalt hij letterlijk de woorden aan van zijn voorganger, Paus Benedictus XV, die in zijn apostolisch schrijven *Maximum illud* (30 Nov. 1919) het nationalisme een verderfelijke pest van het missiewerk had genoemd; in zijn brief *Ab ipsis Pontificatus primordiis* van 15 Juni 1926, aan de Apostolische Vicarissen en Prefecten van China, poneert Pius XI opnieuw de stelling: „de Kerk heeft nooit toegelaten, dat haar missiën dienden als politiek werktuig voor wereldlijke machten"; en den 15en April 1928 sluit de Paus een overeenkomst met Portugal, waarbij de bepalingen over de kerkelijke jurisdictie aangaande plaatsen en personen in Voor-Indië, die onder het oude Portugeesche patronaatsrecht vielen, werden ingetrokken.

Eindelijk betoogde de Paus herhaaldelijk de noodzakelijkheid van methodischen missiearbeid. In dienst hiervan wilde hij de missiewetenschap zien gesteld, zooals hij zeide bij de opening der Vaticaansche missietentoonstelling (1925), het volgend jaar bestendigd in het Lateraansch ethnologisch missiemuseum. „Wij hebben gewenscht, dat hierbij de wetenschappelijke belichting van het missiewerk zoo'n gewichtige plaats innam, omdat de richtlijnen op het gebied van het handelen uit het gebied der ideeën stammen; wij leven trouwens in een tijd, waarin duidelijker dan ooit blijkt, dat alle heldenmoed en offer van het missiewerk goeddeels tevergeefsch zijn, als men zich louter door de praktijk laat leiden. Wil men van de moeiten en offers rijpe vruchten oogsten, dan heeft men de wetenschap noodig, die de kortste wegen, de doeltreffendste middelen, de geschiktste methoden aanwijst. Dit constateeren wij in handel en industrie en in heel het maatschappelijk leven en de missies mogen zich aan dezen eisch van den tijd niet onttrekken."

Zelf trekt Pius XI op het einde van de encycliek *Rerum Ecclesiae* met meesterhand eenige richtlijnen der juiste missiemethodiek. Hij gaat daarbij uit van de eigenlijke taak der missionarissen, die pioniersarbeid is: de uitbreiding der Kerk, — beschouwde de volkerenapostel St. Paulus zijn werk niet als een planting? — terwijl de uit- en afbouw der Kerk, evenals in de christelijke Oudheid, kan worden overgelaten aan de geestelijkheid, genomen uit de bevolking zelf. Het is derhalve verkeerd alle krachten op één punt te concentreeren met voorloopige verwaarloozing van het overige missiegebied, doch men dient gelijktijdig het heele veld te be-

zetten. Het Evangelie leert ons, de geloofsprediking door werken van naastenliefde voor te bereiden en ervan te doen vergezeld gaan. Kostbare instellingen en gebouwen dienen echter in het begin achterwege te blijven. Naast inrichtingen van lager onderwijs, die nergens mogen ontbreken, verdienen het hooger onderwijs, ambachtsscholen en het landbouwonderwijs de volle aandacht. Het apostolaat onder de meer ontwikkelden en hoogere standen mag geenszins, worden verwaarloosd. Wanneer eigen krachten niet toereiken mogen de missioneerende orden en congregaties niet aarzelen ook uit andere missiegenootschappen hulpkrachten te ontbieden. Ten slotte kan geen enkele orde of congregatie aanspraak doen gelden op het toegewezen gebied: alle beschikkingsrecht daaromtrent komt uitsluitend aan Rome toe, dat naar goedvinden de missie aan een andere congregatie overdraagt of aan de inlandsche geestelijkheid toevertrouwt of opnieuw verdeelt.

Dat de Paus er niet voor terugschrok in zijn missieleer nieuwe standpunten in te nemen, bleek o.a. uit de ongetwijfeld door den Paus zelf tevoren beoordeelde instructie van den Apostolischen delegaat voor Japan (8 Dec. 1935), waarbij de houding der missionarissen ten opzichte van patriotistische en nationale manifestaties werd bepaald, alsook uit het decreet van 11 Febr. 1936, dat aan vrouwelijke religieuzen toestemming verleende om medisch missiewerk te verrichten in de volle beteekenis van het woord.

Wie herinnert zich ten slotte niet de leerarende toespraak, welke de overleden Paus tot de deelnemers aan het tweede internationale congres van den Priestermissiebond te Rome richtte (13 Nov. 1936), waarin hij de redenen, waarom de priester een grooten missieijver moet aankweeken en ontplooien, tot twee terugbracht: de dankbaarheid voor de gave van het geloof en een juist inzicht in het karakter van het priesterschap? Omtrent dit laatste zeide de H. Vader letterlijk: „Wij willen u nog een andere gedachte voorhouden, een priesterlijke gedachte, inhaerent aan het wezen en den aard van het priesterschap zelf. Ons priesterschap is niets anders dan de voortzetting, de verlenging in eenheid van wezen, werking en kracht van het priesterschap van Christus, onzen Heer, Koning en Hoogepriester.... Ons priesterschap staat niet naast het Zijne, maar is hiervan juist een voortzetting. En dit zeggen wij niet; Hij zelf zegt het ons; denkt slechts aan de woorden van het

H. Sacrificie, waardoor Christus door ons, in eenheid, het wereldverlossend Offer hernieuwt.

Daaruit blijkt, dat het niet overdreven is, maar zeker en juist, als wij zeggen, dat het priesterschap van Christus in wezen een missionarisch priesterschap was. Aan die waarheid worden wij niet slechts herinnerd door de benaming van den Verlosser: „door den Vader gezondene", maar ook telkens als de Heer over Zijn zending spreekt. De zending van de Apostelen verbindt Hij met de goddelijke zending, waaruit zij voortvloeit: „Evenals de Vader Mij gezonden heeft, zoo zend Ik u." Zietdaar Jesus als den eersten missionaris; zietdaar, hoe het priesterschap van Christus naar zijn wezen een missionarisch priesterschap is. Deze beschouwing is in haar eenvoud subliem. Christus is gekomen om niets anders te doen dan datgene, wat de missionarissen in de missies doen: overal de schatten der Verlossing, de heerlijkheden der liefde, de rijkdommen van het priesterleven te brengen.

Dat dan de dag moge komen, waarop elke pastoor niet alleen niet vergete zijn geloovigen te herinneren aan den onmetelijken plicht van dankbaarheid, dien wij Christus verschuldigd zijn om de gave van het geloof, maar waarop ook alle priesters van de geheele wereld zich geven aan dat allerschoonste apostolaat."

De eerste „medaglia di S. Pietro", welke Paus Pius XI in 1922 liet slaan, beeldde op de achterzijde de uitzending der Apostelen door Christus af met het randschrift: „*Docete omnes gentes. An. C.C.C. a cond. S. Cong. Fidei Propag.*" Treffender kon het toen beginnende pontificaat van den Missiepaus niet worden geïnaugureerd. Sindsdien bewoog zich Pius' missiewerk in steeds stijgende lijn. Zich van de zending der Kerk ten volle bewust heeft deze Paus de missieactie in de christelijke landen georganiseerd, de missioneering in de heidensche gewesten geleid, de missieleer aan heel de wereld verkondigd. Wellicht op geen enkel ander onderdeel van zijn opperbestuur heeft hij zich zoozeer een man getoond van helder-opgevatte en duidelijk-uitgesproken beginselen, van wel-overwogen en snel-uitgevoerde maatregelen, van grootsche ideeën en wereldwijde perspectieven. Een systematische bestudeering van Pius' leiding en leer zal ons dieper doen beseffen, dat het missievraagstuk verband houdt met de grondstellingen van *dogmatiek* en *moraal*, de beginselen raakt van het *kerkelijk recht*

en deel uitmaakt van de *geschiedenis* onzer Moeder de H. Kerk.

Bij de herdenking van Z. H. Paus Pius XI voor den Nederlandschen Katholieken Radio Omroep, op 11 Febr. 1939, sprak *onze Pauselijke Internuntius, Z. H. Exc. Mgr. Paolo Giobbe,* als volgt: „Paus Pius XI werd genoemd de Paus van de Missie. Vanaf het eerste jaar van Zijn Pontificaat, ter gelegenheid van het derde eeuwfeest der stichting van de Congregatie der Propaganda Fide, heeft Hij, met medewerking van den grooten Kardinaal van Rossum, geen gelegenheid laten voorbijgaan en geen middel onbeproefd gelaten, de geloovigen op te wekken tot gebed en aalmoes voor de verspreiding van het Heilig Evangelie. Steeds heeft Hij de aandacht gevestigd op het belang van de opleiding van een inheemschen clerus.

Maar als ik spreek over den Paus als Paus van de Missie, moet ik er den nadruk op leggen, dat Zijne Heiligheid een bijzondere liefde koesterde voor de katholieken van Nederland, die steeds blijk hebben gegeven den wensch van Paus Pius XI te hebben begrepen. Geen enkelen keer, als Ik het voorrecht had door ZijneHeilig heid in audiëntie te worden ontvangen, heeft Paus Pius XI nagelaten te zeggen, hoezeer Hij vervuld was van dankbaarheid voor al hetgeen de Nederlandsche katholieken voor de Missies hebben gedaan. Hij stelde er prijs op steeds weer, wanneer de gelegenheid zich voordeed, de Nederlandsche katholieken tot voorbeeld te stellen aan anderen. Dat deze dankbaarheid van den betreurden Opperherder voor de Nederlandsche Katholieken een schoone herinnering en een krachtige aansporing moge zijn."

En in hun herderlijk schrijven van 11 Febr. 1939 sporen *de Aartsbisschop en de Bisschoppen van Nederland* hun geestelijken en geloovigen aan: „Danken wij God voor het vele, dat Hij ons in Paus Pius XI heeft geschonken. Toonen wij die dankbaarheid door onze vurige smeekingen, dat God den onvermoeiden strijder voor Zijn eer spoedig de eeuwige rust en de eeuwige belooning moge schenken! Doch dat onze dankbaarheid zich vooral uite in onze daden, doordat wij naar zijn vermaningen blijven luisteren en die opvolgen. Defunctus adhuc loquitur. Na zijn dood spreekt Hij nog tot ons, wekt Hij ons op tot onwankelbare trouw aan Christus onzen Koning, Die is „de weg, de waarheid en het leven."

Nijmegen. Dr. ALPH. MULDERS.

# PAUS PIUS XI EN HET HEREENIGINGSWERK

Nog slechts enkele weken na zijn verheffing op den pauselijken Stoel liet Pius XI in de litanie van Alle Heiligen de aanroeping inlasschen : „dat Gij alle dwalenden tot de eenheid der Kerk wilt terugvoeren en alle ongeloovigen tot het licht van het Evangelie geleiden." Beteekende zulks een aankondiging, dat de H. Vader besloten was om niet slechts de paus van de missiën, maar ook de **Paus van de hereeniging** te zijn, zooals hij zich zelf later herhaaldelijk genoemd heeft ? Zeker is, dat Pius XI bijzondere zorg en vaderlijke liefde aan den dag heeft gelegd ten opzichte van onze dwalende broeders in het Westen en de afgescheiden Christenen in het Oosten.

Op de „wereldconferentie voor de eenheid in geloof en kerkinrichting" (*Worldconference on Faith and Order*), in 1927 te Lausanne gehouden, waren — men kan wel zeggen — alle christelijke gezindten van het Oosten en het Westen, door haar officiëele afgevaardigden, tezamen vergaderd ; doch éene belijdenis was er niet vertegenwoordigd, hoe gaarne men er haar ook zou hebben begroet : de Roomsch-Katholieke Kerk. Dezelfde, oogenschijnlijk bevreemdende, afzijdigheid van Rome werd reeds vroeger geconstateerd bij die andere „wereldconferentie voor praktisch christendom" (*Universal Conference on Life and Work*), in 1925 te Stockholm, en ook bij den wereldbond voor vriendschappelijken arbeid door de kerken, die meer in stilte werkt.

Waarom sloot Pius XI, die reeds herhaaldelijk blijk had gegeven van zijn hereenigingsgezindheid, zich niet aan bij het kerkelijk eenheidsstreven van zoovelen, wier edele bedoelingen boven verdenking verheven waren ?

Niet tevreden met de hernieuwing (6 Juli 1927) van een bestaand verbod (decreet van het H. Officie, 4 Juli 1919) voor Katholieken om deel te nemen aan bijeenkomsten van niet-Katholieken ter bevordering van de godsdienstige eenheid, waardoor zijn standpunt voldoende was bepaald, achtte Pius XI het raadzaam, dit standpunt ook duidelijk te verklaren. En het woord, dat de Opperste Leeraar der christenheid toen sprak, was niet zoozeer een antwoord op de uitnoodiging tot deelname, herhaalde malen door de afgescheiden kerkgenootschappen tot Hem gericht, als wel een wachtwoord voor de Katholieken zelve ; tot hen alleen immers was de encycliek

*Mortalium animos* (6 Jan. 1928) „over het nastreven der ware godsdiensteenheid", rechtstreeks gericht, zooals uit het merkwaardige adres niet onduidelijk blijkt : „Aan Onze eerbiedwaardige Broeders de Patriarchen, Primaten, Aartsbisschoppen, Bisschoppen en andere plaatselijke Ordinarissen, die in vrede en gemeenschap leven met den Apostolischen Stoel". Op den positieven grondslag van de katholieke leer omtrent de Kerk steunen zoowel 's Pausen uiteenzetting van de ware beginselen voor de hereeniging in het geloof, als zijn beoordeeling van de onware opvattingen hieromtrent, welke beide punten den hoofdinhoud van dezen leerstelligen rondzendbrief uitmaken. En geheel in overeenstemming met de traditioneele gedragslijn der Kerk, die liefdevol voor de dwalenden, maar onverbiddelijk voor de dwalingen is, besluit de encycliek, dat de eenige weg tot de godsdienstige eenheid der Christenen is de terugweg tot de ware Kerk van Christus, die door allen duidelijk kan gekend worden, en die ten eeuwigen dage zal blijven bestaan, zooals zij tot aller heil werd ingesteld. Want wijl de Kerk, het geheimzinnig Lichaam van Christus, één is en saamgevoegd en saamverbonden, zooals zijn physiek lichaam, is het ongerijmd om te zeggen, dat het mystieke lichaam kan bestaan uit van elkaar gerukte en verspreide ledematen ; alwie derhalve niet daarmee verbonden is, is niet zijn lidmaat en is niet vereenigd met het hoofd, Christus. Welnu, tot deze ééne Kerk van Christus behoort niemand en hierin volhardt niemand, tenzij hij het gezag en de macht van Petrus en diens wettige opvolgers in gehoorzaamheid erkent en aanvaardt, gelijk dit trouwens de vaderen der afgescheidenen, zoowel die van de Oostersche scheuring als van den Westerschen afval, hebben gedaan.

Het treffend slot der encycliek uit in liefdevolle bewoordingen 's Pausen zielsverlangen naar eenheid onder de christenen ; en hoe vooral dit gedeelte ook onrechtstreeks de afgescheidenen op het oog heeft, blijkt wel uit de laatste woorden : „Gij begrijpt, Eerbiedwaardige Broeders, dat dit ons groote verlangen is, en hoe wij begeeren, dat onze zonen dit zullen weten ; niet alleen zij, die tot de Katholieke Kerk behooren, maar ook allen, die van ons gescheiden zijn ; als zij in nederig gebed het licht van boven afsmeeken, zullen zij ongetwijfeld de eene en ware Kerk van Christus leeren kennen en ten slotte tot haar toetreden, door een volmaakte liefde met ons vereenigd."

Met deze principiëele verklaringen was intusschen slechts ééne zijde, zij het dan ook de voornaamste, van het gecompliceerde hereenigingsvraagstuk belicht. Uiteraard gaat het uiteenzetten van beginselen met een zekere hardheid gepaard. De waarheid is nu eenmaal één en positief en duldt geen tegenspraak noch transigeeren. Doch evenals met de leerstellige intolerantie de burgerlijke verdraagzaamheid kan samengaan, evenmin mag de beginselvaste houding tegenover de dwaling afbreuk doen aan den geest en de werkdadigheid der liefde tegenover de dwalenden. En als wilde Paus Pius XI een mogelijk verwijt voorkomen, dat hij te zeer den nadruk legde op de leer zonder de liefde genoegzaam te onderhouden, heeft hij in hetzelfde jaar, waarin zijn encycliek *Mortalium animos* het principiëele standpunt belichtte, in een anderen zendbrief in den breede aangetoond, met hoeveel offervaardigheid en toewijding de Pausen in het verleden en heden aan de hereeniging hebben gewerkt : want dat is de zakelijke inhoud van de encycliek *Rerum Orientalium* (8 Sept. 1928) „over het bevorderen der studiën van de Oostersche aangelegenheden."

Het was niet de eerste maal, dat Pius XI zijn bijzondere voorliefde toonde voor de afgescheiden kerkgenootschappen van het Oosten, die, ondanks hun verzet tegen de volheid van het pauselijk gezag, minder van de geopenbaarde waarheid zijn afgeweken dan de verschillende belijdenissen, in en na de 16e eeuw ontstaan. Uit persoonlijke ervaring met de op dit punt bestaande vooroordeelen en moeilijkheden bekend, verlangde de Paus vóór alles, dat het Oosten en het Westen elkaar beter zouden leeren kennen en hartelijker liefhebben. Ter illustratie van het feit, hoezeer de kerkelijke hereeniging van het Oosten den H. Vader, reeds vóór diens verheffing op den pauselijken Stoel, ter harte ging, moge het volgende dienen.

In 1918 ontving Mgr. Achilles Ratti zijn zending als Apostolisch Visitator naar Polen. In het voormalig Tsarenrijk was de chaos begonnen en woedde een christenvervolging. Mgr. Ratti leerde ras de Russische taal, waarvan hij de elementen reeds kende, om de gebeurtenissen beter te kunnen volgen. Op de hoogte gekomen van de verschrikkelijke toestanden in en bezield met grenzenloos medelijden met het arme Rusland — denk aan het later door Hem met aflaten verrijkte schietgebed : „Verlosser der wereld, red Rusland" —, vroeg hij aan Paus Benedictus XV schriftelijk verlof

om naar Moskou te mogen vertrekken, waar hij samen met de christenen zou kunnen bidden en lijden. „Het is immers duidelijk, dat door gezamenlijk lijden en tezamen ons bloed te vergieten, de H. Geest moet afgesmeekt worden, opdat, zooals eens door Christus' bloed, thans door het bloed van roomsch-katholieken de eenheid der christengeloovigen hersteld worde." En geheel in de gedachte van Christus' lijden en zoendood, voegde hij er Christus' woorden aan toe: „Niet alleen voor hen (de katholieken aldaar) vraag ik het, maar ook voor degenen, die door hen zullen gelooven (de afgescheidenen), opdat ook zij één zijn.... Daarin zullen allen erkennen, dat gij mijn leerlingen zijt, als gij liefde tot elkander hebt.... Opdat ook zij volkomen zijn in eenheid, zoodat de wereld kan begrijpen, dat Gij mij gezonden hebt." Klinkt in dezen brief niet duidelijk het verlangen door naar het martelaarschap voor de hereeniging? Telegraphisch antwoordde Paus Benedictus XV met een volstrekt verbod. En Mgr. Ratti bleef te Warschau. Ook hier speuren we weer het werk der Voorzienigheid, die tevreden was met zijn verlangen naar den offerdood, doch zijn leven wilde sparen, omdat hij bestemd was, als paus, een nieuwe, definitieve impuls te geven aan de zaak der hereeniging met het Oosten.

Wat Paus Pius XI hiervoor deed, mogen enkele feiten, min of meer chronologisch gegroepeerd, ons in het geheugen terugroepen.

Opdat in de toekomst nooit een aantal voor het onderwijs in de kerkelijke Oostersche wetenschappen geschikte professoren zou ontbreken, en oordeelend, dat doel gemakkelijker te kunnen bereiken door zoo'n moeilijke onderneming aan een religieuse Orde toe te vertrouwen, droeg Pius XI nog in het eerste jaar van zijn Pontificaat de zorg voor het *Oostersch Instituut*, door Paus Benedictus XV te Rome gesticht, bij apostolisch schrijven van 14 Sept. 1922 op aan den Generaal der Jezuïetenorde, doch behield voor Zich en zijn Opvolgers de opperste leiding in handen.

Reeds het volgend jaar wijdde Pius XI een geheele encycliek aan het hereenigingswerk; als zoodanig immers mag men beschouwen de *encycliek, „Ecclesiam Dei"* (12 Nov. 1923), *bij het derde eeuwfeest van den marteldood van den H. Josaphat*, aartsbisschop van Polotsk, den grooten ijveraar voor de hereeniging van de Ruthenen met de Katholieke Kerk. „In de kwestie der hereeniging moeten de afgescheiden Oosterlingen hun vooroordeelen afleggen.... en de Latijnen breedere en diepere studie maken van Oostersche

instellingen en gebruiken, indachtig het groote nut, dat de H. Josaphat uit dergelijke kennis trok.... Wij zijn ervan overtuigd, dat een meer volkomen kennis de wederzijdsche waardeering en sympathie zal bevorderen, en dat deze, tezamen met de liefde, onder den zegen van Gods genade, krachtdadig zullen bijdragen tot de langgewenschte hereeniging". Overtuigd, dat het voor de toenadering noodzakelijk is, zich beter in de mentaliteit der Oosterlingen in te denken, zal de H. Vader de aangehaalde woorden uit de genoemde encycliek nog dikwijls herhalen : bij gelegenheid van audiënties, in plechtige allocuties, in apostolische brieven enz.

Den 21sten Maart 1924 *ontving de Abt-Primaat van de Benedictijnen den apostolischen brief Equidem verba,* een officiëele uitnoodiging „om alle abten en monniken der Benedictijner Orde er toe te brengen, zoowel dringende gebeden voor de eenheid tot God op te zenden als ter bereiking van dit doel geschikte werken te ondernemen." Dit werd de aanleiding tot het ontstaan van de „*monniken der hereeniging*", wier stichting *te Amay-sur-Meuse* bij decreet van 28 Juli 1928 canoniek werd opgericht, voor het monastiek werk ten gunste van Rusland.

Met voldoening vermeldde de Paus in het geheim Consistorie van 18 Dec. 1924, dat op het *Internationaal Eucharistisch Congres te Amsterdam* (22—27 *Juli* 1924) voor de eerste maal een *Oostersche sectie* was ingericht en dat de Apostolische Nuntius te Praag Hem vertegenwoordigd had op het *vierde unionistisch congres te Velehrad* (31 *Juli*—3 *Aug.* 1924), waarheen Hij ook een apostolisch schrijven had gezonden : A dilecto Filio, hetwelk aandrong op de bestudeering van het hereenigingsvraagstuk.

Voor het *Heilig Jaar* 1925 beval de Paus als *bijzondere intentie* den terugkeer van de afgescheiden christenen aan en verrijkte verschillende desbetreffende gebeden met aflaten. Bij het zestiende eeuwfeest van het Concilie van Nicea woonde de H. Vader niet slechts in de St. Pieter de plechtige *viering der H. Liturgie volgens den Grieksch-Byzantijnschen ritus* bij, maar nam hieraan ook actief deel (15 *Nov.* 1925), hetgeen vooral op de Oosterlingen een onuitwischbaren indruk maakte.

In 1926 ondernam Mgr. d'Herbigny, in opdracht van den Paus, een visitatiereis naar Rusland, waar hij enkele bisschoppen wijdde. 's Pausen *missie-encycliek Rerum Ecclesiae* (28 Febr. 1926) gewaagt ook uitdrukkelijk van het werk voor de hereeniging der afgescheidenen.

Den 12den Febr. 1927 zond Pius XI een apostolisch schrijven naar de bisschoppen van Joego-Slavië en Tsjecho-Slowakije bij het elfde eeuwfeest der geboorte van den H. Cyrillus : *Ouod S. Cyrillum Thessalonicensem*, en den 7den Juli van hetzelfde jaar een aanmoedigenden brief : *Per dilectum filium*, naar den aartsbisschop van Olmütz als voorzitter van het Apostolaat der H.H. Cyrillus en Methodius, die het vijfde unionistisch congres van Velehrad voorbereidde.

De *encycliek Rerum orientalium* (8 Sept. 1928), over het bevorderen der studiën van de Oostersche aangelegenheden, rekent het tot de taak van de katholieke universiteiten om een leerstoel voor de Oostersche kerkelijke wetenschappen op te richten ; ook op de seminariën moeten tenminste de elementen van de Oostersche theologie worden onderwezen, hetgeen de Paus aldus motiveert : „Als de gedachten en gevoelens der seminaristen aldus op de leerstellingen en ritussen van het Oosten gericht worden, zal daaruit zeker een aanmerkelijk voordeel volgen, niet enkel ten bate der Oosterlingen, maar ook voor de seminaristen zelf, die aldus tegelijkertijd een diepere en vruchtbaardere kennis van de katholieke theologie en de Westersche discipline zullen krijgen en wier zielen een vuriger liefde zullen voelen ontbranden voor de ware Bruid van Christus, wier bewonderenswaardige schoonheid en eenheid ook in de verscheidenheid der ritussen zij des te heerlijker zullen zien uitschitteren.”

Door de apostolische constitutie *Quam curam* van 15 Aug. 1929 stichtte de Paus het *Russisch college* te Rome, waar toekomstige priesters voor het werk onder de Russen zouden worden voorbereid. Het *Ethiopisch college* werd nieuw gebouwd en was het eenig nationaal college, dat bij apostolische constitutie Curis ac laboribus (12 Febr. 1930) zijn zetel kreeg in de Vaticaanstad. In het laatstgenoemd jaar werd op den Janiculus het *Roemeensch en* in 1932 het *Rutheensch college* gebouwd.

Bij schrijven van 2 Febr. 1930 aan den Kardinaal-Vicaris van Rome vermeldde Pius XI zijn pogingen om het bolsjewisme in Rusland te bestrijden en den toestand van de christenen aldaar te verbeteren. De „*commissie voor Rusland*”, reeds in 1924 ingesteld, werd bij motu proprio van 21 Dec. 1934 opnieuw georganiseerd. In toespraken en brieven onthulde de Paus de ontzaglijke propaganda der godloozen, de terreur tegen werknemers en kinderen, de open-

bare bespotting van den godsdienst op Kerstmis door carnavalachtige optochten in Moskou.

Nadat Pius XI in 1930 de voldoening had mogen smaken, dat Bisschop Mar Ivanios en Bisschop Mar Theophilos de afgescheiden Kerk der Jacobieten in Malabar (Voor-Indië) verlieten en zich, gevolgd door 55 van hun priesters en 12000 van hun geloovigen, bij de Katholieke Kerk aansloten, organiseerde hij in 1932 door de constitutie *Christo pastorum principi* de kerkelijke hiërarchie van deze katholiek-geworden Jacobieten in het aartsbisdom Trivandrum en het bisdom Tiruvella; zij volgen den Antiocheenschen ritus en heeten officiëel, naar de oude benaming van Malabar, *Malankareezen*.

Intusschen legde Pius XI het program vast voor de commissie ter *codificatie van het Oostersch kerkelijk recht*. „En weet wel" — sprak de toenmalige Secretaris van de H. Congregatie voor de Oostersche Kerk, Kard. Sincero, op het internationaal katholieke juristencongres te Rome (Nov. 1934), — „dat de instructies van Pius XI, die gewild heeft, dat de Oostersche prelaten in volle vrijheid hun zienswijze zouden kenbaar maken, niet uitgedacht zijn op de secretarie der Congregatie om ze ter goedkeuring aan den H. Vader voor te leggen, maar het was de Paus zelf, die ze woord voor woord dicteerde. ....Ik zou durven zeggen, dat met den regeerenden Paus de zorg voor de zuiverheid van alles wat Oostersch is, zijn hoogtepunt heeft bereikt. Eerst werd aan de Latijnen verboden het Oosten te ver-latiniseeren; nu wordt den Oosterlingen zelf aanbevolen hun gewoonten en glorieuse tradities wel te bewaren." Oor- en ooggetuigen verhalen, hoe de Oosterlingen in de zaal zaten te zuchten van geluk en de woorden van den welsprekenden Kardinaal aanhoorden met bonzend hart en tranen in de oogen.

In het begin van 1935 stelde Pius XI een nieuwe commissie in voor *het herzien en het uitgeven van de liturgische boeken van den Byzantijnsch-Slavischen ritus*; bedoeld werd een praktische en liturgische herziening, die op korten termijn moet geschieden, en niet een tekst-critische, die tientallen jaren in beslag zou nemen. In het geheim consistorie van 16 Dec. 1935 werd, na een veertig jaar, weer een *Oosterling tot het Kardinalaat verheven*, nl. Zijne Gelukzaligheid Gabriël Tappouni, Patriarch van Antiochië der Syriërs.

Aan de *vierde Italiaansche gebeds- en studieweek voor het christelijk*

*Oosten*, van 13—20 Sept. 1936 te Bari, bij het graf van den H. Nicolaas van Myra, patroon van Rusland, gehouden, toonde Pius XI zijn bijzondere belangstelling door een bemoedigend schrijven, hetwelk de Voorzitter van de Associazione Catholica italiana per l'Oriente Cristiano, Kard. Lavitrano, aartsbisschcp van Palermo, een vlammenden oproep noemde tot medewerking aan het Apostolaat der hereeniging.

Bij *motu proprio Sancta Dei Ecclesia* van 25 Maart 1938 bracht Pius XI een ingrijpende *wijziging in de rechtsbevoegdheid en den gebiedsomvang van de Oostersche Congregatie*. Krachtens dit motu proprio ontving nl. genoemde Congregatie de volledige en uitsluitende jurisdictie over met name genoemde streken van Oost-Europa, West-Azië en Noord-Afrika, waarvan de katholieken meerendeels tot de Oostersche ritussen behooren.

Aldus — we konden slechts enkele grepen doen — bevorderde Pius XI *op velerlei wijzen* de zaak der hereeniging: door gebed en liturgie, door toespraken en zendbrieven, door werken van liefdadigheid en het inschakelen van Orden en Congregaties, door het oprichten van Oostersche colleges en het regelen der kerkelijke verhoudingen in het Oosten, door het aanmoedigen van studiebijeenkomsten en hereenigingsapostolaat. Dé *kenmerkende eigenschap* van 's Pausen verschillende bemoeiïngen, waarvan het bovenstaande slechts een onvolledig overzicht biedt, is, dunkt ons, deze: dat deze Paus de bestudeering over de Oostersche aangelegenheden als een der gewichtigste punten van de hereeniging naar voren heeft gebracht. Pius XI zal in de geschiedenis van de hereeniging voortleven als de Paus, die *het hereenigingsvraagstuk definitief als voorwerp van wetenschappelijk onderzoek, systematisch onderwijs en ernstige studie aan de orde heeft gesteld*. Wij herinneren eraan, hoe de H. Vader telkens en telkens herhaalde — schier even vaak als Hij de Nederlandsche Katholieken om hun missieijver prees — dat de Latijnen breedere en diepere studie moeten maken van de Oostersche opvattingen, instellingen en gebruiken; hoe zijn encycliek *Rerum Orientalium* (8 Sept. 1928) aan de katholieke universiteiten een leerstoel voor Oostersche theologie verlangde en op de Seminariën althans de hoofdzaken van de kerkelijke Oostersche wetenschappen wilde onderwezen zien; hoe de *Ordinationes* bij de *apostolische constitutie Deus Scientiarum Dominus* (24 *Mei* 1931) de „*quaestiones theologicae ad Orientales maxime spectantes*" onder de hulpweten-

schappen van de theologische faculteiten opsomden en de colleges hierin verplichtend verklaarden voor al degenen, die het Doctoraat in de theologie wenschten te behalen; hoe de brief van de H. Congregatie der Seminariën en Universiteiten van 27 Jan. 1935 zegt, dat, volgens voorschrift van den H. Vader, op de seminaries en colleges jaarlijks een *„afzonderlijke dag voor het Christelijk Oosten"* met openbare les, voordracht of lezing moet worden gehouden. Het werk van Pius XI ten bate van de hereeniging is geïnspireerd door het adagium der scholastiek: „nil volitum quin praecognitum". Als men het Oostersch Christendom, bij geuniëerden en afgescheidenen, bestudeert, zal men er voor gaan voelen, hun riten en gebruiken leeren waardeeren en achter het uiterlijke geestelijke waarden ontdekken.
dom, bij geuniëerden en afgescheidenen, bestudeert, zal men er voor gaan voelen, hun riten en gebruiken leeren waardeeren en achter het uiterlijke geestelijke waarden ontdekken.

De woorden en daden van den overleden Vader der Christenheid hebben allengs weerklank gevonden in de harten zijner kinderen. Meerdere Orden en Congregaties hebben reeds een afdeeling van den Oosterschen ritus gesticht; de internationale Eucharistische congressen prijzen en vieren thans geregeld de H. Eucharistie als het zinnebeeld en middel der kerkelijke eenheid; talrijke tijdschriften zijn ofwel uitsluitend aan het hereenigingsvraagstuk gewijd ofwel publiceeren gaarne desbetreffende artikelen; aan katholieke universiteiten wordt Oostersche theologie gedoceerd en op seminaries en colleges jaarlijks een dag voor het Christelijk Oosten gehouden; in vele landen bestaat een organisatie, die Oostersche studiedagen organiseert en de belangen der hereeniging behartigt; in Nederland tracht met name het *Apostolaat der Hereeniging* steeds meerderen te winnen voor de bestudeering en verspreiding van de katholieke hereenigingsgedachte, waarvoor het allen wil bezielen met een geest van offervaardige liefde en vertrouwvol gebed. Dat ook bij de afgescheidenen het eenheidsverlangen zich geregeld oplost in gebed, belooft onfeilbaar zegen. Hun bidden blijve een echo van het onze. dat nooit moge ophouden Christus' hoogepriesterlijk gebed in onafscheidelijk verband met het Offer van Zijn Avondmaal voort te zetten.

„En het z a l één kudde worden en één herder". (Jo. 10, 16).

Nijmegen. Dr. ALPH. MULDERS.

# DOCUMENTEN
# BETREFFENDE HET WERELDAPOSTOLAAT UIT HET PONTIFICAAT VAN PIUS XI

Zonder op volledigheid aanspraak te maken — we laten o.a. de honderden breven, brieven en constituties betreffende de oprichting of afsplitsing van nieuwe missiegebieden, de benoeming van Apostolische Vicarissen en Prefecten, de bevestiging van Oostersche prelaten enz. achterwege — vermelden we hier enkele voorname documenten en uitspraken betreffende het wereldapostolaat, uitgevaardigd tijdens het Pontificaat van Pius XI.

In chronologische volgorde groepeeren we in een eerste reeks (A) de missiedocumenten, en in een tweede reeks (B) de hereenigingsdocumenten. De samenstelling ervan levert, zonder eenigen commentaar, een welsprekend getuigenis voor 's Pausen voortdurende zorg ten bate van het wereldapostolaat.

## A

## Missiedocumenten.

### 1922

22 Maart : Goedkeuring van de inlassching der aanroeping in de litanie van Alle Heiligen : „dat Gij alle dwalenden tot de eenheid der Kerk wilt terugvoeren en alle ongeloovigen tot het licht van het Evangelie moogt geleiden".

22 Maart : Goedkeuring van het decreet der Riten-Congregatie om jaarlijks eenmaal de votiefmis voor de Voortplanting des Geloofs te celebreeren.

16 April : Schrijven aan de Missieoversten over het vijfjaarlijksch verslag aan de H. Congregatie der Propaganda.

3 Mei : Motu proprio *Romanorum Pontificum* over het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs.

3 Juni : Toespraak tot de deelnemers aan het eerste internationaal Congres van den Priestermissiebond.

4 Juni : Homilie, tijdens de H. Mis in St. Pieter, over de Voortplanting des Geloofs : *Accipietis virtutem.*

9 Sept. : Apostolisch schrijven : *Late jam per Sinensem*, ter oprichting van een Apostolische Delegatie van China.

17 Sept. : Brief aan Kard. Bourne, over de verspreiding van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs.

7 Dec. Apostolisch schrijven: *De more Romanorum Pontificum* ter oprichting van de Apostolische Delegatuur voor Zuid-Afrika.

1923

24 April. Schrijven aan Kard. van Rossum, Prefect der H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs over de Vaticaansche Missietentoonstelling.

23 Mei. Consistoriale allocutie *Gratum nobis* over de Vaticaansche Missietentoonstelling.

1924

21 Dec. Toespraak bij de opening van de Vaticaansche Missietentoonstelling.

1925

5 Jan. Toespraak tot de organisatoren van de Vaticaansche Missietentoonstelling.

20 Mei. Apostolisch *Ex officio* ter oprichting van een Apostolische delegatuur in Indo-China.

17 Oct. Nieuwe formule voor de toewijding van het menschdom aan het Allerheiligst Hart van Jezus, met afzonderlijke bede voor de ongeloovigen en afgescheiden christenen.

1926

7 Jan. Toespraak bij de sluiting van de Vaticaansche Missietentoonstelling.

28 Febr. Encycliek *Rerum Ecclesiae*, over het bevorderen van de heilige missies.

14 April. Rescript over den Missiezondag op den voorlaatsten Zondag van October.

15 Juni. Brief *Ab ipsis pontificatus primordiis* naar de Missieoversten in China, naar aanleiding van enkele verkeerde opvattingen over het werk van de Kerk in die landen.

28 Oct. Homilie in de St. Pieter *Jam finis est* bij gelegenheid van de wijding der zes eerste Chineesche bisschoppen door den H. Vader zelf.

12 Nov. Motu proprio *Quoniam tam praeclara* over de oprichting van het pauselijk ethnologisch missiemuseum in het paleis van Lateranen te Rome.

1927

5 Juni. Brief aan de Ordinarissen, afhankelijk van de S. Con-

gregatio de Propaganda Fide, over de stichting van het nieuwsbureau: Agentia Fides.

30 Oct. Homilie in St. Pieter *Anno vix elapso*, bij gelegenheid der wijding van den eersten Japanschen inheemschen bisschop.

14 Dec. De H. Theresia van het Kind Jezus wordt verklaard tot patrones van alle missionarissen en alle missies.

1928

1 Aug. Boodschap aan het Chineesche volk: *Il Santo Padre.*

1929

11 April. Overeenkomst tusschen den H. Stoel en de Portugeesche republiek over het bisdom Meliapoer: *La Santa Sede.*

13 April. Toespraak tot de bestuursleden van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs: *Nil actum si quid agendum.*

24 Juni. Motu proprio *Vix ad summi Pontificatus cathedram* over de definitieve statuten van het pauselijk Liefdewerk van den H. Apostel Petrus voor de opleiding van een inheemsche geestelijkheid.

24 Juni. Motu proprio *Decessor noster* over de samenwerking van de Pauselijke Missiegenootschappen.

6 Dec. Toespraak tot de missie-procuratoren.

8 Dec. Instructie over de machtsverhouding van de missieoversten en de religieuse oversten: *Quum huic Sacrae Congregationi.*

1930

10 Jan. Apostolisch schrijven: *Ad regimen*, ter oprichting van een Apostolische Delegatuur in Belgisch Congo.

11 Jan. Apostolisch schrijven: *Pastoralis officii*, ter oprichting van een Apostolische Delegatuur voor de Afrikaansche missies, die van de H. Congregatie de Propaganda Fide afhangen.

1931

12 Febr. Radio-toespraak van den H. Vader tot de missionarissen en tot de ongeloovigen en afgescheiden christenen.

26 Sept. Apostolisch schrijven: *Cum exigat*, ter oprichting van een Apostolische Delegatuur in Bulgarije.

1932

24 Oct. Apostolische brief *Suavi sane* over het Portugeesch genootschap ter bevordering van het missiewerk.

6 Dec. Goedkeuring van de algemeene statuten der Katholieke Actie in China.

1933

1 Sept. Canonieke oprichting van het wetenschappelijk missie-instituut bij het Propaganda-college : *Ut sacrorum alumni.*

1934

22 Juni. Apostolisch schrijven : *Vicariatuum ac Missionum,* waarbij de Zal. Martelaar Karel Lwanga tot patroon van de Katholieke Actie der Afrikaansche jeugd verklaard wordt.

1935

28 Mei. Directieven over het ritenvraagstuk gericht tot Z.H. Exc. Mgr. A. Gaspais, Apostolisch Vicaris van Kirin in Mandsjoekoeo.

8 Dec. Schrijven van den Apostolischen Delegaat in Japan naar de Oversten van de religieuze instituten en Congregaties aldaar, behelzende richtlijnen voor de aanpassing bij de gebruiken van land en volk.

1936

11 Febr. Instructie voor de vrouwelijke religieuze genootschappen tot bescherming van het leven der kinderen en der moeders in de missies : *Constans ac sedula.*

26 Mei. Instructie aan den Apostolischen Delegaat in Japan, over de plichten der katholieken jegens het vaderland : *Plures instanteroque.*

13 Nov. Toespraak van den H. Vader tot de deelnemers aan het tweede internationaal Congres van den Priestermissiebond.

12 Dec. Oplossing van enkele twijfels omtrent de onderwerping van missiezusters aan den Ordinarius in de missiegebieden.

14 Dec. Boodschap aan den Apostolischen Delegaat voor Belgisch Congo over het bevorderen van de inheemsche kunst.

1937

19 Maart. Instructie over het oprichten van inheemsche Zustercongregaties : *In terris Missionum.*

14 April. Goedkeuring der Statuten voor den Priestermissiebond.

14 April. Schrijven over het bevorderen van den Priestermissiebond.

1938

14 Juli. Instructie over de begrafenis-plechtigheid „Matanga" in Belgisch Congo.

B

## Hereenigingsdocumenten.

1922

12 Maart. Document betreffende de pauselijke zending ter ondersteuning van de uitgehongerde bevolking van Rusland.

10 Juli. Apostolisch schrijven : *Annus fere,* ten gunste van het uitgehongerde Rusland.

14 Sept. Schrijven : *Mediantibus Nobis* aan den Generaal der Jezuïetenorde over de verbinding van het Oostersch Instituut met het Bijbelinstituut.

11 Dec. Consistoriale allocutie : *Vehementur gratum.*

1923

15 Maart. Brief : *Quem edideras,* aan Kard. Marini, naar aanleiding van diens boek : Il Primato di San Pietro e dei suoi successori van S. Giovanni Crisostomo.

14 Mei. Brief : *Istud, cui praees,* aan Mgr. Lagier, over het „Oeuvre des Ecoles d'Orient".

23 Mei. Consistoriale allocutie : *Gratum Nobis.*

24 Mei. Verleening van 300 d. aflaat aan het gebed : „Verlosser der wereld, red Rusland".

25 Oct. Brief : *Laetitiam sane,* aan den Bisschop van Luck en Zytomir over het triduum ter eere van den H. Josaphat.

12 Nov. Encycliek *Ecclesiam Dei,* over den H. Josaphat.

23 Dec. Consistoriale allocutie : *Ex quo proximum,* over de gevangenschap van Mgr. Cieplak en de hulp aan de uitgehongerden van Rusland.

1924

21 Maart. Brief *Equidem verba,* aan den Abt-primaat der Benedictijnen over de medewerking van de Benedictijnen aan het werk der hereeniging.

24 Maart. Consistoriale allocutie : *Amplissimum consessum,* over de hulp der katholieken, vooral uit Amerika, aan de Russische kinderen.

6 April. Instelling van een Commissie voor Rusland bij de Congregatie voor de Oostersche Kerk.

20 en 24 Mei. Benoeming van twee Ordinarissen voor de Ruthenen in Noord-Amerika.

21 Juni. Brief: *A dilecto filio*, aan den aartsbisschop van Olmütz, over het vierde unionistisch congres van Velehrad.

18 Dec. Consistoriale allocutie: *Nostis qua praecipue*, o.a. over de Oostersche sectie op het internationaal Eucharistisch Congres van Amsterdam en het Congres van Velehrad.

1925

14 Jan. Toespraak tot het Oostersch Instituut.

30 Maart. Consistoriale allocutie: *Si frequentia*, over de herdenking van het concilie van Nicea te Rome.

4 April. Brief aan Kard. Tacci: *Cum in superiore Consistorio*, over hetzelfde onderwerp.

29 Juni. Brief aan den bisschop van Ljubljana: *Libenti sane animo*, over het aldaar te houden hereenigingscongres.

15 Nov. Viering van de H. Liturgie volgens den Grieksch-Byzantijnschen ritus in de St. Pieter, met assistentie van den H. Vader.

1926

29 Maart. Rescript ten gunste van het „Apostolaat der H.H. Cyrillus en Methodius".

21 Juni. Consistoriale allocutie: *Antequam hodie*, waarbij de keuze van den Grieksch-Mechitischen patriarch, Mgr. Cyrillus Mogabgad, wordt bevestigd.

3 Oct. Zaligverklaring van Abba Michel Ghebre, Lazarist uit Abessynië.

10 Oct. Zaligverklaring van de drie Maronitische broeders Massabki.

1927

12 Febr. Brief aan de aartsbisschoppen en bisschoppen van Joego-Slavië en Tjecho-Slowakije: *Quod S. Cyrillum Thessalonicensem*, over het elfde eeuwfeest van de geboorte van den H. Cyrillus.

7 Juli. Brief aan den aartsbisschop van Olmütz: *Per dilectum filium*, over het vijfde congres van Velehrad.

5 Dec. Brief aan Mgr. E. Tisserant, *Cataloghi ed Indici*, naar aanleiding van diens publicatie van een cataloog der Armeensche handschriften in het Vaticaansch archief.

1928

6 Jan. Encycliek *Mortalium animos*, over het nastreven van de ware godsdiensteenheid.

8 Mei. Opening van de Armeensche synode te Rome.

8 Sept. Encycliek *Rerum Orientalium*, over het bevorderen van de studiën der Oostersche aangelegenheden.

30 Sept. Motu proprio: *Quod maxime*, over de vereeniging van de Gregoriana, het Oostersch Instituut en het Bijbelinstituut.

25 Nov. Brief: *Illud opus*, aan den president van het Oostersch Instituut, die de „Orientalia Christiana" prijst.

1929

7 Maart. Goedkeuring van de „Pia Associazione di P. Nicola di Bari" te Rome.

25 April. Toespraak tot het Oostersch Instituut.

23 Juni. Zaligverklaring van den Armeenschen martelaar Der Gomidas Keumurgian.

15 Juli. Consistoriale allocutie, waarbij de keuze van Mgr. Gabriel Tappouni als patriarch van Antiochië der Syriërs bevestigd wordt.

2 Aug. Apost. schrijven: *A viro eminentissimo*, naar den aartsb. van Praag, naar aanleiding van het studiecongres te Praag in 1929.

5 Aug. Ontvangst van Russische emigré's ter audiëntie.

15 Aug. Apostolische constitutie *Quam curam*, ter oprichting van het Russisch college.

1930

2 Febr. Brief aan den Kardinaal-Vicaris van Rome, met protest tegen de godsdienstvervolging in Rusland.

12 Febr. Apost. constitutie: *Curis ac laboribus* vestigt het Ethiopisch college in de Vaticaanstad.

1931

25 Dec. Apostolisch schrijven: *Haud mediocri*, naar den aartsb. van Olmütz, over het zesde unionistisch Congres te Velehrad.

1932

11 Juni. Apost. constitutie *Christo pastorum principi* over de kerkelijke organisatie van de bekeerde Jacobieten in Malabar (Voor-Indië), de z.g. Malankareezen.

1934

21 Dec. Motu proprio : *Quam sollicita,* over de commissie voor Rusland en het uitgeven van de liturgische boeken van den Byzantijnsch-Slavischen ritus.

1935

27 Jan. Brief over de inrichting van een afzonderlijken „dag voor het christelijk Oosten" op de Seminariën en Colleges.

17 Juli. Mededeeling van de instelling eener pauselijke Commissie ter codificatie van het Kerkelijk Oostersch recht.

15 Dec. Mgr. Gabriel Tappouni, patriarch van Antiochië der Syriërs wordt tot het Kardinalaat verheven.

1936

6 Juni. Brief : *Beatissimo Patri* aan den Aartsbisschop van Olmütz, naar aanleiding van het zevende unionistisch congres te Velehrad.

1 Sept. Brief aan de Associazione Catholica italiana per l'Oriente cristiana, naar aanleiding van de vierde Italiaansche gebeds- en studieweek te Bari (13—20 Sept. 1936).

1937

25 Maart. Publicatie van decreten betreffende de nieuwe organisatie van de Katholieke Kerk op Abessynisch gebied.

4 Mei. Toespraak tot de deelnemers van het eerste internationaal Congres voor het Christelijk Oosten te Rome, 2—6 Mei 1937.

25 Juli. Bisschopswijding door den H. Vader van Z. Em. Kard. Tisserant, Secretaris van de Congregatie voor de Oostersche Kerk.

1938

1 Jan. Verheffing van de Grieksche Abdij van Grottaferrata tot Esarchisch klooster of Abbatia nullius.

16 Jan. Oprichting van een afzonderlijk bisdom van den Grieksch-Byzantijnschen ritus op Sicilië, nl. Piana dei Greci bij Palermo.

25 Maart. Motu proprio : *Sancta Dei Ecclesia,* dat een ingrijpende wijziging aanbrengt in de rechtsbevoegdheid en den gebiedsomvang van de Congregatie voor de Oostersche Kerk.

Nijmegen. Dr. ALPH. MULDERS.

# NEDERLAND EN DE MISSIËN TIJDENS HET PONTIFICAAT VAN PIUS XI

Zelden of nooit heeft Z.H. Pius XI gedurende zijn langjarig Pontificaat landgenooten in audiëntie ontvangen zonder met dankbaarheid te gewagen over den missieijver van Katholiek Nederland. Op een van de talrijke audiënties tijdens het Heilig Jaar zei de Paus letterlijk: ,,De reden, waarom Nederland een eerste plaats inneemt in mijn Vaderhart, is diens groote liefde en offervaardigheid voor de missies. Want niet alleen offert Nederland zijn geld en veel geld voor de missies, het geeft bovendien, en dit is van nog grooter waarde, zijn kinderen. O, ouders, ik kan me voorstellen, wat het zeggen wil, het liefste, dat God U op aarde geschonken heeft: een braven zoon of een lieve dochter, af te staan aan de missie; te staan aan de kade en de boot te zien vertrekken met een stuk van Uw leven. Maar ik weet ook, dat gij edelmoedig die kinderen afstaat aan Christus' werk. Hij, die gezegd heeft: ,,Gaat heen in de gansche wereld en predikt het Evangelie aan alle schepselen," — zal hun arbeid zegenen en ook u de kracht schenken om uw offer edelmoedig en blijmoedig te blijven brengen. Hebt dank, ouders en missievrienden, voor uw groote offers en rijke gaven."

Wij willen in dit artikel vluchtig nagaan, op welke reëele gronden 's Pausen herhaalde lofprijzing steunde, door iets mee te deelen omtrent Nederlands groeiende deelname aan het missiewerk in de heidensche landen, omtrent zijn opbloeiende missieactie in het vaderland, en omtrent de plaats, welke onze eigen rijksgebieden buiten Europa innamen in die missioneering en die missieactie, tijdens het Pontificaat van Paus Pius XI.

Ofschoon de verhoogde deelname van Katholiek Nederland aan den missiearbeid in de heidensche gewesten reeds ingezet had vòòr het Pontificaat van Paus Pius XI z.g., valt toch de volle ontwikkeling ervan hiermede vrijwel samen. Volgens de jongste berekeningen zijn er thans ongeveer 5300 *priesters, broeders en zusters van Nederlandschen stam in de missiegebieden* werkzaam, hetwelk een toename beteekent van ruim 2000 gedurende de laatste zeventien jaren. Naar evenredigheid groeide intusschen ook het aantal Orden en Congregaties, die geregeld missionarissen leveren, zoodat Nederland tegenwoordig

ruim 30 *Priester-Orden en Congregaties*, bijna 50 *Zusters-Congregaties* en ongeveer 10 *Broeders-Congregaties* telt, die arbeid in de missies op hun werkprogram hebben staan. De Nederlandsche missionarissen van wie ook een aantal tot buitenlandsche missieinstituten behooren, vormen ruim 11% van het totaal door de Katholieke Kerk uitgezonden missionarissen, ofschoon het aantal Nederlandsche katholieken nog geen 2% bedraagt van de Katholieken uit wie de missionarissen voortkomen.

En deze Nederlandsche missionarissen werken niet slechts in onze eigen rijksgebieden buiten Europa, maar zijn *over vrijwel geheel de aarde verspreid* : in Azië en Afrika, in Oceanië en Amerika vindt men zoowel missiegebieden uitsluitend aan Nederlandsche instituten toevertrouwd als kerkdistricten, waar Nederlandsche en buitenlandsche missionarissen broederlijk samenwerken voor hetzelfde doel : de uitbreiding van het Godsrijk op aarde, ter bereiking waarvan ook niet weinig beschavingsarbeid moet worden verricht.

Wij zullen ons niet wagen aan de schets van een karakteristiek der Nederlandsche missionarissen, gesteld al dat deze mogelijk ware en bepalen ons liever tot het constateeren van het feit, hetwelk hun kunde en toewijding treffend illustreert : dat Paus Pius XI ongeveer 40 Nederlandsche missionarissen tot Kerkvoogden verhief, aan wie het *bestuur* van een zelfstandig missiegebied, een Apostolische prefectuur of een Apostolisch vicariaat werd toevertrouwd, terwijl van 1918—1932 de Nederlander, Kardinaal W. M. van Rossum, de stuwende Prefect was van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs, d.w.z. de rechterhand van den Paus bij de opperste leiding van het werk der katholieke missiën.

Aan die groeiende deelname van Nederland aan het missiewerk in de heidensche landen beantwoordde — of is het eerder omgekeerd ? — een intensere missieactie in het vaderland.

Op de eerste plaats werden, in overeenstemming met de voorschriften van het Provinciaal Concilie van Utrecht (1924) en de daarop gevolgde diocesane synoden, *de pauselijke missiegenootschappen* : het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs, het Genootschap der H. Kindsheid en het Liefdewerk van den H. Apostel Petrus ter opleiding van een inlandsche geestelijkheid, — in zoo goed als alle parochies georganiseerd, zoodat in dit opzicht het kleine Nederland een vooraanstaande plaats onder

de grootere landen inneemt. Hierdoor stegen niet alleen de opbrengsten van genoemde genootschappen aanzienlijk, maar werkte men tevens aan de verwezenlijking van den wensch van Paus Pius XI, dat nl. „de geheele parochie onder leiding van haar herder geestdriftig aan dat groote katholieke werk zou deelnemen." „En deze deelneming," — zoo schreef eens Kard. W. van Rossum — „mag zich niet bepalen tot een loutere inschrijving als lid en het betalen van de contributie ; veel hooger en breeder is het doel. Als lid van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs, moet ieder het zich tot een eereplicht rekenen mee te leven met de ontwikkeling der H. Kerk en een voortdurende belangstelling in den bloei der missies aan den dag leggen en die belangstelling en liefde moet men toonen door een dagelijksch vurig gebed." In die deelneming werden de kinderen beneden de twaalf jaar geoefend door het Genootschap der H. Kindsheid, terwijl het Sint Petrus' Liefdewerk, hetwelk vooral in Nederland groote bedragen bijeenbracht, de meer-gegoeden tot grooter edelmoedigheid opwekte. Beide laatstgenoemde organisaties behartigen meteen op bijzondere wijze datgene, wat een blijvende vestiging der Kerk in de missiegebieden verzekert, nl. de christelijke opvoeding der jeugd en de vorming van een eigen priesterschap.

De oprichting, instandhouding en uitbreiding der pauselijke missiegenootschappen geschiedde, met den onontbeerlijken steun van het Hoogwaardig Episcopaat, door degenen, die ambtshalve geroepen zijn om aan de geloovigen al hun plichten, derhalve ook hun missieplicht, voor te houden, nl. door de parochiëele geestelijkheid, die in den *Priestermissiebond* de voedingscentrale van haar eigen missiegeest bezit. De Priestermissiebond heeft dan ook zijn leden niet enkel de pauselijke missiegenootschappen doen bevorderen, maar missiecongressen (meermalen diocesane, tweemaal, te Maastricht en te Nijmegen, een nationaal en eenmaal zelfs, te Utrecht, een internationaal) doen houden, missietentoonstellingen, missieweken, missiefeesten doen organiseeren, missienaaikringen doen oprichten enz., waardoor de missiegeest in ons land vaardig werd.

Naast deze algemeene leiding van de missieactie, bracht de Priestermissiebond, hetzij door het nationaal bestuur hetzij door de diocesane comité's, ook afzonderlijke organisaties en stichtingen tot stand. Zoo vereenigde het diocesaan missiecomité van 's-Hertogenbosch de bestaande missienaaikringen in een federatie ;

hielp dat van Haarlem de medische missieactie op weg ; bewerkte dat van Roermond de adoptie van een Apostolisch vicariaat, hetwelk sindsdien nog gesplitst werd, enz. Het nationaal bestuur van den Priestermissiebond bereidt sinds 1933 telken jare den October-missiezondag voor, waarop in alle kerken wordt gepreekt en gecollecteerd ten bate van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs ; organiseert sinds 1934 op Pinksteren den missiezondag der zieken, die dan hun lijden en kruisen aan God opdragen voor den bloei van het missiewerk, en nam in 1936 het initiatief tot de jaarlijksche week van gebed en offer voor de koloniale missies; bovendien maakte het bestuur van den Priestermissiebond de vestiging van een leerstoel in de missiologie aan de katholieke universiteit te Nijmegen (1930) financiëel mogelijk en verleende steun bij de oprichting van het Nederlandsch volkenkundig missiemuseum in de stad Tilburg (1936).

Aldus stimuleerde de Priestermissiebond, zonder aan de zelfstandigheid van de pauselijke missiegenootschappen noch aan die van de particuliere missiewerken te raken, in het algemeen de missieactie in Nederland. Zoowel het Motu proprio Decessor noster (24 Juni 1929) als de instructie van de S. Congregatio de Propaganda Fide (9 Maart 1937) bevestigden dan ook hetgeen feitelijk in Nederland sinds jaar en dag bestond ; niets dan een wisseling van naam en een enkele wijziging in de samenstelling van het Comitatus nationalis cooperationis missionalis behoefden te worden aangebracht om volkomen in overeenstemming te wezen met de verlangens van Rome.

Het spreekt wel van zelf, dat de Priestermissiebond in Nederland, tijdens het Pontificaat van Pius XI, nooit zoo'n rijkgeschakeerde en vruchtbare werkzaamheid zou hebben kunnen ontplooien, tenzij onder een krachtig en vooruitziend bestuur, onder voorzitterschap van Z.H. den Aartsbisschop van Utrecht, en gesteund door een groot aantal leden ; inderdaad telt de Nederlandsche Priestermissiebond, behalve een paar duizend missionarissen en toekomstige missionarissen, 60% van de reguliere geestelijken, 97% van de seculiere geestelijken en 94% van de toekomstige seculiere priesters tot zijn leden ; deze laatsten, aaneengesloten in St. Franciscus-Xaverius-missievereenigingen op de vijf Groot-Seminaries, leggen een succesvolle werkzaamheid aan den dag.

Naast de pauselijke missiegenootschappen, vooral bevorderd

door de parochiëele geestelijken, ontwikkelden zich, vooral door toedoen van de missioneerende Orden en Congregaties, tal van hulpwerken voor de missies. Zooals van zelf spreekt, is niet onder cijfers te brengen, hoeveel geldelijke offers katholiek Nederland zich jaarlijks getroost tot steun van deze *particuliere missiewerken*, tot onderhoud van de talrijke missiehuizen, vooral in het Zuiden des lands gevestigd, voor de opleiding van het stijgend (van 3600 tot 4600 tijdens Pius' Pontificaat) aantal missiestudenten, aan giften voor de missionarissen en hun medehelpers, als bijdragen voor de verschillende stichtingen en inrichtingen in de missielanden. Wij meenen niet te overdrijven als wij dit bedrag op enkele millioenen schatten, zeker verschillende malen het bedrag, dat wordt bijeengebracht voor de pauselijke missiegenootschappen, hetwelk in 1936 de zes ton overschreed.

En nog maakten wij geen melding van *op-zich-zelf-staande acties*, tijdens Pius' Pontificaat begonnen, zooals het werk van het Nederlandsch medisch missiecomité, dat o.a. een adviesbureau, keuringsraad en behandelingsraad ten gerieve van de missionarissen heeft ingesteld en elk jaar voor hen te Rotterdam een medisch-hygiënischen cursus laat geven ; het werk van de missie-verkeersmiddelenactie, die er naar streeft aan de missionarissen moderne verkeersmiddelen te verschaffen ; de wekelijksche wereldboodschap van den Katholieken Radio Omroep, via den Phohi-ultra-kortegolfzender, bestemd voor de Nederlanders over de heele wereld, en meer bijzonder voor de Nederlandsche missionarissen; en nog veel meer.

Een dergelijke hooggespannen missieactie vindt natuurlijkerwijze haar weerslag in de *pers*, die voor alle ondernemingen en dus ook voor deze een krachtig hulpmiddel blijkt te zijn. Onder de talrijke missietijdschriften van Nederland neemt „Het Missiewerk" door zijn algemeenen opzet en bepaalde bestemming: priesters en ontwikkelde leeken, een geheel eigen plaats in. De annalen van de pauselijke missiegenootschappen ontwikkelden zich voorspoedig en werden in grooten getale over heel het land verspreid. Dan volgen de tijdschriften van bijzondere hulpwerken voor de koloniën en voor de medische missieactie ; eindelijk de uitgebreide reeks van periodieken der verschillende missioneerende Orden en Congregaties, die als tijdschrift, almanak of kalender, keurig geïllustreerd, in tezamen honderdduizenden exemplaren regelmatig de belangstelling en den offerzin voor den missiearbeid bij het katholieke volk opwekken.

Terwijl de pauselijke missiegenootschappen het door de Kerk aangewezen algemeen opvoedingsmiddel zijn, om alle geloovigen den missieplicht te leeren en te doen onderhouden, wordt bij de studeerende jeugd de missiegeest bovendien aangekweekt door een eigen missieblad, „de Garde," en afzonderlijke clubs op de seminaries, colleges en scholen, en wakkeren missie-jeugddagen de geestdrift van tijd tot tijd aan.

Ten slotte nog een enkel woord over de plaats, die tijdens Pius' Pontificaat onze eigen rijksgebieden buiten Europa innamen in de missioneering en de missieactie van Katholiek Nederland.

Terwijl in *Ned. Oost-Indië* reeds onder Paus Pius' voorgangers alle gebieden buiten Java kerkelijk waren losgemaakt van het Apostolisch Vicariaat van Batavia, kreeg tijdens het bestuur van Paus Pius XI, het missiegebied van Java zelf zijn deel in een betere arbeidsverdeeling en had ook buiten Java weer verdere verdeeling plaats. Het aantal zelfstandige kerkelijke gebieden werd zoodoende meer dan verdubbeld en de hiërarchische indeeling geeft thans het volgend beeld: zeven Apost. Vicariaten, nl. Batavia, Padang, Nederl. Nieuw-Guinee, Flores, Timor, Pontianak, Manado; en acht Apost. Prefecturen, nl. Malang, Soerabaja, Bandoeng, Poerwokerto, Banka en Billiton, Benkoelen, Makassar, Bandjermasin, terwijl de splitsing van andere missiegebieden zich in een vergevorderd stadium van voorbereiding bevindt.

Er zijn thans 540 priesters — meer dan driemaal zooveel als bij het begin van Pius' Pontificaat — werkzaam, behoorende tot 14 missioneerende Orden en Congregaties, nl. Jezuïeten, Missionarissen van het H. Hart van Jezus, Capucijnen, Congregatie van het Goddelijk Woord, Carmelieten, Lazaristen, Priesters van het H. Hart, Congregatie der Paters van de Heilige Harten, Missionarissen van de H. Familie, Kruisheeren, Franciscanen, Scheutisten, Conventueelen, Montfortanen. Bijna 300 inheemsche candidaten bereiden zich op het H. Priesterschap voor, hetzij als leden of toekomstige leden van een of andere Orde of Congregatie, hetzij op een afzonderlijk seminarie als wereldgeestelijken. Verder arbeiden in Ned. Oost-Indië ongeveer 500 Broeders, behoorend tot zeven verschillende Congregaties, en 1800 Zusters, behoorend tot 36 verschillende Congregaties, van wie de meeste zich tijdens Pius' Pontificaat in Oost-Indië vestigden. Meerdere van deze

religieuze Congregaties tellen reeds inheemsche leden, terwijl in 1929 een Javaansche Broederscongregatie (Broeders van het Apostolisch Leven) en in 1938 een Javaansche Zusterscongregatie (Zusters dienaressen van Christus) werd gesticht.

Toen Pius XI den pauselijken zetel besteeg, bedroeg het aantal katholieken in Ned. Oost-Indië in ronde cijfers ruim 120000, nl. 35000 Europeanen en 85.000 niet-Europeanen; thans bedragen die cijfers resp. 530.000 katholieken, van wie 85.000 Europeanen en 445.000 niet Europeanen, hetgeen voor beide categorieën, maar vooral voor de inheemsche katholieken, een aanzienlijke toename beteekent.

Wanneer men bij het lezen der statistieken betreffende het onderwijs in zijn verschillende schakeeringen, het godsdienstig leven in zijn verschillende uitingen, de caritas in haar verschillende vertakkingen enz. allerlei factoren verrekent, mag men besluiten, dat Nederlandsch Oost-Indië in zijn geheel een vruchtbaar missieveld is. Het Centraal Missie Bureau, sinds 1931 gevestigd te Batavia, waarvan het bestuur gevormd wordt door de Kerkvoogden van Nederlandsch-Indië, treedt op als vertegenwoordiger der katholieke missies voor de behandeling van alle missieaangelegenheden met de regeering in Indië en met andere instellingen zoowel in Indië als in Nederland of elders.

De missie in *Suriname*, die in de laatste jaren vooral onder de Britsch-Indiërs vooruitgang maakte, telt thans ruim 30.000 katholieken, van wie 18.400 te Paramaribo woonachtig zijn; de katholieken vertegenwoordigen daar de talrijkste godsdienstige gemeente. De overige katholieken wonen verspreid over het geheele Surinamegebied, dat vijfmaal zoo groot als Nederland is. De werkzaamheden in de vijf parochies van de stad en die te Nickerie en Coronie zijn hoofdzakelijk parochiëele werkzaamheden. De meest afmattende arbeid is opgedragen aan de missionarissen, allen Redemptoristen, die voortdurend apostolische tochten ondernemen naar de verspreide katholieken in de districten, en vooral naar de Indianen en Boschnegers.

Dat het aantal katholieken slechts langzaam toeneemt — tijdens Pius' Pontificaat steeg het van bijna 23000 tot ruim 30000 — is te wijten aan het hooge sterftecijfer en aan het feit, dat vooral in de laatste jaren, honderden Suriname verlaten om op Curaçao en Aruba levensonderhoud te zoeken.

Het katholiek onderwijs, hoofdzakelijk in handen van de Tilburgsche Fraters voor de mannelijke en van Franciscanessen van Roosendaal en Oudenbosch voor de vrouwelijke jeugd, verkeert in bloeienden staat, ofschoon in het laatste jaar geen nieuwe scholen werden opgericht ; het gouvernement richt zelf als bezuinigingsmaatregel geen nieuwe scholen op, maar verleent ook geen subsidie voor nieuwe bijzondere scholen.

Er bestaan verschillende inrichtingen van maatschappelijken aard, o.a. een hoedenvlechtschool, landbouwkolonies, en onder de liefdadige instellingen verdienen het katholiek ziekenhuis en de St. Gerardus-Majella-Stichting voor melaatschen, bediend door de Tilburgsche Liefdezusters, een afzonderlijke vermelding.

De missie van *Curaçao* heeft sinds de vestiging van de petroleummaatschappijen aldaar, ongeveer 20 jaar geleden, een belangrijke verandering ondergaan, zoodat de Dominicaner-missionarissen, bijgestaan door Broeders en Zusters, nieuwe banen moesten inslaan en met name meer aandacht aan het maatschappelijk werk gaan schenken. De gelijktijdige groei van de missie, die sinds 1932 van 58.000 tot 72.500 katholieken opklom, vindt niet alleen zijn oorzaak in de vestiging van vreemdelingen — er zijn jaren geweest, dat er vijftig nationaliteiten bij de „olie" werkzaam waren — maar ook in het hoog geboortecijfer der eilanden, vooral van Aruba. Geen wonder, dat het aantal schoolgaande kinderen van het grootendeels (70%) katholieke rijksdeel tijdens het Pontificaat van Pius XI verdubbelde, zoodat alle scholen moesten worden uitgebreid of door nieuwe vervangen.

De organisatie van de rijpende en rijpere jeugd baarde voortdurende zorg. De gevaren van de omgeving zijn zoo groot, dat de op school ontvangen opvoeding met heel bijzondere zorg moet worden voltooid, om niet verloren te gaan.

Op het gebied der ziekenverpleging ging de missie meer mede met de eischen van den tijd; de sociale actie nam een hooge vlucht en de katholieke pers breidde zich gestadig uit.

De *steunactie* ten bate van onze missiën in Oost- en West-Indië geschiedt goeddeels door de Indische Missievereeniging, in 1912 opgericht met het doel : het verleenen van steun aan de beschaving van de inheemsche bewoners der koloniën door bekeering tot het christendom. Sinds 1917 geeft zij maandelijks een tijdschrift uit, thans Koloniaal Missie Tijdschrift geheeten, en in 1931 richtte

zij te 's-Gravenhage het Centraal Katholiek Koloniaal Bureau op als een consultatie- en propagandabureau voor onze overzeesche gewesten in den meest uitgebreiden zin van het woord ; hoe langer hoe meer teekent zich het nut hiervan in de praktijk duidelijk af.

Nog ijveren het St. Melania-werk om de katholieke vorming der inlandsche vrouw voor huisgezin en maatschappij te helpen bevorderen, het secretariaat der Surinaamsche missie en het liefdewerk van den St. Dominicuspenning voor Curaçao.

De groeiende deelname van Katholiek Nederland aan den missiearbeid der Kerk, die wij slechts fragmentarisch en onvolledig konden schetsen, beschouwen wij, met Pius XI z.g., als een grooten zegen, omdat daardoor ons geloofsleven versterkt, onze Godsliefde verinnigd en onze naastenliefde verruimd werd ; zij heeft ook het hart van den Vader der Christenheid, blijkens diens herhaalde uitlatingen, met dankbaarheid vervuld. „Moge deze dankbaarheid" — aldus sprak Z.H. Exc. Mgr. P. Giobbe, Pauselijk Internuntius te 's-Gravenhage in zijn gedachtenisrede voor den K.R.O. op 11 Febr. l.l. — „moge deze dankbaarheid van den betreurden Opperherder voor de Nederlandsche Katholieken een schoone herinnering en een machtige aansporing zijn, hun tevens verzekerend, dat Hij in den hemel deze dankbaarheid bewaart en het loon zal verwerven voor Uw vrijgevigheid en ijver."

Nijmegen. DR. ALPH. MULDERS.

## Gebed van Paus Pius XI voor de Missiën.

Allerbeminnelijkste Jezus, Onze Heer, Die ten koste van Uw kostbaar Bloed de wereld hebt vrijgekocht, zie goedertieren neer op het menschdom, waarvan een zoo groot gedeelte nog verzonken ligt in de duisternis der dwaalleer en in de schaduwen des doods. Laat het licht der waarheid in zijn vollen luister over hen opgaan. Vermenigvuldig, o Heer, de apostelen van Uw Evangelie. Versterk, bevrucht en zegen door Uw genade hun ijver en hun moeiten, opdat door hun bemiddeling alle ongeloovigen U mogen kennen en zich bekeeren tot U, hun Schepper en Verlosser. Roep tot Uw schaapsstal de dwalende schapen terug, breng de weerspannigen weer in den schoot van uw eene en ware Kerk. Bespoedig, allerbeminnelijkste Zaligmaker, de gelukkige komst van Uw rijk op aarde ; trek alle menschen tot Uw zachtmoedig Hart, opdat allen de onwaardeerbare weldaden Uwer Verlossing mogen deelachtig worden in het eeuwige geluk des hemels. Amen. (500 dagen aflaat elken keer ; volle aflaat onder de gewone voorwaarden wanneer men het een maand lang dagelijks gebeden heeft. S. Poen. Ap. Coll. 1938, n. 571).

# MISSIEACTIE

## NEDERLAND

**Amsterdamsche Missieweek.** — Het hoogtepunt van de missieweek, die van 30 Sept. tot en met 8 Oct. 1939 te Amsterdam zal worden gehouden, zal ongetwijfeld de nationale missietentoonstelling zijn, die opgesteld wordt in de zalen van Bellevue met medewerking van alle missiecongregaties. Voor deze tentoonstelling is een groot plan ontworpen waarvan de uitvoering aan de bezoekers van de tentoonstelling een geheel nieuwen kijk zal geven op het missie-werk.

Tijdens de missie-week zullen in verschillende deelen van de stad kerkelijke plechtigheden plaats hebben. Verder zal in deze week door een beroeps-tooneelgezelschap de eerste opvoering worden gegeven van een nieuw missie-tooneelstuk, dat speciaal voor deze gelegenheid zal worden geschreven door een auteur van naam.

Tenslotte vermelden wij nog, dat in de missie-week een congres zal worden gehouden van den priestermissiebond.

**Missieweek te Utrecht.** — Van 14 tot 21 Mei 1939 zal te Utrecht een groote missieweek worden georganiseerd. Zondagmiddag 14 Mei zal in het Jaarbeursgebouw een grootsche missietentoonstelling worden geopend, waaraan door twaalf verschillende orden zal worden medegewerkt.

Men wil er naar streven, vooral bij de jeugd daadwerkelijke belangstelling voor het missiewerk te wekken. Daarom zal er onder de schoolgaande jeugd en onder de leden van de jeugdbeweging een intensieve propaganda worden gevoerd. De schooljeugd zal in toerbeurt de tentoonstelling bezichtigen, terwijl zij des middags de missiefilms zal bezoeken, die in het gebouw voor K. en W. zullen worden vertoond.

In de missieweek valt Hemelvaartsdag en het missieweek-comité heeft deze gelegenheid aangegrepen, om de jeugdbeweging dien dag voor den missiegeest te mobiliseeren. Uit alle omliggende plaatsen zullen de leden van de jeugdorganisaties worden uitgenoodigd om dan naar Utrecht te komen. Een speciaal programma zal voor dien dag worden samengesteld.

**Souvereine Orde van Malta.** — De ,,Society of Catholic Medical Missionaries'', waarvan het moeder- en noviciaatshuis zich in Brookland in den staat Washington bevindt, en dat zich ook in Nederland zal vestigen, zal in ons land onder de hooge bescherming staan van de Souvereine en Militaire Orde van Malta.

**Rector J. P. Tuinstra †.** — De volijverige secretaris-penningmeester van het Roermondsche Diocesaan Missie-comité, de Zeereerw. Heer J. P. Tuinstra rector van het sanatorium te Horn, is in Febr. 1939 *overleden*. R.I.P.

**Sint Petrus Liefdewerk.** — In ongeveer 1000 parochies en openbare rectoraten van Nederland is een afdeeling opgericht van het Pauselijk Liefdewerk van den H. Apostel Petrus voor de opleiding van inheemsche priesters; in ongeveer 400 parochies en rectoraten bestaat S.P.L. nog niet. „Dat de parochiale organisatie van S.P.L. overal moge groeien en bloeien", was de intentie voor de maand Maart voor de gebedsactie vanwege S.P.L. — Aan deze gebedsactie kunnen allen deelnemen en intentielijst aanvragen bij Mgr. Th. Bekkers, Voorschoten.

**Missievereeniging, Groot-Seminarie, Hoeven.** — Blijkens het verslag over het boekjaar 1938—1939 heeft de missievereeniging St. Franciscus Xaverius op het Groot-Seminarie te Hoeven, ondanks het feit, dat de prijzen der metalen weer zijn gedaald, grootere uitkeeringen kunnen doen; dit is te danken aan de gulle medewerking van velen, die meer brokken verzamelden dan in eenig voorafgaand jaar het geval was geweest. De boeken- en tijdschriftenactie verzond in het eerste jaar van haar werkzaamheid meer dan 3000 boeken, terwijl 270 adressen werden verstrekt voor de geregelde toezending van tijdschriften. Voorwaar mooie resultaten „tot meerdere eer en glorie van God."

**Verslag over 1938 van het volkenkundig missiemuseum.** — Het jaarverslag over 1938 van het Nederlandsch Volkenkundig Missie-Museum te Tilburg vermeldt een steeds groeiende belangstelling voor deze belangrijke instelling. Na het bescheiden begin van nu alweer drie jaar geleden, is thans reeds een verzameling bijeengebracht, die in menig opzicht merkwaardig is, en die ook in het afgeloopen jaar weer werd uitgebreid door den aankoop van talrijke voorwerpen, betrekking hebbend vooral op Nederlandsch-Indië, met name Java, Borneo en Celebes, in totaal meer dan 200 stuks; ook door talrijke schenkingen van particulieren werd het Museumbezit zeer verrijkt.

Dewijl het Museum ook Missie-Museum is, heeft het bestuur gemeend ook voor dat onderdeel de belangstelling te moeten wekken door n.l. aan verschillende missioneerende orden successievelijk de gelegenheid te geven een wetenschappelijke tentoonstelling in te richten over hare werkzaamheid op missie-gebied. De eerste van deze reeks tentoonstellingen heeft plaats gevonden in December 1938 en werd ingericht door de Paters Lazaristen, die vooral aandacht hebben gevraagd voor hunne missies op Java en in China. Het bezoek bleef beneden de verwachtingen, wat mogelijk voor een deel te wijten is aan het ongunstig weer in de tweede helft van de maand December.

Het aantal bezoekers was overigens bevredigend: het bedroeg in het afgeloopen jaar in totaal 5796. In vergelijking met andere musea is dit cijfer zelfs hoog. Doch dat neemt niet weg, dat de belangstelling van buiten, zoowel als van binnen Tilburg zeker nog grooter moet worden, een belangstelling, die de inhoud van het Museum alleszins verdient. Ter informatie zij hier bijgevoegd, dat de Conservator, Pater Geurtjens, bereid is groepen van bezoekers deskundige voorlichting te geven.

**De Sint-Claverbond,** het missiegenootschap der Jezuieten, dat voor de Java-missie zoo onverpoosd ijvert, vierde 19 Maart zijn gouden jubilé, en herdacht met een pontificale H. Mis in de St. Josephskerk te Nijmegen dit gelukkige feit. Ad multos annos!

## ITALIË

**Tentoonstelling van inheemsche gewijde Kunst in het Vaticaan.** — In Dec. 1938 heeft het organisatie-comité, van de Tentoonstelling van inheemsche gewijde kunst in het Vaticaan een rondschrijven gezonden, onderteekend door den Kardinaal-Prefect en den Secretaris der H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs, aan de Apostolische Delegaten, aan de missieoversten en de procuratoren van de missioneerende Orden en Congregaties. Dit rondschrijven deelt mede, dat bedoelde *tentoonstelling is uitgesteld tot het jaar 1942.* Dit uitstel leek noodzakelijk om de hoop, dat het Chineesch-Japansche conflict dan teneinde zou zijn en ook deze landen zich waardig op de tentoonstelling zouden kunnen laten vertegenwoordigen. Bovendien kan de tentoonstelling in 1942 profiteeren van de bezoekers, die voor de wereldtentoonstelling in Rome dat jaar naar Italië zullen komen.

**Pauselijk Liefdewerk van St. Petrus.** — In 1939 viert het Pauselijk Liefdewerk van St. Petrus (S.P.L.) voor de opleiding van een inheemsche geestelijkheid, den vijftigsten verjaardag van zijn oprichting door Stéphanie en Jeanne Bigard. Groote feestelijkheden worden voorbereid te Caën in Frankrijk. De herdenkingsplechtigheden zijn intusschen reeds op 18 Jan. 1939 te Rome begonnen met een H. Mis in de St. Pieter, opgedragen door Mgr. Balconi, rector van het College der Propaganda, waar seminaristen uit de missielanden worden opgeleid.

**Legaat aan het Propaganda-College.** — Paus Pius XI z.g. heeft in zijn testament bepaald, dat alle voorwerpen in zijn huiskapel, welke voor zijn persoonlijk gebruik bestemd waren, na zijn dood eigendom zullen worden van het College der Propaganda. Tot deze voorwerpen, die inmiddels naar genoemd College zijn overgebracht, behooren o.a. kostbare vaatwerken en gewaden, welke de Paus uit China en van elders ten geschenke had ontvangen.

## IERLAND

**Nieuw Instituut voor medische missieactie.** — In het Iersche graafschap Lough is onlangs een Noviciaat opgericht van een nieuwe congregatie voor religieusen, n.l. het ,,Gezelschap der Vrouwelijke Missie-artsen van Maria''. Bij de opening van dit Noviciaat werd er de nadruk op gelegd, dat deze nieuwe stichting een antwoord is op den oproep van den H. Vader om een nieuwe congregatie te stichten, die in staat zou zijn, om aan de moderne eischen die het missiewerk stelt, te kunnen voldoen.

# MISSIEBERICHTEN

**Nationaal Katholiek Congres in Voor-Indië.** — Van 27 tot 29 Dec. 1938 werd te Mangalore het zesde nationaal Kath. Congres gehouden, dat zich vooral bezighield met de betrekkingen tusschen *Kerk en Staat*. Op het einde van het congres werd de volgende resolutie aangenomen: ,,Het Congres maakt van deze gelegenheid gebruik om te verklaren, dat de katholieken fier zijn op hun cultureele erfenis en ontkennen, dat de Kerk gekant is tegen de nationale beschaving. Het congres wijst de strooming in moderne staten, met name in totalitaire staten, af om inbreuk te maken op de fundamenteele rechten van het individu, van de familie en van den godsdienst en eischt, dat dergelijke buitensporigheden niet zullen worden begaan door de gezagsdragers in Voor-Indië. Het congres beveelt de instelling van contrôlecommissies in alle provincies aan, die de wettelijke verordeningen betreffende den godsdienst moeten nagaan en de wetgevers wijzen op het katholieke standpunt''.

**Congres van de Catholic African Union.** — Van 28 Dec. 1938 tot 3 Jan. 1939 had te Mariannhill het veertiende congres plaats van de *Catholic African Union*, onder voorzitterschap van den Apostolischen Delegaat voor Zuid-Afrika, Z. H. Exc. Mgr. B. J. Gijlswijk O.P. Er werden redevoeringen gehouden, o.a. door p. Huss, senator Brookes, over de opvoeding, het sociaal katholicisme en de gevaren van het communisme.

**Synodale Commissie in China.** — Den 15 Dec. 1938 besloot de synodale commissie in China een afzonderlijk comité in het leven te roepen om de *apologetische studie* te bevorderen, teneinde de missionarissen in staat te stellen met meer vrucht het evangelie te kunnen verkondigen aan de verschillende bevolkingsklassen van het moderne China. Men hoopt op deze wijze te komen tot de publicatie, in het Chineesch en in andere talen, van artikelen, brochures en boeken over apologetische onderwerpen, die voor de missionarissen van groot nut zullen zijn.

**De opvolger van Mgr. Schraven C.M.** — Als opvolger van wijlen Z. H. Exc. Mgr. F. Schraven C.M., die in Oct. 1937 met zijn gezellen zoo tragisch om het leven kwam, is benoemd de Chineesche Lazarist *Mgr. Job Ch'en*, pastoor van Hingantsun in het *Apost. Vicariaat van Chentingfu*. Het Apost. Vic. van Chentingfu telt 4 millioen inwoners, van wie ongeveer 50.500 katholieken. Er zijn 57 priesters werkzaam, onder wie nog slechts 11 Europeanen (en onder hen 4 Nederlandsche Lazaristen). Van de 46 Chineesche priesters zijn er 25 van den seculieren clerus en 21 van de Congregatie der Lazaristen. Te Chentingfu is bovendien nog gevestigd een Trappistenklooster, waar een tiental paters zijn en 15 broeders, plus enkele novicen.

**Nieuwe Nederlandsche Missiebisschop.** — Tot *coadjutor* met recht van opvolging *van den Apostolischen Vicaris van Llanos de San Martinos in Columbia* is benoemd de Nederlandsche Montfortaan *Mgr. Fr. Bruls*. Mgr. Fr. Bruls werd in 1897 te Hulsberg in het diocees Roermond geboren. Hij legde zijn religieuse gelofte af in het scholasticaat van de paters Mont-

fortanen te Oirschot (N.-Br.) in 1918, Nadat hij zijn theologische studies voltooid had werd hij in 1924 priester gewijd.

In hetzelfde jaar vertrok hij naar Columbia, waar hij gedurende twee jaren kapelaan was aan de kathedraal van Villavicencio. Vervolgens werd hij leeraar aan het klein Seminarie. Van 1929 af doceerde hij filosofie aan het groot seminarie, tegelijkertijd het ambt uitoefenend van geestelijk leidsman. In 1934 werd hij rector van het seminarie en gaf tevens college in de theologie en het kerkelijk recht. Sindsdien maakt hij ook deel uit van den Missieraad.

De tegenwoordige Apostolisch vicaris van Llanos de San Martinos is de 78-jarige mgr. J. Guiot, geboortig van Pontchateau bij Nantes, tit. Bisschop van Augustopolis in Phrygië. Deze bestuurt 't vicariaat thans reeds sedert 4 April 1908 dus bijna 31 jaar. Met mgr. Bruls mede, werken er negen Nederlandsche Montfortaansche priester-missionarissen in het aan hem toevertrouwde gebied.

**Deensche Bisschop.** — Den 15den Jan. 1939 werd te Rome door Z. Em. Kard. P. Fumasoni-Biondi, Prefect der Propaganda, *de Deen Pater Suhr O.S.B.*, benoemd tot Apostolisch Vicaris van Denemarken, *bisschop gewijd.*

Na de hervorming heeft Denemarken geen Deen als katholiek Bisschop zich binnen zijn grenzen zien vestigen. Weliswaar was er een Deen Bisschop, Niels Steensen, ook genaamd Nicola Stens. Deze werd in 1638 uit Luthersche ouders te Kopenhagen geboren. Beroemd als geleerde en ontdekker in de anatomie, ging hij tot het katholicisme over, werd priester en ten slotte Bisschop, wiens rechtsmacht zich o.a. over Denemarken uitstrekte. De tegenstanders van de Katholieke Kerk echter verhinderden Bisschop Steensen in Denemarken te werken. Dit had een wijziging in diens jurisdictie ten gevolge ; hij werd benoemd tot wijbisschop van Münster, en later Bisschop van Münster en Osnabruck. In 1686 overleed hij in geur van heiligheid.

Zoodoende is Mgr. Suhr de eerste Deen, die als Katholieke Bisschop, zich na de hervorming binnen de grenzen van Denemarken vestigt.

Vermeldenswaardig is het feit, dat vele niet-katholieke bladen van Scandinavië sympathieke artikelen wijdden aan deze gebeurtenis en verzekerden, dat het een groote eer voor Denemarken is, dat weer een Deen den zetel van Sint Ansgar gaat bezetten ; zij hoopten, dat de nieuwe bisschop het „lucem et pacem" van zijn wapenspreuk overvloedig in Denemarken tot waarheid zal maken.

**Onderscheiding van Mgr. Stam.** — Z. H. Exc. Mgr. N. Stam, Apostolisch Vicaris van Kisumu (Kenya Colony) ontving van den Koning van Engeland de onderscheiding van *Officer of the British Empire*. Deze onderscheiding is in dubbel opzicht van bijzondere waarde, daar zij gegeven is aan een bisschop, die niet tot de Engelsche nationaliteit behoort, terwijl de Britsche regeering door deze geste tevens het bewijs levert, dat zij het werk van dezen missiebisschop en diens medehelpers onder de negers van Afrika hoogelijk waardeert en door den bisschop te onderscheiden tegelijk de Katholieke Kerk in Afrika eert.

# MISSIEPERSONEEL

## Vertrokken :

**Augustijnen.** B o l i v i a : *Pr.* Irenaeus J. Otsen (2e keer), 30 Nov. 1938.
**Carmelieten.** M a l a n g : *Pr.* Xaverius Vloet (2e keer), 17 Febr. 1939.
— B r a z i l i ë : *Prs.* Casimirus Vloon, Paulus Kogelman, Bonifacius Harink, Emm. Wermers en Mart. Laarman (allen 2e keer), April 1939.
**Conventueelen.** D e n e m a r k e n : *Pr.* Bernardus de Wit, Oct. 1938.
**Franciscanen.** B a t a v i a : *Pr.* Columbanus Postma (2e keer), 8 Febr. 1939.
— B r a z i l i ë : Z. H. EXC. MGR. JOSEPHUS DE HAAS, Bisschop van Arassuahy (4e keer), *Prs.* Martinus Tiesselinck (4e keer) en Libertus Soppe (2e keer), 23 Febr. 1939.
**Mill Hill.** N e l l o r e : Z. H. EXC. MGR. W. BOUTER (3e keer), 18 Maart 1939.
— M a d r a s : *Fr.* M. Fruytier (4e keer), Dec. 1938.
— P h i l i p p i j n e n : *Frs.* H. Jonkergouw en P. Timp (beiden 2e keer), 10 Febr. 1939.
— S a r a w a k : *Fr.* H. Jansen (4e keer), 23 Febr. 1939.
— B o v e n N i j l : *Fr.* P. Versteege (2e keer), 23 Febr. 1939.
**Mission. Afrik. Missie.** G o u d k u s t : *Prs.* A. de Kok en P. Sanders (beiden 2e keer) 28 Febr. 1939.
**Mission. v. h. H. Hart.** M e n a d o : *Pr.* A. v. d. Meyden (2e keer), 2 Febr. 1939.
— N e d. N i e u w G u i n e a : *Br.* F. Raaymakers (2e keer), 2 Febr. 1939.
— P h i l i p p i j n e n : *Pr.* Jos. Croonen (3e keer) en *Br.* P. v. d. List (3e keer), 8 Febr. 1939.
**Montfortanen.** I J s l a n d : Z. H. EXC. MGR. M. MEULENBERG, Apostolisch Vicaris, 16 Maart 1939.
— S i n t a n g (Borneo) : *Prs.* H. L'Ortye, Missie-overste, J. Linssen en *Br.* Bruno Driessen, 15 Maart 1939.
— M o z a m b i q u e : *Prs.* J. Theunissen, Missie-overste (2e keer), J. Menten en J. Buner, 16 Maart 1939.
**Priesters v. h. H. Hart.** S t a n l e y F a l l s (Belg. Congo) : *Br.* Petrus Vervoort (2e keer), 20 Jan. 1939.
**Fraters v. O. L. Vrouw Moeder van Barmhartigheid.** (Tilburg). S u r i n a m e : Fr. Franciscus A. V. de Beer, 14 Febr. 1939.
**Zusters v. d. H. Jozef.** (Amersfoort). P a d a n g : Zr. M. Gaudentia Boersen, 16 Febr. 1939. [1])
**Ursulinen.** (Bergen N.H.). U g a n d a : *Zrs.* M. Christina Blom, M. Gerardus Majella Joosten en M. Lydia Zoet, 16 Febr. 1939.
**Franciscanessen.** (Bergen op Zoom). B a t a v i a : *Zrs.* Gerulfa v. Goethem, Wencesl. Musters, Frum. Schöbinger en Virg. Gelderland, 13 Jan. 1939.
**Franciscanessen.** (Haagdijk, Breda). C u r a ç a o : *Zrs.* Berchmans M. Pluk en Gemma M. Ernest, 3 Maart 1939.
**Franciscanessen.** (Etten). P o n t i a n a k : *Zrs.* Imeldine de Bruyn, Emma v. d. Veeken en Auxilia Soeng (Paloh, Borneo), 17 Febr. '39 [2]).
**Ursulinen.** (Halfweg). B a t a v i a : *Mères* M. Salesia Verhoeven, M. Sinclair Lenk, M. Roberta de Vrind en *Sr.* M. Cunera Mobron, 10 Mrt '39. [3])
**Zusters v. h. Arme Kind Jezus.** (Maastricht). M a l a n g : *Zr.* M. Paulo Dingelstad, 9 Maart 1939.
**Dienaressen v. d. H. Geest.** (Steyl-Baexem). C h i n a : *Zrs.* Theofredes Lengert, Canisilda Hofmann, Euphrodisia Schmitz, Emanuele Purschke en Fabiane Häuhsler, 26 Jan. 1939.
— P h i l i p p i j n e n : *Zr.* Auxilindis Streibel, 26 Jan. 1939.

---

[1]) Met haar zullen voor visitatiereis vertrekken, de Eerw. Moeder M. Bernardo Bouwman, Algem. Overste en Zr. M. Jovita Kuipers, Vicaresse.

[2]) Met hen vertrok de Z. Eerw. Mère Chantal, Algem. Overste, voor visitatie.

[3]) Rev. Mère Gérardine Emonds, Algem. Overste, die enkele maanden in Nederland is geweest voor visitatie, gaat tegelijk met haar naar Batavia terug.

— Indore: (Eng.-Indië): *Zrs.* Wendel. Römer en Stilla Schuster, Febr.'39.
**Franciscanessen.** (Veghel). Pontianak: Moeder Theresia Willekens (2e keer), *Zrs.* M. Céline Mutsaers, M. Anselma de Graauw en M. Valeriana Lay Loi Kiauw, 24 Febr. 1939.

**Teruggekeerd :**

**Capucijnen.** Pontianak: *Pr.* Egbertus Nobel, Febr. 1939.
**Franciscanen.** Kiangchow (China): H. E. Pater Dositheus Ruys, Superior Regularis, Jan. 1939.
**Jezuieten.** Batavia: *Prs.* J. Schouten, 25 Jan. 1939 en H. de Kuyper, 15 Febr. 1939.
**Lazaristen.** Soerabaja: *E. H.* Herman Wessels, 21 Dec. 1938.
**Mill Hill.** Buea: *Fr.* M. Nabben, 19 Dec. 1938.
**Mission. Afrik. Missie.** Kumasi: *Pr.* Jos. Bastiaens, 20 Jan. 1939.
**Mission. v. h. H. Hart.** Menado: *Pr.* H. Bröcker, 9 Febr. 1939.
— Poerwokerto: *Prs.* J. v. Rooyen en M. de Lange, Maart 1939.
**Redemptoristen.** Suriname: *Pr.* A. Kuypers, 4 Jan. 1939.
— Brazilië: *Prs.* Petrus Rutten, Henricus Binnendijk, Theodorus Weerdensteyn en *Br.* Romualdus-Joseph Waqué, 11 Febr. 1939.
**Witte Paters.** Tabora: *Pr.* H. Jans, Nov. 1938.
— Urundi: *Pr.* Fr. Vogels, Nov. 1938.
— Bukoba: *Pr.* P. Arts, Dec. 1938.
— Opper-Congo: *Pr.* J. Romme, 16 Dec. 1938.
— Ruanda: *Pr.* J. Mulder, 26 Jan. 1939.
— Ruwenzori: *Pr.* E. Klep, Maart 1939.
**Zusters v. h. Gez. J.M.J.** ('s-Hertogenbosch). Manado : *Zrs.* M. Imeldine Hendriks en M. Cornelini Schoondermark, Dec. '38.
**Dochters v. h. Kostb. Bloed.** (Koningsbosch). Poerwokerto: *Zr.* M. Julita, Maart 1939.

**Overleden :**

**Carmelieten.** Brazilië: *Pr.* Constantius Lokkers, geb. 1876, priester 1902, missie 1904. Overleden te San Paulo, 6 Febr. 1939.
— *Pr.* Raphaël Wilens, geb. 1885, priester 1910, missie 1912. Overleden te San Paulo, 11 Febr. 1939.
**Franciscanen.** Brazilië: *Br.* Wilhardus Stevens, geb. 1907, missie 1935. Overleden in Taquary, Febr. 1939.
**Kruisheeren.** Brazilië: *E. H.*: Gerardus A. v. d. Weide, geb. 1910, missie 1938. Overleden in Belèm, Febr. 1939.
**Mission. v. h. H. Hart.** Ned. Nieuw Guinea: *Br.* Jan Schut, geb. 1876, missie 1909. Overleden te Langgoer 6 Febr. 1939.
**Witte Paters.** Kivu: *Br.* Bernardinus Heyen, geb. 1869, missie 1906. Overleden te Uvira, 24 Dec. 1938.
— Bamako (Fransch-Soedan): *Br.* Dominicus Denissen, geb. 1885, missie 1927. Overleden in Bamako Febr. 1939.
**Witte Zusters.** (Boxtel). Urundi: *Sr.* M. Irma Keuning, geb. 1879, missie 1902. Overleden te St. Charles (Algiers), 4 Febr. 1939.
**Zusters v. h. Gez. van J.M.J.** ('s-Hertogenbosch). Nellore: *Zr.* M. Luchesia Oosterhout, geb. 1910, missie 1937. Overleden te Kurnool 24 Jan, 1939.
— *Zr.* M. Irmentrudis Raaymakers, geb. 1906, missie 1935. Overleden te Bangalore 1 Maart 1939.
**Franciscanessen.** (Charitas-Roosendaal). Benkoelen: *Zr.* M. Hilaria Mesman, geb. 1902, missie 1930. Overleden te Palembang, 5 Jan.1939.

---

De Eerw. Br. Rochus, Prov. Overste der Broeders van O. L. Vr. v. Lourdes te Dongen, is van zijn visitariereis naar Curaçao in Nederland teruggekeerd.

De Z.E. Moeder Bertilia, Algem. Overste der Zrs. Franciscanessen (Charitas-Roosendaal), keert 30 Maart a.s. van haar visitatiereis terug.

---

IMPRIMATUR.

Gestel St. Michaelis, die 29 Martii 1939. J. C. VAN OVERBEEK a.h.d.






## BIJ DE ONTHULLING VAN HET MONUMENT VAN KARD. W. M. VAN ROSSUM

Katholiek Nederland gaat er terecht fier op, aan de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs een eminenten Prefect geschonken te hebben in den persoon van Kard. W. M. van Rossum. Vrienden en vereerders van dezen doelbewusten leider der katholieke wereldmissie hebben indertijd het plan opgevat om de herinnering aan dezen grooten Nederlander de eeuwen door levendig te houden door een monument, hetwelk een plaats zou vinden in de kloosterkerk van de Redemptoristen te Wittem, waar Kard. van Rossum zoovele jaren als religieus heeft doorgebracht en op 78 jarigen leeftijd werd ter ruste gelegd. Zijn opvolger als Prefect van de Congregatio de Propaganda Fide, Z. Em. Kard. P. Fumasoni-Biondi, heeft, door de plechtige onthulling van dit standbeeld op 22 Mei 1939, een duidelijk bewijs willen geven, dat ook de Propaganda de gedachtenis aan haar 27en Prefect en diens baanbrekend werk piëteitvol in eere houdt.

Het marmeren monument van Kard. van Rossum, vervaardigd door den Romeinschen beeldhouwer Enrico Quattrini, stelt den Kardinaal geknield voor, in gebed zijn handen ten hemel heffend. „Edeler" — zei de voorzitter van het uitvoerend comité voor de stichting van het grafmonument, Mgr. Prof. Dr. J. Hoogveld, in zijn treffend-ware onthullingsrede — „kon dit leven niet worden uitgebeeld. Ieder mensch moge het grootst zijn op zijn knieën; meer dan anderen heeft deze verknochte zoon van Sint Alfonsus de leer over de geweldige beteekenis, die het gebed heeft voor onze zaliging, met heel zijn ziel doorleefd. En zouden we hem een bede op de lippen mogen leggen, dan zou het deze zijn : „Adveniat Regnum tuum !" En Z. Em. Kard. Fumasoni-Biondi getuigde in zijn daar-

opvolgende toespraak, hoe menigmaal hij als Secretaris van de Propaganda, den toenmaligen Kardinaal-Prefect aantrof, geknield voor het tabernakel in diens huiskapel. Hier, vlak naast zijn studeerkamer, putte Kard. van Rossum de wijsheid en de kracht om zijn zware verantwoordelijkheid voor de uitbreiding van het Godsrijk op aarde te dragen.

De veertien jaren, gedurende welke hij aan het hoofd stond van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs (1918—1932), vormen een der belangrijkste perioden van haar geschiedenis. Als trouwe medewerker van Paus Benedictus XV, bleef hij niet vreemd aan de opleving der missiebeweging na den Europeeschen oorlog ; en toen onder Paus Pius XI het wereldapostolaat voortgang vond met een vaart, nam Kard. van Rossum een werkzaam aandeel in de organisatorische ontwikkeling ervan. Met terzijdelating van meer verborgen, maar daarom soms niet minder ingrijpende maatregelen, vermelden we slechts enkele markante feiten : de oprichting van zeven apostolische delegaties ; de afsplitsing van 162 zelfstandige missiegebieden ; de voorbereiding van de missieencyclieken Maximum illud (1919) van Benedictus XV en Rerum Ecclesiae (1926) van Pius XI ; de publicatie van decreten en instructies, die de missioneering en de missieactie regelden ; de oprichting en verspreiding van den Priestermissiebond ; de kanalisatie van den missiesteun ; de Vaticaansche missietentoonstelling ; de stichting van het ethnologisch missiemuseum in het paleis van Lateranen ; de wijding van de zes eerste Chineesche bisschoppen en van den eersten Japanschen bisschop in de St. Pieter te Rome ; den bouw van het nieuwe Propagandacollege op den Janiculus ; de instelling van den algemeenen missiezondag in October ; den opzet van den missiedag der zieken enz.

Met oplettendheid bestudeerde Kard. van Rossum het verloop der m i s s i o n e e r i n g in de Propaganda-gebieden en liet niets achterwege om haar te leiden en te stuwen. Onophoudelijk trok hij nieuwe lijnen op de missieglobe, zocht hij nieuwe leiders voor het missieleger, overwoog hij nieuwe vraagstukken voor de missioneering. Doch al schonk hij zijn volle aandacht aan het missiewezen in zijn geheelen omvang, met voorliefde wijdde hij toch zijn bestuurszorg aan het onderwijs in de missies en aan de opleiding van een inheemsche geestelijkheid, die haar bekroning moest vinden in een inheemsche hiërarchie.

Zooals van zelf spreekt, had hij ook oog voor alles wat de missieactie in de christelijke landen betrof; alle middelen nam hij te baat om deze actie te verbreeden, te verdiepen en in aller belangstelling te plaatsen. De geregelde gebedsactie voor de missie ging van hem uit; hij verlangde, dat de maandelijksche missie-intenties door de Propaganda zouden worden bepaald. Het pauselijk Genootschap tot Voortplanting des Geloofs en het Liefdewerk van den H. Apostel Petrus ter opleiding van een inheemsche geestelijkheid werden door hem resp. van Lyon en Fribourg naar Rome verplaatst, onder het gezag van de Propaganda gesteld en in hun bestuursapparaat gewijzigd; aldus gecentraliseerd en gereorganiseerd namen zij een ongekende vlucht en bereikten verblijdende resultaten.

Eveneens vond de beoefening der missiewetenschap in hem een verlichten promotor; mocht men wel anders verwachten van iemand, die blijkens de benoemingsbreve „om zijn ontzagwekkende wetenschap" tot het kardinalaat was verheven? Reeds in 1919 richtte hij aan het college der Propaganda te Rome een leerstoel voor missiewetenschap op; en nimmer tevoren telde het archief van de Propaganda. dat hij opnieuw had laten ordenen, zooveel bezoekers.

En deze wereldomvattende werkzaamheid, ontwikkelde Kard. van Rossum in vaak benarde omstandigheden en onder tegenkantingen van verschillende zijden. Waarlijk, met zorgen zonder tal en veel zielelijden in stilte gedragen is door hem de prediking van Christus en Dien gekruist besproeid en niet het minst daarom door God met zoo'n milden wasdom gezegend. Terecht mag het lapidair opschrift in herinnering brengen, hoe Gods kracht den geringe uit het stof heeft verheven en hem met een rijken buit van zielen geplaatst heeft onder de vorsten van Christus' Koninkrijk.

†

Suscitatus a terra inops
collocatus cum principibus populi Dei
pius fortis constans
innumeros suavissimo Christi subdidit imperio
Gulielmus Marinus Cardinalis van Rossum
C.ss.R. S. C. de Prop. Fide Praef.
Natus 3 Sept. 1854 vita functus 30 Aug. 1932
aetatis suae
Aõ 78.

Kard. van Rossum heeft Paus Benedictus XV tien jaar overleefd en is ruim zes jaar voor Paus Pius XI gestorven ; de namen van deze drie figuren zullen altijd verbonden blijven aan den bewonderenswaardigen opbloei van het missiewezen, welks blijvende vooruitgang de bevestiging moge vormen van hun vooruitzienden en toegewijden ijver.

Kard. Fumasoni-Biondi heeft in zijn warme toespraak te Wittem den missieijver van katholiek Nederland geprezen en aan andere landen ten voorbeeld gesteld. Bij de nederige aanvaarding van deze hooge hulde mag katholiek Nederland nimmer vergeten, hoeveel van zijn missieijver het juist aan de stuwing van Kard. van Rossum dankt. Het monument in marmer en brons van onzen landgenoot en wereldapostel moge ons allen blijven bezielen tot intense behartiging

van de aangelegenheden der Kerk
Rerum Ecclesiae.

Nijmegen. DR. ALPH. MULDERS.



# STAATKUNDIGE ASPECTEN VAN HET MISSIEWERK IN NEDERLANDSCH-INDIË

Bij gelegenheid van den op 12 Februari 1939 te Tilburg gehouden Katholieken Studentendag zijn door mij op de sectievergadering van de Missie-Interacademiale eenige beschouwingen gegeven over het onderwerp hierboven aangeduid.

De aanleiding tot de uitnoodiging deze stof te behandelen, en de vrijheid, welke ik mij meende te mogen veroorloven, haar aan te nemen, zijn gelegen in het voorrecht, dat ik had, in den zomer van 1938 een studiereis te maken naar Ned. Indië.

Talrijk zijn nu eenmaal de contacten, welke het Missiewerk heeft met de burgerlijke Overheid in haar verschillende instanties. Op dit contactterrein liggen verschillende belangrijke problemen van staatkundigen aard, van staatkundig karakter.

1. Het eerste, lang niet onbelangrijkste staatkundige punt, waarmede het Missiewerk in Indië te maken heeft, is het bekende, beruchte *artikel 177 der Ind. Staatsregeling*, dat toelating van staatswege als eisch stelde aan de Christenleeraars voor de uitoefening van hun dienstwerk.

Missie en Zending staan beide op het standpunt, dat afschaffing van dit artikel principieel geboden is.

Waar thans dit vraagstuk verkeert in het stadium van vertrouwelijk overleg, zal men het billijken, dat ik er niet diep op inga. Ik verwijs belangstellenden voor deze materie naar het zeer duidelijke, scherpe en overzichtelijke artikel in de Januari-aflevering van „het Koloniaal Missietijdschrift," van de hand van den ter zake zeer kundigen Mgr. B. J. J. Visser, den Apostolischen Prefect van Poerwokerto.

Het zal U bekend zijn, dat art. 177 in z'n slechtsten tijd werd geinterpreteerd zoodanig, dat twee motieven tot toepassing ervan leidden n.l. *a*) ter voorkoming van dubbele zending ; en *b*) ter voorkoming van verstoring van openbare rust en orde. Sinds enkele jaren is die eerste toetsingsnorm losgelaten en uitgeschakeld. Nu wordt dus alles opgehangen aan de tweede norm : de vrees voor verstoring van rust en orde. Het merkwaardige is nu, dat bij de lagere bestuursinstanties in de practijk de sterke neiging pleegt te bestaan om in de toetsing aan die laatste, eenige norm te verwerken, de mogelijkheid van ordeverstoring voortvloeiend uit gelijktijdige

aanwezigheid van Missie en Zending op één gebied. En zóó was de eerste norm de facto weer ingeschakeld! Het is o.a. met deze constructie, dat in het jongste verleden de vestiging der Capucijnermissie in Batakland op Sumatra is tegengehouden, of laat ik zeggen: opgehouden. In de practijk is de volkomen ongegrondheid van deze bestuurlijke vrees volkomen duidelijk gebleken, zooals wij zelf in Balige aan het Tobameer hebben kunnen verifieeren uit inlichtingen van verschillende niet-katholieke zegslieden. Voor het eiland Nias schijnt nog op dit oogenblik deze malle vertooning te worden door- en voortgezet!

Wij mogen wenschen en hopen, dat binnen zeer afzienbaren tijd een bevredigende oplossing verkregen zal worden, waarbij het principieel beslist verwerpelijke art. 177 zal worden begraven. De qualificatie „oplossing" sluit in zich, dat het in feite niet alleen maar over afschaffing van art. 177 gaat, maar dat bepaalde gevolgen bij zulk een afschaffing optredend moeten worden onder de oogen gezien. Het ligt op den weg der Overheid zelf om tot die oplossing het initiatief te nemen en een constructieve formule te ontwerpen, welke tot afschaffing van het verwerpelijke artikel voeren kan. Gelukkig dat eindelijk deze weg is betreden. — Is dit struikelblok uit den weg geruimd, dan kan definitief een herziening van de Nota van Punten van 1847, welke een regeling van verhoudingen tusschen de Indische Regeering en de Katholieke Kerk inhoudt, worden ter hand genomen.

2. Een tweede staatkundig aspect van het Missiewerk in Indië, dat onze volle aandacht had, was *de verhouding* of wellicht beter: *de houding van het Indische Bestuursapparaat tegenover de Missie.*

De ingenieuse constructie van het dubbele Bestuursapparaat, in Ned. Indië versterkt door de moderne middelen van verkeer en vervoer, dwingt onze bewondering af, evenals de toegewijde en actieve zorg van de dragers van dat Bestuursapparaat. De Nederlandsche Bestuursambtenaren verrichten een prachtig werk. Dit sluit niet uit, dat er ook zwakke punten zijn, die aanleiding tot critiek kunnen geven. En in dit kader zijn te stellen de opmerkingen, welke ik nu ga maken.

De veelzijdige activiteit van het Missiewerk brengt vanzelf op velerlei punten onze geestelijke werkers in Indië in aanraking met het burgerlijk gezag, ter plaatse gepersonifieerd in den bestuurs-

ambtenaar, den controleur, den assistent-resident, den resident.

Voor wat nu *Java* betreft kan men wel zeggen, dat de verhouding tot de Missie in het algemeen goed en bevredigend mag genoemd worden. Dit wil natuurlijk niet zeggen, dat het element van stroefheid, van gebrek aan waardeering of van afkeerigheid in stilte overal en altijd geheel ontbreekt. Maar de wetenschap, dat in Batavia een als zeer rechtvaardig geprezen Hoofd der Indische Regeering het bewind voert, dat Batavia ook herbergt het keurig georganiseerde, actieve en zeer kundige Centraal Missiebureau onder persoonlijke leiding van den zeer gezienen en eminenten Apostolisch Vicaris, Mgr. Willekens, — dat Batavia op Java gemakkelijk is te bereiken en daar ook ijverige Katholieke leeken in de staatkundige sfeer de wacht hebben betrokken en geen ,,doetjes'' zijn ; — deze wetenschap — zoo schijnt het mij — houdt de verhoudingen in een aanvaardbaar evenwicht.

De situatie *op de buitengewesten* is echter weleens wat anders ! Daar zetelen deze Bestuursmannen op verren, verren afstand van de centrale in Batavia, zijn daar vaak met de Missionarissen of Zendelingen de eenige Europeanen in wijden omtrek. Zij verrichten daar in vaak groote zelfstandigheid hun bestuurswerk, en voelen zich als koninkjes in hun gebied. Onder den invloed van wat men wel eens noemt ,,*den Indischen kolder*,'' kunnen zich dan wel eens dictatorsneigingen ontwikkelen, die, zooals dat bij dit artikel meer geschiedt, tot onaangename complicaties aanleiding kunnen geven ! Hier ontstaat dan de mogelijkheid, dat onze Missionarissen op somwijlen ongehoorde onhebbelijkheden stuiten van lieden, die meenen, dat hoogste bestuurswijsheid een negeeren of zelfs een tegenwerken der Missie omsluit.

Deze omstandigheid was aanleiding volgaarne de gelegenheid te benutten, ons geboden door de welwillende medewerking van den Indischen vlootvoogd, Z. Exc. vice-admiraal Ferwerda, om per marine-vliegboot, per Dornier X-5, naar Flores te gaan. In het jongste verleden hadden zich daar hierboven bedoelde verschijnselen voorgedaan. Het is niet noodig op details in te gaan. Het is wellicht ook niet gewenscht. Het leek noodig, dat wij als Katholieke leeken en politici daar van onze belangstelling en van ons medeleven met de zorgen der Missie kwamen getuigen. En uit latere berichten is gebleken, hoe nuttig ons bezoek daar is geweest.

Ook op Sumatra in het land der *Batak-Missie* was in verband

met dit karakter van buitengewesten-bestuur onze komst nuttig en welkom. Daar speelden zich de moeilijkheden meer af in de z.g. grond-peccara's, d.w.z. de met allerlei adatprocedures bezwaarde pogingen der Missie om grond te verkrijgen voor bouw van kerk, pastorie en school. Het bezoek aan dat missiegebied was eveneens een nuttige demonstratie van het belangstellend medeleven der Moederlandsche Katholieke voormannen, die daar de werkers der Missie niet aan hun lot wenschen over te laten, maar voor het goede recht der onzen krachtig zullen waken.

Het Missiewerk ten volle het Missiewerk latende, bleek ook hier duidelijk een onvermijdelijk staatkundig contact te liggen, dat goede en op kennis van plaatselijke omstandigheden en toestanden gefundeerde verzorging blijft eischen ook van ónzen Nederlandschen kant!

Onder dit punt wil ik memoreeren de van verschillende Missie-autoriteiten vernomen wenschelijkheid van goede Katholieke Bestuursambtenaren, bijzonder in Katholieke streken (Flores!). Niet omdat men alleen aan Katholieke ambtenaren z'n vertrouwen zou kunnen of willen schenken, maar omdat van dezen een helder inzicht en een volkomen begrip van de verbondenheid tusschen het algemeen welzijn en het Missiewerk, verzekerd mag worden geacht. Een begrip, een volkomen aanvoelen van de synthese der groote levenswaarden, die juist bij de beoordeeling van den arbeid der Missie niet mag ontbreken.

3. Het systeem der Javanen-missie, zooals dat door de Jezuïeten in Midden-Java is opgezet, en door de verschillende Missie-congregaties in onzen Archipel is en wordt voortgezet, rust op twee factoren van practische activiteit, n.l. *onderwijs en ziekenzorg*.

Ook hier komt de Missie wederom in aanraking met de Landsoverheid, in zooverre de onderwijs-zorg, welke de Missie pleegt, van zelf te maken krijgt met de regelen van Overheidswege op onderwijsgebied. Deze regelen betreffen de onderwijsmethode de onderwijssystematiek, met daaraan verbonden het toezicht, en voorts de subsidieering van het bijzonder Missie- en Zendingsonderwijs.

Wat het eerste punt betreft, bestaat de volle vrijheid om ongesubsidieerd volksonderwijs te geven, waarbij alleen eenige bepalingen omtrent het toezicht moeten worden nageleefd.

Wat het tweede punt aangaat, uiteraard is het een voor de practijk zeer belangrijke aangelegenheid of en in hoeverre het onderwijs door de Missie opgezet, subsidie van overheidswege zal ontvangen. Hier springt vanzelf een staatkundig facet van het Missiewerk duidelijk naar voren.

Gelukkig mogen wij zeggen, dat — al zijn er op het gebied allerlei en velerlei wenschen —, de Regeering eerlijk poogt de waarde en beteekenis van het bijzonder onderwijs te erkennen ook in haar subsidievoorstellen.

De Overheid zelf heeft in Indië haar openbare scholen met neutraal onderwijs nu eenmaal opgericht en die zorg dus ook rechtstreeks naar zich toegetrokken. Maar het bijzonder onderwijs wijst zij allerminst af. Integendeel. In de op 7 Februari j.l. verschenen M.v.A. op de Indische Begrooting voor 1939 zegt Minister Welter het onomwonden: „Mogen al ginds de redenen, die hier „(in Nederland F. T.) tot de huidige positie van het bijzonder „onderwijs hebben geleid, niet in die mate aanwezig zijn, daar„tegenover bestaan in Indië andere gewichtige redenen, welke er „toe moeten leiden de medewerking van het bijzonder onderwijs „aan de vervulling van de Nederlandsche taak op dit gebied „*op zoo breed mogelijken voet te bevorderen*. De voornaamste van die „redenen, bezien uit het oogpunt van het Gouvernement, is wel „deze, dat in het bijzonder onderwijs en de met het beheer daarvan „belaste corporaties *een hoogst belangrijke bron van kracht gelegen „is, die in het belang van de ontwikkeling der millioenen-massa niet „ongebruikt mag worden gelaten.*"

Intusschen: dit is de richtlijn van het Opperbestuur. Maar tusschen het Kabinet der Ministers en de Indische dessa's op Java en vooral op de buitengewesten, ligt een verre, verre afstand. Daarmede zal de practijk van den gewonen dag rekening hebben te houden, en daarom moeten de Missie-leiders zoowel als de politici blijvend op hun qui-vive zijn! Dit te meer, omdat in Indië teekenen, symptomen aanwezig zijn, die een rustige ontplooiïng van het bijzonder onderwijs dreigen te verstoren, doordat de stelling wordt verkondigd, dat het bijzonder onderwijs in Indië zou worden bevoorrecht boven het openbare. Bij de behandeling van de Indische Begrooting voor 1939 in de Tweede Kamer kwam deze mentaliteit duidelijk tot uiting. En het is mede in antwoord hierop dat Minister Welter zijn boven geciteerde opvatting formuleerde. De grond

voor het ontstaan van deze anti-stemming is vrijwel zeker te vinden in den gestadigen groei bijzonderlijk van het Missiewerk op dit terrein. Deze groei schakelt weerstanden in. Het feit, dat deze latent steeds aanwezige weerstanden actief worden ingeschakeld, wijst er op, dat men in dien groei perspectief ziet. En dit laatste lijkt mij juist.

Naast het verwijt van materieele bevoorrechting van het bijzonder onderwijs, hoort men het bezwaar opkomen, dat het onderwijs van Missie en Zending niet geëigend is voor, niet verlangd wordt door de inheemschen, die immers niet uit eigen overtuiging bijzonder onderwijs wenschen en bij wijze van spreken door dat bijzonder onderwijs worden „veroverd."

Hier ontwikkelt zich een gevaarlijke tegenstelling, die door den Heer Max van Poll in de Tweede Kamer terecht werd gesignaleerd als „een als agressief humanisme" gekenmerkte beweging, welke beweert op te komen voor bescherming van inheemsche cultuurkringen tegen de indringing van Missie en Zending."

Over dit zeer belangrijke staatkundige aspect van het Missiewerk in Indië twee korte opmerkingen.

Mijn eerste opmerking is deze: de Missie en het Missieonderwijs breken geen inheemsche cultuur af, zij stellen juist den hoogsten prijs op het behoud van die inheemsche culturen, en bouwen op dien grondslag voort naar hóóger cultuur, naar de Christelijke, de Katholieke waarheid. En het is verheugend te zien hoe juist het Katholieke Missiewerk hier het vermogen weet te ontwikkelen om de Katholieke waarheid in die inheemsche culturen in te bouwen; hoe experimenteel blijkt, dat de missie op Java en op Flores — en in andere streken van ons Indië evenzeer, — de ziel der inheemschen weet te treffen en te verheffen. Juist deze ervaring doet met groot Godsvertrouwen veel goeds verwachten voor den Missie-arbeid.

Mijn tweede opmerking is, dat ook in Indië steeds meer wordt beseft en ingezien, dat het neutrale onderwijs der openbare school in wezen de humanistische levensbeschouwing vertegenwoordigt, die noch met de positief-christelijke, noch met de Islamietische overtuiging vereenigbaar is, en den Inheemsche losrukt uit zijn van animistisch-godsdienstige opvattingen doorweven gemeenschapsleven in dessa-verband. Losrukt, en hem niets anders, geen nieuwe hoogere zedelijke normen geeft, zoodoende een moreel en godsdienstig luchtledig schept, en den van nature godsdienstigen

inheemsche losslaat van alle ankers. Dit nu is voor velen de voornaamste reden aan de bijzondere school de voorkeur te geven.

Een ander staatkundig aspect in de onderwijssfeer, en dan stap ik van deze hoogst belangrijke zaak af, is *de decentralisatie van het bestuur* en het daaruit dreigende, althans mogelijke gevaar voor het bijzonder onderwijs.

Bij deze decentralisatie worden verschillende bestuurstaken overgedragen op lagere autonome organen.

Over de mérites van deze decentralisatie spreek ik hier nu niet. Zij worden zeer verschillend beoordeeld. Doch in het verband van deze beschouwingen moet ik even er op wijzen, dat deze overdracht van taak en zorg en bevoegdheden ook haar gevaarlijke zijde heeft. Deze overdracht van onderwijszorg aan in meerderheid inheemsche Regentschapsraden voert de bevoegdheden op een terrein waar Missie en Zending zeer wezenlijke belangen van de eerste orde hebben. Met name ten aanzien van het opstellen van schoolplannen voor bepaalde streken, bleek de neiging van sommige dier besturen om alle goede punten voor schoolvestiging vast te leggen voor het openbaar onderwijs. (De subsidieering van het bijzonder volksonderwijs is nog niet gedecentraliseerd). Voorzichtigheid en zorgzaam toezicht zijn hier ernstig geboden.

4. Dit geldt zoowel het onderwijs, als *de gezondheidszorg*. Hiermede kom ik aan weder een nieuw staatkundig contact-punt van het Missiewerk. Zooals ik reeds zeide, bouwt de Missie haar werksysteem juist op de twee zuilen : onderwijs en ziekenverpleging. Bij deze laatste werkzaamheid komt zij dus van zelf in aanraking met den *Gezondheidsdienst* van Overheidswege. Er is een parallel te trekken met het Onderwijs. Ook bij haar Ziekenverpleging krijgt de Missie te maken met het in zich redelijke toezicht van den Overheidsdienst der Volksgezondheid, en met het subsidie-probleem, zoomede met de verstrekking van gratis-geneesmiddelen.

De verhoudingen liggen hier natuurlijk anders dan bij het Onderwijs. Maar het contact is er, en is zeker niet zonder belang. Met name hangt hier nog meer af van het al dan niet welgezind zijn om medewerking te verleenen bij de lagere bestuursambtelijke instanties van den Dienst der Volksgezondheid. Ook hierover bereikten ons in een der buitengewesten ernstige klachten.

5. Zeer belangrijk en nog te weinig belicht is het nu te bespreken

punt, n.l. *de beteekenis der Missie voor de economische verheffing van het Inheemsche volksdeel*, en omgekeerd, *van de groote waarde van die economische verheffing voor het Missiewerk zelf in zijn uitgroei.*

Over het eerste deel dezer stelling : de arbeid der Missie is ook voor de economische verheffing van het Inheemsche volk van groote beteekenis, zal ik mij bij mijn toelichting zeer beperken. In het algemeen, — in ander verband kom ik daarop aanstonds nog terug —, moet ook de moderne Staat erkennen, dat het Christendom een leer is, die orde en welvaart in hooge mate bevordert. De Missie geeft de volksgemeenschap haar intensief en deugdelijk verzorgd onderwijs-apparaat, haar scholen, haar ambachtscursussen, haar bevordering van landbouwkennis enz. enz. De Missie geeft haar Ziekenhuizen, haar poliklinieken, haar medische huisbezoek en verzorging, haar weeshuizen en verplegingsinstituten voor verwaarloosde, onverzorgde jeugd. De Missie doet dit om langs dien weg haar eigen taak en roeping te vervullen, maar tevens bevordert zij daardoor in sterke mate het welvaartspeil van de inheemsche bevolking. De Staat, de Overheid heeft deze verdiensten dankbaar te erkennen en, waar het pas geeft, te honoreeren ook.

Doch voor de tweede stelling, dat n.l. *de economische verheffing noodzakelijk is voor het Missiewerk zelf in zijn uitgroei*, moet ik Uw zeer bijzondere belangstelling vragen, omdat hier het staatkundig aspect tot op heden niet zoo duidelijk is naar voren gebracht, dat het als een probleem van eerste orde wordt beschouwd en behandeld. De materieele lasten, welke de verheugende uitbreiding van de Missie uiteraard vergezellen, kunnen op den duur niet blijvend worden opgebracht van elders. Het perspectief moet zijn, dat de volksgemeenschap, het katholieke deel dier gemeenschap, een zoodanig welvaartspeil bereikt, dat het in staat is zijn geestelijke verzorging, zijn geestelijke outillage, hoezeer in stoffelijken zin bescheiden opgezet, zélf te kunnen dragen. Op deze wijze worden de mogelijkheden voor de geloofsverkondiging aanzienlijk vermeerderd en uitgebreid. Nog afgezien van de omstandigheid, die eigenlijk primair is, dat voor de volle beleving van het Christendom een zekere mate van welstand noodzakelijk is.

Welnu, aan de verhooging van dit welvaartspeil mede te werken ligt dus geheel op den weg van den Christelijken Staat die daardoor èn direct zijn eigen primaire taak vervult, èn tevens indirect door

den steun voor het Missiewerk daaruit voortvloeiend het algemeen welzijn in hooge mate bevordert.

Het belangrijke staatkundige aspect voor het Missiewerk gelegen in de economische verheffing — het speelt zich in de Missiegebieden door ons bezocht hoofdzakelijk af in de vraagstukken van landbouwvoorlichting en technische landbouwverbetering — hield en houdt de leiders der Missie bezig en zij zoeken zelf naar middelen ter verbetering. Maar sterk is onze overtuiging gegroeid, dat wij Katholieke leeken in het Moederland, de Missionarissen niet alleen daarmede mogen laten tobben. Wij òòk hebben hier onzen plicht te doen, en te bevorderen, dat langs staatkundige wegen deze welvaartbevordering wordt nagestreefd.

6. Tenslotte : *het nationalisme als probleem in een koloniaal rijk.* Heeft de Missie hiermede rechtstreeks te maken ? Rechtstreeks niet. Maar er geheel los van blijven en zich buiten stellen en buiten houden in den meest absoluten zin, dat kan de Missie evenmin. Ik wil, als laatste staatkundig facet van het Missiewerk, dit trachten te belichten en duidelijk te maken. Hoezeer ik mij ook nu weer moet beperken. Daarom ga ik niet in op het nationalistisch probleem als staatkundig probleem zelf.

Kort gezegd, mag dit vooropstaan, dat het redelijk en natuurlijk is, dat ieder volk wenscht en streeft naar zelfbestuur, naar zelfregeering als uiteindelijk ideaal. Dit is niet een doemenswaardige stemming des gemoeds van de inheemschen. Waaraan moet dit ideaal in bepaalde omstandigheden, op een bepaald tijdstip worden getoetst ? Hieraan : dat waarborgen aanwezig zijn voor de eerbiediging van die gewichtige norm van alle staatkunde : *het algemeen welzijn.* Dat is de toetssteen. Het algemeen volksbelang staat voorop, gezien in de werkelijkheid, en in het licht van den feitelijken historischen groei der werkelijkheid.

Deze gedachte vindt gij terug in de overwegingen van het K.B. van 16 November j.l. waarin de Regeering afwijst de z.g. petitie Soetardjo. In de kringen der *Katholieke Javanen* leeft natuurlijk evenzeer dit nationale gevoel, dit volkomen redelijke, gezonde nationaal gevoel.

Gij beseft onmiddellijk dat bij het stelling nemen van onze Javaansche Katholieke broeders op dit zoo principieel punt, hun Katholiek-zijn een gewichtige rol speelt bij de vorming van hun

verantwoordelijkheid. En tegelijk daarmede komt de Missie — niet als Missie maar als Kerkelijke overheid — met dit probleem in contact.

Het Katholicisme der Javanen behoeft, neen, mág hen niet ontwortelen uit hun nationaal-eigen natuurlijke ideale wereld. De Katholieke Kerk staat *rechtmatige* aspiraties naar staatkundige vervolkomening niet en nimmer in den weg.

U zult zeggen: welnu, dat weten wij dan, en dat weten ze in Indië nu ook, en daarmede is de kous voor de Missie nu verder afgebreid.

Voor de bepaling van de richtlijn: ja.

Voor de practijk van iederen dag ook?

Wij hebben den sterken indruk, dat in Indië zeer velen gevonden worden, die zich tot dat standpunt niet kunnen opwerken; die de Katholieke Javanen met name nog evenzeer beschouwen als geinfecteerd door het nationalistische drijven; die iedere zinspeling over zelfs maar de mogelijkheid van een toekomstige zelfregeering als een ondermijning van het Nederlandsche gezag zien. Het ligt niet op den weg der Missie om in dit opzicht zelf rechtstreeks tot ombouw en saneering van onjuiste begripsvorming en inzicht over te gaan. Wel kan voor de Missie in bepaalde gevallen de teere en delicate taak zijn weggelegd, op tactvolle maar opene wijze de goede, gezonde leer te stellen en te verklaren. Want de verdediging van de waarheid kan op het spel staan, met al de gevolgen daaraan verbonden, wanneer die waarheid onverdedigd, onuitgesproken zou blijven.

Over de verschillende punten, welke ik in deze beschouwingen besprak, is in details nog veel te vertellen en zij zijn „illustratief" toe te lichten. Maar ik moet mij beperken en wil mij bepalen tot deze eindconclusie: Hier is een mooi, een voor ieder Katholiekvoelende aantrekkelijk werkterrein in de staatkundige sfeer, dat tevens zoo duidelijk het karakter van leeken-apostolaat, dat in katholieke politieke activiteit gelegen is, teekent. Laat ik in alle oprechtheid verklaren, dat mijn vriend van Poll en ik het als een groote voldoening hebben ervaren, op deze wijze tijdens onze studiereis naar Indië wellicht eenig nut voor den bewonderenswaardigen en grootschen Missiearbeid te hebben kunnen stichten door aan al de door mij belichte problemen onze warme aandacht te schenken.

's-Hertogenbosch. MR. FRANS TEULINGS.

# ARIËNS EN DE MISSIE

II.

(Slot).

In 1922 sprak Rome. Rome's taal was harte-taal voor de heidenen. Ze had iets van een noodkreet, een S.O.S. voor het Missieveld. Het werk van kardin. van Rossum, herstel en uitbouw der geslagen Missies, moest zoo volledig mogelijk slagen. Als allen nu slechts wilden helpen....

Tot uitbreiding der mogelijkheden verlangde de H. Stoel ,,een middel om de liefdegaven van alle geloovigen van alle zijden te verzamelen en te besteden ten bate van al de katholieke Missiën."

Wij kennen het gekozen middel: 3 Mei verhief de Paus bij Motu Proprio de bestaande Missiegenootschappen tot ,,pauselijke." Het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs werd ,,even uitgebreid als de Kerk, die het tot het hare maakte" (Mgr. Costantini).

Mgr. Hermus bleek de pauselijke richtlijnen te zijn vóór geweest. Nederland, in 1919 nog verrijkt met zijn Priestermissiebond, behoefde onder diens opperleiding slechts voort te gaan gelijk het ook was vóór gegaan.

Waar de Paus tot volgen riep, duldde de ,,kinderlijk gehoorzame" Ariëns geen uitstel.

Met Pinksteren nog van hetzelfde jaar wees hij opnieuw zijn parochianen in zijn preek op ieders missieplicht. Alle katholieken actief in offer en gebed voor alle missiën. De universaliteitsgedachte, eigen aan iederen katholiek, werkte in hem als pleitbezorgster voor de Missiën. Als kind Gods wist hij zich lid van een ,,wereldfamilie," tot meer nog verplicht als priester Gods, die bemiddelen moet. Met een Paulus' hart, dat Christus' hart was, omvatte Ariëns allen om allen aan Christus te geven ter verhaasting van Diens Rijk.

De roepstem van Rome moest wel weerklank vinden bij hem, die voor de belangen van Christus even waakzaam was gebleven als Rome, dat ,,met niet te stillen stem blijft roepen dag en nacht tot de meest verwijderde volkeren om ze op te roepen naar den disch, waar alles één zal zijn" (Bossuet). Hij gaf den roep van Rome door, allereerst aan zijn parochianen. Zijn dáád zou zijn woord daarbij onderstrepen, toen hij de feestgave van zijn parochie op 15 Aug., den dag van zijn 40-jarig priesterschap, niet voor zijn eigen kerkgebouw zeide te willen besteden, maar de

geschonken geldsom tot grondslag gaf voor het „Ariëns-Missiefonds" ter bevordering der kennis van het missiewerk, in het bijzonder aan de R.K. Universiteit te Nijmegen.

Daarnaast, maar aldus versterkt, bleef de invloed van zijn woord.

Was missie-actie hem essentieel in zijn parochiewerk, ook zijn volk moest missiesteun beschouwen leeren als iets vanzelfsprekends, als een primairen christenplicht, die blijvend was. Zijn ijver mocht dus niet de bevlieging wekken, voorbijgaand als het oogenblik.

Ariëns zelf leefde bewust; bewust geschiedde ook zijn bidden. De „lex orandi" was hem „lex agendi." Mét zijn diepste geluk vond hij in dat bewust contact met God zijn onverzettelijken ijver voor de dingen ook ván God. Leugen en laster lieten hem leniger slechts achter, om hem vergeestelijkt meer op God te richten.

Die éénheid van leer en leven moest ook voor zijn parochie de zekerste waarborg worden van onverbroken ijver voor de Missiën. Het „catholica," als wezenseigenschap van hun Kerk beleden in hun Credo, moest kenmerk worden ook van eigen denken en van doen. Nog in 1922, op den 23en Zondag na Pinksteren, leerde hij zijn Maarssen het Onze Vader bidden als een „a p o s t o l i s c h g e b e d," gericht op de verheerlijking van God's naam en de uitbreiding van Zijn Rijk. Het „adveniat Regnum Tuum" wenschte hij „ernstig opgevat."

Bewust bidden als bron van handelen, ziedaar wat Ariëns nastreefde als betrouwbaarst f u n d a m e n t voor „pauselijke" missie-actie.

Maar Ariëns, die (naar een kleine variant op pater Ermann's woord) „in Maarssen stond, maar werkte in heel Nederland," greep graag geboden kansen aan, om Rome's roep ook over breeder terrein nog te herhalen.

De Paus riep immers „alle geloovigen van alle zijden" op.

Tegelijk ook had de Paus hoopvol een beroep gedaan op de bisschoppen van geheel de wereld en hun om krachtigen steun gevraagd „met behulp van den Priestermissiebond." Langs hiërarchischen weg naar de „algemeenheid" der pauselijke missiegenootschappen was 's pausen ideaal. Een weg even veilig en even zeker als noodzakelijk.

Vóór dat breedere terrein plaatste hem in 1924 de Utrechtsche Priester-Missiebond op zijn vergadering in Enschedé.

„IJver en tactiek" vroeg Ariëns van zijn medepriesters toen

om den Paus „goud, wierook en myrrhe aan te brengen. Menschen, geld en gebeden."

Hij zette zijn eisch in het licht van „Jezus Testament" : „Het „gaat en onderwijst alle volken" is rechtstreeks wel is waar niet tot ons gezegd, maar alleen tot onze Moeder, de leerende Kerk; maar onze Moeder kan dat bevel niet volvoeren, geen „executeur-testamentair" zijn, tenzij geholpen door ons. Duizenden harer kinderen moeten zich als priester-, zuster-, broeder-missionaris te harer beschikking stellen; millioenen aan zilver en goud moeten voortdurend in haar schoot geworpen worden; er moet gebeden worden om werklieden en zegen op het werk. Maar wie zal die strooming teweeg brengen, als wij (parochiegeestelijken) het niet doen?"

Daar ook proclameerde hij den „persoonlijken en algemeenen missie-dienstplicht" voor alle katholieken van Nederland : „Rome heeft 3 vereenigingen gemaakt, waardoor onze persoonlijke en algemeene missie-dienstplicht heel eenvoudig en doelmatig wordt vervuld :

de Missiebond voor ons, parochiegeestelijken;
de Kindsheid voor de kleine parochianen (tot 12 jaar);
de Voortplanting voor de groote.

Allen kunnen daarin komen, omdat de verplichtingen zoo licht zijn; en wanneer dat gebeurt, krijgt onze Moeder ook dat wat ze noodig heeft : gebeden, geld en menschen."

Dat was de taal van het rechtgeaarde kind. En opnieuw waarschuwde hij „Als wij geen ijver hebben, die rechtens Directeur zijn, is vuur bij de leden uitgesloten. Nemo fovet qui non ardet."

In 1923 had Ariëns in zijn G.G.G.-brochure „Volkskwaal, Volksleger, Volkszegen geschreven : „De milddadigheid onzer katholieken is inderdaad bewonderenswaardig. Alleen voor het missiewerk geven ze jaarlijks millioenen. Maar als we op onze uitgaven aan drank en al die moderne genotmiddelen een beetje wilden bezuinigen, brachten we 't vast nog eens zoo ver."

Ook daar in Enschedé mocht en wilde Ariëns ten bate van het missiewerk wijzen naar Sobriëtas, toen hij over „tactiek" te spreken kwam.

„Geloofspropaganda is echt vrouwenwerk" stelde hij voorop, en „de aard van het werk, dat voor de instandhouding en uitbreiding van onze parochiale missie-actie (Voortplanting, Kindsheid en S.P.L.) noodig is wijst heelemaal naar vrouwenactie heen."

„Kort en goed," was dan het besluit van Ariëns, „één absolute voorwaarde voor succes (maar ook de eenige) is deze:

wie zijn missie-actie wil brengen tot den hoogsten bloei en uit zijn parochie wil halen wat er in zit — ik bedoel niet zoozeer aan geld als wel aan missieijver en missievuur — die geve de zaak over — niet aan ééne thesaurierster — maar aan een Comité van 3, hoogstens 5 van de edelste vrouwen en meisjes zijner parochie, die zelf weer het legertje van zelatricen dirigeeren."

En dan volgde, als blijde les uit Sobriëtas'-verleden, de heenwijzing naar zijn keurtroepen: „Waar een Mariavereeniging bestaat, is de zaak al heel gemakkelijk. Die brengt de edelste vrouwen, wie het alleen te doen is om wel-doen ter eere Gods en tot heil van den naaste, van zelf naar voren."

„Gehoorzaamheid aan Rome is Hollandsche deugd" had Ariëns in 1920 geroemd.

Via de priesters had hij voor alle katholieken de echo gewekt van Rome's stem. Nederland wist nu, ook door Ariëns, wat Rome voor de Missievelden vroeg.

De Paus en.... Nederland's Missie-Kardinaal zouden vruchten plukken van „Hollandsche deugd."

***

1926—1928.

Reeds eerder had hartstoring Ariëns tot matiging gemaand. Twee jaren wachtte nog de dood, die hem niet onvoorbereid zou vinden. Beïnvloedde wellicht zijn wankele gezondheid hem reeds in 1924, toen hij te Enschedé zijn rede besloot met een verwijzing naar het stervensuur? In dat uur moest van iederen priester getuigd kunnen worden „Zelum Dei in se habuit." „Als we ijverig geweest zijn voor het missiewerk, zullen we zeker met meer vertrouwen dat uur tegemoet zien," beleed toen Ariëns.

Priester was hij geworden door de handoplegging van een missiebisschop zooals een missiebisschop hem ook „gevormd" had tot strijder Gods. Als „bonus miles Christi" had hij zijn priesterleven lang gestreden voor Christus' Rijk; eindigen zou hij het ook in missie-dienst Zijns Meesters. Door hartzwakte gedwongen was hij in 1926 op rust gegaan bij de Zusters in Amersfoort. Een rust, die hij offeren wilde om ze te brengen in het heidenhart, dat ook in God eerst rust zou kunnen vinden.

„Clerus clero” was de leus geworden.

Als „bewerkers van den natuureigen akker” verlangde de Paus eigen priesters voor de inlanders, „door geboorte en aard, denkwijze en ontwikkeling nauw verwant.”

Het was de uiting van de tweede hoofdgedachte, waardoor de Nederlandsche Missie-prefect zich leiden liet bij de volvoering van zijn grootsche levenswerk : naast centralisatie van missiewerk en missie-actie moest uitbreiding van eigen clerus sterk en streng worden doorgevoerd.

28 Februari wees de Paus daarop als eisch van „normale” ontwikkeling, waarin voor het heden beloften lagen en waarborg voor de toekomst. (Rerum Ecclesiae).

Dat beteekende werk voor S.P.L., te meer wijl de Paus vertrouwvol van de katholieken vroeg, niet te dulden te worden overwonnen door niet-katholieken, die de verkondigers van hun dwalingen zoo rijkelijk wisten bij te staan.

Wien dit werk vooral betrof, werd kort en goed in het „Clerus clero” neergelegd : voor wie missie-actie een wezenlijk bestanddeel is van het priesterschap, moest ’s Pausen nieuwe wensch een wet zijn, welke drong naar daden om in dank voor eigen priesterroeping ook roepingen te steunen in het Missieland.

Aantrekkelijk was dit werk voor Ariëns. Waar steeds zijn leven conform was geweest aan zijn leer dat men „voor èlk goed werk bereid” moet zijn lag het, niet op de laatste plaats, in de lijn van zijn „priester”-leven het liefdewerk voor inheemsche méde-priesters te bevorderen.

Steeds had S.P.L. zijn bijzondere voorkeur genoten. Al vroeg, getuigt pastoor Voskuilen, had hij dit in eigen parochie georganiseerd. Bekend is ook, hoe hij — de practische idealist ! — op houten borden achter in zijn kerk frappante opschriften voor S.P.L. smaakvol aanbrengen liet, als : „De opleiding van een Javaanschen of Chineeschen priester kost f 250.— ’s jaars. Zou dit niets voor onze parochie zijn ?” of : „De Heer X schreef aan Mgr. Smit : Daar geen onzer 5 kinderen roeping voelde voor het religieuze leven, hebben wij besloten een missionaris op onze kosten te laten studeeren. Hierbij f 2500.—.”

„Eenvoudig heerlijk” noemde hij het, na ’s pausen Encycliek de priesters van zijn Bisdom voor S.P.L. actief te mogen maken; heerlijker nog, omdat „het

Utrechtsche Priester-Missiecomité het graag had." Dierbaar immers was hem dienstbaar volgen.

Zoo is Ariëns in dienst van het Diocesane Missie-Comité, met opoffering van zijn rust, opnieuw aan het werk gegaan. Met ,,machtiging" van het Comité en met ,,verlof" van de betrokken dekens is hij als ,,onbezoldigd dekenaal missie-propagandist" op de pastorieën ,,in audiëntie gegaan."

Zijn loon was zijn succes, waarvan toch de verdienste weer niet de zijne heeten mocht. In een schrijven aan den Secretaris van het Comité meende hij die te moeten danken aan zijn officieele ,,machtiging" en zijn ,,stalen," die hij op de audiënties als aanbevelend ,,uitpakken" mocht.

Dat was weer Haaksbergsche taal, zoozeer als ook het Haaksbergsche hart weer werkte, dat niet rekende en geen moeiten telde met uren noch met dagen, vóórdat hij rekenen móést en tellen in zijn brief van 6 Juli 1928 : ,,Sinds 2 maanden ben ik achteruitgaande ; sinds 10 dagen ben ik.... op." Zijn actetasch met ,,stalen," van missie-literatuur legde hij ook toen slechts neer, na ,,N.N. te hebben aangeschreven en.... met succes," om zijn werk voort te zetten.

,,Ik loop in mijn allerlaatste schoenen. Dan wil je liefst nog iets goeds doen....," had Ariëns op 6 Oct. 1927 geschreven aan den ,,Hooggeachte en Zeer Waarde Redacteur" van Romen's Aankondiger, toen hij diens journalistieke hulp voor zijn S.P.L. had ingeroepen.

In die ,,allerlaatste schoenen" gaf hij den ijver van zijn allerlaatste krachten, omdat het afgeleefde hart nog klopte van die Godsliefde, welke in geloof en hoop bezielend werken blijft om geloof en hoop te overleven.

Zijn aardsche leven eindigde 7 Augustus 1928, waarna hij als ,,een koning van liefde" uitgedragen werd (Prof. Hoogveld). Vier dekenaten had hij voor S.P.L. in beweging gebracht.

Voor God verscheen hij als de dienstknecht, die goed en getrouw, met den blik vooruit naar God, met 5 talenten op den wereldakker ploegend had gezwoegd om wel te doen.

Na zijn sterven getuigde pastoor de Wit als Secretaris van S.P.L. : ,,De priesterbeurzen, dank zijn ijveren gesticht, zijn de schoonste herinnering aan dien grooten priester." Een getuigenis, dat nu en

straks in het Priesterschap de „Beschermelingen" van S.P.L. tot dank moet blijven stemmen.

Wij, priesters van missielievend Nederland, bewaren dankend ter navolging de herinnering aan zijn priesterschap als hét model, wanneer wij beantwoorden willen aan de verwachting van onzen verscheiden Missiepaus „dat er geen geestelijke gevonden worde, die niet brándt van de vlam dier (missie-)liefde." (Rer. Eccl.)

C. VAN DIJCK, pr.

Seminarie „Beekvliet," St. Michiels-Gestel.

---

## OVER DE DWERGEN VAN BELGISCH CONGO

De belangstelling, waarin sinds jaar en dag de dwergen van Belgisch Congo zich mogen verheugen, dateert van 'n goede halve eeuw terug, toen de ontdekkingreiziger Schweinfurth voor 't eerst met hen in aanraking was gekomen. Vóór dien tijd wist men uit enkele historische gegevens wel van 't bestaan van dwergen ergens in Afrika af, doch daar de binnenlanden nog door zoo goed als niemand geëxploreerd waren, kende men ze niet uit eigen aanschouwing. Toen nu Schweinfurth in 1870 aan 't hof van den machtigen Mangbetu-hoofdman, Munza, vertoefde, verscheen daar 'n dwerg der Akka's uit 't stroomgebied der Uele ; later kwam hij nog in aanraking met 'n tweede dwergengroep uit dit stroomgebied, de Tikitiki. (Au Coeur de l'Afrique. 1875). De oude berichten berustten dus niet op 'n vergissing : er bestonden inderdaad dwergen en naarmate men dan ook de onderzoekingen in Belgisch Congo verder en verder uitbreidde, ontdekte men in bijna alle deelen van dit uitgestrekte land grootere of kleinere groepen van dwergen, meestal diep in de bosschen verscholen, die bij nadere beschouwing groote overeenkomsten en toch ook weer aanmerkelijke verschillen vertoonden. Sedert hebben de uitkomsten van de onderzoekingen van Hutereau, P. Schebesta, Dr. Paul Julien en tal van anderen de aandacht blijvend op dit mysterieuze volkje gevestigd.

In 1935 verscheen van de hand van Dr. Maes en Dr. Boone : Les Peuplades du Congo Belge, 'n uitgave van 't Congo-Museum te Tervueren, waarin de woonplaatsen van de verschillende volkjes van Belgisch Congo naar de bestaande gegevens werden omschreven.

Op pag. 315 vinden we 'n kaartje, dat ons 'n duidelijk overzicht geeft van de verspreiding der dwergen in 't onmetelijk Congoleesche gebied. In 't midden, rondom den evenaar, vinden we de Batua of Bacwa ; P. Schebesta, die aldaar eenige groepen heeft bezocht, schat hun aantal op ongeveer 50.000 ; in 't Oosten vinden we eveneens Batua, alsook in Ruanda-Urundi. De dwergen van 't Noord-Oosten noemt men Bambuti ; onder hen vertoefde P. Schebesta, die hen op 20.000 zielen schat, reeds tweemaal geruimen tijd. Als onderdeelen van deze Bambuti noemt hij de Basua, de Efe en de Akka. In 't uiterste Noord-Westen, langs de Ubangi, verblijven de Bambinga, waarvan we nog maar zeer weinig afweten (Poutrin). Dit zijn, naast enkele andere kleine, wel de meest bekende dwerggroepen van Belgisch Congo. De namen, waaronder ze bekend staan, zijn meestal van de negers afkomstig, maar worden toch ook wel door hen zelf gebruikt.

Natuurlijk hebben de dwergen van meet af aan de aandacht van de geleerde wereld op zich getrokken, en naarmate de mededeelingen van de onderzoekers en missionarissen talrijker werden, ging de wetenschap zich intenser met hen bezig houden. Weldra kwamen allerlei problemen over dit volkje aan de orde omtrent hun anthropologie, kultuur en religieuze denkbeelden en gebruiken. Groot zijn evenwel de moeilijkheden en veelvuldig ook de bezwaren verbonden aan 'n bestudeering ter plaatse van de levenswijze van deze uiterst primitieve menschen. 't Valt niet te ontkennen, dat P. Schebesta gedurende z'n beide expedities van 1929/30 en 1934/35 zeer nuttig pionnierswerk heeft verricht. Als uitgangspunt nam hij de Bambuti van 't Ituri-woud, welke hem verreweg 't merkwaardigste voorkwamen, omdat hij meende, dat zij 't beste hun oorspronkelijke karakter- en ras-eigenschappen hadden bewaard. De Bambuti beschouwde hij dus als 't echte type van 'n dwerg. (Bambuti, die Zwerge vom Kongo. 1932). Vervolgens bestudeerde hij de Batua van 't Oosten en die van Ruanda-Urundi, welke laatsten reeds 'n studie-object vormden voor den Batua-vorscher P. Schumacher. Hoewel deze Oostelijke dwergen zekere afwijkingen vertoonden van 't eigenlijke dwerg-type, bleek dit verschil toch niet zóó sterk, als bij de evenaars-dwergen werd opgemerkt, waarom P. Schebesta deze laatsten dan ook halfdwergen doopte. (Vollblutneger und Halbzwerge. 1934).

Gelijk we boven reeds schreven, meent P. Schebesta, dat de

Bambuti van de dwergen van Belgisch Congo 't beste hun oorspronkelijke ras-eigenschappen zouden hebben bewaard. Naar aanleiding hiervan kunnen we ons afvragen of we wel inderdaad van 'n eigenlijk dwergen-ras mogen spreken. Niet alle geleerden immers beschouwen deze kwestie als 'n uitgemaakte zaak. De bekende ethnoloog P. Wilh. Schmidt, de genoemde P. Schebesta, Dr. Maes en tal van anderen meenen, dat men met recht van 'n dwergen-ras kan spreken. Anderen daarentegen, zooals Hobhouse, Poutrin, en ten onzent Kohlbrugge, Ronhaar, enz. betwijfelen of ontkennen dit en vragen zich af, of men in de dwergen niet eerder moet zien „'n verzameling van oorspronkelijk uiteenloopende elementen, die door eenheid van milieu-factoren en dergelijke bepaalde gemeenschappelijke kenmerken zouden vertoonen."

We meenen dit probleem van den *positieven* en van den *negatieven* kant te kunnen bekijken, n.l. wat de dwergen wel zijn, en wat ze niet zijn. Aan dit laatste willen we vooral onze aandacht schenken, wijl 't ons misschien 'n stap nader kan brengen tot de positieve beschouwing.

Dat de dwerg in Afrika reeds 'n zeer oude verschijning is, staat wel vast. We bezitten echter slechts weinige historische gegevens uit den ouden tijd en bovendien zijn deze berichten zeer algemeen; zoodat we aan de hand daarvan 'n inzicht krijgen nóch in hun geschiedenis, nóch in hun kultuur. De rotswand-teekeningen, die op vele plaatsen van Noord-Afrika worden aangetroffen en uit 't Oud-Steenentijdperk zouden dateeren, moeten volgens Breuil en Joleaud aan de Boschjesmannen en pygmeeën worden toegeschreven. (Breuil : l'Afrique préhistorique. Cahiers d'Art. V. 1930). Wat de laatsten betreft, is dit nog niet met volkomen zekerheid bewezen. Ten tijde van den pharao Pepi I (omstreeks 2500 v. Chr.) leefden er dwergen in Nubië ; overigens vinden we ze tevens als dansers somtijds aan 't Oud-Egyptische hof, gelijk in de Middeleeuwen de narren aan de vorstenhoven.

Eveneens wijzen sommige vondsten in Belgisch Congo, die uit den Palaeolithischen tijd zouden dagteekenen, er op, dat ook hier in de vroege oudheid dwergen hebben geleefd. Boschjesmannen kunnen dit niet geweest zijn, wijl dezen langs 't Oosten van Noord- naar Zuid-Afrika zijn verhuisd, langs welken weg zij nog de sporen van hun tocht hier en daar hebben achtergelaten. Verdwijnt daarna gedurende eeuwen en eeuwen bijna elke aanwijzing van dwergen

in 't Congoleesche gebied, in den recenten tijd vinden we ze daar weer terug, nadat Schweinfurth, als eerste, ze aldaar in 1870 had ontdekt. En onder de hedendaagsche inheemsche bevolking zien we nu de dwergen als een der drie groepen van menschen, die naar hun lichamelijke kenmerken van de overigen duidelijk te onderscheiden zijn.

We treffen immers vooreerst 'n groep menschen aan, die zich van alle andere inheemschen onderscheiden door hun zeer hooge gestalte (gemiddeld minstens 1.80) hun lange beenen, bronze huidskleur, langwerpig gezicht met zuivere gelaatstrekken, hun hoog voorhoofd, hun dolichocephalie, hun mannelijk schoon en hun onbetwistbare moreele en geestelijke meerderheid. Wij kennen hen onder den naam van hamieten.

Vervolgens zien we nog 'n andere groep van menschen van middelmatige lichaamslengte met zwart-bruine huidskleur, zwarte, groote oogen, breede platte neus, vooruitstekende kaakbeenderen, prognaat, de snijtanden schuin vooruitspringend in de bovenkaak geplant, dikke vooruitspringende lippen, breeden mond, zwart kroeshaar, goedgevormden romp, flinke armen en magere beenen. Daarnaast somtijds 'n fijner type met meer regelmatige gelaatstrekken, rechtopgaand voorhoofd, fijne uitgesneden lippen, arendsneus, vrij lang, zwart dikkrullend haar, zwaren baard, fraai geproportioneerde ledematen en 'n verstandig voorkomen. Dit zijn de negers, die verreweg 't aanzienlijkste deel van de Congoleesche bevolking uitmaken.

Op de derde plaats merken we nog menschen op, die zich door hun geringe gestalte van de anderen onderscheiden, (nog geen 1.50) ; zij hebben 'n lichte tot donkere huidskleur, 'n flink ontwikkelden romp en korte magere beenen, iets te groot, breed hoofd, recht of rond voorhoofd, diep-inliggenden neuswortel, breeden, platten neus en met convexe bovenlip. Dit zijn de dwergen, die derhalve door hun bizondere lichamelijke kenmerken vrijwel van de overige bevolking verschillen.

Indien we steunen op hun hoofdbronnen van bestaan, kunnen we genoemde groepen ook kultureel van elkander onderscheiden : de hamieten zijn herders en veefokkers, de negers jagers, visschers en akkerbouwers, de dwergen echter uitsluitend jagers en plantenverzamelaars : de laatsten bebouwen geen akkers, terwijl ook de vischvangst hun geheel vreemd is. Dat enkele dwerggroepen in 't Oosten, in de Bugoyi-streek, aan den rand van 't oerwoud, erwten-

plantages hebben aangelegd en verzorgen, doet hieraan niets af, want door 't uitroeien der boomen voor den aanleg van nieuwe akkers ten behoeve der negers was hun jachtterrein zóódanig ingekrompen, dat ze verplicht waren om op 'n andere wijze dan uitsluitend de jacht in hun levensonderhoud te voorzien. Insgelijks leven aldus enkele Batua van Ruanda-Urundi te midden der akkerbouwende Bahutu-negers, doch zij oefenen wel eenige industrie uit, maar bebouwen geen akkers.

Nu zou men kunnen opwerpen, dat de dwergen op taalkundig gebied evenwel niet van de omliggende bevolking te onderscheiden zijn, want naar gelang deze zich van 'n Bantu- of Soedaneesche taal bedient, spreken ook de dwergen bantu of soedaneesch. Inderdaad spreken zij de taal der hun omringende volken, maar 't blijft toch 'n open vraag of zij niet, gelijk voorheen de hamieten, 'n eigen taal bezeten hebben of misschien nog bezitten, wijl de betrekkingen, die zij met die bevolking noodgedwongen onderhouden, hen er toe gebracht hebben om de omgangstaal, al was deze hun vreemd aan te leeren. Wij meenen dan ook, dat de dwergen in meer intiemen kring, bijv. als 'n moeder haar kleine kinderen berispt, hun gedachten in 'n eigen taal kunnen weergeven. En dit des te meer, wijl P. Schebesta ons verzekert, dat die van 't Ituriwoud in 't Efe wel degelijk 'n dwergentaal bezitten, waarvan ons tot op heden echter maar weinig meer bekend is dan de wijze van tellen. Mogelijk kunnen nadere onderzoekingen ons in de toekomst meer opheldering geven.

Na deze uiteenzetting is 't toch wel vrij duidelijk, dat er van den negatieven kant bezien in Belgisch Congo 'n groot onderscheid is te maken tusschen de dwergen eenerzijds en hamieten en negers anderzijds, zoowel op anthropologisch als op kultureel gebied. (Laten we de taalkunde er dan voorloopig buiten). Ook de hamieten en negers zien dat verschil zóó sterk, dat zij in 't geheel niet met den dwerg vereenzelvigd wenschen te worden. We vinden natuurlijk tusschen 't zuivere dwerg-type en dat der negers ook overgangsvormen als gevolg van verledene of hedendaagsche vermenging, zooals o.a. de Batua of Bacwa aan den evenaar. Insgelijks zullen we ook overgangstoestanden aantreffen naarmate de omstandigheden daartoe hebben gedwongen, maar ondanks dat alles vormen de dwergen van heden toch 'n groep, die wel te onderscheiden is van de andere inheemsche bevolking.

De positieve zijde van 't vraagstuk is hiermede gelijk van zelf spreekt niet ongelost, maar vele geleerden gaan, zooals boven reeds werd gezegd, verder en spreken zich ook positief uit voor 't bestaan van 't ras der dwergen. Wat we onder 'n ras kunnen verstaan, vermeldt ons Grosse, waar hij zegt, dat „de anthropologie onder 'n ras verstaat 'n niet te kleine groep van menschen, die door 'n erfelijk gemeenschappelijk bezit van bepaalde aangeboren lichamelijke en geestelijke geaardheid onderling zijn verbonden en van andere dergelijke groepen zijn gescheiden." Met deze bepaling van Grosse voor oogen, vraagt men zich soms af, welken naam men kan geven aan de gezamenlijke dwergen en na dit alles zal 't niet verwonderen, dat meerdere geleerden inderdaad meenen, dat men van 'n dwergen-ras mag spreken. Intusschen gaat 't onderzoek in deze richting nog steeds voort, zoodat men misschien na verloop van tijd meer zekerheid daarover zal verkrijgen.

Bergen-op-Zoom. J. JAK S.C.J.

---

## BOEKBESPREKING

*De Katholieke Missie in Nederlandsch-Indië. Jaarboek* 1939. Uitgave van het Centraal Missie Bureau te Batavia. Voor Nederland verkrijgbaar bij het Centraal Kath. Koloniaal Bureau, Laan Copes van Cattenburch 76, Den Haag. fr. p.p. f 1.68.

Het Jaarboek 1939 van de Katholieke Missie in Nederlandsch-Indië heeft in zijn samenstelling geen verandering ondergaan; alleen is er een naar de plaatsnamen alphabetische lijst aan toegevoegd van het katholiek Westersch onderwijs in N.O.I. Veel aanbeveling heeft deze uitgave van het Centraal Missie Bureau te Batavia, die reeds voor de zooveelste (hoeveelste ?) maal verschijnt, niet van noode; zij is immers zoowel om haar praktische indeeling als om haar betrouwbare volledigheid een onmisbare vraagbaak voor allen, die naar statistische gegevens zoeken over de missie in onze Oost. Van elk Apost. Vicariaat en Apost. Prefectuur worden de bestuurders genoemd, drie statistieken, nl. personeel, godsdienstig leven en onderwijs, gegeven, waarna de standplaatsen in alphabetische volgorde worden opgesomd. Dan volgen gegevens van de zielzorg voor leger en vloot, verzamelstatistieken en algemeene overzichten over het katholiek onderwijs, internaten, ziekenverpleging, vereenigingen, pers en ten slotte de namen van de priesters, broeders en zusters, die in Nederl.-Indië werkzaam zijn. A. M.




# VIJF EN TWINTIG JAAR S.V D.-MISSIE OP TIMOR

1913—8 October 1938.

In 1883 hadden de Paters Jesuïeten van uit Larantoeka het eiland Timor bezet, d.w.z. in dat jaar bouwden ze 'n vaste statie te Atapoepoe en vestigden er 'n missionaris. Hoe lang was 't geleden dat er in die streken 'n missionaris gewoond had ? We weten 't niet, en we weten zelfs niet, of we 't wel ooit nog eens zullen weten en kunnen weten. We weten niet, wat er allemaal verbrand is in 1818 toen Timor-Dilly in vlammen opging en 't geheele archief der missie mee verbrandde. We weten niet wat er lag, wat reeds naar Rome was gezonden of naar Lissabon, we weten niet, of er afschriften bestonden of dat er originalen te gronde zijn gegaan. We weten niet, wat er in oude bibliotheken begraven ligt onder 't stof der eeuwen, veel werk is er nog voor de geschiedvorschers der oude Timor-Solor-missie. Maar in elk geval, in 1883 kwam er 'n einde aan de religieuze verlatenheid van 't eiland Timor. Een kabinetsmissive van den Gouverneur-generaal van Nederlandsch Indië veroorloofde, dat er zich 'n missionaris op Timor zou mogen vestigen, met dien verstande, dat men zich vooreerst zou bepalen tot de twee landschapjes Fialaran en Djeniloe en dat men geen bezoldiging zou aanvragen voor dien missionaris. Bij Gouvernementsbesluit van 19 September 1893 werd toegestaan dat 't missieterrein zou mogen worden uitgebreid tot geheel Beloe.

Den eersten Augustus van dat jaar 1883 kwam Pater Kraayvanger S.J. van Larantoeka en vestigde zich dan voorgoed onder de Beloeneezen. Zwaar hebben de Jesuietenmissionarissen op Timor gewerkt, niet, dat ze met drommen afkwamen om dat eiland voor Christus te winnen, niet dat ze in stroomen hun bloed vergoten in vervolgingen en kwellingen. Neen, van geheel anderen aard was de zwaarte van 't werk. Tot 1913 bleven ze er, maar hun groepje was zóó klein, dat dat juist de zwaarte van 't werk werd. Kort konden de meesten er maar blijven, Atapoepoe ontpopte zich als 'n missionarisgraf, waar in den kortst mogelijken tijd de krachten gesloopt waren, en juist als 't bestuur, moest ook de missie uitzien naar 'n betere basis. Ze gingen toen de bergen in, 8 uur verder, en kwamen in 't heerlijke Lahoeroes. Koel, prachtig water, en, een bevolking, die hen niet ongenegen was. Nooit zijn de Paters Jesuïeten met meer op Timor geweest

dan met twee Paters en één Broeder, en ga dan maar eens 'n eiland bekeeren, dat ongeveer zoo groot is als Nederland, waar wel is waar de helft Portugeesch gebied van is, maar waar dan toch nog half Nederland overblijft. Dat was hun kruis, de menschen riepen, ze konden niet gaan, de menschen konden gewonnen worden van 't katholieke geloof, ze hadden geen krachten. Verschillende moesten in zeer korten tijd Timor verlaten, twee stierven na 'n korte werkzaamheid, alleen Pater Mathijsen kon 't twee en twintig jaar uithouden, maar hij werkte dan ook voornamelijk in Lahoeroes, de koele en gezonde bergstatie. Maar werk hadden ze genoeg, want na 't vertrek van Pater Erftemeyer van Atapoepoe, moest ook die statie vanuit Lahoeroes bediend worden. Sinds 1908 had Atapoepoe geen eigen missionaris meer gehad. Ja, er is veel en hard gewerkt in die jaren, en vele, stille, maar daarom niet minder zware offers zijn gebracht. Pionierswerk — d.w.z. veel en zwaar werk en weinig oogsten. — 't Was niet veel, wat de Paters Jesuïeten aan hun opvolgers konden overgeven, 'n doopboek met ruim 2000 gedoopten in Lahoeroes, waarvan er nog 'n 1500 in leven waren en dan enkele honderden in Atapoepoe. Dat was de heele oogst van zooveel jaren. Ten minste ; van uit de verte is daar zoo wel eens over gesproken, is daar zoo wel eens over geoordeeld. Die getallen zeggen ons in niet te miskennen taal, hoe moeilijk de Timormissie was, moeilijk, omdat men niet kon aanpakken, omdat men geen personeel had. Nooit kon men verder komen dan twee staties, en daarvoor had men nog niet eens voldoende krachten. Lahoeroes moest jaren lang bijspringen om Atapoepoe niet geheel en al te laten verloopen. 't Kon niet komen tot 'n echte ontplooiing van 't missiewerk, niemand, die dat beter begrepen, dan de Paters Jesuïeten zelf, vooral dan de zwoegers daar, in Timors bergen. Zij hebben telkens en telkens weer aan hun oversten geschreven : stuurt toch menschen, alles is rijp hier, als we krachten hebben kunnen we volle garven binnenhalen. Maar er waren geen krachten, en daarom zou Timor nooit iets kunnen worden. Zoo iets eclatants kan geen missieoverste verantwoorden, ze zagen uit naar hulp, naar 'n orde, die Timor c.a. zou willen overnemen. En ten slotte kwamen de Paters van 't Goddelijk Woord van Steil. In 1910 was 't tot 'n eigen Nederlandsche afdeeling gekomen. Wel lag Steil in Limburg, maar 't was 'n Duitsch huis en de Nederlanders die er hun intrede deden, maakten hun studies in 't Duitsch en werden gelijkelijk met de Duitsche missionarissen naar de verschillende missies gezonden. Pater Noyen uit Helmond, missionaris van China, werd met de stichting van 'n Nederlandsch huis belast en in 1911 opende hij 't eerste Nederlandsche missiehuis van de congregatie van 't Goddelijk Woord te Uden in 't verlaten Ursulinnenklooster. Dat is uitgegroeid tot de Nederlandsche provincie. Begrijpelijk was dus de vreugde, toen 't bericht kwam, dat we ook 'n koloniale missie zouden krijgen. Nu was de toekomst van Uden verzekerd, want 't was van den beginne af duidelijk geweest, dat als de Nederlandsche afdeeling zich goed zou willen kunnen ontwikkelen, daar ook 'n Nederlandsche missie bij zou moeten zijn. Dinsdag den 28en Mei 1912 kwam de brief van Z.H. Exc. Mgr. Luypen aan, Pater Noyen jubelde en hij zeide : Nu heeft Sint Willibrord 'n fondament, nu kan alles zich normaal ontwikkelen.

Maar de normale ontwikkeling van 'n Godswerk gaat langs, soms over den Calvarieberg. De ontwikkeling van Timor maakte daarop geen uitzondering. Die daar studeerden hadden immers hun tijd daarvoor noodig en dat zou 't groote kruis van Timor worden, 'n kruis dat onnoemelijk zwaar heeft gedrukt op de schouders van Pater Noyen, die van eerste Rector van Uden ook eerste overste werd van de nieuwe missie. Nu, na alles, nu spreken we 'n welgemeend Deo gratias daarvoor uit. Zou Timor 'n andere ontwikkeling hebben genomen, we hadden te vreezen, dat de kruisbeproeving nog zou komen. Nu is de kruiszegen reeds over Timor neergedaald.

In Timor waren twee Paters Jesuïeten, Mathijsen en van der Putten, en er was één Jesuïetenbroeder, Broeder Möhle. Ze stonden de missie af, ze verlieten Timor, omdat ze hoopten, dat de SVD meer krachten zou beschikbaar stellen. Aanvankelijk zag 't er ook naar uit. Binnen 'n jaar waren er 5 Paters en 3 Broeders van de Congregatie van 't Goddelijk Woord. Maar één Pater verliet al weer binnen 't jaar de tropen, hij kon 't niet volhouden. Zouden de Paters van 't Goddelijk Woord denzelfden weg opgaan als de Paters Jesuïeten ? Nog veel erger zou 't worden, zóó eenzaam zou Timor worden als 't onder de Jesuïeten nooit geweest was. Want er gebeurde iets ! Toen Monseigneur Luypen zag, dat Steil zóó aanpakte, toen wilde hij ook Flores, dat aanvankelijk uitgezonderd was, ook afstaan, opdat ook daar met meer krachten zou gewerkt kunnen worden. En Flores werd afgestaan. Eerst was Timor met alle eilanden beoosten Java met uitzondering van Flores tot Prefectuur verheven, dat gebeurde den 16en September 1913 en in Juli 1914 kwam Flores erbij en bracht de zorg mee voor ruim 20.000 christenen. Heerlijke vooruitzichten — als — de wereldoorlog niet zou zijn uitgebroken. Men had zich enkele jaren willen behelpen met duitsche missionarissen totdat de Nederlandsche provincie zou beginnen te leveren — en nu konden die Duitsche geloofsboden niet over zee — er kwam niemand. Timor werd finaal leeg geplunderd, Pater Verstraelen was er een jaar heelemaal alleen. Ja, dat jaar 1917—1918 — wie zal dat ooit kunnen beschrijven. Eén enkele priester, niet voor twee, maar voor vier staties, niet voor 2000 christenen maar voor ruim 9000. Maar Pater Verstraelen hield vol, trok rond, zooveel hij kon, doopte, leerde, liet toe tot de eerste H. Communie, bezocht de scholen, die in den loop der jaren waren opgericht. Eindelijk kwam er 'n beetje hulp, maar tot 1922 waren er maar 3 paters op Timor, en toch was 't aantal christenen gestegen tot 13.695, en 't aantal H. Communies bedroeg in dat jaar 143.078 terwijl ze op hun reizen en trekken 64.338 biechten hadden gehoord. We staan eenvoudig voor raadsels, maar 't is gebeurd en 'n woord van hulde aan de werkers van die dagen, nu Timor staat in 't zilver, en zij er zoo veel aan hebben meegewerkt.

Gelukkig kwamen er in 1922 twee missionarissen bij, maar dan was 't weer stil tot 1925 en toch waren er al weer 'n 3000 christenen bijgekomen. 't Jaarverslag meldt ons voor 1925— 16791 christenen. Nu ging 't getal missionarissen langzaam aan naar boven, men kon gaan denken aan 'n gebied, waar reeds 2000 christenen waren, maar waar nog geen vaste statie was. In 1925 kon Noord-Midden-Timor gelukkig gemaakt worden met twee vaste missionarissen, die daar in 't oude Noimoetigebied 'n huisje bouwden en

in 12 jaar tijds 't aantal christenen van 2265 op 12.773 brachten. Hoe intens 't christelijk leven in dat nieuwe gebied is toonen ons de cijfers der H. Communies. In 1925 waren er 9933 en in 1937 't getal van 71.347.

Timor was over z'n Calvarie-uurtjes heen. Langzaam maar zeker ging 't nu naar boven, op 't oogenblik zijn er 19 Paters, 3 Broeders en 11 zusters die 42.000 christenen te verzorgen hebben, maar duizenden en duizenden wachten nog op de boodschap des heils.

Als de voorteekenen niet bedriegen komen er weer Olijfberguurtjes over dien heerlijken wijngaard. Onmogelijk is 't natuurlijk bij zulk 'n toename van Christenen 't aantal priesters in gelijken tred naar boven te doen gaan. Dat is ook niet noodig, want dan begint de periode van stabilisatie, die natuurlijk 't beste door residentiepastoors zou te vervullen zijn, maar zoo iets is in geen enkele missie mogelijk. Dat is de periode van de inlandsche kerk, dat is de taak van den inheemschen clerus. Zoover zijn we op Timor nog niet, maar we zijn er toch niet ver meer van af, de eerste Timoreesche priestercandidaat is op 't Seminarie van Ledalero op Flores in 't tweede jaar der theologie. Maar 't zijn er pas 'n paar, zoo iets moet ook groeien. De eerste stabilisatieperiode ligt praktisch in de handen van ervaren catechisten, die langzaam aan met hun kuddeke komen tot 'n christelijk leven. Zou de wereldcrisis werkelijk zich ook in die richting op de missies gaan wreken ? Wat is 'n missionaris zonder een flink stel geroutineerde catechisten ? Moet men hier 't woord crisis, 't woord malaise neerschrijven ? Ik meen van niet, het is 't nieuwe probleem, waarvoor de missie wordt gesteld, het probleem van de katholieke actie in haar akuutsten vorm. Zulke leekenapostelen moeten kunnen leven, moeten dus op één of andere manier gesalariëerd worden. Uit de inlandsche christenheid is dat nog niet mogelijk, omdat — zooals iemand 't eens uitdrukte — omdat dat nog maar kinderwerk is. Kinderwerk in de goede beteekenis, nl., dat 't groote contingent der christenen nog kinderen of groote kinderen zijn. Er zijn wel ouderen, maar dat zijn toch slechts 'n kleine minderheid. Timor staat in elk geval voor dat groote, geheel nieuwe probleem. Er moest 'n nieuwe Jeanne Bigard opstaan die 'n soort Liefdewerk voor de inheemsche catechisten wist in 't leven te roepen, zooals de eerste Bigards 't Sint Petrusliefdewerk aan de H. Kerk schonken, dat nu zoo onmetelijk veel goeds verricht op 't gebied van den inlandschen clerus. En er moest nog zoo iemand opstaan, die 't kerkenprobleem wist op te lossen. Stel u voor, 'n dun bevolkt land als Timor half zoo groot als Nederland, met 42.000 christenen en dan maar hebben elf kerken. Problemen zijn er altijd, problemen die vanaf de groene tafel hoogst interessant zijn ter bestudeering, waar men van achter de groene tafel de meest onverwachte en nooit gedachte complicaties ontdekt — maar die in 't missionarisleven uitgroeien tot ware Olijfbergsuurtjes.... En toch — steeds gaat 't verder, God is aan geen theorie gebonden, God kan met weinig geld even veel als met veel, God kan met weinig menschen soms meer bereiken dan met veel, als die weinige bezield zijn met Verlossergedachten en kruiswegaspiraties. 'n Missionaris in 'n hut, omgeven door dankbare christenen, die als parochiekerk niets hebben dan 'n stuk loods van inlandsch materiaal, uit boomstammen en met gras gedekt, maar die die parochiekerk vullen, is veel gelukkiger als 'n

pastoor op 'n groote plaats, in 'n ruime pastorie met 'n juweel van 'n monumentale kerk, als die kerk leeg blijft, en als de priesterinvloed van hem niet meer bestaat en hij geen of nauwelijks meer contact heeft met zijn parochianen, die al sinds eeuwen en eeuwen christenen zijn. Daar in 't missieland heerscht de eerste eeuw der kerk, daar is 'n sfeer, die men hier niet eens vermoedt, maar daar zijn ook kruisjes, waarvan men hier de zwaarte nooit zal schatten....

Timor gaat nu de gouden periode in. Ze verwachten in de komende 25 jaar 'n hemelschen alchimist, die goud weet te tooveren, die die oude barakken, die er nu staan zal veranderen, zal omtooveren in kerken en huizen, zooals in de eerste 25 jaar dat oud-roest-christendom uit vervlogen eeuwen is omgetooverd in zilverstralende christenzielen, zooals dat kuddeke van 2000 is veranderd in 'n kudde van 42.000, zooals die twee paters Jesuïeten zijn vervangen door 19 van 't Goddelijk Woord met 'n eigenbisschop. Wie wil in deze alchemieperiode van Timor luisteren naar de hemelsche geheimen van dien Goddelijken Alchimist ?.... van Timor uit roepen die duizenden en duizenden heidenen u toe : kom toch en help ons !.... en daar boven klinkt met gouden stem : Wat ge aan den minste der mijnen hebt gedaan, dat hebt ge mij gedaan ! Hij beschouwt alle bewoners van dat Jongste Vicariaat van Indië reeds als de Zijnen. En wij in 't moederland, wij zullen met belangstelling die tweede reeks van 25 jaar gaan volgen.

Teteringen, N.B. N. v. d. WINDT, SVD.

---

## DE ZUSTER BIJ DE WIEG

De schoonste en tevens de natuurlijkste vruchten der H. Kerk zijn ontegenzeggelijk hare tallooze inrichtingen van naastenliefde.

De meest natuurlijke, omdat haar Stichter ons een godsdienst van liefde gebracht heeft en dat Hij den arme, den ongelukkige, den verstooteling uit het heidendom, den gesmade, zelfs bij de Joden, op zulk een verheven voetstuk geplaatst heeft : hetgeen gij aan den minste der mijnen gedaan hebt, hebt gij aan Mij gedaan.

En de uitgelezenste zielen zullen Christus zoeken onder den nederigen schijn van brood en daar bij Hem kracht en licht putten, om Hem ook te zoeken en te dienen onder de gedaante van alle misdeelden dezer aarde. Wonderbaar is de kracht, die zij daar vinden, die zelfs voor tengere maagden de meest heldhaftige zelfopoffering tot een gewoonte, tot een tweede natuur maakt.

Veelvuldig is het lijden der menschheid en in groote verscheidenheid hebben zich de werken van lichamelijke barmhartigheid ontwikkeld. Geen veld der naastenliefde, waar onze kloosterzusters geen palmen plukten.

Toch is er een, dat zij nog slechts met schuchtere terughoudendheid betreden. Het ligt wel eenigszins in den aard der zaak. Zij die uit liefde tot den hemelschen Bruidegom het geluk der moederweelde ten offer brachten, hebben vaak den indruk, dat zij te kort zouden doen aan haar offer, indien zij dit paradijs ook nog maar van verre wilden aanschouwen.

Het goddelijk werk der schepping van menschen wil God voortzetten door bemiddeling van menschen en in dit verheven werk heeft Hij aan de vrouw de voornaamste en gewichtigste taak toegekend en haar daartoe met bijzondere eigenschappen toegerust. Doch voor het geluk der moederweelde heeft de Evasdochter een zwaren tol te betalen, die vaak haar eigen leven in gevaar brengt. Iedereen, zelfs de meest onbeschaafde heiden, voelt dan vanzelf aan, dat voor de vrouw in dezen nood de vrouwelijke hulp de meest geëigende is. Ook die der Religieuse, want de genade doodt de natuur niet, maar veredelt en verheft haar.

Wanneer dan ook het hoogste kerkelijk gezag gesproken heeft, behoort men over alle gemoedsbezwaren heen te stappen.

In vele missielanden is het lot der vrouw, die in „gezegenden" toestand verkeert (deze uitdrukking klinkt daar als een bittere bespotting) diep bedroevend zoowel voor haar zelve als voor haar borelingske wegens gebrek aan alle deskundige hulp en het in eere zijn van vaak barbaarsche, op bijgeloovigheid berustende gebruiken.

Terwijl in de landen van West Europa de gemiddelde kindersterfte schommelt tusschen 51 en 105 op de 1000, bedraagt, die 300 in de meest gunstige streken van Afrika en in andere zelfs tot 700 en 800. [1])

Om dezelfde reden betalen vele moeders het leven, dat zij schenken, met haar eigen leven. Er is geen hulp in dezen nood. Dit klemt te meer, wanneer men bedenkt, dat in vele missiegebieden uit beginsel alle geneeskundige hulp door mannen aan vrouwen te bewijzen, onverbiddellijk wordt afgewezen.

Vele missiebisschoppen hebben zich dan ook tot de Propaganda gewend, met het dringend verzoek, om in dezen droevigen toestand verbetering te brengen. Doordrongen van de noodzaak, dat hier onverwijld moest worden ingegrepen, heeft zij, na daartoe van Paus Pius XI de noodige volmachten verkregen te hebben, in overleg met de Congregatie van Regulieren, maatregelen van zeer ingrijpenden aard getroffen.

Zij spoort aan tot het stichten van Congregaties, die zich aan dit liefdewerk zullen wijden. Zij dringt er bij reeds bestaande Congregaties op aan, het in haar werkprogramma op te nemen en indien haar constituties, die toch de grondwet zijn eener Congregatie, haar dit beletten, schrikt zij er zelfs niet voor terug, haar aan te manen, daarin zoodanige wijzigingen aan te brengen, dat deze belemmering wordt weggenomen.

Sommigen hebben aan deze roepstem reeds gehoor gegeven en ofschoon haar zegenrijke werkzaamheid nog slechts uit de laatste jaren dateert, is volgens het getuigenis van geneesheeren en ambtenaren, in sommige gebieden het sterftecijfer van jonge moeders en hare wichtjes door haar toedoen met 50% tot zelfs 75% verminderd. — En welken schoonen oogst hebben zij daarbij voor den Hemel binnengehaald, doordat zij de niet levensvatbare borelingskens tijdig konden doopen!

Dit moet, dunkt mij, alle missioneerende Zusterscongregaties met heiligen ijver bezielen. En toch.... onder dit opzicht staan wij nog verre ten achter

---

[1]) Evelin Sharp, „The African Child", Londen 1931.

bij de Protestantsche zending en hebben wij nog een zeer groot tekort in te halen. En wijl dat *kan*, zou men meenen te mogen besluiten, dat het ook *moet*. Daar is een groote nood der zielen en alleen onze offervaardige religieuzen kunnen daar redding brengen.

Het spreekt vanzelf, dat dergelijke hulp niet aan onbevoegden kan worden overgelaten. Om haar in de gelegenheid te stellen, zich voor deze gewichtige taak te bekwamen, deinst de Propaganda alweer voor geen enkelen maatregel terug. Zij staat zelfs aan kloosterzusters toe, om haar opleiding te gaan genieten aan niet katholieke inrichtingen, wanneer daartoe geen andere gelegenheid bestaat en zoo noodig mogen ze dan zelfs gedurende haar studietijd het kloosterkleed afleggen en tegen burgerkleeding verwisselen. Zij is dus wel diep overtuigd van het groote en dringende belang der zaak. Het is immers niet genoeg, dat de Zusters zich op dit gebied op een of andere wijze eenige bekwaamheid eigen maken, ze moeten ook diploma's bezitten. Dat is noodig om voor hare inrichtingen in de missies rijkssubsidies te kunnen verkrijgen en ook, wijl zij zonder dat in vele missiegebieden door de wet als onbevoegden verhinderd zouden worden, haar liefdewerk uit te oefenen.

Wij mogen ons echter gelukkig achten, dat wij onze toevlucht niet behoeven te nemen tot dergelijke uitzonderlijke maatregelen. Wij hebben toch het groote voorrecht in ons eigen land, te Heerlen, een uitstekende Katholieke Vroedvrouwenschool te bezitten, waar reeds menige missiezuster haar opleiding genoot, die thans in de missie een zegenrijk apostolaat uitoefent, waarin zij door niemand te vervangen is, aan vele zielen den Hemel opent en bij ontelbare ongeloovigen den weg tot de genade effent. Zij zal waardeering wekken voor onzen heiligen godsdienst, die niet alleen liefde predikt, maar ook liefde beoefent, door voor elken menschelijken nood de meest geëigende hulp te bieden.

Moge dan de noodkreet van vele missiebisschoppen en de aansporingen der Propaganda gehoord worden door vele Congregaties van Missiezusters, opdat zij er toe mogen overgaan eenige harer leden te laten opleiden voor dit schoone en zoo noodzakelijke apostolaat. De nood der zielen is groot, die zielen, waarnaar de Zaligmaker dorst en Hij rekent op u, want gij alleen kunt die tot Hem voeren. Moge Hij u bereid vinden!

H. GEURTJENS, M.S.C.






# MISSIEACTIE

## NEDERLAND

### HET AANTAL LEDEN OP 31 DECEMBER 1938 VAN DEN NEDERLANDSCHEN PRIESTER-MISSIEBOND

(De cijfers tusschen haakjes zijn die van 1 Augustus 1937).

| | gewone leden | leden theol. | eere-leden | leden miss. en oud-miss. | Totaal |
|---|---|---|---|---|---|
| *Seculieren* : | | | | | |
| Aartsb. Utrecht. ........ | 672 ( 663) | 135 (131) | 1 ( 1) | | 808 ( 795) |
| Bisdom Breda .......... | 379 ( 363) | 81 ( 85) | 1 ( 1) | | 461 ( 449) |
| Bisdom Haarlem. ....... | 751 ( 724) | 141 (158) | 1 ( 1) | | 893 ( 883) |
| Bisdom 's-Bosch ........ | 675 ( 676) | 107 ( 94) | 1 ( 1) | | 783 ( 771) |
| Bisdom Roermond. ...... | 626 ( 623) | 100 (103) | 1 ( 1) | | 727 ( 727) |
| *Regulieren* :. ........... | 1570 (1552) | 57 (108) | 48 (48) | 1830 (1619) | 3505 (3327) |
| Totaal : ............ | 4673 (4601) | 621 (679) | 53 (53) | 1830 (1619) | 7177 (6952) |

### OVERZICHT VAN DE TOENAME DER LEDEN VAN DEN NEDERLANDSCHEN PRIESTER-MISSIEBOND IN DE JAREN 1927—1938.

| | 1927 | 1928 | 1929 | 1930 | 1931 | 1932 | 1933 | 1934 | 1935 | 1936 | 1937 | 1938 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Gewone leden. . . | 3794 | 4089 | 4158 | 4235 | 4115 | 4223 | 4377 | 4456 | 4513 | 4544 | 4601 | 4673 |
| Leden theol. .... | 427 | 447 | 508 | 558 | 577 | 633 | 655 | 646 | 610 | 642 | 679 | 621 |
| Eereleden. . .... | 35 | 35 | 39 | 40 | 39 | 41 | 43 | 46 | 49 | 49 | 53 | 53 |
| Leden-Mission. en oud-miss. . . | — | 673 | 707 | 761 | 1062 | 1159 | 1230 | 1320 | 1425 | 1527 | 1619 | 1830 |
| Totaal. ...... | 4256 | 5244 | 5412 | 5594 | 5793 | 6056 | 6305 | 6468 | 6597 | 6762 | 6952 | 7177 |

| Overzicht der Reguliere leden op 31 Dec. 1938. | gew. leden | eere-leden | leden mission. in Prop. gebied | leden in miss. buiten Prop. gebied | leden oud-miss. | Totaal. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Assumptionisten | — | — | 6 | 2 | — | 8 ( 6) |
| Augustijnen | 54 | — | — | 5 | — | 59 ( 58) |
| Benedictijnen | 13 | — | 4 | — | — | 17 ( 17) |
| Capucijnen | 40 | 2 | 75 | — | 12 | 129 (120) |
| Carmelieten | 82 | 2 | 27 | 8 | 1 | 120 (114) |
| Carmelieten ongesch. | — | — | 1 | — | 1 | 2 ( 2) |
| Cisterciensers | 13 | — | — | — | — | 13 ( 8) |
| Conventueelen | 13 | — | 6 | — | 3 | 22 ( 18) |
| Dominicanen | 147 | 2 | 68 | 15 | 15 | 247 (245) |
| Franciscanen | 250 | 4 | 95 | 9 | 7 | 365 (364) |
| Gez. Goddelijk Woord | 20 | 3 | 111 | 6 | 4 | 144 (122) |
| Jezuïeten | 156 | 1 | 86 | — | 16 | 259 (255) |
| Reg. Kan. v. Lateranen | — | — | 3 | — | — | 3 ( 1) |
| Kruisheeren | 27 | 2 | 44 | 27 | 5 | 105 ( 95) |
| Lazaristen | 37 | 3 | 80 | 20 | 6 | 146 (144) |
| Maristen | 4 | — | 11 | — | — | 15 ( 12) |
| Mill Hill | 84a) | 5 | 259 | 27 | 37 | 412 (408) |
| Mission. Afrik. Missiën (Cadier en Keer) | 47b) | 1 | 91 | 1 | 18 | 158 (158) |
| Mission. H. Familie | 52 | 1 | 32 | 14 | 1 | 100 ( 95) |
| Mission. v/h H. Hart | 20 | 4 | 96 | — | 6 | 126 (121) |
| Montfortanen | 47 | — | 65 | 4 | 8 | 124 (113) |
| Noorsche Missionarissen | — | — | 9 | — | 1 | 10 ( 9) |
| Norbertijnen | 52 | 1 | 24 | — | 2 | 79 ( 75) |
| Oblaten H. Franc. v. Sales | 1 | — | 1 | — | — | 2 ( 2) |
| Oblaten Onb. M. Maria | 1 | — | 4 | — | — | 5 ( 3) |
| Passionisten | 31 | 2 | 18 | 1 | 2 | 54 ( 44) |
| Paters v.d. H. Geest | 28 | 1 | 68 | — | 5 | 102 ( 76) |
| Paters HH. Harten, Picpus | 44 | 1 | 34 | 33 | 4 | 116 (113) |
| Paters Allerh. Sacr. | 2 | — | — | — | — | 2 ( 3) |
| Priesters v/h H. Hart | 79 | 3 | 63 | 30 | 10 | 185 (174) |
| Redemptoristen | 19 | 1 | 38 | 1 | 5 | 64 ( 59) |
| Salesianen | 3 | — | — | — | — | 3 ( 3) |
| Scheut | 1 | 4 | 55 | 2 | 7 | 69 ( 65) |
| Trappisten | 39 | — | — | — | — | 39 ( 41) |
| Varia | 3 | 2 | 23 | 4 | 5 | 37 ( 37) |
| Witte Paters | 9 | 3 | 143 | — | 9 | 164 (147) |
| | 1418c) | 48 | 1640 | 209 | 190 | 3505 (3327) |

a) 36 theologanten; b) 21 theologanten; c) dat is dus met inbegrip van 57 theologanten, zoodat het werkelijk aantal gewone leden bedraagt 1361. De totaalcijfers tusschen haakjes zijn die van het vorig jaar.

## OPBRENGST DER PAUSELIJKE MISSIEGENOOTSCHAPPEN IN 1938.

### I. Pauselijk Genootschap tot Voortplanting des Geloofs.

| Bisdommen | Contributies, Giften en Legaten | Missie Zondag | Bruto-ontvangst | Netto-opbrengst |
|---|---|---|---|---|
| Utrecht . . . . . . . . | 71.067.87 | 18.851.47 | 89.919.34 | Na aftrek van de gemaakte kosten ad f 17.639.73 blijft een batig saldo groot: |
| Breda. . . . . . . . . . | 19.446.28 | 7.800.— | 27.246.28 | |
| Haarlem . . . . . . . | 49.000.— | 21.500.— | 70.500.— | |
| 's-Hertogenbosch | 87.688.24 | 17.322.33 | 105.010.57 | |
| Roermond. . . . . . | 43.894.24 | 10.216.58 | 54.110.82 | |
| Buiten diocesaan verband. . . . . . . . | 811.30 | 3.373.67 | 4.184.97 | |
| Totaal. . . . . . . . . . | 271.907.93 | 79.064.05 | 350.971.98 | 333.332.25 |

### II. Pauselijk Genootschap der H. Kindsheid.

| Bisdommen | Contributies en Giften (bruto-ontvangst) | Onkosten | Netto opbrengst |
|---|---|---|---|
| Utrecht . . . . . . . . | 26.917.61 | 1.125.93 | 25.791.68 |
| Breda. . . . . . . . . . | 9.307.18 | 833.85 | 8.473.33 |
| Haarlem . . . . . . . | 23.425.07 | 969.01 | 22.456.06 |
| 's Hertogenbosch | 39.794.— | 1.878.— | 37.916.— |
| Roermond. . . . . . | 48.656.— | 4.904.— | 43.752.— |
| Totaal . . . . . . . . . | 148.099.86 | 9.710.79 | 138.389.07 |

### III. Pauselijk Liefdewerk van den H. Petrus.

| Bisdommen | Parochiale opbrengst | Giften en Legaten | Jrl.bijdr. v. part.en ins. | Bruto-ontvangst | Netto-opbrengst |
|---|---|---|---|---|---|
| Utrecht . . . . . . . . | 25.960.62 | 5.047.90 | 4.184.15 | 35.192.67 | Na aftrek der exploitatiekosten en met uitschakeling der belaste giften ad f 11.100.— blijft ter beschikking voor uitkeering: |
| Breda. . . . . . . . . . | 9.013.67 | 2.471.83 | 3.225.— | 14.710.50 | |
| Haarlem . . . . . . . | 23.357.87 | 4.530.— | 5.609.79 | 33.497.66 | |
| 's-Hertogenbosch | 13.427.67 | 11.033.29 | 3.269.38 | 27.730.34 | |
| Roermond. . . . . . | 15.791.72 | 19.849.37 | 4.658.45 | 40.299.54 | |
| Buiten diocesaan verband. . . . . . . . | | 3.092.05 | 6.358.— | 9.450.05 | |
| Totaal . . . . . . . . . | 87.551.55 | 46.024.44 | 27.304.77 | 160.880.76 | 129.612.22 |

**Nederlandsche Missiologische Week.** — De *eerste Nederlandsche Missiologische Week* — die van 1937 was immers eigenlijk een Leuvensche Missiologische week te Nijmegen — zal te Nijmegen worden gehouden van 28—31 Aug. 1939 en gewijd zijn aan het onderwerp : *Missie en Caritas*. De voorbereiding hiervoor is in vollen gang, onder leiding van een comité, bestaande uit : p. H. Geurtjens, M.S.C., voorzitter ; p. Dr. Gregorius O.M. Cap., secr. ; Mgr. Th. Bekkers, prof. dr. Alph. Mulders, p. A. Popelier C.I.C.M., p. C. Wessels S.J., p. Dr. B. Zuure W.P., terwijl in plaats van father J. Kiggen, die als missionaris naar Afrika zal terugkeeren, tot penningmeester is benoemd p. A. Verheggen C.ss.R. Moge deze eerste Nederlandsche Missiologische Week, waarvan binnenkort het gedetailleerd program zal worden gepubliceerd, de belangstelling ondervinden, waarop zij recht heeft en rekent.

**Missieactie Bisdom Breda.** — In de vier parochies van de gemeente Gilze-Rijen werd van 12—17 April 1939 een Bredasche diocesane Missietentoonstelling gehouden, waaraan een vergadering der zelatricen verbonden was en bij welke gelegenheid ook de inter-diocesane voetbalwedstrijd Bisdom Breda—Bisdom Den Bosch werd gehouden.

Het programma-boek voor deze missiedagen, die met een batig saldo van ruim f 1400.— sloten, bevatte o.a. artikelen van Z.H. Exc. Mgr. P. Hopmans, bisschop van Breda ; Mgr. J. van Oers, Vic. Gen. en Voorzitter v. h. diocesane Missiecomité ; Deken J. Baeten te Ginneken, Prof. Dr. Alph. Mulders te Nijmegen en Dr. J. Sweens, burgemeester van Gilze-Rijen.

**Past. P. van Grinsven †.** — Slechts twee jaar heeft het Diocesaan Missiecomité van 's Hertogenbosch past. v. Grinsven als voorzitter mogen behouden. Terecht meende men indertijd van zijn groote gaven en enthousiaste toewijding groote daden voor de diocesane missieactie te mogen verwachten. R.I.P.

**St. Franc. Xav.-Missievereeniging te Haaren.** — Deze missievereeniging herdacht den 24en Maart 1939 haar twintigjarig bestaan.

Mgr. A. Sweens, President van het Groot-Seminarie te Haaren, schreef een passend woord van waardeering en dank voor al het goede, dat in die twintig jaar werd gepresteerd.

**Studenten-Missie-Actie.** — De Praeses van de M.I.A. schreef in zijn Jaarverslag 1937—1938 van de Missie-Inter-Academiale in het Annuarium 1939, dat de missiegeest onder de Katholieke studenten van Nederland hoe langer hoe meer aan het verdwijnen is.

Des te meer verheugt het ons, dat de redactie van het Tilburgsch Studentenweekblad ,,Viking," ter gelegenheid van den door het Tilburgsch Studentencorps Sint Olof georganiseerden missiedag op 21 Maart 1939 een speciaal missienummer het licht deed zien, waarin ook de rector-magnificus van de Katholieke Economische Hoogeschool, prof. dr. J. E. de Quay, een bijdrage leverde.

**Priestermissiebond, Roermond.** — Tot Secretaris-Penningmeester van den Priestermissiebond in het Bisdom Roermond is benoemd de Zeereerw. Heer *W. G. Halmans, Rector van het Sanatorium te Horn* (*L.*).

De nieuwe Secretaris-Penningm. van den Priestermissiebond in het

diocees Roermond verzoekt de leden, begunstigers en donateurs hun jaarlijksche bijdrage te willen storten op *postr. 228090*, ten name van W. G. Halmans, Rector Sanatorium te Horn (L.). Na 30 Juni zal per quitantie worden beschikt over de op dien datum nog niet binnengekomen *contributie.*

**Missietentoonstelling te Utrecht.** — Den 14en Mei 1939 werd te Utrecht een missietentoonstelling geopend door den voorzitter van het diocesaan Missie-Comitè, den hoogeerw. heer Kan. G. Voskuilen, nadat de voorzitter van het voorbereidend comité, kap. Th. Sinnige, een woord van welkom had gericht tot de talrijke aanwezigen, onder wie Z.H. Exc. Mgr. Dr. J. de Jong, aartsbisschop van Utrecht en voorzitter van den Priestermissiebond in Nederland. In zijn toespraak zeide Mgr. de Jong o.a. : „Twaalf eeuwen geleden heeft St. Willibrord hier het geloof en de beschaving gebracht ; laten wij hem onze dankbaarheid toonen, door aan het missiewerk onzen steun, onze belangstelling en ons gebed te geven." In de slotvergadering spraken Prof. Dr. G. Brom en Rector Drost.

**Koloniale Missieweek.** — Ter gelegenheid van de *Week van gebed en offer voor de Koloniale Missies*, die in de week vóór Pinksteren, van 21—28 Mei 1939, voor de derde maal werd gehouden, zond het werkcomité, bestaande uit Mgr. Bekkers, Mgr. Groenen, p. Keller S.J. en past. de Wit, wederom een schema voor een toepasselijke preek aan de geestelijken van Nederland rond. Tevens verzocht het Dagelijksch Bestuur van den Priestermissiebond, mede namens de diocesane missiecomité's aan de leden van den Priestermissiebond om hun gewaardeerde en zoo invloedrijke medewerking voor het welslagen van genoemde week, die met volle goedkeuring en onder warme aanbeveling van het Hoogwaardig Episcopaat werd gehouden.

**Landbouw en Missie.** — Op initiatief van het R.K. adviesbureau voor landbouwkundige missieactie, onderafdeeling van de R.K. studentenvereeniging „St. Franciscus Xaverius" te Wageningen, hield het lid, p. Herculanus O.M. Cap., voor genoemde vereeniging een causerie, waarin hij de beteekenis uiteenzette, welke de landbouw voor de missie heeft.

**Monument Kard. van Rossum.** — De sarcophaag is uit zwart Italiaansch marmer uit de groeven van Carrara ; de biddende figuur van den Kardinaal op de tombe is van wit Carrarisch marmer. De retabel achter het monument is voor het benedendeel van Rouge de Levanto, voor het bovenste deel van zwart Carrarisch marmer. Op het bovenste gedeelte der retabel is de uitvoering van Christus' testament : „Gaat heen en onderwijst alle volken" in brons weergegeven ; vooral wil dit bronswerk, vervaardigd door een zoon van den beeldhouwer, nl. Carlo Quattrini, het ijveren van den Kardinaal voor een inheemsche geestelijkheid tot uitdrukking brengen.

## FRANKRIJK.

**Missiologische Week te Lyon.** — Zooals reeds vroeger besloten werd, zal de Leuvensche Missiologische Week om de twee jaar buiten België worden gehouden. Nederland was hiervoor in 1937 het eerst aan de beurt, thans volgt Frankrijk. Van 16—19 Oct. 1939 zal nl. te Lyon de 17e missiologische week worden gehouden, gewijd aan het vraagstuk : *Rassisme en Missie.*




# MISSIEBERICHTEN

**Mgr. Dr. C. Abels C.I.C.M.** — Den 29$^{en}$ Maart 1939 herdacht Z.H. Exc. Mgr. Dr. C. Abels, Apostolisch-Vicaris van Jehol, zijn diamanten (60-jarig) priesterjubileum. Mgr. Abels, die in China onafgebroken 58 jaren als missionaris werkte, keerde nimmer in zijn vaderland terug. De Annalen van de Missionarissen van Sparrendaal wijdden een zeer geslaagd dubbel-nummer (Maart—April) geheel aan Mgr. Abels en diens vicariaat.

**Mgr. Dr. G. Vesters M.S.C.** — Z.H. Exc. Mgr. Dr. G. Vesters M.S.C., die om gezondheidsredenen ontslag heeft moeten nemen als Apost. Vicaris van Rabaul (Nieuw-Guinea), is door den H. Vader benoemd tot Assistent bij den Pauselijken Troon. Mgr. Vesters zal het Vicariaat van Rabaul, dat 150.000 zielen telt, waaronder 55.000 katholieken en 29.000 catechumenen, blijven besturen als Apostolisch Administrator, totdat een plaatsvervanger is benoemd.

**Mgr. A. Albers O. Carm.** — Bij decreet van 15 Maart 1939 der H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs is de Apostolische Prefectuur van Malang, omvattende de residenties Malang en Besoeki in Oost-Java, alsmede het eiland Madoera, verheven tot Apostolisch Vicariaat. Tot eersten Apostolischen Vicaris werd door genoemde Congregatie benoemd de Apost. Prefect van Malang, Mgr. A. Albers Ord. Carm.

**Mgr. M. Meulenberg S.M.M.** — Z.H. Exc. Mgr. M. Meulenberg S.M.M., Apost. Vicaris van IJsland, is in Maart 1939, geheel hersteld van het auto-ongeval, dat hem in Oct. 1938 was overkomen, wederom via Kopenhagen naar Reijkjavik vertrokken.

**Broeders van Huybergen.** — De Broeders van Huybergen zullen ook het missiewerk op Oost-Java in de Apost. prefectuur van Soerabaja, toevertrouwd aan de Lazaristen, gaan steunen. Zij zullen beginnen met de overneming van een school met internaat te Blitar, een gezonde, hoog gelegen plaats. Broeders, die het heete klimaat op Borneo niet kunnen verdragen, zouden kunnen verplaatst worden naar het gezonder Blitar.

**Montfortanen naar Indië.** — In Maart 1939 zijn de eerste Montfortanen

naar Nederl.-Indië vertrokken, waar zij op Borneo, onder de Dajaks van het district Sintang, hun missiewerk beginnen.

**Carmel op Java.** — De ongeschoeide Carmelitessen van Nijmegen hebben zich bereid verklaard een Carmel op Java te gaan stichten. Zoodra de officieele bewilliging zal zijn verkregen, zullen zij naar Java gaan en in de bergen een bescheiden en eenvoudigen Carmel beginnen. De missieprocure der Kruisheeren te Hees bij Nijmegen (giro 45107) vraagt namens haar een reispenning, dien zij tegen Carmelmunt zullen inlossen.

**Katholieke Kruistocht door den Stillen Oceaan.** — Z. H. Exc. Mgr. Panico, tit.-aartsb. van Justiniana, apostolisch delegaat van Australasië, heeft het plan aangemoedigd tot een kruistocht van katholieke pelgrims door den Stillen Oceaan; bovendien heeft hij toegezegd zelf dien tocht te zullen meemaken, in gezelschap van bisschoppen, priesters en leeken uit Australië. De kruistocht zal 26 Sept. 1939 te Sydney beginnen en 22 dagen duren. Men zal eerst de Tonga-eilanden aandoen, daarna de Fidji-eilanden, vervolgens de Nieuw-Hebriden en eindelijk de hoofdstad van Nieuw-Caledonië.

**Ontslag van Mgr. Perera.** — Mgr. Aloysius Perera, O.M.I., die in Januari benoemd was tot bisschop van het nieuwe diocees van Chilaw op het eiland Ceylon, heeft nu reeds zijn ontslag aangevraagd. Hij had zijn benoeming aanvaard in den geest van gehoorzaamheid, hoewel hij kort tevoren een operatie had moeten ondergaan, die ongunstig was afgeloopen.

Nu — nog vóór zijn bisschopswijding — verklaarden de medici, dat zijn gezondheid hem niet in staat zou stellen, de verantwoordelijkheid van een bisschopszetel op zich te nemen.

Hij was de eerste inlandsche priester van Ceylon, die tot bisschop werd benoemd.

**Carmel op IJsland.** — Op 31 Mei 1939 vertrokken drie zusters Carmelitessen uit Egmond aan den Hoef naar IJsland, om zich daar aan het missiewerk te gaan wijden.

**Bisschopswijding Mgr. Bruls.** — De nieuwbenoemde Vicaris-Coadjutor van het Apost. Vicariaat San Martin de Lianos, Mgr. F. Bruls van de Congregatie der Montfortanen, heeft op 1 Mei 1939 in de kathedraal van Bogota de bisschopswijding ontvangen uit de handen van Z.H. Exc. Mgr. Seneta, pauselijk nuntius in Columbia.

**Kath. Universiteit van Sjanghai.** — Ondanks den moeilijken toestand, die door den oorlog in het Verre Oosten ontstaan is, zet de „Aurora," de katholieke Universiteit van Sjanghai haar werkzaamheden voort. In de laatste maanden is een groote voorlichtingsactie op touw gezet om de bevolking te waarschuwen tegen geboortebeperking en immoraliteit. Ook door niet-christenen wordt het werk aan deze universiteit gewaardeerd. Een Boeddhistisch geneesheer heeft onlangs zijn geheele bibliotheek van 25.000 banden aan de katholieke Universiteitsbibliotheek vermaakt.




## BOEKBESPREKING

S y l l o g e *praecipuorum documentorum recentium Summorum Pontificum et S. Congregationis de Propaganda Fide* necnon aliarum S.S.Congregationum Romanarum ad usum missionariorum. — Typis Polyglottis Vaticanis, 1939. — 789 pp.

Met oprechte vreugde kondigen wij de publicatie van deze nieuwste verzameling kerkelijke missie-documenten aan, die geschiedde op gezag van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs.

De reeds vroeger gepubliceerde verzamelingen van Pauselijke en Romeinsche missie-documenten kan men tot drie categorieën herleiden.

Tot de e e r s t e c a t e g o r i e behooren de *Constitutiones Apostolicae Sacrae Congregationis de Propaganda Fide. Romae ex typographia S. Congr. de Propaganda Fide*, 1642. De verschillende deelen van deze collectie werden afzonderlijk gedrukt; zij verscheen opnieuw in 1648, 1678, 1745, 1775 en sindsdien nog herhaaldelijk, telkens aangevuld met nieuwe documenten. Deze collecties bevatten ook stukken, die dateeren uit den tijd vóór de oprichting der H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs, en die in 1638 voor het eerst werden gedrukt. Sommige exemplaren van deze collectie dragen den titel: *Bullarium S. Congregationis de Propaganda Fide*. Tusschen de jaren 1839—1858 verscheen het *Bullarium Pontificium Sacrae Congregationis de Propaganda Fide. Romae, Typis Collegii Urbani*, in acht deelen. De Lazarist Raph. de Martinis, archivaris van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs, publiceerde tusschen de jaren 1888—1909: *Pars Prima Juris Pontificii de Propaganda Fide*, in zeven voluums; en *Pars Secunda Juris Pontificii de Propaganda Fide*, in één voluum; het Pars prima bevat de bullen, breven en akten der Pausen en der H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs vanaf haar oprichting tot 1878, en het Pars secunda de decreten, instructies en brieven van genoemde Congregatie uit denzelfden tijd.

De t w e e d e c a t e g o r i e ontstond uit de *Instructiones*, welke de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs in 1659 gaf aan de eerste Apostolische Vicarissen van het Parijsche missieseminarie. Voor de samenstelling hiervan had de Schotsche priester Lesley, archivaris van de Propaganda en procurator van de Missions Etrangères van Parijs, alle normatieve akten, welke tot dusver van de Congregatie waren uitgegaan,

geconsulteerd. In 1662 voegde de Congregatie aan genoemde Instructies *Additiones* toe. Met behulp hiervan stelden de missionarissen van het Parijsche seminarie, in 1665 gedurende zes maanden te Juthia (Siam) vergaderd, de *Instructiones ad munera apostolica rite obeunda perutiles* samen, met den langen ondertitel: *Missionibus Chinae, Tunchini, cochinchinae, atque Siami accommodatae, a Missionariis S. Congregationis de Propaganda Fide Juthiae regia Siami congregatis anno Domini* 1665 *Concinnatae, dictae Summo Pontifici Clementi XI Romae* 1669; in 1744, 1782 en 1807 werden zij opnieuw uitgegeven. Later wijzigde men den titel in *Monita ad Missionarios Sacrae Congregationis de Propaganda Fide. Romae*, 1840, waarvan in 1853, 1874, 1886, 1893 en 1930 nieuwe uitgaven verschenen. Fransche vertalingen hiervan: *Instructions aux Missionnaires de la S. Congrégation de la Propagande*, zagen in 1920 en 1928 het licht.

Ook de derde categorie dankt haar oorsprong aan het Parijsche missieseminarie. Eerst verschenen *Constitutiones Apostolicae, Brevia, Decreta etc. pro Missionibus Sinarum. Tunquini etc. ad usum R.R. D.D. Episcoporum, Sacerdotum, que a Summis Pontificibus, ab Eminentissimis D.D. Cardinalibus S. Congregationis de Propaganda Fide respective in Oriente missorum. Parisiis* 1676. Boiret, die in het begin van de Fransche revolutie te Rome verbleef, vermeerderde deze verzameling, die na 1840 en weer in 1863 werd gepolycopiëerd onder den titel: *Compendium excerptum e plurimis Summorum Pontificum Constitutionibus, Sacrarumque Congregationum Sancti Officii et de Propaganda Fide Decretis ac Responsis circa casus in Missionibus Sinarum, Tunkini, Cocincinae, Siami etc. occurrentes. Ad usum Episcoporum, Vicariorum Apostolicorum et Missionariorum in praedictis locis sacrum ministerium exercentium. Lutetiae Parisiorum* 1863. Rousseille op zijn beurt verbeterde dit werk en gaf het uit als *Collectanea Constitutionum, Decretorum, Indultorum, ac Instructionum Sanctae Sedis. Ad usum Operariorum Apostolicorum Societatis Missionum ad Exteros. Selecta et ordine digesta cura Moderatorum Seminariii Parisiensis ejusdem Societatis. Parisiis* 1880, die in 1898 en 1905 opnieuw verschenen. Ook de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs zelf liet een algemeene verzameling het licht zien: *Collectanea S. Congregationis de Propaganda Fide seu Decreta, Instructiones, Rescripta pro Apostolicis Missionariis ex Tabulario ejusdem S. Congregationis deprompta. Romae* 1893, die in 1897 een tweede uitgave beleefde, in twee deelen.

De thans verschenen verzameling komt wat haar aard betreft, met de laatstgenoemde het meest overeen; terwijl gene de documenten tot en met het jaar 1906 bevatte, publiceert deze de sinds 1907 verschenen missiedocumenten.

Het *doel*, dat de opdrachtgevers tot deze verzameling, nl. Z. Em. Kard. P. Fumasoni-Biondi en Z. H. Exc. Mgr. C. Costantini, resp. Prefect en Secretaris van de Propaganda, zich voor oogen stelden, was vóór alles praktisch. Zij wilden de meer belangrijke en recente bepalingen van den H. Stoel en van de Romeinsche Congregaties op kerkrechtelijk, zedekundig, pastoreel en liturgisch gebied, in één band bijeengebracht voor de missieoversten en missionarissen ter beschikking stellen.

Over het *nut* van deze uitgave behoeven wij geen woorden te verspillen; men heeft hier de directieven letterlijk voor zich. En deze vormen niet alleen een praktischen leidraad voor de missionarissen in den vreemde en de missieijveraars in het vaderland, maar ook een studie-object voor de beoefenaars der missiewetenschap.

In chronologische orde worden meer dan tweehonderd belangrijke en algemeene decreten, — en ook sommige particuliere bepalingen, die als beginselen kunnen gelden — in den oorspronkelijken tekst afgedrukt en van marginale aanteekeningen voorzien. Een aanhangsel van meer dan dertig nummers bevat eenige formulieren van algemeen gebruik en de statuten van de groote missiegenootschappen. Een analytische index wijst den gebruikers van dit boek in handig formaat gemakkelijk den weg.

De onvermoeide *Prof. Dr. J. Dindinger O.M.I.*, bibliothecaris van de S. Congregatio de Propaganda Fide, die het leeuwenaandeel heeft gehad in de verzameling en annoteering van deze officiëele documenten, gewaagt in het anonieme voorwoord, waaraan wij het bovenstaande goeddeels ontleenden, nog van „Pio XI feliciter regnante". Het zal voor den bescheiden en naarstigen werker een voldoening geweest zijn, te mogen vernemen, dat zijn werk den Missiepaus in diens laatste levensdagen troost heeft gebracht. Immers, den 29 Jan. 1939 schreef de Kard.-Staatssecretaris Pacelli aan den Kard.-Prefect der Propaganda als volgt: „La *Sylloge praecipuorum documentorum recentium Summorum Pontificum et S. Congregationis de Propaganda Fide* a fourni au Souverain Pontife l'heureuse occasion de voir un de ses désirs mis en oeuvre de façon très satisfaisante et qui sera sans aucun doute fort apprécié des personnes instruites et cultivées. C'est pourquoi Sa Sainteté vous félicite avec tous ceux qui, sous votre conduite, ont travaillé à la compilation de ce livre et il vous remercie de lui en avoir fait l'hommage. L'abondance des documents recueillis et classés témoigne du zêle éclairé pour les missions de ce dicastère chargé de propager le nom chrétien, et il est naturel que l'estime, l'amour et l'autorité dont il jouit augmentent tous les jours davantage auprès de ceux qui désirent la dilatation du Régne de Dieu."

Aanbeveling onzerzijds is volstrekt overbodig; in bepaalde omstandigheden is het boek eenvoudig onontbeerlijk.

ALPH. MULDERS.

Documents *sur l'activité missionnaire de S.S. Pie XI*. 347 pages en trois fascicules. — Editions „Grands Lacs", 8 rue Grandgagnage, Namur, 1937. — 12 Belga's.

De voortvarende redacteur, Léon Leloir, van het omhoogstrevend tijdschrift „Grands Lacs" heeft, onder medewerking van een paar vrienden, drie afleveringen met in het Fransch vertaalde missiedocumenten en gegevens gepubliceerd, vooral bedoeld ten gebruike van studiekringen.

De eerste aflevering draagt den ondertitel: *La hiérarchie catholique sous la Sainteté Pie XI*, en werd samengesteld door den Eerw. Heer del Fosse et d'Espierres. Met behulp van de Acta Apostolicae Sedis,

het Annuario Pontificio, het Annuaire Pontifical catholique en de mededeelingen van Agentia Fides heeft hij een overzicht samengesteld van de katholieke hiërarchie over heel de wereld, volgens den toestand op den 30sten Juni 1937.

De tweede aflevering, getiteld *Les principaux textes missionnaires de Pie XI*, werd samengesteld door p. L e l o i r zelf, en bevat 27 stukken uit 's pausen brieven, toespraken, redevoeringen enz., alsmede den geheelen tekst van de missie-encycliek Rerum Ecclesiae (28 Febr. 1926).

De derde aflevering getiteld *Ephémérides missionnaires du Régne de S.S. Pie XI* (depuis le début du Pontificat jusqu'au 30 juin 1937) werd samengesteld door den Eerw. Heer S t i é n o n. Ten koste van veel moeite heeft deze, in chronologische volgorde, de bepalingen, uitspraken, daden enz. van Pius XI betreffende de missiën van dag tot dag genoteerd.

Alleen deze laatste aflevering is ook afzonderlijk verkrijgbaar.

ALPH. MULDERS.

*Het Godsdienst-onderricht in de Missie.* — Verslagboek van de XVe Missiologische Week van Leuven, gehouden te Nijmegen 1937. — 247 blz. — Verkrijgbaar : voor Nederland en Koloniën, Missiehuis Bredasche weg 204, Tilburg ; voor België en Buitenland, Uitgevers-Mij ,,Universum'', Koninklijke straat 53, Brussel.

Het doel en nut der jaarlijksche Missiologische Week van Leuven, welke haar eerste zitting hield in 1923, ligt volgens een eigenhandig schrijven van Z. H. Paus Pius XI z.g. (25 Juli 1923) hierin, dat de missionarissen ,,quae diu experiendo didicerint, in commune conferant'', waardoor een schat van praktische kennis zal ontstaan, ,,quam ad usum transferre missionum tirones percommode possint''. Verrijking dus van de Missionarissen, verbreeding en verdieping van hun inzicht, daarnaast voorlichting voor hen, die hun sporen in de missioneering nog moeten verdienen : dit is het eerste doel der Missiologische Weken.

Men kan de vraag stellen, of met onze eerste Nijmegensche Week dat hoofddoel bereikt is, of in de interessante samenkomsten van einde Augustus 1937 het beoogde nut is opgeleverd. In het November-nummer van ,,Verbum'' 1937 (p. 118) wordt dit in twijfel getrokken. Twee opmerkingen dienaangaande : o.i. wordt daar de vraag te bekrompen gesteld : zijn de missionarissen met ,,praktisch bruikbare zaken verrijkt'' huiswaarts gekeerd ? De vraag is eerder, of hun kijk verbreed is, door het beluisteren van mannen van theorie en praktijk ; of sommige ideeën werden verhelderd en eventueel rechtgezet, zoodat dit den missionaris in zijn verdere praktijk ten goede kan komen. Hij zal misschien sommige methoden, die hij hoorde uiteenzetten, zelf eens gaan probeeren, of correcties aanbrengen in zijn vroegere manier van doen.... Het zou wel eigenaardig zijn — gezien het feit dat in het allerbelangrijkste evangelisatie-werk evengoed en meer dan in alle andere ondernemingen, verstand, overleg en methode noodig is — dat er niets of niet veel op te doen zou geweest zijn in het aanhooren van missiologen en missionarissen, die na grondige preparatie spreken over de

resultaten van hun studie en jarenlange ondervinding, ook al zou — in abstracto beschouwd — de verdeeling der onderwerpen meer systematisch en strict-omschreven hebben kunnen zijn!

De tweede opmerking is, dat de voorlichting der tirones ook in het doel ligt der missiologische Week: welnu, het lijkt ons boven allen twijfel verheven, dat zij (met tientallen hebben ze de zittingen bijgewoond) zeer veel hebben kunnen leeren te Nijmegen. We verzwijgen hier nog de verdere doeleinden, zooals het propagandistisch effekt, al moet het ons van 't hart, dat het weren van de officiëele Pers hiertoe niet de aangewezen weg is....

Het is echter waar, dat men bij het huiswaarts keeren na het ingespannen volgen van een serie gedocumenteerde lezingen, niet zoo onmiddellijk dat nut overziet, niet zoo aanstonds de ,,praktisch bruikbare zaken'' a.h.w. voor zich op tafel kan uitstallen, zooals een missionaris, die zijn geldelijken buit telt na een propaganda-tocht. Het vele, dat men gehoord heeft, moet nog overdacht worden en voor een groot gedeelte verwerkt; en hier ligt de functie van het *Verslagboek*. De bespreking ervan kan daarom vanzelf meer optimistisch en misschien meer objectief zijn dan de terugblik op de ,,Week'' zelf.

Het doorlezen en herlezen van dit prettig-uitziende verslagboek heeft de overtuiging in ons verstevigd, dat degenen die in Nijmegen waren, werkelijk een schat van ondervinding hebben kunnen opdoen, mits zij het noodzakelijke verlengstuk — dit verslagboek — niet verwaarloozen.

We lezen hier buitengewoon interessante bevindingen uit alle deelen der wereld en principiëele uiteenzettingen van Missiologen op het gebied van het Godsdienst-onderricht, welke het lezen overwaard zijn. Pater Charles S.J. geeft in zijn inleidende toespraak een nieuw (demographisch) element voor de oplossing van het probleem: hoe komt het, dat eerst in de 19e eeuw de Voorzienigheid den grooten stoot gaf tot de *universeele* evangelisatie? De referaten van de Missiologen Prof. Dr. Alph. Mulders en Pater Dr. Gregorius O.M.Cap. geven op klare wijze de groote richtlijnen aan, vooral omtrent de aanpassing in het Godsdienst-onderricht. Opmerkelijk is, wat Prof. Mulders op blz. 23 geeft uit Paus Gregorius den Gr. Pater Gregorius geeft veel stof tot nadenken omtrent de grondige studie der inlandsche talen. Het doorwrochte historische overzicht van Pater Jennes (PP. van Scheut) is als een schijnwerper naar 't verleden, dien we slechts naar de toekomst moeten draaien om vaste richtlijnen te hebben.

Bijna alles wat de Missionarissen van de praktijk ons verder vertellen is een onontbeerlijke illustratie van die algemeene beginselen, waarbij telkens weer blijkt, hoe er meestal moet geschipperd, gedraald, gestudeerd en geconfereerd worden, om langzamerhand de praktijk op de hoogte te brengen van de door allen erkende theorie. Het zou ons te ver voeren, indien we wilden overgaan tot de critische ontleding van de afzonderlijke referaten; critiek is trouwens telkens te vinden in de ,,gedachtenwisseling''. Men leze zelf, wat Pastoor Sondaal van Magelang mededeelt over de missie van midden-Java, of Pater Teepe over het karakter van den

Chinees en de manier om het te benaderen. Pater Geurtjens vertelt hoe zijn Kaja-kaja's niet vatbaar zijn voor redeneeringen, Father Gijsman vond juist zijn succes in het laten redeneeren door zijn Catechumenen van Nellore. De Capucijner-Pater Benitius legde het fundament van zijn visscherskerk op Sumatra's Oost-kust door de predikatie op straat; Pater van Oijen vond door gebrek aan geldelijke middelen het middel om inlandsche Catechisten in China aan 't werk te zetten, wat voor Pater Zijlstra in West-Afrika om dezelfde reden.... onmogelijk was, zoodat hij ons helaas maar weinig weet te vertellen over zijn onderwerp: het belang van de catechisten voor de buitenstaties. — Pater van der Windt, miss. van het Godd. Woord, spreekt over de extensieve methode, het vlug doopen om het geheele gebied op Flores in bezit te nemen, terwijl Pater Bukkems, de PP. v. d. H. Geest, voor zijn Missie in Oost-Afrika en elders de intensieve methode voorstaat: een catechumenaat van vier volle jaren, om een degelijke inlandsche kerk te bouwen op degelijke inlandsche christenen.

Pastoor Bouman geeft ons diepzinnige bespiegelingen over het nut van platen bij het catechisatie-werk, waar anderen wijzen op de onmogelijkheid van een overal-geldenden platen-catechismus. — Ten slotte lezen we, hoe Pater Zuure door taalstudie wist door te dringen in de mentaliteit van zijn negers (een mooie illustratie van Pater Gregorius' principepen) en wijst Prof. van Overmeeren S.J. op het hooge belang van een élitevorming in de missielanden.

Zoo voert het verslagboek ons door vele missielanden, met hun gelijkenis en verscheidenheid, en krijgen we een concreet idee van al hetgeen ligt opgesloten in dat groote woord: „aanpassing", en in het wachtwoord van Pius XI: onderwijs en scholen, kerstening van onderop!!

Jammer is alleen, dat de drukproeven zoo slordig gecorrigeerd zijn; we telden een vijftigtal drukfouten, waarvan sommige zeer storende, zooals in de lezing van Pater Bukkems, waar de eerste periode van het Catechumenaat telkens wordt betiteld als „Apostolaat" i.p.v. Postulaat!

Prof. Mulders en met hem verschillende anderen, spraken de overtuiging uit, dat de missionarissen niet mogen vertrekken zonder iets van de groote missieproblemen gehoord te hebben; mogen die toekomstige geloofsverkondigers en met hen ook de Veteranen dit boek over een der meest kapitale kwesties ter hand nemen; ze zullen er evenmin spijt van hebben als ondergeteekende.

Kasteel - Gemert. P. Ed. LOFFELD C.S.Sp.

*Adveniat Regnum tuum.* — Missievereniging „Rolduc" te Rolduc, 1939 94 blz. — 30 ct.

Wij twijfelen er niet aan, of deze verzameling „missiegebeden voor studenten", door de missievereeniging „Rolduc" uitgegeven bij gelegenheid van haar twintigjarig bestaan, zal ook zonder onze aanbeveling haar weg weten te vinden. De rijke verscheidenheid, de sympathieke samenstelling en de handige uitgave verdienen zulks ten volle. A. M.

# MISSIEPERSONEEL

### Vertrokken :

**Augustijnen.** Bolivia: *Pr.* Emilius de Rooy, 20 April 1939.
**Dominicanen.** Curaçao: *Pr.* Mamertus Latour (2e keer), 3 Maart 1939.
— Porto-Rico: *Prs.* Innocentius de Haas (3e keer), Innocentius Huynck (2e keer) en Josef Sprenkels (2e keer), 29 April 1939.
**Franciscanen.** Sind en Baluchistan (Br. Indië): *Br.* Prosper Hofman, 20 Maart 1939.
— Brazilië: *Prs.* Cherubinus Breumelhof (3e keer), Ildephonsus Wouters en *Br.* Ephrem Franken, 6 April 1939.
**Gez. v. h. Goddelijk Woord.** Kleine Soenda eilanden: *Pr.* H. Bolscher en *Br.* Vitalis Vermeulen, 18 Mei 1939.
**Jezuieten.** Letland: *Pr.* J. Peeperkorn, April 1939.
**Kruisheeren.** Bondo (Congo): *Pr.* W. Kraan (3e keer), 5 Mei 1939.
**Mill Hill.** Basankusu: *Br.* Meinraad Benne (2e keer), 21 April 1939.
— Kodok: *Fr.* H. te Riele, Mei 1939.
**Mission. v. h. H. Hart.** Ned. Nieuw Guinea: *Prs.* W. Willemse (2e keer), L. Nieuwenhuis (3e keer) en *Br.* H. v. Santvoort (3e keer), Mei 1939.
**Mission. Afrik. Missie.** Goudkust: *Br.* Jac. Nadorp (3e keer), 31 Mei '39.
— Beneden Volta: *Br.* H. Fabriek (3e keer), 31 Mei 1939.
**Paters v. d. H. Geest.** Noord Katanga: *Pr.* Bern. Visbeek (2e keer), 4 Mei 1939.
— Loango: *Pr.* Chr. Laurent (2e keer), 1 Mei 1939.
— Bagamoyo: *Br.* Ananias Denis en *Pr.* M. v. d. Kimmenade (2e keer), Jan.—Mei 1939.
**Redemptoristen.** Suriname: *Pr.* H. Sol (2e keer), 9 Mei '39.
**Witte Paters.** Nyassa: *Pr.* C. Moerel (2e keer), 13 April 1939.
— Mwanza: *Pr.* H. van Boxtel (2e keer), 13 April 1939.
— Albert Meer: *Pr.* Jaspar, 4 Mei 1939.
**Fraters v. O. L. Vr. Moeder v. Barmhartigheid** (Tilburg). Padang: *Frs.* Rodulf Ouddeken, Ernestus Smulders en Angelo van Veen (allen 2e keer), Mei-Juni 1939.
— Curaçao: *Frs.* Bernardinus Lemans en Arnoldus v. Zoest (beide 2e keer), 26 Mei 1939.
**Witte Zusters** (Boxtel). Mwanza: *Sr.* M. St. Claudien de Bekker, 13 April 1939.
— Algiers: *Mère* M. Adèle Beerling (2e keer), April 1939.
**St. Franciscus-Xav. Zrs.** (Bussum). Noorwegen: *Zr.* Hildegardis Korte, April 1939.
**Liefdezusters v. d. H. Carolus Borr.** (Maastricht). Benkoelen: *Zr.* Anselma Berger (3e keer), 19 Mei 1939.
— Batavia: *Zr.* Symphorose Koersen (2e keer), 19 Mei 1939.
**Franciscanessen** (Oirschot). Brazilië: *Zrs.* Ignez de Oliviera, Isabella Marques dos Santos en Margarida David de Oliviera, 6 April 1939.

### Teruggekeerd :

**Dominicanen.** Porto-Rico: *Prs.* St. Hillen en Fr. Simonis, Maart 1939.
**Franciscanen.** Luanfu (China): *Prs.* Fructuosus Goedhart en Nicasius Flaat, Mei 1939.
**Kruisheeren.** Bondo (Congo): *Pr.* P. Andriessen en *Br.* W. Tieken, 14 Maart 1939.
**Mill Hill.** Kisumu: *Fr.* Th. Bijnen, 18 Febr. 1939.
— Philippijnen: *Frs.* E. v. d. Kamp en M. Heiman, Maart 1939.
— Buea: *Fr.* S. Staats, 19 Maart 1939.
— Nieuw Zeeland: *Fr.* C. Jansen, 24 Maart 1939.
— Sarawak: *Frs.* W. Boon en A. de Vos, 30 Maart 1939.

---

De Eerw. Zr. M. Bertranda van der Avoort, Vicaria van de Congr. der Zrs. Dominicanessen (Neerbosch) vertrok 16 Febr. 1939 naar Java voor een visitatiereis, vergezeld van Zuster M. Hubertina.

**Mission. Afrik. Missie.** Beneden Volta: *Prs.* Joachim Boumans en Jac. Verheugd, Maart 1939.
— Goudkust: *Prs.* C. Bodewes en P. Meeuwenoord, 20 April 1939.
— Kumasi: *Pr.* H. Smets, 20 April 1939.
**Paters der H. H. Harten.** Banka en Billiton: *Pr.* Johannes Allard, einde Maart 1939.
**Priesters v. h. H. Hart.** Stanley-Falls (Belg. Congo): *Pr.* P. Wijtenberg, 22 April 1939.
— Benkoelen: *Pr.* J. Wouters en *Br.* Mattheus Schulte, April 1939.
**Redemptoristen.** Suriname: *Br.* Silvester v. Straalen, 18 Maart 1939.
**Witte Paters.** Uagadugu (Ivoorkust): *Br.* Firminus Manders, 5 April '39.
**Brs. v. Liefde** (Eindhoven). Poerwokerto: *Br.* Demesius v. Vilsteren, April 1939.
**Brs. der Onbevl. Ontvangenis** (Maastricht). Batavia: *Br.* Berno v. Grinsven, 10 April 1939.
**Frs. v. O. L. Vr. Moeder v. Barmhartigheid** (Tilburg). Curaçao: *Frs.* Arthur Sweens, Bonifaas Roovers en Joachim v. Tilborg, April 1939.
**Missiezusters v. h. Kostb. Bloed** (Aarle-Rixtel). Bamania (Belg. Congo): *Zr.* M. Marca Linnemann, 12 April 1939.
**Witte Zusters** (Boxtel). Bukoba: *Mère* M. Adelaide Lans, April 1939.
**St. Franciscus Xav. Zrs.** (Bussum). Noorwegen: *Zr.* M. Magdalena v. d. Eyke, April 1939.
**Dienaressen v. d. H. Geest** (Steyl-Baexem). Flores: *Zr.* Lidwinia Commandeur, 19 April 1939.

**Overleden:**

**Jezuïeten.** Batavia: *Pr.* A. Nolthenius de Man, geb. 1862, pr. 1896, Missie 1898. Overleden te Salatiga 13 Mei 1939.
**Mill Hill.** Nieuw-Zeeland: *Fr.* A. Lighthart, geboren 1862, priester 1887, Missie 1887—1893 in de Ver. St. van Amerika, 1893—1939 Nieuw Zeeland, alwaar hij is overleden 12 Maart 1939.
**Mission. v. h. H. Hart.** Batavia: *Pr.* H. M. Peeters, geboren 1891, priester 1916, Missie 1922. Overleden te Batavia, 3 April 1939.
**Montfortanen.** Denemarken: *Pr.* J. Hoppers, geboren 1880, priester 1905. Overleden te Roskilde, Maart 1939.
**Salesianen.** Argentinië: *Frater* Wilhelmus Buisman, geboren 1902. Overleden te Cordoba, 5 October 1938.
**Witte Zusters** (Boxtel). Tanganyika: *Mère* M. Caroline Koopman. Overleden in Zimba, April 1939.
**Franciscanessen** (Elis. Stichting Breda). Padang: *Zr.* Humiliana Bayer, Missie Jan. 1939. Overleden te Medan 12 Mei 1939.
**Franciscanessen** (Mill Hill-Roosendaal). Sarawak: *Zr.* Maria de Pazzi Veld, Missie 1924. Overleden te Singapore, 4 April 1939.
**Ursulinen Rom. Unie** (Vught). Soerabaia: *Sr.* M. Bernarda Steenbruggen, geboren 1879, Missie 1904. Overleden te Madioen, 20 Nov. 1938. *Sr.* M. Jacqueline Keizer, geboren 1876, Missie 1901. Overleden te Madioen, 20 Jan. 1939.

---

De H. E. Pater Provinciaal A. Kouwenhoven van de Missionarissen der H. Familie keerde 22 Maart van zijn visitatiereis terug.

De Eerw. Frater M. Seraficus v. d. Linden, lid van het Hoofdbestuur van de Congr. der Fraters v. O. L. Vr. v. h. H. Hart (Utrecht) is 12 April van zijn visitatiereis teruggekeerd.

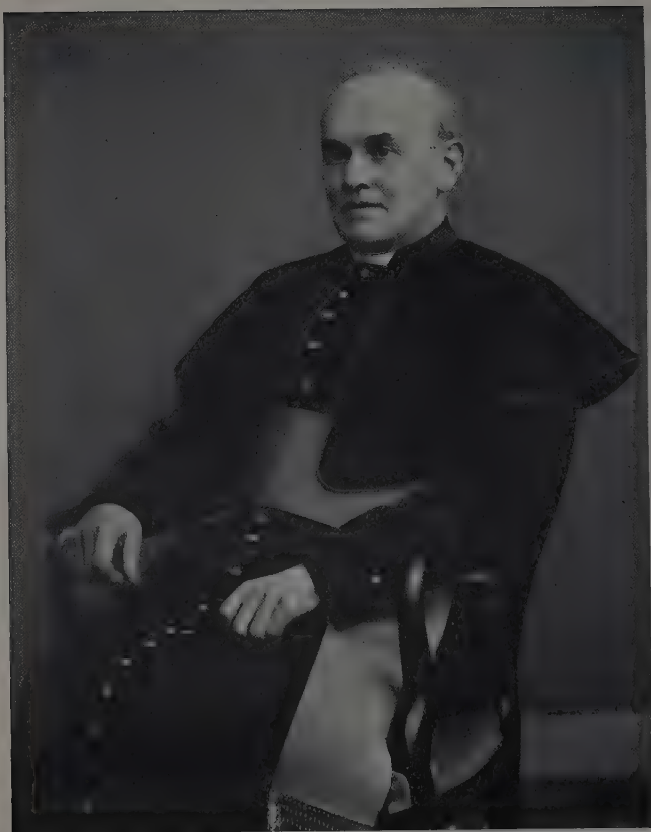
De Z. Eerw. Moeder Emmanuel Lemmens, Algem. Overste van de Liefdezusters v. d. H. Carolus Borromeus (Maastricht) keerde 11 April, na visitatie, terug, met hare assistante Zr. Gaudentia Brandt.

De Z. Eerw. Moeder Vincentia Oldemeyer, Prov. Overste v. d. Zrs. v. d. Godd. Voorzienigheid (Steyl) en Zr. Albini Wouters, keerden 18 April van visitatiereis terug.

---

IMPRIMATUR.

Gestel St. Michaelis, die 29 Maii 1939. J. C. VAN OVERBEEK a.h.d.



MONSEIGNEUR VAN OERS
VICARIS-GENERAAL VAN HET BISDOM BREDA




## MONSEIGNEUR VAN OERS

De Vicaris-Generaal van het Bisdom Breda jubileert : vijf-en-twintig jaren diende hij zijn Bisschop en zijn Bisdom op een hoogst verantwoordelijke post.

Aan dit jubilee neemt de Nederlandsche Missieactie van ganscher harte deel, want een belangrijk deel van den arbeid van deze vijf-en-twintig jaren zijn haar ten goede gekomen.

Bij de oprichting van het Diocesaan Missiecomité in het bisdom Breda, werd Mgr. van Oers voorzitter en hij is het nog.

In die kwaliteit behoorde hij in 1919 tot de oprichters van den Priestermissiebond, en met pater Slijpen S.J. is hij de eenige van de oprichters, die nog actief in functie zijn. Sinds het terugtreden van Mgr. Hermus in 1937 is hij ondervoorzitter van den nationalen raad en als zoodanig voorzitter van het consilium nationale coöperationis missionalis.

De Pauselijke Genootschappen, die in het bisdom Breda aan zijn directie zijn toevertrouwd, zagen hem na het overlijden van Mgr. Pompen ook optreden als hun nationale directeur.

Zoo heeft Mgr. van Oers van den aanvang af deelgenomen aan de stichting, aan de ontwikkeling en aan den arbeid van onze missiebeweging. Twintig jaren lang gaf hij leiding, en die leiding was geheel als zijn persoon : stil en krachtig, voorzichtig en wijs, bescheiden en blijmoedig, hulpvaardig en bemoedigend ; nauwgezet bij alle werk ; ondernemend bij elk initiatief, dat vooruitgang beloofde ; zonder schroom bij de uitvoering van een weloverwogen plan ; bij alles bezorgd om de onderlinge overeenstemming ; dankbaar bij elk succes ; vol waardeering voor den arbeid van anderen.

Zijn gastvrije woning stond open en zijn raad en zijn daad waren beschikbaar voor ieder, die voor de missieactie hem noodig had, en voor elken missionaris, die zijn steun behoefde.

Het is mij een vreugde en het zal velen met mij tot voldoening stemmen, dat dit jubilee ongezocht de gelegenheid biedt dit alles te zeggen en aldus te getuigen van den eerbied en de dankbaarheid, die allen hem toedragen, die voor het missiewerk iets mochten of mogen doen.

Gelukkig is „de vicaris" nog niet oud! Naar den mensch gesproken, zal onze missiebeweging zich nog vele jaren kunnen verheugen in zijn doelbewuste leiding. Moge Gods goedheid onzen wensch en onze bede verhooren en door zijn Vaderlijken Zegen deze menschelijke berekening verwerkelijken, overvloediger dan wij durven verwachten of vragen.

TH. M. P. BEKKERS, pr.

---

## Eminentissimi P. D. Petri titulo S. Crucis in Hierusalem S. R. E. Presbyteri Cardinalis Fumasoni Biondi, S. Congr. de Propaganda Fide Praefecti oratio missionaria ad communitatem gemertanam C. S. Sp. die 23° Maii 1939, hora 3.30 p.m. habita.

Adnui libenter invitationi Superioris Provincialis ut has viserem aedes, cum id laetam mihi praeberet occasionem exponendi existimationem gratumque animum erga vestram religiosam congregationem ob eius indefessam missionalem operam, et simul daretur mihi ut praesens vobis gauderem, qui prece ac studio assidue praeparamini ut Evangelii lumen gentibus efficaciter afferatis.

Non certe opus est incitem vos; fulgida enim exempla eorum qui vos in dominicum agrum praecesserunt, paterna cura Superiorum magistrorumque qui vobis adsistunt, caritas illa Sancti Spiritus, quae in vestra religiosa congregatione diffusa est, non possunt non inflammare corda vestra ut digni sitis vocatione vestra sancta, ut cunctas impendatis vires divinissimo Redemptionis operi, ut denique, gratia Dei iuvante, agatis, et, si necesse fuerit, patiamini fortia ad Dei gloriam et animarum salutem.

Liceat vero mihi, ad quem, pro meo officio, undique terrarum continuo nuntia adveniunt progressuum et difficultatum apostolici operis, paucis exponere quaedam ex praecipuis quae ad *vitalem*, uti dicitur, missionalem actionem necessaria censeam. Plana et

nota vobis dicam, sed quae iterum iterumque considerare utile est.

1) In primis, semper prae mente habeatis, lectissimi iuvenes, missionarium pro Christo, ac solummodo pro Christo, legatione fungi. Non pro se (quod facile omnibus patet), neque etiam pro sua terrena patria vel religioso instituto. Omnem ergo finem, qui vel minime alius sit ac gentium conversio ad fidem, a suo opere diligentissime expungat oportet. Quod Deus Abrahae praecepit: ,,Egredere de terra tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui'' (Gn. 12.1) recte accommodari potest Christi legatis ad gentes. Ceterum, ea quae leviter attendentibus videatur inhumana abrenuntiatio nobilissimis sensibus amoris in familiam, in patriam, in congregationem religiosam, usu ipso comprobatur esse in missionario aptissima ratio eas diligendi: ,,Quaerite primum Regnum Dei, et haec omnia adjicientur vobis.'' Amor enim, qui spontaneus et profundus enascitur in missionarium sui suorumque immemorem et solum bonum curantem filiorum suorum spiritualium, non potest non refundi in nationem quoque et congregationem religiosam ad quam ipse pertinet.

2) Legatus praeterea Christi ad gentes, accedat oportet ad eas propensissimo animo et magna cordis mentisque amplitudine; ita ut non metiatur earum civilem cultum, et mores et indolem suae ipsius nationis modulo, sed comprehendere intimius conetur et recte existimare et amare et conservare multa illa naturalia bona, quibus omnis populus praeditus est. ,,Et factus sum Judaeis tamquam Judaeus.... iis qui sub lege sunt, quasi sub lege essem.. iis qui sine lege erant, tamquam sine lege essem.... omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.'' (1 Cor. 9, 20 sq.)

Tum solummodo semen Evangelii omnes flores fructusque producet, quorum capax est, quando germinaverit et radices profundius fixerit in ipsa populorum indole; cui propterea missionarius se accommodet necesse est ex intimo corde atque humili animo, factus eorum servus per Christum. Saepius in mente mea revolvi, ipsum Christum Jesum fulgidissime nobis demonstrasse exemplo suo hanc esse viam omnino sequendam ad Regni Dei dilatationem. Verbum enim Dei, ut homines salvaret, exinanivit semetipsum formam servi accipiens et habitu inventus ut homo; atque homines humano more docuit; quin immo, in populo hebraeo natus, hebraeis pro peculiaribus eorum moribus et captu et ingenio immutabilem aeternamque veritatem nuntiavit.

3) Ex iis quae dixi, aperte mihi patere videtur, quinam sit proprius operae missionalis finis. Non satis est missionarium promovere conversiones, non satis est conversos in fide roborare ; ipse tendat omnibus viribus oportet ad fundandas in gentibus ecclesias, quae administrentur et regantur a sacerdotibus et episcopis ex ipsis gentibus ortis. Usque dum ad missionalium ecclesiarum vitam requirantur advenientes illuc continuo exteri sacerdotes, semper eae precario constitutae habendae erunt ; nostro praesertim aevo, cum quaeque natio exteros suspiciosis oculis considerat et aegre fert. Usquedum, insuper, populi a suis sacerdotibus non regantur, difficilius in vitam christianam omnes populorum intimae vires concurrent. — Propterea Apostolica Sedes tam sollicita est de indigena clero instituendo, qui et numero par sit necessitatibus, et sacra doctrina pietate animarum studio non inferior exteris sacerdotibus, et scientia quoque profana aequet cultos suae patriae homines.

Arduum id esse opus, neminem latet, eo minus Sanctam Sedem. At difficultates incitare debent apostolicum animum, non deicere. Ceterum, eas non esse invincibiles, laeti successus iam habiti ostendunt ; cum clerus indigena, in iis locis ubi accurate institutus est, non minori ardore et idoneitate praeditus demonstretur quam exteri missionarii, et ecclesiasticae circumscriptiones ipsi concreditae quotidie progrediantur.

Concedat vobis Deus ut multam animarum messem Christo Jesu colligatis ex vestris futuris apostolicis laboribus, et ut fundetis, vel saltem praeparetis, ecclesias, quae sacerdotibus ex ipsis gentibus oriundis concredantur. Haec mea vota, haec mea ad Deum precatio.

---

## BIJ DE HERDENKING VAN HET VIJFTIG JARIG BESTAAN VAN HET ST. PETRUS LIEFDEWERK 1889—1939

De geschiedenis van S.P.L. is er een van menschelijkheid en goddelijkheid.

Twee menschen, twee vrouwen — moeder en dochter — met 'n zwakke constitutie — waarvan de moeder met een allesbehalve aangenaam karakter — in een tijd, waarin men van haar werk nog niet veel begreep, maar onder Gods aanraking twee menschen

met een onverzettelijken, offervaardigen wil, hebben onder den blijvenden zegen van boven iets geweldigs tot stand gebracht, waarop ongetwijfeld van toepassing is de parabel van het mostaardzaadje uit het Evangelie.

De geschiedenis van S.P.L. geeft wijsheid aan den geest en warmte aan het hart, omdat we zoozeer het goddelijke daarin proeven, omdat ze weer eens 'n keer te meer demonstreert de macht en grootheid van den kleinen, geringen, zwakken mensch, die in God is verankerd en door Hem wordt voortgestuwd. Het is weer 'n bewijs van het woord van St. Paulus : „virtus in infirmitate perficitur" Gods kracht komt eerst tot zijn volle recht in de zwakheid van den mensch ; en van dat andere woord van de H. Schrift, dat God het kleine uitkiest om groote dingen tot stand te brengen.

Vrouwen hebben dikwijls klare inzichten, welke haar opeens doen zien wat mannen niet dan na lang nadenken en veel probeeren zouden ontdekken.

De geschiedenis der Kerk heeft veel voorbeelden van initiatieven van eenvoudige vrouwen, welke echter ten slotte de adhaesie afdwongen van geheel de hiërarchie, omdat ze zoo redelijk bleken en vruchtbaar door de Goddelijke Voorzienigheid.

Was het niet een eenvoudige vrouw — Pauline Jaricot — te Lyon, die op 't idee kwam van een Genootschap tot Voortplanting van het Geloof en met dat werk begon en tevens betrokken was bij de oprichting van de H. Kindsheid ?

En zien we aan 't begin van de internationale Eucharistische Congressen — welke van zooveel belang zijn voor de H. Kerk — niet de bescheiden figuur van Mll. Tamisier, die de gedachte lanceerde en de onderneming met een groote vasthoudendheid pousseerde ?

Zoo was 't ook met 't onstaan van het Sint Petrus Liefdewerk.

Op den dag van vandaag verheugt zich de Inlandsche Clerus van de missiegebieden in een algemeene belangstelling in de Christenwereld.

Er is een levendige belangstelling èn er zijn ruime geldelijke bijdragen uit allerlei milieu's en instanties voor de geestelijkheid uit-het-eigen-volk.

Doch dat was niet altijd zoo.

Wel liep de groote lijn van de missioneering in de richting van den Inlandschen Clerus.

Wat de kwestie van het standpunt der missionarissen betreft :

Er was een groote eensgezindheid onder allen aangaande het doel van hun werk. Er was geen werker in den grooten wijngaard des Heeren, die niet wist en toegaf, dat hij was uitgezonden om in de missielanden de Kerk te grondvesten, zooals deze overal verschijnt met zijn eigen geestelijkheid en episcopaat.

Sedert de 17e eeuw — en vooral sinds de stichting van de „Societé des Missions Étrangères" is het aanstellen van een Inlandschen Clerus een der grootste zorgen geweest der Apostolisch Vicarissen.

En men moet zeggen, dat de vroegere missionarissen in de verre gewesten van het Oosten er veel voor gedaan hebben ; dat zij er de noodzakelijkheid van hebben ingezien en dat 't, als zij niet hebben uitgewerkt wat zij eigenlijk zouden hebben gewild, voor hen op dat moment een onmogelijkheid was. Zij stieten op ontzaglijke moeilijkheden, welke hun pogingen verlamden, financieele moeilijkheden, de onmogelijkheid daar ter plaatse den verpletterenden last te dragen van de oprichting en het onderhoud van seminaries.

Vóór 1820 was de organisatie van den geldelijken steun aan de missies onbekend. Toen kwam al spoedig het werk van de Voortplanting van het geloof. De missionarissen van vóór dien tijd waren aangewezen op eigen fortuin, relaties en.... heldendom. En toch was er al het eerste begin van seminaries. Langen tijd was het een krachttoer van apostolische werkzaamheid.

Wonderbaar mag het heeten in dergelijke omstandigheden, dat er vóór het midden van de 19e eeuw in China alleen — niettegenstaande een bijna permanente vervolging — ongeveer 200 inlandsche priesters waren gevormd en gewijd.

Maar al is 'n gebouw opgetrokken op een fundament van volkomen zelfverloochening, door een krachttoer alleen kan het geen stand houden, laat staan groeien en voltooid worden. Er moet een sluitsteen in worden aangebracht.

Zeer duidelijk heeft God hier ingegrepen.

*Ontstaan van S.P.L.* — Op zekeren dag bereikte een brief van een Apostolisch Vicaris in Japan (Mgr. Cousin) een vrome Fransche vrouw. Die brief — een resumé van de dieptreurige ondervindingen van de Japansche missioneeringsgeschiedenis — bracht onder de oogen van deze overtuigde christin de allesoverheerschende kwestie in de wereldbekeering : de kwestie van den Inlandschen Clerus.

Bij gebrek aan zulk een Clerus en een voltooide hierarchie was het wondere succes van de prediking van Franciscus Xaverius en zijn volgelingen in de 16e eeuw, vernietigd, doordat de missionarissen werden uitgewezen.

200 Jaar later begrepen de erfgenamen van Franciscus Xaverius dat — wilde men zijn werk ophalen — men profijt moest trekken uit de lessen van de geschiedenis en aan Japan een Japansche geestelijkheid moest geven.

Aanstonds begreep de vrome vrouw de draagwijdte hiervan. („Ik dank U, Vader, omdat Gij deze dingen voor wijzen en verstandigen hebt verborgen en aan kleinen geopenbaard.")

Deze vrouw was Madame Bigard.

5 Maart 1834 was zij geboren in Mortagne in Normandië. Haar jeugd was ernstig en vroom. Op 21-jarigen leeftijd huwde zij M. Bigard, die verbonden was aan de rechtbank in haar geboorteplaats en geboortig van Lisieux. Uit dit huwelijk werden haar 2 kinderen geboren, René en Jeanne. Met ijver legde zij zich toe op het inwendig leven en was vol toewijding voor de opvoeding harer kinderen, vooral van haar dochter, die zij aan geen vreemde handen toevertrouwde ; dit laatste misschien tengevolge van voortdurende overplaatsingen van haar man. Deze maakte zeer snel carrière, wat de schitterendste verwachtingen wettigde, welke echter door een vroegtijdigen dood werden vernietigd. Een eerste slag voor de vrouw. Nu gaf zij zich aan haar zoon en dochter en aan goede werken. Want met haar dochter had zij zich aan het naaien gezet voor de missies, waarvan zij ieder jaar een kleine tentoonstelling hielden. Ook onderhielden zij een drukke correspondentie met missionarissen.

Toen kwam er een nieuwe beproeving over het leven der beide dames Bigard. René, die een uitmuntend student geweest was, was al eenige jaren werkzaam aan de rechtbank te Lisieux, [1])

---

[1]) Eenige malen werd de plaats Lisieux genoemd. Wij kunnen niet nalaten — in verband hiermee — te wijzen op eenige toevalligheden.

De echtgenoot van Madame Bigard was afkomstig van Lisieux. Hier ook had het ongeluk plaats, waaruit het Sint Petrus Liefdewerk voortkwam. Jeanne Bigard, die er in haar jeugd aan gedacht had in te treden in den Carmel en die zich als slachtoffer had aangeboden voor den Inlandschen Clerus, voor haar levenswerk, stierf na een jarenlange verterende ziekte te Alençon, geboorteplaats van de kleine H. Theresia. Paus Pius XI gaf aan het Sint Petrus Liefdewerk — mede opgericht door Jeanne Bigard — als patrones de H. Theresia van Lisieux, die er een oogenblik aan gedacht had zich aan 't missiewerk te gaan geven en zich ook als slachtoffer voor de missie had aangeboden.

toen — in 1887 — een vreeselijk ongeluk hem trof. Bij een werk met een brandspirituslamp, kwam deze tot ontploffing. De kleeren van den jongeman vatten vlam. Als een brandende toorts vluchtte hij de straat op. Voorbijgangers snelden toe om hem te helpen, doch de vlammen hadden hem al te zeer geraakt. Niettegenstaande de beste zorgen overleed hij 10 dagen daarna.

Zijn moeder en zijn zuster waren op reis naar Lourdes. Naar een missionaris in Kioto (Japan), — dien zij wilden helpen bij het bouwen van een kerk — schreven zij : ,,Pater, wij wisten niet, wat die kerk van Kioto ons zou kosten.... wij wilden wat goud geven, doch er zijn tranen noodig, gebroken harten, slachtoffers.... Dit vreeselijk ongeluk was de genadestoot, die een definitieve richting gaf aan het leven van de dames Bigard. Jeanne had haar jeugd, haar leven aangeboden voor de zielerust van haar broer : ,,tot den prijs van welk lijden dan ook'' schreef zij. [1]) De wereld bestond verder niet voor haar. Zij zullen verder enkel en alleen leven voor de zielen en voor de missies. De brief, welken wij zoo juist aanhaalden, zinspeelt op een belangrijk feit, dat een beslissende rol gaat spelen in haar verder leven : de oprichting van een kerk in Kioto.

Japan heeft haar aandacht getrokken. Haar edelmoedigheid wordt steeds grooter onder een speciale genade van God.

Twee jaar later bereikte haar het schrijven van Mgr. Cousin, waarvan wij boven reeds spraken. Het was een zeer merkwaardig schrijven. We willen er eenige passages uit aanhalen.

,,Er zijn in de omgeving van Nagasaki ongeveer 50.000 afstammelingen van de vroegere Christenen. Die arme lieden ontvangen bij hun geboorte een soort Doopsel. In 't Boeddhisme gelooven zij in 't geheel niet. Maar uit menschelijk opzicht en uit vrees zijn zij in schijn volgelingen van Boeddha en zij durven met ons niet in contact treden. Wanneer wij intiem met hen kunnen spreken, erkennen zij, dat wij de waarheid leeren en dat hun voorvaderen voor onzen godsdienst zijn gestorven. Maar daar blijft 't verder bij. In hun laatste oogenblikken is de genade voor hen dikwijls zeer sterk ; zij willen den missionaris roepen om als katholiek te kunnen sterven, doch hun familie verzet er zich tegen, omdat zij bang zijn als katholiek te worden aangebracht. Wel laten zij bij een stervende

---

[1]) 25 jaar later verklaarde zij : gezien het feit, dat van toen af mijn leven gevuld was met het offer, heb ik het vaste vertrouwen, dat mijn gebed verhoord was.

gemakkelijk een inlandsch priester toe, omdat deze als gewoon Japanees kan binnengaan.

Ziedaar de reden, waarom ik zoo blij ben met ons seminarie (sinds 1865 was daar een huis voor studenten) en zoo erkentelijk jegens allen die mij helpen het getal der leerlingen te kunnen opvoeren. Op het einde van 1881 gaf het Seminarie ons de 3 eerste priesters, 6 anderen werden gewijd in 1887. Nu in 1889, werden er 8 tot de H. Wijding van het Priesterschap toegelaten.

Bij de laatste toelating van studenten, had ik aangekondigd, dat wij 12 nieuwe leerlingen zouden opnemen, 2 van elk district Welnu, één christengemeente alleen al presenteerde er 15, die zich gedurende het laatste jaar dag en nacht hadden voorbereid voor het toelatings examen. We hebben ons onverbiddelijk moeten houden en dringend voorwendsels moeten zoeken, kinderen die uitstekende seminaristen zouden geweest zijn en later goede priesters, naar hun familie terug te zenden....

Ik weet niet of ik me vergis, maar het komt mij voor, nu ik U ken dat men in ons christelijk Frankrijk een groot getal menschen zou kunnen vinden, bezield met den echten katholieken geest, die, als zij het zouden kennen, niet zouden weigeren zich te geven aan dat werk van den Inlandschen Clerus en, zelfs ten koste van een offer, hùn Seminarist zouden willen hebben, die hen later, gedurende hun leven en na hun dood, zou gedenken aan het Altaar.."

Het was een oproep van den hemel aan de dames Bigard. Aanstonds begrepen zij de groote belangrijkheid van de zaak. Niet minder begrepen zij dat dit werk hun bescheiden middelen te boven ging, want op dat oogenblik beschikten zij slechts over een klein pensioen van M. Bigard. Des te verdienstelijker was haar beslissing. Zonder de minste aarzeling en zonder de minste berekening besloten zij van deur tot deur gaande de benoodigde gelden voor de Japaneesche seminaristen bijeen te bedelen.

Het Sint-Petrus-Liefdewerk was geboren.... uit een suggestie van een bisschop van de Société des Missions Étrangères — het eerste artikel van den regel dezer stichting zegt, dat zij in het leven geroepen is voor den groei van een inlandsche geestelijkheid in de missie — en een correspondentie van twee eenvoudige vrouwen die heldhaftig gehoorzaamden aan den oproep van God.

Beantwoordend aan de genade, welke haar inwendig dwong, vermoedden zij niet, dat van haar vrije toestemming en mede-

werking, het lot zou afhangen van een werk, dat de katholieke missies richtinggevend zou gaan beinvloeden. In al haar brieven zal haar bezigheid met dit werk doorschemeren. „Het werk (voor den Inlandschen Clerus) is het eenig doel van ons leven geworden."

*Groei.* — In den beginne wilde het niet al te best vlotten : de gewone wet bij de ontwikkeling van bovennatuurlijke werken. Het groot publiek en het meerendeel van de seculiere geestelijkheid zag er de belangrijkheid niet van in. Eerst 20 jaar later zou de publieke opinie — opgeschrikt door een „cri de coeur" van een kanunnik — er zich voor gaan interesseeren. Wat het werk het meest noodig had, was een officieele goedkeuring van de zijde van de Kerkelijke Overheid. Deze kwam in het rondschrijven van Paus Leo XIII — 24 Juni 1893 — over de oprichting van seminaries in Indië bij gelegenheid van de stichting van het Pauselijk Seminarie te Kandy op Ceylon. Tot dan toe hadden de Pausen er zich toe beperkt de Katholieke wereld en vooral de missionarissen geregeld de traditioneele leer van de Kerk over de vorming van een inlandsche geestelijkheid in herinnering te brengen. Doch het was telkens afgestuit op het gebrek aan middelen. Paus Leo XIII pakte aan en stichtte een seminarie te Kandy — voor alle missies van Indië. Hij zette de redenen uiteen van een krachtige actie voor dit werk. Hij schreef o.a. „Wij vragen U, Eerbiedwaardige Broeders, met aandrang ons te helpen bij onze pogingen zooveel gij maar kunt. Hebt zorg voor deze onderneming, opdat het Katholicisme moge verzekerd zijn in die verre gewesten. Doet de wereld begrijpen dat er iets moet gebeuren voor Indië."

Met groot enthousiasme werd dit schrijven gelezen en bemediteerd door de dames Bigard. 't Was juist wat zij noodig hadden. Spoedig hadden zij een naam gevonden voor hun werk — de H. Petrus zou het moeten beschermen — en in haar eenvoud zonden zij rechtstreeks aan den Paus een uiteenzetting van hun plan. Als antwoord kwam, dat de Paus zijn gevraagden zegen gaf aan het werk. Later betuigde de Paus nog eenige malen zijn instemming en verleende geestelijke gunsten aan het Liefdewerk.

Met deze pauselijke goedkeuring en een klare en heldere uiteenzetting van het doel, den geest en de methode van hun werk gewapend, gingen zij verschillende bisschoppen bezoeken, om ook van hen een aanbeveling te verkrijgen. Wat haar zeer wel gelukte.

Vooral echter bleven zij in contact met den Kardinaal-prefect van de Congregatie van de Propaganda. Een Raad werd gevormd. Elk jaar zonden zij een verslag van haar werk naar Rome.

In 1901 vestigden de dames zich in Parijs en hier kregen zij den eersten Directeur. Intusschen streefden zij naar een wettelijke erkenning van haar werk. Doch Frankrijk was toen op het hoogtepunt van zijn godsdienstige crisis. De regeering zocht achter het Liefdewerk een heimelijke stichting van een Congregatie en weigerde de goedkeuring. Toen wendden de dames Bigard zich resoluut tot Freiburg in Zwitserland. Hier verkregen zij in 1902 de wettelijke erkenning.

Het volgend jaar stierf Madame Bigard, na eerst nog een vertroosting van de Goddelijke Barmhartigheid te hebben genoten. 's Avonds vóór haar dood belde een bisschop uit de missie aan om bij haar een visite te maken. Deze kon haar nu bij haar afsterven bijstaan.

Het was een uiterst zware slag voor Jeanne, die nu den last van het werk voortaan alleen zou moeten dragen.

Na een bezoek aan Rome, waar zij een Kardinaal-beschermheer kreeg voor haar werk, vestigde zij zich in Freiburg (Zw.).

Intusschen woedde in Frankrijk de vervolging. Het werk werd daar ten zeerste bemoeilijkt ; de toekomst werd onzeker. Ook de gezondheid van Jeanne werd zeer wankel. Te midden van deze kwellingen nam zij een gewichtige beslissing welke een eind maakte aan haar activiteit voor de missie. Zij droeg de leiding over op een religieuse congregatie, hetgeen de bestendigheid van het werk verzekerde. Het was de Congregatie van de Franciscanessen-missionarissen van Maria. Al spoedig was er een accoord tusschen de Overste dezer Congregatie en Jeanne Bigard. Verschillende punten werden vastgesteld, o.a.

1) Alle aanvragen om steun voor de inlandsche seminaries zouden moeten geadresseerd zijn aan den Zetel van het Werk te Freiburg. Het was aan den Raad van Beheer te beslissen in welke mate men hulp zou verleenen.

2) Elk jaar zou er een gedetailleerd verslag moeten gezonden worden aan den Kardinaal-prefect van de Congregatie van de Propaganda.

3) Het Sint Petrus-Liefdewerk zal er naar streven in elk land een nationalen Raad voor het werk te vestigen.

Intusschen was Jeanne op zoek naar rust. Haar helder verstand verduisterde al meer en meer, haar sterke wil verzwakte. Op het eind van 1905 werd zij opgenomen in een ziekenhuis te Caen (Frankrijk). Haar toestand verergerde. Op het laatst van 1906 moest men constateeren dat haar verstandelijke vermogens onherstelbaar waren aangetast. De tweede stichteres van S.P.L. mocht — evenmin als haar moeder — het definitief succes van het werk niet kennen. Zij stierf te Alençon in een krankzinnigengesticht in 1934.

De dames Bigard hadden het offer niet geweigerd. We zagen boven hoe Jeanne zich uitdrukkelijk had aangeboden. Hieraan moeten we zeker den grooten bloei van het werk voor den inlandschen clerus toeschrijven. [1])

*Verdere ontwikkeling.* — In de eerste jaren na het heengaan van Jeanne Bigard als directrice van S.P.L. werd er in Frankrijk fel geschreven over het missieprobleem, met name over het vormen van een inlandschen clerus. Het werkte in zooverre goed, dat het geweten van velen werd wakker geschud.

Langzaam ging het werk vooruit — 'n langdurig proces werd gevoerd over de nalatenschap van Jeanne — totdat we in 1918 Kardinaal van Rossum ontmoeten als prefect van de Propaganda. Zijn groote bekommernis was de reorganisatie voor de missies voor te bereiden, de missies aan te passen aan de situatie, ontstaan na den oorlog. Tengevolge van het geslonken aantal missionarissen, de ontelbare slachtoffers van den oorlog, het opkomend nationalisme en de verachting der blanken, was het probleem van een inlandsche geestelijkheid zeer dringend geworden. Kardinaal van Rossum wilde dit vooral oplossen door het Romeinsch College van de Propaganda en hij zocht naar middelen de inlandsche seminaristen in steeds grooter getal naar Rome te doen komen.

Ook Mgr. Tiberghien, vice-president van het Genootschap van de H. Kindsheid — interesseerde zich ten zeerste voor den inlandschen clerus.

De Kindsheid had dit al langen tijd gedaan. In 1919 moedigde Kardinaal Gasparri den directeur-generaal van dit Genootschap aan de Kindsheid meer in de richting aan de vorming van den inlandschen clerus te oriënteeren. Dit verwekte eenige onrust bij

[1]) In 1889 — stichtingsjaar van het werk — waren er 870 inlandsche priesters en 2700 seminaristen. Nu zijn er 6000 inlandsche priesters en 16000 seminaristen.

de Zusters Franciscanessen-missionarissen van Maria. Zij togen naar Rome om daar aangaande deze aangelegenheid besprekingen te voeren. Eerst wilde men nu de beide Genootschappen vereenigen, doch Mgr. du Teil, directeur-generaal van de Kindsheid verzette zich hier tegen.

Men zocht een andere oplossing.

De Propaganda zag er veel voordeel in het Sint Petrus Liefdewerk geheel in handen te hebben. De Zusters zouden zich moeten terugtrekken. Deze waren daar wel voor te vinden. Zij hadden het werk op zich genomen om het voor den ondergang te behoeden; zij hadden hun best gedaan, maar achtten zich niet in staat het werk die vlucht te doen nemen, welke de Propaganda zich dacht. [1])

Tegelijkertijd dacht men er op de Propaganda over het Genootschap van de Voortplanting van het Geloof naar Rome over te planten, wat eerst in 1922 gebeurde. Het lag in de bedoeling de hulpwerken voor de missie op de Propaganda te centraliseeren. Men zou beginnen met het Sint-Petrus-Liefdewerk. In zijn encycliek Maximum Illud — 1919 — beval Paus Benedictus XV S.P.L. ten zeerste aan, aan de liefdadigheid van de katholieke wereld en plaatste het naast de Voortplanting van het Geloof en de H. Kindsheid. 29 Maart 1920 nam de Propaganda het werk over. Al spoedig werd het werk in de verschillende landen o.a. in Nederland, gevestigd onder een Nationalen Raad.

Nauwelijks had Paus Pius XI den troon bestegen of Mgr. Tiberghien kwam met zijn plan de H. Theresia van het Kindje Jezus — zij was toen nog niet heilig verklaard — als patrones te geven aan de missies en aan het Sint-Petrus-Liefdewerk. In afwachting dat 't zou gebeuren, werd de devotie tot haar reeds aangewakkerd. 3 Januari 1923 stierf Mgr. Tiberghien, zonder zijn droom verwezenlijkt te zien.

Maar nauwelijks had Paus Pius XI de kleine Theresia tot de eer der altaren verheven (27 Mei 1925) of hij gaf haar als Patrones aan het Sint-Petrus-Liefdewerk (29 Juli 1925).

Vanaf 1923 ongeveer begonnen de gelden rijker binnen te vloeien. In 1927 besloot de Opperste Raad, met machtiging van Paus Pius XI de oprichting van seminaries te verhaasten. Men was zeker van zijn weldoeners en er was een stijging der inkomsten.

---

[1]) Toch mag men niet vergeten dat van 1889—1919 S.P.L. 187 priesters liet wijden en kostgeld betaalde voor een honderdtal seminaristen.

Men ging er toe over in Nederland een leening te plaatsen van ƒ 1.500.000.— welke binnen zeer korten tijd was volteekend.

Intusschen had Paus Pius XI in 1926 in zijn encycliek „Rerum Ecclesiae" beslist ten gunste van het Sint-Petrus-Liefdewerk. 24 Juni 1929 legde hij de laatste hand aan de definitieve organisatie van het werk. In zijn Motu Proprio „Decessor noster" stippelde hij de juiste plaats van het Genootschap uit — evenals die van de H. Kindsheid — ten opzichte van de Voortplanting.

In zijn Motu Proprio „Vix ad summi Pontificatus" gaf hij het werk zijn definitieve statuten. Deze stelden vast dat het doel van het Genootschap was de Congregatie van de Propaganda te helpen bij de vorming van een inlandschen clerus, vooral voor de oprichting van seminaries. Het vraagt hiervoor aan de geloovigen, gebeden, goede werken en aalmoezen. De zetel is op de Propaganda. Het bestuur berust bij den Algemeenen Raad van S.P.L. te Rome, waarvan de Secretaris van de Congregatie van de Propaganda voorzitter is. Deze Congregatie kiest dien Algemeenen Raad voor 5 jaar uit priesters, die behooren tot de landen waar S.P.L. is gevestigd en te Rome verblijven.

Alleen deze Raad beslist over de verdeeling der gelden.

Twee jaar vóór deze pauselijke statuten mocht het Genootschap zijn eersten triomf vieren. 30 October 1927 werd Mgr. Hayasaka door den Paus tot bisschop geconsacreerd. Deze eerste Japansche Bisschop was een oud-beschermeling van S.P.L., in 1903 door Madame Bigard — eenige dagen voor haar dood — opgenomen.

Terwijl Paus Pius XI in de Sint Pieter deze loffelijke woorden sprak : „Een der redenen, welke er ons toe hebben doen beslissen deze bisschopswijding zelf te verrichten, is ons verlangen al diegenen te eeren en te beloonen, die vanaf 1889 de vorming van een inlandschen clerus hebben bevorderd. . . ." wachtte Jeanne Bigard, die zich als slachtoffer had aangeboden in het krankzinnigengesticht te Alençon op haar dood.

Mogen we in deze bisschopswijding niet 't antwoord zien van God op haar offer, [1]) het zichtbaar teeken dat Hij haar offer had aanvaard en de verdiensten daarvan deed neerkomen over het S.P.L. en den inlandschen clerus ?

JAC. VAN POPPEL.

[1]) In het laatste jaarverslag van S.P.L. lezen we : S.P.L. heeft 14.709 van de 15.979 studenten van 269 klein seminaries en 87 groot-seminaries opgenomen die respectievelijk 12.336 en 3.443 studenten hebben. Het grootste aantal seminaries en seminaristen vinden we in China, Mongolië en Mandschoerije.

# NIEUWE GEESTESSTROOMINGEN IN CHINA

## II.

Nog veel verrassender was de opleving van het *Boeddhisme.* In religieuze verdieping en ascetische praktijken heeft deze beweging ongetwijfeld veel ingeboet aan oorspronkelijke strengheid. Maar het aanpassingsvermogen aan den modernen tijd en de geweldige propagandistische actie van een oorspronkelijk zoo wereldschuwe leer moeten we zonder voorbehoud bewonderen. Wij kunnen niet ontkomen aan den indruk, dat hier internationale invloeden aan het werk zijn. Voor eenige jaren hebben de leiders der Chineesch-Boeddhistische secten zich vereenigd in de „Chineesch-Boeddhistische vereeniging." Oorspronkelijk was het doel: bescherming van gebouwen en eigendom, maar weldra bleek de vereeniging uitstekende propagandistische krachten te bezitten, die zich niet tevreden stelden met louter defensieve werkzaamheid.De geestdrift werkte aanstekelijk. Zelfs tal van bonzen verlieten het beschouwend leven in hun kloosters en wijdden zich geheel aan de geloofsprediking. De afdeelingen van de vereeniging verbreidden zich over heel China : „ter beoefening van meditatie en gebed." Zij houden conferenties, geven tijdschriften en brochures uit en organiseeren retraites. In alle voorname steden zijn vegetarische restaurants geopend, ten dienste van de volgelingen van Boeddha die het dooden van dieren verbiedt. Met koortsachtigen ijver wordt de propaganda door pers en boek gevoerd. Een groote uitgeversmaatschappij te Shanghai verkocht de laatste jaren bijna twee millioen boeken en brochures en verspreidde gratis meer dan twee millioen vlugschriften. Tal van tijdschriften verspreiden de Boeddhistische idee. Hun voornaamste orgaan heeft een oplage van 15.000 exemplaren (een enorm getal voor een religieus tijdschrift in China). Een eigen radiostation zendt iederen morgen de dagelijksche gebeden uit. Bijzondere aandacht wijden zij aan het probleem : hoe de jonge generatie te trekken ? Reeds in verschillende universiteiten wisten ijverige Boeddhisten een leerstoel te bemachtigen. Een der meest opmerkelijke uitingen van aanpassingsvermogen is wel de levendige belangstelling voor sociale werken — een totaal onbekend terrein voor de oude stelsels. Reeds een groot aantal hospitalen, dispensaires, opvoedingsgestichten voor verlaten kinderen, blinden-

instituten, volksgaarkeukens enz. werden door Boeddhistische vereenigingen opgericht. Bij algemeene rampen werken de verplegers van het Boeddhistische Swastika-kruis broederlijk samen met het Roode Kruis. Zij beschikken over belangrijke fondsen tot leniging van bijzondere nooden en zijn de oprichters van de Chineesche vereeniging tot dierenbescherming. Ook de oplossing der agrarische kwestie: de verheffing van den boerenstand maakt een studieobject van de vereeniging uit. Eigenaardig is hun levendige belangstelling voor alle uitingen van christelijke charitas. De verstandhouding met christelijke instellingen was uitstekend. Blijkbaar willen zij hun gebrek aan ervaring in organisatiepraktijk aanvullen. Hier en daar verzochten zij zelfs christelijken groepen hun fondsen te beheeren. Ongetwijfeld is deze opleving voor een groot deel te danken aan den genialen en taktvollen leider Tai-hin, een idealist met nuchteren zin voor de werkelijkheid. Aan zijn diepgodsdienstige, streng ascetische opvoeding dankte hij een groote kennis van de leer en praktijk van het Boeddhisme. Reeds zeer jong was hij abt van het beroemde klooster op het eiland P'ou. Maar het vadsige leven, de geldzucht en onwetendheid der monnikken ergerden hem. Daarom trad hij uit, om het Boeddhisme te hervormen. Zijn program luidde: „de zondige menschen te leiden tot barmhartige liefde; de zelfzuchtigen tot rechtvaardigheid; de wijzen tot het genieten der waarheid; de moedigen tot liefde voor de deugd; en aldus deze door twisten verscheurde en door lijden gemartelde wereld te herscheppen in een oord van vrede en geluk. Hij keerde zich zoowel tegen den mercantielen geest en onwetendheid der conservatieve monnikken als tegen de bandeloosheid der moderne beeldenstormers. De Boeddhistische beweging moest zich aanpassen aan de nieuwste vorderingen der wetenschap. Fel verweerden zich de rijke kloosters, maar de jongere intellectueelen waren zeer begeesterd voor zijn vooruitstrevende denkbeelden: „Voor het Boeddhisme is de wetenschap een weldaad, hoe meer vorderingen zij maakt, des te helderder schijnt de leer van Boeddha, die de waarheid openbaart in verband met het universum." In 1931 maakte hij een wereldreis, om zijn kennis te verdiepen en zijn ideeën te verbreiden, vooral in Duitschland wekte zijn bijzondere persoonlijkheid groote bewondering. Verschillende Europeanen verlieten zelfs hun familie en vaderland, om zich terug te trekken in een Chineesch Boeddhistisch klooster.

Van den anderen kant toonde ook het Boeddhisme, dat het zich vlot weet aan te passen aan de meest moderne verschijnselen, wat wel blijkt uit het feit, dat de leider der Chineesche ploeg op de Olympische Spelen van Berlijn, Tai Ki-tchao, een der voormannen van de Neo-Boeddhistische beweging is. De vernieuwing komt ook tot uiting in de architectuur. Met veel ijver worden oude kloosters en heiligdommen hersteld en tal van nieuwe gebouwd. Maar voor die fijne afwerking der détails, die rijke weelderige lijnen en versiersels aan balken en dak, dat teere houtsnijwerk, ontbrak tijd, geld, geduld en vooral inspiratie. De roerlooze ingetogen zelfbeschouwing, de liefdevolle studie van den microcosmos in de naaste omgeving, de dagenlange omzwervingen in het droomenland van eigen fantasie : dat alles is uit den tijd. Nu heeft de blik veel wijdscher en grootscher perspectieven, de werkdrift dringt tot daden. Deze geest uit zich in de strenge, stramme lijnen van stoere betonconstructies. Zoo heeft het decoratief element veel ingeboet aan charme en gratie, maar in de statige strengheid van lijn en vorm komt de modern-praktische geest van waarheid en eenvoud veel treffender tot uiting.

Het *Taoisme* met zijn willooze overgave aan de „tao" — het regelend princiep in het heelal —, met zijn afkeer voor alle persoonlijke activiteit, is uiteraard a-sociaal. Het stond dus veel vreemder tegenover de heftige dynamiek der nieuwste ontwikkeling dan de andere stelsels. Toch werd het, ondanks zich zelf, meegesleurd met den wielenden stroom van den tijdgeest. Als reactie tegen de zenuwsloopende spanning van het woelige politieke leven werd de vredige rust en de passielooze onbewogenheid van het Taoisme een toevlucht voor tal van overspannen en ontgoochelde geesten. Velen zochten er bezinning en rust voor hun wroeging, na het al te heftig uitleven van hun politieke hartstochten. Juist het woelzieke, heetbloedige volk van Kwantung was de meest vruchtbare bodem voor de leer van Lao-tse. Kwantung was de bakermat van Suen-Wen's revolutie, van hieruit begon Tchiang Kai-shek zijn beroemde expeditie tegen het Noorden. Kwantung ook bleef het langst een centrum van verzet tegen de centrale regeering. En toch hier beleefde het Taoisme, de ultra-pacifistische leer, zijn schoonste bloei, hier ligt het Mekka van de Taoisten. Honderd K.M. van de hoofdstad Kanton, verheft zich de berg Lo-Fou. Op de hellingen

liggen de rijkste en schoonste Taoistische heiligdommen met hun stemmige kapellen en heerlijke altaren. Zeventig monnikken vieren in deze eenzaamheid dagelijks met ingetogen waardigheid en wereldvreemden luister de liturgische plechtigheden. Maar hier ook heeft Chen Chi-tang, de ex-dictator van Kwantung, een der meest onstuimige houwdegens onder China's befaamde generaals zich een woonvleugel laten bouwen binnen het kloostercomplex. Hier in dit bij uitstek anti-militairistisch milieu trekt hij zich bij wijlen terug, om een evenwicht te zoeken voor de gruwelijke verstoring der „tao" door de excessen van zijn medoogenloos soldatenbedrijf. Ook in den President der Republiek, Lin-Sen, vinden de Taoisten een hunner edelmoedigste begunstigers. De opperpriester van het beroemde, uitgestrekte klooster Sung-yo-miao, stichtte onlangs een Taoistische vereeniging met het doel : studie der oude boeken en beoefening der ascese. Zij beschikken over rijke fondsen, in hoofdzaak afkomstig van officieren en hooge regeeringsambtenaren : wellicht gewetensgelden ? De inkomsten worden vooral besteed aan het herstel der heiligdommen en het onderhoud der monnikken.

De *jong-Mahomedaansche beweging* in China toont de laatste jaren ook een levendige bedrijvigheid. Het getal Mahomedanen wordt op 20 millioen geschat ; zij zijn dus zeker in staat belangrijken invloed uit te oefenen. Toch meen ik, dat dit verschijnsel geen juist beeld geeft van de geestesstroomingen in China. Vooreerst immers zijn de Mahomedanen zeer gehecht aan hun oude niet-Chineesche tradities en afkomst. Hoewel in uiterlijk niets verschillend van de Chineezen, vormen zij toch een aparte kaste en leven in de grootere steden in speciale wijken bijeen. — Bovendien liggen de voornaamste Mahomedaansche centra in de Westelijke randprovincies en daarom wordt de strijdbare aard van Mahomeds volgelingen bij voorkeur uitgebuit voor de ondergrondsche intriges der onnaspeurbare internationale politiek in Midden-Azië.

Meer belangstelling verdient nog steeds de „*plattelandsgodsdienst*" : het bonte samenraapsel van bijgeloovige opvattingen en praktijken, waarmede de massa der bevolking tracht te voldoen aan de ingeboren religieuze behoeften. P. Wieger typeerde dit stelsel zoo raak : „Syncretismus cultualis hybridus." Een bepaalde

godsdienstige overtuiging is een zeldzaamheid: men vindt er onontwarbaar vermengd: bijgeloovige uitwassen uit het verval-tijdperk van het Taoisme; de familiemoraal en voorvaderen-cultus van Confucius; het geestesgeloof en eenige ascetische praktijken van het Boeddhisme. Het geheel heeft een sterken inslag van animistischen angst voor geesten. Ziedaar den „godsdienst" van vrijwel 80% der Chineesche bevolking. Wel kwamen eenige notabelen min of meer onder den invloed der moderne ideeën, maar de groote massa bleef onberoerd. Voor een oogenblik slaagden ook de Communisten er in, de eenvoudige landbevolking het hoofd op hol te brengen, door hun gouden bergen te beloven. Maar evenmin als de moderne rationalisten vermochten zij den angst voor de geesten en den eeredienst aan de zielen der voorouders uit te roeien. Zeker heeft ook deze „godsdienst" zijn goede zijden: terecht zegt de Protestant, Dr. Hodons: „Hij verzacht het harde bestaan van den boer, is de band van het familieleven, verleent prestige aan het gezag en houdt de hoop levend in uren van sombere wanhoop; de vereering der voorouders versterkt het geloof in een leven na den dood. Maar niet zonder humoristische noot is de merkwaardige zwenking van sommige moderne jongeren in hun houding tegenover dezen volksgodsdienst. Voorheen waren geen woorden grof genoeg, om „het domme bijgeloof" van het volk te brandmerken: het was „de schande van China", „de oorzaak van alle vernederingen," „het beletsel van iederen vooruitgang." Maar bij het keeren van het getij, nu de besten onder de leiders zich teleurgesteld afwenden van het dorre Westersche materialisme en verlangend zoeken naar hoogere waarden, nu klampen de meest hardnekkige der atheisten zich krampachtig vast aan dit volksgeloof. Zoo prijst Tang Siang-li in zijn werk „De nieuwe sociale orde in China" den cultus der voorouders als „een bron van vooruitgang in dezen zin. dat de meest dringende plichten gericht zijn op de toekomst. Hier hebben we voor ons een zuiver menschelijken godsdienst, gebaseerd op de rede en de werklijkheid, zonder anderen god dan de menschheid zelf, triomfeerend over dood en vergetelheid, zich bewust van zijn streven en zijn bestemming. Er bestaat voor hen een hemel, maar deze is geen paradijs voor eeuwig geluk.... er bestaat geen hel of vagevuur. Er bestaat geen belofte van geluk en rust in het hiernamaals. De deugdzame mensch kan leven en streven in lijden en leed, zijn nakomelingschap zal het loon oogsten

van zijn verdiensten. Zoo vindt de vereering der voorouders op deze wereld en in dit leven zijn reden van bestaan en zijn verantwoording. Daarom kan, van louter-geestelijk standpunt bezien, deze cultus worden beschouwd door sommigen als minderwaardig in vergelijking met het Christendom, maar van alle godsdiensten, die den mensch stellen tegenover het probleem des levens, is deze de meest menschelijke en dus het best aangepast aan de menschelijke nooden."

Behalve deze oude godsdienstige stelsels vindt men tegenwoordig nog meer dan 200 verschillende niet-christelijke *secten*, wier leden weigeren zich aan te sluiten bij een der bestaande orthodoxe systemen. Zij zijn allen op religieuzen grondslag gebaseerd en ontstaan uit de behoefte „de leemten aan te vullen op een gebied, waarmede geen enkele religieuze of sociale instelling zich bezighoudt." Het zijn een soort broederschappen, waar gewoonlijk een uitstekende geest heerscht van saamhoorigheid en onderlinge hulpvaardigheid. Men moet waarlijk eerbied hebben voor de eerlijke overtuiging van zulke ernstige zoekers. De edelmoedigheid, waarmede zij vaak de zwaarste offers brengen en de strengste boetewerken verrichten, om volgens hun overtuiging te leven, is een beschamend voorbeeld voor tal van christenen.

*De toekomst der Missie in modern China.* — Hoe moeten we nu deze geestelijke renaissance beoordeelen van het standpunt der missie ? De beweging bevat zeker vele verschijnselen, die hoopvol stemmen. De onstuimige, onberaden drang naar Westersche „nieuwigheden," Westersche wetenschap is uitgeloopen op een pijnlijke ontnuchtering. De van nature diepgodsdienstige Chineesche geest bleef onbevredigd door de uiterlijke schittering der verworvenheden van de Westersche cultuur. Daarom kon ook tot nu toe het Communisme, ondanks de gunstige atmosfeer, geen wortel schieten in de volksziel : de bodem bleek niet geschikt. Ook de jeugd is tot bezinning gekomen, voelt wroeging over de schandelijke verloochening van het rijke erfdeel der vaderen. De tijd der woelige studentenrevoluties en universiteitspolitiek — baldadig, gevaarlijk kinderspel — is voorbij ; er wordt weer ernstig en met plichtbesef gestudeerd. De jongere generatie laat zich niet langer misbruiken als een politiek instrument in de handen van den eersten den besten handigen demagoog.

Ook het christendom trekt meer belangstelling en wordt in hoogere kringen openlijk en oprecht gewaardeerd als opbouwende kracht. De christelijke charitas heeft eindelijk, ondanks alles, toch het pleit gewonnen en vele vooroordeelen ontwapend. Thans begint men in het werk der missie hoogere motieven te ontdekken dan gecamoufleerde indringing van Westersch imperalisme. Kortom : men twijfelt en zoekt, en ieder ernstig zoeker is op weg naar Christus. Daarom luidt de conclusie van P. H. Bernard S.J. in het laatste hoofdstuk van zijn werk, „Sagesse Chinoise et Philosophie Chrétienne" : „On peut prétendre qu'en somme le Christianisme.... rencontre actuellement des conditions favorables à sa propagande.... D'autres causes paraissent aider positivement à sa diffusion, et parmi elles il n'y aurait pas de plus efficace que ce grand mouvement de renaissance."

Toch mogen we ons niet laten verleiden tot overdreven optimisme : we moeten ook de schaduwzijden van de nieuwe geestesrichting willen zien en bovendien we moeten open oog hebben voor de gevaren, die dreigen uit de jongste ontwikkeling van den politieken toestand in het Verre Oosten.

Vooreerst mag men niet vergeten, dat juist de hooge geestelijke idealen, die velen in de nieuwe beweging nastreven, gemakkelijk een belemmering kunnen vormen voor toenadering tot het christendom. Ten slotte zal een eerlijk communist of een idealistischgestemd atheïst veel lichter door de werkelijkheid in zijn overtuiging worden geschokt en een uitweg zoeken dan b.v. een overtuigd Boeddhist, die in de beleving van zijn godsdienst ongetwijfeld veel troost en bevrediging kan vinden. Heel merkwaardig is in dit verband de uitspraak van P. Wieger aangaande de moeilijkheden van bekeering van Amidisten (een sekte van Boeddhisten) en Mahomedanen: „Zij leven streng en devoot en het is een axioma: facienti, quod in se est, Deus non deneget gratiam.... dit geldt zoowel van de Amidisten als van alle andere niet-Christenen. Maar staan dezen nu daarom dichter bij het Christendom dan de anderen ? Ik durf dit niet te bevestigen. Men moet hier rekening houden met een heel bijzonder beletsel : zij zijn ervan overtuigd, dat zij reeds bezitten en komen daarom niet zoo licht tot bekeering" (Controversiae, 162).

Maar er is nog een ander zeer gevaarlijk element, dat den laatsten tijd steeds dreigender vormen aanneemt. De renaissance der oude

stelsels is ten nauwste verbonden met het oplevend nationalisme. De beweging kan dus gemakkelijk ontsporen. Vooral ook omdat de weinig-critische, licht-ontvlambare Chineesche geest zeer vatbaar is voor de suggestie van een of andere moderne ,,mythe" onder godsdienstige vermomming. De geleerde Sinoloog Dr. Hodons ziet hierin een groot gevaar: ,,Toen het Christendom, zegt hij, zijn intrede deed in China, vond het tegenover zich een Boeddhisme in verval en een Confucianisme in staat van ontbinding. Maar tegenwoordig gaan deze systemen hand in hand met een steeds onstuimiger nationalisme, dat strijdt voor de handhaving van vele volksgebruiken, niet omdat zij goed zijn, maar omdat zij nationaal zijn." Daarom ziet hij de toekomst zeer donker in en besluit : ,,La véritable lutte entre le Christianisme et les religions non-chrétiennes en Chine appartient non à la passée mais à l'avenir." (Revue Internationale des Missions). Tot voor kort zou men zulk een oordeel te pessimistisch kunnen noemen, maar de jongste ontwikkeling der gebeurtenissen in China dreigt, helaas, Dr. Hodons in het gelijk te stellen. Er zijn n.l. verschillende teekenen, die er op wijzen, dat de Japanners het Boeddhisme willen misbruiken tot volvoering van hun politieke plannen in China. Het Boeddhisme moet den geestelijken band vormen, die alle Aziatische volkeren aaneenbindt en zóó een middel om Japan's suprematie over heel Azië te verzekeren. En als de fanatieke Samurai-geest zich hult in den Boeddhistenmantel, dan denken we met huivering terug aan den stormloop tegen het christendom uit de eerste eeuwen van den Islam.

De Boeddhistische propaganda in Japan neemt, bij het stijgen van de militairistische verdwazing, fantastische proporties aan. In de stad Kyoto, het cultureele centrum van Japan, vindt men heden ten dage 945 Boeddhistische tempels daarentegen slechts 93 heiligdommen van het Shintoisme, den nationale cultus. Begin October 1937, kort na de inname van Peking door de Japanners, werd aldaar opgericht : de Sino-Japansche Boeddhistische vereeniging. De Japansche generaal Yamashita, commandant van de zône-Peking, voerde bij die gelegenheid ook het woord. Onder bedekte termen bevat zijn rede een oorlogsverklaring aan heel de Westersche cultuur. Hij herinnerde eraan, dat Boeddha en Confucius beiden Oosterlingen waren en wees met nadruk op den invloed, dien beiden hebben uitgeoefend op het Westen. En daarom, was zijn

ideaal: ,,Het Boeddhisme moet de schakel vormen tusschen Japan en China !" Het (niet-katholieke) Fransche weekblad ,,La Politique de Pekin" (9 Oct. 1937) leverde op deze woorden den volgenden commentaar : ,,Une telle attitude, d'ailleurs logique, fait un contraste bien suggestif avec celle de Chiang-Kai-chi (Tchiang Kai-shek), qui après l'affaire de Sinanfu prononça publiquement une espèce d',,éloge" du Christianisme. Qu'elle annonce des dangers réels ,quoique peut-être lointains, pour le futur développement des missions chrétiennes, ne parît guère douteux."

Van den anderen kant dreigt als reactie het gevaar, dat de Chineesche nationalisten in hun wanhoop zich met handen en voeten aan het Communisme zullen binden, als laatste middel om de onafhankelijkheid van hun land te bewaren. Dan zou het Christendom in Oost-Azië doodgedrukt worden in de botsing tusschen de twee grootmachten : Communisme en politiek-Boeddhisme.

Van louter menschelijk standpunt beschouwd schijnt de toekomst vol gevaren, maar voor den geloovigen christen straalt er toch één lichtpunt in de duisternis. Dat is de ècht-christelijke mentaliteit, waarvan tal van christenen, zoowel protestanten als katholieken in het openbaar blijk geven. De geestelijke renaissance is ook ten goede gekomen aan het Christendom. Ook hier waait een frissche wind van geestdriftiger ijver en doeltreffender actie. Hier vinden we een verblijdende verdieping van het geloofsleven, die niet slechts kracht schenkt om te getuigen maar ook de zelfverloochening, om die getuigenis ten kosten van zware offers te bevestigen. In deze mentaliteit vinden wij, Christenen, een zekeren waarborg voor Bovennatuurlijke tusschenkomst, waar menschelijke berekening zou falen. Vooral, wanneer wij de kracht en macht van deze christelijke overtuiging vertolkt zien in deze fiere geloofsbelijdenis van den grooten leider : ,,De grootheid en liefde van Christus hebben mij vervoerd tot nieuwe geestdrift, hebben mijn kracht gestaald, om te strijden tegen het kwaad, de bekoring te overwinnen en mijn eer hoog te houden." (Aldus Tchiang-Kai-shek in zijn radiorede tot het Chineesche volk op Goeden Vrijdag 1937).

P. PACIANUS TEEPE O.F.M. Miss. Ap.

# PAROCHIALE MISSIECOMITÉ'S

Den 11en Januari 1938 heeft de nationale raad van den Priester-missiebond met de leden der Diocesane Missiecomité's een zeer geanimeerde vergadering gehouden over de vraag : „hoe brengen wij onze missiebeweging **verder?**"

De resultaten van 20 jaren actie mogen er zijn : maar het maximum vertegenwoordigen zij niet.

En naar dit maximum moeten wij streven, omdat het belang van het Godsrijk, van de Kerk, van de Zielen dit eischt, en.... omdat dit streven naar het maximum niet meer vraagt dan een normale toewijding van de parochiale geestelijkheid.

Een der middelen om onze missiebeweging verder te brengen in dit streven naar het maximum is de vorming van parochiale missiecomité's.

Onze Bisschoppen keurden de leidraad voor deze Comité's, samengesteld in opdracht der bovengenoemde vergadering, goed, en nu wacht deze slechts op de toepassing.

Dus in iedere parochie weer een nieuw comité!

Ja en neen.

Ja, in zoover men spreken kan van een nieuwen vorm van organisatie.

Neen, indien men er nieuwen arbeid in ziet.

Want de Parochiale Missiecomité's zijn gedacht als een geschikt middel om de missieactie, die in elke parochie noodig is, te **vereenvoudigen,** en daardoor te **verbeteren, uit te breiden** en te **verdiepen.**

Van elke parochie wordt gevraagd : de organisatie van de drie Pauselijke Missiegenootschappen, de viering van den Missiezondag, van den Zieken-Zondag voor de Missies op Pinksteren, van de Koloniale Missieweek, van het Apostolaat der Hereeniging, en in den regel van de een of andere actie voor een meer bijzonder doel, een Missienaaikrans, Medische Missieactie, een Missie-dag voor een Missionaris, af en toe de deelname aan een grootere actie.

Zooals de toestand nu is, wordt de pastoor over elk der opgenoemde acties afzonderlijk gemobiliseerd, en moet hij — in den regel — telkens hulpkrachten zoeken. Is het wonder, dat hij wel eens klaagt, dat men hem te veel vraagt ?

Maar als zij aan al die aanvragen op een eenvoudige wijze kan

voldoen, als hij ,,zijn menschen" heeft, die voor al die vormen van missieactie klaar staan, is het bezwaar voor dit ,,vele" en ,,herhaalde" vragen dan niet weggenomen ?

Ziedaar de **vereenvoudiging,** welke het Parochieele Missiecomité brengt. Een klein comité van eenige, bijv. 4 of 5 diepgodsdienstige en praktische leeken, onder leiding van den pastoor of diens kapelaan, vangt al deze acties vanzelf op, want het is zijn taak.

En omdat voor al deze vormen van missieactie eenige toegewijde personen klaar staan, wordt elke actie voor zich ook beter verzorgd, bereikt dan meer menschen, gaat dieper en voert dus het succes der actie, geestelijk en stoffelijk op ; zoo wordt de actie **verbeterd, uitgebreid** en **verdiept,** niet doordat de pastoor of zijn plaatsvervanger zooveel meer doet, maar doordat hij het werk, dat noodig is, systematischer door anderen laat doen.

Hierbij laat ik het voor dit maal.

De actie voor de vorming der Parochiale Comité's, in het bisdom Roermond reeds met groot succes gevoerd, gaat ook in de andere bisdommen ingezet worden.

Moge deze opmerking medehelpen aan dezen inzet een goed onthaal te bereiden.

De President van het Bossche D.M.C., Prof. C. van Dijck van St. Michielsgestel, schreef een mooie brochure, waarin het nut der Parochiale Missiecomité's helder en overtuigend werd uiteengezet, en waarin de noodzakelijke en voor de hand liggende programmapunten dier Comité's worden toegelicht. Deze brochure wordt door den P.M.B. beschikbaar gesteld — gratis — voor alle leden der op te richten Comité's.

Moge er spoedig een nieuwe oplage noodig zijn. Dan werken er in ons land vele Parochiale Missiecomité's en wordt er ernstig gestreefd naar een maximum deelname aan de missieactie door de parochies, de gezinnen, de geloovigen.

TH. M. P. BEKKERS.






# BIJ HET DERDE EEUWFEEST VAN DE MARTELAREN VAN ATJEH

(1638—29 November—1938).

Christus heeft het aan zijn apostelen en leerlingen voorspeld, dat zij bij de verkondiging van zijn evangelie verdrukking en lijden en marteldood te doorstaan zouden hebben. En niet alleen de geloofsverkondigers zelf, maar zoovelen ook, die hun volgelingen werden, hebben hun liefde voor den Meester met hun bloed betaald. Duizenden van de eerste christenen hebben de onschatbare kroon van het eeuwig geluk gekocht met den marteldood. Alle deelen van de aarde, waar de missionarissen in opdracht van hun goddelijken Koning den voet hebben gezet, om het evangelie des vredes te brengen, hebben martelaarsbloed gedronken. En het bloed van de martelaren is geworden het zaad der christenen. De machtige voorspraak van de geloofsgetuigen heeft rijke genaden van God voor de zielen afgesmeekt en wondervolle bekeeringen van geheele landen bewerkt.

Toen de Portugeezen in het begin van de 16e eeuw bezit namen van den Indischen Archipel, was hun eerste zorg aan de nieuw onderworpen volken als basis voor hun ware beschaving den godsdienst van Christus te brengen.

En de missiegeschiedenis verhaalt ons, hoe die missionarissen ten koste van zwaren arbeid en geweldige opofferingen naast vele teleurstellingen en tegenwerking toch ook rijke successen hadden te oogsten. Verschillende inlandsche vorsten zelfs gingen tot den christen godsdienst over en gaven daardoor de groote stoot tot bekeering van hun volk. Vanzelfsprekend was dit een doorn in het oog van de fanatieke aanhangers van den Islam, en trachtten deze met alle mogelijke middelen den invloed van de christelijke missioneering tegen te gaan. Zij waren echter bevreesd voor de macht van het portugeesch bestuur dat den katholieken godsdienst steunde en beschermde.

Doch waar de portugeesche invloed minder was, vielen in de 16e eeuw verschillende katholieken als slachtoffer van den godsdiensthaat der mahomedanen.

Erger nog werd het, toen in het begin van de 17e eeuw de Hollanders de Portugeezen kwamen verdringen. De hollandsche calvinisten, bezield met een haat tegen alles wat roomsch was, hitsten de inlandsche bevolking nog meer tegen de Portugeezen en tegen den katholieken godsdienst op.

Dit bleek vooral, toen de Portugeezen in 1638 na het overlijden van den sultan van Atjeh toenadering zochten tot dit volk. Zij zonden uit Goa een indrukwekkend gezantschap, om vrede en vriendschap met Atjeh te sluiten. 25 September 1638 vertrokken Don Francisco de Souza de Castro, Raad van den koning van Portugal, en zijn neef Ludovico de Castro met een groot geleide van Portugeezen en inlanders op twee oorlogsschepen naar Sumatra.

De Atjehers, door de Hollanders opgehitst, ontvingen het portugeesch gezantschap bij aankomst op 27 October met gehuichelde vriendschap, doch namen den volgenden dag allen gevangen.

De gezant en zijn neef werden gespaard, en alleen gevangen gehouden in de hoop op een grooten losprijs voor hun vrijheid. De overige portugeesche gevangenen werden door beloften en bedreigingen lastig gevallen, opdat zij den katholieken godsdienst zouden afzweren en tot den islam overgaan. Dagelijks werden deze pogingen herhaald. Den eenen dag werd hun eer en aanzien en rijkdom beloofd bij geloofsafval; den anderen dag werden folteringen en mishandelingen aangewend, om hen door lichaamssmarten een verloochening af te dwingen.

Op een enkele uitzondering na, bleven echter allen God en godsdienst trouw. 29 November 1638 werden toen 60 mannen om de standvastigheid in hun geloof ter dood gebracht. Onder deze martelaren bevonden zich 5 geestelijken, nl. een wereldpriester (waarschijnlijk een inheemsche), twee franciscanen en twee ongeschoeide carmelieten.

De twee laatsten verdienen een nadere beschouwing, omdat zij in 1900 door paus Leo XIII tot de eer der altaren verheven werden.

Het waren de twee Lieve-Vrouwe-Broeders P. Dionysius à Nativitate en Br. Redemptus à Cruce.

Pater Dionysius was eigenlijk een Franschman, geboren te Honfleur 12 Dec. 1600, zoon van de echtelieden Pieter Berthelot en Florida Morin. Zijn vader was scheepsdokter, en van hem erfde hij de trek naar de zee, en leerde hij veel van het zeewezen. Voordat hij negentien jaren oud was, had hij reeds verschillende reizen gemaakt naar Engeland, Spanje, Amerika en West-Indië. In 1619 vertrok hij naar Oost-Indië, waar de goddelijke Voorzienigheid groote plannen met hem had. De eerste jaren was hij in dienst van een Fransch handelshuis als eerste loods of hoofdstuurman; daarna ging hij in hollandsche dienst over. Doch slechts voor korten tijd, omdat zijn geloof hier gevaar liep. Want van kind af was hij zeer godsdienstig en beschouwde hij zijn geloof als zijn grootsten schat. Daarom besloot hij zijn diensten aan te bieden aan de katholieke portugeezen.

In dien dienst bleef hij eerst op Java, varend van de eene haven naar de andere, vertrok toen naar Malakka en vervolgens naar Goa, waar hij vriendelijk werd ontvangen en spoedig de gunst van den onderkoning wist te winnen, om zijn bekwaamheid en dapperheid. Door zijn studie van de wis- en sterrenkunde op al zijn reizen, gevoegd bij de praktijk, was hij zeer ervaren in de zeemanskunde, en daarom werd hij dan ook in 1629 door den onderkoning van Goa tot opperloods van de vloot aangesteld. Om zijn dapperheid, die hij in verschillende gevechten had getoond, werd hij later door den portugeesche koning in den adelstand verheven.

Goa was in 1510 door de Portugeezen veroverd en daarna spoedig in groei en voorspoed toegenomen, zoodat men een halve eeuw later sprak van het gouden Goa. Er waren prachtige kerken en menigvuldige kloosters. De aartsbisschop van Goa was tegelijk onderkoning van het portugeesch gebied.

Een eeuw later kwam echter het verval van deze schoone stad, als gevolg van de geregelde aanvallen der Hollanders, maar zeker ook vooral door de weelde en het zedenbederf der bewoners, zoodat Goa toen werd aangeduid als de ellendige hoofdstad van een arm en rampzalig land.

De zeeman Berthelot bleef bij al zijn roem en krijgsmanseer den eenvoud bewaren en vooral zijn godsdienstig leven voortzetten, dat hij van zijn eerste jeugd af had geleid. Hij biechtte en communiceerde dikwijls, hij bad gaarne, offerde zelfs dikwijls zijn nachtrust op aan het gebed ; hij was mild voor de armen, en vooral was hij een vurig vereerder van de H. Maagd.

Elken Zaterdag vastte hij ter eere van O.L. Vrouw en bad dagelijks den rozenkrans. Bij zulk een godsdienstig leven kon het dan ook niet uitblijven, dat hij zich geroepen voelde tot een hooger ideaal dan de roem van de wereld. In plaats van schepen naar de veilige haven te loodsen, wilde hij de zielen in de eeuwige haven geleiden.

In Goa was sedert 1620 een klooster van de ongeschoeide Carmelieten, waar noviciaat en studiehuis gevestigd waren. Gelegen op een heuvel was het een der schoonste kloosters van de stad. In de prachtige kerk naast het klooster werden de feestdagen met grooten luister gevierd. De kloosterlingen zelf stonden bekend om hun ijver en godsvrucht.

Met den overste van dit klooster kwam Berthelot in kennis en verzocht hem om opname in de orde. Het was een gelukkige omstandigheid, dat er juist een nieuwe onderkoning benoemd was, die de bekwaamheid van Berthelot nog niet zoo ondervonden had ; hij aanvaardde de ontslagaanvrage van zijn uitstekenden zeeloods. 24 Dec. 1635 werd Berthelot bekleed met het bruine habijt en den witten mantel der Lieve Vrouwe Broeders en ontving den naam van Dionysius à Nativitate.

Spoedig kwamen er nu klachten bij den onderkoning tegen de Carmelieten, omdat zij den bekwamen zeeman aan den dienst van het portugeesch bestuur hadden onttrokken. De Carmeloverste gaf den onderkoning eerbiedig te kennen dat Berthelot een Franschman was en naar Europa zou zijn teruggekeerd, als hij niet gebleven was, om religieus te worden. Bovendien ook in het klooster kon hij de regeering nog van veel dienst zijn. En dit bleek ook spoedig. Vooreerst maakte fr. Dionysius de zeevaartkaarten van Oost-Indië af, met wier teekening hij reeds vroeger begonnen was.

Vervolgens nam Dionysius bij een aanval van Goa door de Hollanders in 1636 op verzoek van den onderkoning met goedkeuring van zijn overheid het bestuur over de vloot op zich, en slaagde er in, den aanval af te slaan. Daarna keerde hij aanstonds weer naar het klooster terug.

Na het uitspreken van zijn geloften op Kerstmis 1636 was hij steeds meer een voorbeeld voor zijn medebroeders in gehoorzaamheid, ootmoedigheid en liefde, zoodat zijn heiligheid steeds meer in het oog viel.

Daarom werd hij dan ook spoedig (begin 1638) tot de hoogere wijdingen van het subdiakonaat en diakonaat toegelaten. Toen kwam het verzoek van de

Portugeesche regeering om een biechtvader voor het gezantschap naar Atjeh. Liefst had men fr. Dionysius, daar hij tevens een bekwaam zeeman was. De overste weigerde ; fr. Dionysius was immers nog geen priester. Nu werd het verzoek herhaald, doch in den vorm van een bevel, zoodat men niet langer kon weigeren. 22 Aug. 1638 werd fr. Dionysius toen priester gewijd.

Als metgezel voor de reis werd hem door zijn overste toegevoegd de leekebroeder Redemptus à Cruce. Deze leekebroeder (in de wereld Thomas Rodriguez de Cunha) werd geboren te Paredes in Portugal in 1598. Op jeugdigen leeftijd nam hij dienst in het Portugeesche leger in Oost-Indië, waar hij de Carmelieten leerde kennen en spoedig in deze orde intrad. In het klooster te Goa was hij een voorbeeld van boetvaardigheid en godsvrucht en gaf herhaaldelijk zijn verlangen naar het martelaarschap te kennen. Hij was dan ook gelukkig, toen hij werd aangewezen, om met p. Dionysius naar het mahomedaansche Atjeh te vertrekken.

Na de gevangenneming waren het vooral p. Dionysius en br. Redemptus, die het meest te lijden hadden van hun vijanden. Deze begrepen al spoedig, dat p. Dionysius veel invloed had op zijn medegevangenen, en dat zijn afval ook de anderen zou doen bezwijken. Zij sloten hem apart op in een vunzig hok, waar al het vuil werd bijeengebracht, en zijn voedsel met vuil vermengd werd. En tegelijk werd hem de grootste rijkdom en de hoogste eer beloofd, als hij Mahomedaan werd. Maar zijn antwoord was : ik verheug mij in het lijden, dat ik voor Jezus Christus doorsta. Mijn ziel kunt gij wel uit mijn lichaam rukken, maar mijn geloof niet uit mijn ziel. Ook br. Redemptus gaf op alle bedreigingen en beloften ten antwoord : ik ben juist gekomen, om u tot het christendom te brengen ; hoe zou ik dan zelf dien godsdienst ontrouw worden. Bevreesd voor de standvastigheid van zijn medegevangenen, verzocht p. Dionysius aan den Mahomedaanschen vorst, zijn medegevangenen te mogen bezoeken. En toen hij dit verlof verkreeg sleepte hij zich van gevangenis tot gevangenis, terwijl zijn voeten geboeid waren. Hij verpleegde de gewonden en wekte allen op tot standvastigheid. Zelfs ging hij bij de bewakers om voedsel bedelen, om zijn medegevangenen te kunnen helpen.

Drie dagen vòòr de marteling had Dionysius een openbaring. Hij voorspelde toen aan de zwarte slavin, die hem voedsel bracht : Zeg aan uw meesteres, dat ik haar dank voor het voedsel, dat zij mij geschonken heeft. Haar zorgen zullen niet meer dan drie dagen noodig zijn.

Op den dag der veroordeeling werden de martelaren naar het strand der zee gebracht, waar hem voor het laatst de keuze werd gelaten tusschen leven en dood : Alwie naar Mahomed zal overkomen, zal met eerbewijzen overladen worden ; wie halsstarrig zal blijven, zal wreed gedood worden. Allen kiezen echter een eervollen dood boven een schandelijk leven.

Vòòrdat de slachting begint vraagt Dionysius aan zijn beulen de gunst, dat hij het laatst zal mogen sterven. Evenals de machabeesche moeder haar zonen, zoo wil hij zijn broeders tot het laatste bijstaan in den strijd. Hij roept hun toe : Moed, broeders, kort is de strijd, eeuwig de belooning. En hij toont hun het kruis, waarop Jezus in de verschrikkelijkste pijnen is gestorven. De pieken en dolken rijzen en dalen, kappen en kerven. Als een der eersten valt Br. Redemptus onder het uitspreken van de namen Jezus en Maria.

Dionysius predikt ondertusschen aan zijn beulen de waarheid van het katholiek geloof ; en dit maakt zooveel indruk, dat de beulen niet op hem durven inslaan. Zij loopen zelfs naar hun hoofdman, werpen de wapenen voor zijn voeten en beginnen hem te verwijten en uit te schelden. Deze zendt haastig een boodschap naar den vorst, dat de beulen den Vader der Portugeezen (p. Dionysius) niet willen dooden.

Nu wordt een olifant gezonden, om den martelaar dood te trappen. Terwijl deze op weg is, komt een vroegere afvallige, die van haat vervuld op Dionysius aanvalt en met zijn zwaard het hoofd doorklieft. Nu durven ook de anderen, en wordt het heilig lichaam met bijlen en pieken doorkorven.

De lichamen van de martelaren bleven onbegraven op den oever van de zee achter, waar zij bij de geweldige tropische hitte spoedig tot ontbinding overgingen. Alleen het lichaam van Dionysius bleef onbedorven en ongeschonden. Zeven maanden na den dood was het nog zonder het minste bederf, aldus het getuigenis van christenen en ongeloovigen. Drie achtereenvolgende nachten verscheen Dionysius op de plaats der marteling omgeven door helderstralende lichten. De bewoners van Achem zagen langen tijd des nachts lichten branden op het zeestrand. De ongeloovigen zelf begonnen nu het lichaam van Dionysius te vereeren. De vorst liet een graf delven, en het lichaam met plechtig eerbetoon begraven. Doch na de begrafenis keerde het lichaam naar de plaats der marteling terug. Nu liet de vorst het lichaam met zware steenen belast in zee werpen. De schipper, die hiermede belast werd, wilde een relikwie van den martelaar medenemen, en sneed daarom de pink van de linkerhand. En aanstonds vloeide er bloed en water uit.

Op 10 Juni 1900 werden de beide Lieve-Vrouwe-Broeders Dionysius en Redemptus plechtig zalig verklaard.

Mogen beide Zaligen en ook de andere martelaren van Atjeh bij God ten beste spreken, opdat de millioenen bewoners van Ned. Indië het ware geloof mogen verkrijgen. [1])

Lawang (Java). LUCAS VAN DER LINDEN, O. Carm.

---

# LANDBOUWKUNDIGE STEUN AAN DE MISSIONARISSEN

De geldelijke nood van vele missiegebieden is zeer groot. De ziekenhuizen, scholen, kerken enz. staan er nu eenmaal en moeten onderhouden worden, doch de subsidie van de regeering wordt steeds minder en de particuliere steun, die de missionarissen uit het vaderland tot nu toe ontvingen, daalt onheilspellend. De duitsch-sprekende missionarissen zijn door de zware devisen-voorschriften totaal gehandicapt en van hun weldoeners afgesneden. Het is daarom niet te verwonderen, gedwongen door een bittere noodzakelijkheid, dat vele missionarissen in hun eigen missiegebied een bron van

[1]) Voor de samenstelling van dit artikel heb ik dankbaar gebruik gemaakt van „Het Leven van de Z.Z. Dionysius en Redemptus" door P. Henricus a S. Familia O.C.D.

inkomsten probeeren aan te boren. Het eerst denken ze meestal aan de landbouw; want ze kunnen vaak betrekkelijk gemakkelijk over grond beschikken; de aankoop is er niet zoo duur en de exploitatiekosten van zulk een bedrijf zijn gewoonlijk niet zoo hoog als die van de andere bedrijven om de geringere technische hulpmiddelen hiertoe vereischt. De missionarissen zijn evenwel dikwijls verplicht om een meer moderne landbouwmethode toe te passen, wil men althans het bedrijf voor een grootere onderneming, zooals een heele missiestatie met school en ziekenhuis gewoonlijk is, nog winstgevend te maken. Zooals de inlanders „boeren", kan het vaak alleen gebeuren in het kleinbedrijf; hun middelen zijn te primitief.

Door de medische missieactie is de missionaris van heden meestal al eenigszins op medisch gebied op de hoogte, doch op landbouwkundig gebied voelen velen zich niet thuis. Ook de broeder-missionaris, — al heeft hij vroeger achter den ploeg gestaan, kan met zijn „Meierijsche" ervaringen nog geen tropische cultures telen. Daar moet men meer van weten! Daarom is het van groot belang, dat hij vakkundig worde voorgelicht bij de keuze van de plantensoort, bij de keuze van den grond, bij aanleg en onderhoud van de planting. En dit te meer, omdat het vaak eerst na jaren blijkt, of de ondernomen aanleg van een missietuin winstgevend zijn zal. Het bedrijfskapitaal van de meeste missionarissen is zoo gering, dat het geen experimenten toelaat!

In Wageningen is uit de kringen van de Landbouwhoogeschool, sinds eenige jaren tot dat doel een R. K. Landbouwkundig Adviesbureau opgericht. Men wil de missionarissen in landbouwkundige vragen helpen, niet enkel om ze in hun vaak groote geldelijke zorgen tegemoet te komen, doch ook, omdat een meer intensieve landbouw in de missie het beschavingspeil van de inlandsche bevolking omhoog zal brengen. Sinds de weinige jaren, dat dit instituut bestaat, is al gebleken, dat het een uitermate praktisch missiewerk was. De hoogste kerkelijke en staatsautoriteiten van ons land hebben dit al aanstonds ingezien en niet alleen hun volle goedkeuring aan dit werk geschonken, doch zelfs het beschermheerschap van deze actie op zich genomen.

Op dit missieterrein is het kleine Holland de eerste en tot nog toe ook de eenigste geweest, die dit initiatief genomen heeft en het was direct duidelijk, dat men in een dringende behoefte voorzag: van alle kanten van de wereld kwamen de aanvragen in Wageningen binnen. De missionarissen vroegen om onderzoek van den grond, om voorlichting bij aanplantingen, om een rendeerende behandeling van de gewassen, om raad in geval van ziekteverschijnselen, om een methode van veevoeder in te kuilen enz..... Ja, en er waren nog slimmere, die vroegen er onmiddellijk het zaaizaad, de meststoffen of zelfs den ploeg er maar bij! En toch zijn naar krachten en geldmiddelen allen geholpen. Het behoeft wel geen nader bewijs, dat de vakmenschen, die uit zuivere missieliefde de leiding van dit adviesbureau op zich hebben genomen, alles hebben overwogen en elke uitgave zoo economisch mogelijk hebben gedaan. Doch zonder een „rooie cent" kunnen zij ook in landbouwkundig opzicht de missionarissen niet van dienst zijn. Het werk breidde zich zoo zeer uit, dat men zich genoodzaakt zag, een rij

vakmenschen buiten Wageningen te hulp te roepen. Dit had het groote voordeel, dat men de aanvragen beter kon verdeelen, zoodat ieder een bepaald onderdeel van den kolonialen landbouw of een bepaald missiegebied tot studie kon nemen.

Men heeft het plan gevormd om de voornaamste landbouwkundige kwesties, waarmede de missionaris te doen krijgt, op populair-wetenschappelijke wijze in brochurevorm te behandelen om zoo de missie van dienst te zijn. Er zijn nog vele plannen, want.... er is bij deze menschen een groote missieliefde, en : de liefde is immers vindingrijk !

Het is wel de meest moderne, en zeker niet de minst praktische missie-actie !

De missionarissen wenden zich aan : R. K. Adviesbureau voor Landbouwkundige Missie-actie, Heerenstraat 22, Wageningen. Voor de weldoeners is het Gironummer : 253644.

P. Dr. GREGORIUS O.M.Cap.

---

# JEUGD-MISSIEACTIE

Het Diocesaan Missie-comité van het bisdom Breda zond in Sept. 1938 via den diocesanen directeur van het mannelijk jeugdwerk, aan de Eerw, Heeren, die het jeugdwerk plaatselijk verzorgen, enkele mededeelingen toe, welke we hier laten afdrukken. Mochten ze minstens in zooverre stimuleerend werken, dat op deze plaats ook gepubliceerd kan worden, wat in de andere bisdommen op dit gebied gedaan wordt.

## ACTIEPUNTEN VOOR DE „OCTOBERMAAND - MISSIEMAAND"

**Gebed.** — Omdat de H. Mis HET missie-offer is, dat wordt opgedragen „pro nostra et *totius mundi salute*", „pro vobis et pro *multis*", daarom gaan we *gezamenlijk* de *H. Mis* bijwonen en de *H. Communie* ontvangen op de eerste Zondag van October (2 Oct.), waarop we onze missiemaand inzetten, en op de vóórlaatste Zondag van October (23 Oct.), waarop over de gehele wereld de Algemene Missiezondag wordt gevierd.

Als intenties nemen we voor 2 October : de groei van de missiegeest in ons jeugdwerk ; voor 23 October : de uitbreiding van het Rijk van Koning Christus in de missiegebieden.

Op iedere bijeenkomst in deze maand worde ook heel speciaal voor de missie gebeden ; neem daarvoor 'n actuele en pakkende intentie, die U van te voren 'n weinig verklaart.

De K. J. C. bidt deze maand natuurlijk heel bizonder voor haar eigen Priesterstudent.

**Offer.** — Men kan op het einde van iedere bijeenkomst 'n wachtwoord of korte gedachte, de missie betreffende, meegeven, waarvoor de jongens in die week hun werken, lijden en moeilijkheden opdragen en een offer brengen.

**Korte instructies.** — Achterstaande onderhoudjes kunnen U daarbij wellicht van dienst zijn. Bij de jongeren kan ook dan eens over het ,,brokkenwerk''' gesproken worden. De JONGE WACHT moet nu vooral haar eis : Missieliefde sterk doorzetten.

**Voor de K. J. C. : Kopergave voor den Priesterstudent van S.P.L.** — Spoor Uw jongens vooral in deze maand eens flink aan. Als U dat doet, zijn er resultaten ; dat staat vast als een huis. Vorig jaar haalden we met heel onze K.J.C. nog maar de HELFT van de benodigde gelden ! 't Sukkelt ieder jaar terug. Dat behoeft niet door te gaan. We zijn toch met genoeg jongens ! ! !

In de maand November worden districtsgewijze vergaderingen gehouden voor de Directeuren van de K.J.C. Daar is dan tevens gelegenheid om de gelden af te dragen. Voor een goede administratie is het beslist nodig, dat de gelden nog voor het einde van het jaar binnen zijn. Vorig jaar waren we veel over tijd.

**Parochieele Missie-avonden** (uitsluitend) **voor de mannelijke K.A.-Jeugd.** — Met de gewaardeerde steun van het Dioc. Missie-comité zijn we er in geslaagd om U voor de wintermaanden 'n missie-avond te bezorgen, DIE U GEEN CENT KOST. Die avond bestaat uit 'n *causerie* (aan de hand van 'n stilstaande *filmstrook*) over de missiegedachte, het werk in de missies en het aandeel van de jeugd aan de missie-actie. Tevens komt er dan een *tentoonstelling* mee, waarin dat alles op zeer aanschouwelijke wijze is uitgebeeld.

En dat alles kunt U *geheel kosteloos* (geen reiskosten voor spreker, geen collecte etc.) en zonder grote moeite voor Uw jongens krijgen. Wel zou U *zelf* moeten zorgen voor een *projectiescherm* en is het ook gewenst, dat U tracht de avond te doen opluisteren door het zingen van *missieliederen* of het voordragen van *missiegedichten* of anderszins.

Om de onkosten voor het Dioc. Missie-comité zo laag mogelijk te houden, was 't gewenst om deze avonden ,,streekgewijze'' op te zetten.

*a.* Voor de parochies in de dekenaten Bergen op Zoom, Roosendaal en Steenbergen in de maand October op de Woensdagen en Donderdagen.
*b.* Voor de parochies in de dekenaten Breda, Etten, Ginneken en Oosterhout in de maand November op de Maandagen, Dinsdagen en Woensdagen.
*c.* Voor de parochies in Zeeuws-Vlaanderen in de maand December op de Maandagen en Donderdagen.

**Alle** aanvragen *met verlangd uur van aanvang* (meerdere data opgeven is gewenst) en correspondentie hieromtrent te richten aan conrector P. Matthijssen. Mocht in de genoemde maanden niet aan alle aanvragen kunnen voldaan worden, dan kan daaromtrent wellicht nog 'n regeling getroffen worden in de maanden Januari-Maart 1939.

*Stel niet uit met aanvragen* : wie eerst komt, eerst maalt ! Vergeet vooral de eerste weken van October niet ; anders blijven die wellicht open staan, erwijl er voor de laatste weken te veel aanvragen zouden kunnen zijn.

Wij vertrouwen vast, dat U vooral deze gelegenheid zult willen aangrijpen om Uw jongens te winnen voor de missie-actie, nu meer dan ooit nodig.

## 'N PAAR ONDERHOUDJES OVER DE „MISSIE"

*a.* Wijs op Christus' Kruisdood, die plaats vond om alle mensen tot den Vader te brengen ; dus ook de heidenen, die er nog het verst afstaan. Volgt Christus' Hemelvaart met het missiebevel : Gaat en onderwijst alle volken ; de Kerk moet de vruchten van Christus' Kruisdood toepassen, het levenswerk van Christus voortzetten, dus ook mensen tot God brengen, heidenen bekeren. Wie is die Kerk ? De Paus ? De missionarissen ? Die Kerk zijn *wij*, alle katholieken. *Wij moeten* dus ook Christus' werk voortzetten, heidenen tot God brengen (missie*plicht*).

Is dat nog zo hard nodig ? Toch al 20 eeuwen bezig !

Ieder *jaar* komen er ongeveer 16 millioen mensen bij, van wie er ongeveer 4 millioen katholiek zijn. Ieder jaar neemt dus het aantal heidenen nog met 12 millioen toe.

Iedere *dag* worden geboren 150.000 mensen. 100.000 van hen sterven. Blijven nog 50.000. Van die 50.000 zijn hoogstens 10.000 katholiek ; nog geen vijfde gedeelte ! ! !

Laat het aantal heidenen eens voorbijtrekken. Heel vlug : iedere seconde een rij van 10 man. Dan duurt het bijna.... 4 jaar, voordat ze voorbij zijn, als ze dag en nacht doortrekken ! ! !

Dat millioenenleger van ongelukkigen, dat tot nog toe iedere dag groter wordt, moeten ook *wij* helpen bekeren. Maar dan is het toch wel nodig, dat we wat flinker aanpakken dan in het verleden. Anders komen we er nooit.

Bidt de woorden „Uw Rijk kome" van *ieder* Onze Vader *bewust*.

*b.* Veronderstel eens, dat er op heel de wereld maar 1 katholiek was. Die katholiek zou ieder jaar één heiden bekeren en iedere bekeerde heiden zou op zijn beurt ook weer ieder jaar één heiden brengen tot het ware geloof. Hoe lang zou het duren, voordat heel de wereld katholiek was ? ? ? Niet meer dan.... 31 jaar ! ! ! Reken maar na.

En als nu eens 100 millioen katholieken op dezelfde manier aanpakten ? Dan was in 4 jaar en 3 maanden heel de wereld bekeerd ! ! !

Er zijn echter ongeveer 400 millioen katholieken, Als die allemaal eens.... ?

Maar ze doen en kunnen ook niet allemaal. En daarom duurt het veel en veel langer.

Voor ons is dat echter geen reden om het bijltje er bij neer te leggen. Integendeel : wij, als jongens van de K.A., moeten nog des te meer *durven* doen. Het devies van de K.A. is toch : het Rijk van Koning Christus *moet* komen ! Overal, over de gehele wereld. Ook in de missielanden. Die landen zijn ook een stuk van het actiegebied van de K.A. En wij laten dat niet schieten. Wij laten dat ook niet alleen aan de missionarissen over.

Iedere missionaris staat voor de onmogelijke taak om 60.000 heidenen te bekeren. Maar met onze *geweldige* hulp (het rijk der hemelen lijdt geweld

en alleen de geweldigen nemen het in) wordt die onmogelijke taak een mogelijke taak.

Ieder van ons zorgt voor één bekering per jaar. Dat kan toch best!

Hoe ? Door ons *dagelijks* gebed en het *dagelijks* offer van onze plichtsvervulling. Dan halen we het!

*M*issionaris *m*et de *m*issionarissen. *Wachtwoord*: Denk om de drie *m*'s ! ! ! ! !

## DWERGEN IN AFRIKA

In zijn artikel ,,Over de dwergen van Belgisch Congo" (Het Missiewerk 20, 1939, 135) vermeldt Pater J. Jak S.C.J. terloops, dat ook de Egyptologie ons iets leert over deze menschen. Doordat er juist den laatsten tijd een en ander over is gepubliceerd, mag ik daar hier misschien met een enkel woord op wijzen. De litteratuur is : W. R. Dawson, Pygmies and Dwarfs in Ancient Egypt, Journal of Egyptian Archaeology 24, 1938, 185—189 ; H. F. Wolff, Die kultische Rolle des Zwerges im alten Ägypten, Anthropos 33, 1938, 445—514. (Dit laatste artikel is slechts bruikbaar als materiaalverzameling. Het is aprioristisch en klutst gegevens uit allerlei perioden door elkaar) ; voor dwergendansen zie men E. Brunner-Traut, Der Tanz im alten Ägypten, Glückstadt 1938, 34 vlg.

Allereerst blijkt, dat de Egyptenaren terecht onderscheid maakten tusschen *pygmeeën*, een klein slag van menschen, en *dwergen*, menschen, wier gestalte onvolgroeid en misvormd is tengevolge van achondroplasia. Voor beide groepen bezat het Egyptisch trouwens ook een ander woord. Bovendien zijn de eersten vreemden, de laatsten Egyptenaren. Dwergen komen reeds in praedynastischen tijd vóór in Egypte, zooals uit gevonden skeletten blijkt. Pygmeeën vinden wij echter slechts in de oudste historische tijden. Zoo worden zij vermeld in de pyramiden-teksten en in de inscriptie van Chewefher (vroeger Hirchoef gelezen), uit den tijd van farao Pepi II ; hieruit blijkt, dat er toentertijd ten Westen van zuidelijk Nubië pygmeeën geleefd moeten hebben. Later wordt er, tenminste in de nu bekende teksten, geen melding meer van gemaakt.

Naar het schijnt zijn de dansen, die door pygmeeën werden uitgevoerd, niet alleen louter godsdienstig geweest (,,de dans van den god"), maar ook zeer zeldzaam voorgekomen.

Leiden. JOZEF JANSSEN.

# MISSIEACTIE

## NEDERLAND.

**Gouden Jubilé van S.P.L.** — Z. H. Exc. Mgr. J. P. Huibers, Bisschop van Haarlem, zal Woensdag 4 October in de St. Bonifatius-kerk te Amsterdam een Pontificale H. Mis opdragen, om God te danken voor de zegeningen door S.P.L. voor de zielen en de H. Kerk verworven, en de krachtige ontwikkeling van den inlandschen clerus in de missies en van dit Liefdewerk af te bidden.

**Diocesaan Missiebureau.** — Om de parochiale missieactie in het Bisdom Haarlem te versterken en daardoor een grooter aantal geloovigen aan de missiesteun te doen deelnemen, is in dit Bisdom door het D.M.C. een Diocesaan Missiebureau opgericht en Z.H. Exc. de Bisschop van Haarlem heeft met de leiding daarvan belast den weleerw. heer K. Westerkamp, Huize Callao te Katwijk aan den Rijn.

**Diocesaan Missiecongres.** In verband met de A.M.O.R. zal den 3en October a.s. te Amsterdam het tweejaarlijksch congres van den P.M.B. in het Bisdom Haarlem worden gehouden. Prof. Feron houdt een inleiding over Parochiale Missiecomité's.

**D.M.C. 's-Hertogenbosch.** Z. H. Exc. de Bisschop van 's-Hertogenbosch heeft benoemd tot Voorzitter van het D.M.C. den weleerw. zeergel. heer C. van Dyck, seminarie Beekvliet te St. Michiels-Gestel, en tot secretaris den weleerw. heer A. H. P. C. van Weert, rector van Huize Ruwenberg te St. Michiels-Gestel.

**Missieweek te Amsterdam.** — Van 30 Sept. tot en met 8 Oct. 1939 zal te Amsterdam een groote missieweek worden gehouden, die wat de indeeling en het programma betreft schitterend belooft te worden. Zij wordt gehouden onder den zinrijken titel Actionis Missionariae Organisatio Renovata (A.M.O.R.) en zal er op gericht zijn om het publiek een grootere kennis, een dieper inzicht en daardoor een intenser belangstelling bij te brengen omtrent het karakter en de beteekenis van het missiewerk.

**Missieweek te Nijmegen.** — De missietentoonstelling, welke van 29 Oct. tot 5 Nov. 1939 te Nijmegen zou worden gehouden, zal wegens de tijdsomstandigheden niet doorgaan.

**Missieweek te Venlo.** — Te Venlo werd van 11 tot 16 Juli 1939 een missieweek gehouden. Aan de daarmede verbonden missietentoonstelling verleenden elf missioneerende Orden en Congregaties haar medewerking.

**Medisch-Hygiënische Cursus voor Missionarissen.** — De medisch-hygiënische cursus voor missionarissen, welke van 11 Sept. tot 21 Oct. 1939 te Rotterdam voor de 14e maal zou worden gehouden, kon wegens de tijdsomstandigheden niet doorgaan.

**Missiologische week te Nijmegen.** — Wegens den internationalen toestand werd de eerste Nederlandsche missiologische week, welke den 28sten Aug. 1939 te Nijmegen werd geopend, reeds den eersten dag voor onbepaalden tijd geschorst.

**M. I. A.** — Van 19—21 Aug. 1939 heeft de Missie-Inter-Academiole voor de 20e maal een missiecursus georganiseerd, ditmaal is de zalèn en tuinen van het St. Dominicus-college te Neerbosch (Nijmegen). Dr. A. Freytag, S.V.D., H. van Dooren S.S.J., Dr. L. Vogel, C.S.Sp., Drs. W. Snitker en B. Delfgaauw, hielden lezingen over verschillende onderwerpen.

**Twee-jaarlijksch verslag van het Liefdewerk „St. Franc. Xaverius" te Warmond.** — Ook in de laatste twee jaren kon dit Liefdewerk telkens ongeveer f 3000.— aan de missionarissen uitkeeren. Het aantal geplaatste missie-busjes is belangrijk gestegen; de goed gesorteerde zendingen van „brokken" werden steeds grooter; de kalenderactie biedt mooie perspectieven; de boekenactie voor de inlandsche seminaries en de tijdschriftenactie voor de missionarissen werden opgericht en werken met stijgend succes. Reeds 150 missionarissen ontvangen regelmatig een tijdschrift.

---

## MISSIEBERICHTEN

**Negerbisschoppen in Afrika.** — Den 30en Mei 1939 heeft Z. H. Paus Pius XII twee Afrikaansche negerpriesters geroepen tot de volheid van het priesterschap; de bisschoppelijke waardigheid. Op Madagascar werd benoemd Mgr. Ign. Ramanosandratana tot Apost. Vicaris van Miarinarina aldaar; in het Zuidelijk gedeelte van het huidige Oeganda-vicariaat werd Mgr. Jozef Kiwanuka van de Witte Paters benoemd tot Apost. Vicaris in Midden-Oeganda. Terzelfder tijd werd nog een andere Afrikaansche negerpriester, nl. p. Jos. Faye van de Congregatie van den H. Geest verheven tot Apost. Prefect van Ziguinchor (Senegal).

**Mgr. Ubald Lehman.** — Bij decreet van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs is Pater Ubald Lehman van de Congregatie van de Paters der H.H. Harten (Picpus) benoemd tot Apostolisch Prefect van de Cook-eilanden (Oceanië).

Pater Lehman werd geboren te Amstelveen in 1887, priester gewijd in 1917 en vertrok gedurende den Europeeschen oorlog naar de missie van Oceanië.

**Mgr. F. Joosten.** — Den 9den Juli 1939 herdacht Z. H. Exc. Mgr. F. Joosten, missionaris van Scheut en Apost. Vicaris van Tatung (China) zijn veertigjarig priesterfeest. In de „Annalen van Sparrendaal" wijdde p. A. Popelier, oud-missionaris van Tatung, een zeer waardeerend artikel aan den jubilaris.

**Wijding Mgr. A. Albers.** — Den 10den Aug. 1939 werd Mgr. A. Albers, O.Carm., Apost.-Vicaris van Malang, te Malang tot bisschop gewijd door Z.H. Exc. Mgr. Panico, apost. delegaat van Australasië, die de missiegebieden van Nederl.-Indië visiteerde. Voor deze bisschopswijding bestond groote belangstelling.

**Mgr. Dr. G. Vesters.** — Mgr. Dr. G. Vesters, oud-apost. vicaris van Rabaul, is door Z.H. den Paus benoemd tot assistent-bisschop bij den pauselijken troon en romeinsch graaf.

---




## BOEKBESPREKING

Streit O.M.I. — Dindinger O.M.I. — *Bibliotheca Missionum. X Bd. Missionsliteratur Japans und Koreas* 1800—1909. — Verlag des Franziskus Xaverius Missionsvereins in Aachen, 1938. Le. 8⁰ ; 3* und 565 Seiten. — Geheftet 34. — RM. ; Halbl. 42 RM.

Bij het verschijnen van den tienden band der Bibliotheca Missionum kan het zijn nut hebben, terloops te herinneren aan de titels der vorige deelen van dit bibliographisch standaardwerk ; zij geven den inhoud der monumentale banden voldoende aan.

*Bd. I Grundlegender und allgemeiner Teil* ; *Bd. II. Die amerikanische Missionsliteratur von* 1493 *bis* 1699 ; *Bd. III. Die amerikanische Missionsliteratur von* 1700 *bis* 1909 ; *Bd. IV. Die asiatische Missionsliteratur von* 1245 *bis* 1599 ; *Bd. V. Die asiatische Missionsliteratur von* 1600 *bis* 1699 ; *Bd. VI. Die Missionsliteratur Indiens, der Philippinen, Japans und Indochinas von* 1700 *bis* 1799 ; *Bd. VII. Die Missionsliteratur Chinas von* 1700 *bis* 1799 ; *Bd. VIII. Die Missionsliteratur Indiens und Indonesiens von* 1800 *bis* 1909 ; *Bd. IX. Die Missionsliteratur der Philippinen von* 1800 *bis* 1909.

Eigenlijk omvat de tiende band, erkentelijk opgedragen aan den tegenwoordigen Kardinaal-Prefect der Propaganda, meer dan de titel aanduidt ; want de samensteller heeft ook de literatuur sinds 1909 over Japan en Korea goeddeels vermeld en bijzondere aandacht gewijd aan de documenten en beschrijvingen betreffende de vroegere missieperiode van Japan, waaromtrent men zoowel op christelijke als op niet-christelijke zijde ijverig nasporingen verricht. Het tot dusver verzamelde, hetwelk aan missionarissen en missiologen veel waardevols en aantrekkelijks biedt, doet stellig vermoeden, dat nog veel kostbaar materiaal op te delven valt.

Na een verrassend-snellen opbloei der missie in *Japan* in de tweede helft der 16e eeuw, volgde een eeuw van bloedige vervolging, die het missiewerk totaal verwoestte ; zelfs de geschriften en drukwerken over den gehaten godsdienst waande men vernietigd, enkel politieberichten en inquisitierapporten sluimerden in de archieven als stomme getuigen van een langdurigen strijd. Gedurende de twee eeuwen van volstrekte afgeslotenheid, die nu volgden, hebben nu en dan katholieke missionarissen getracht door te dringen in het ,,land der rijzende zon'', echter altijd tevergeefs. Eerst de verdragen met de Westersche naties maakten het aan de geloofsboden

mogelijk, omstreeks het midden der 19e eeuw, weer voor het eerst den door het bloed van zooveel martelaren gedrenkten bodem van Japan te betreden. De pioniers in deze nieuwe missieperiode in Japan waren leden van het Gezelschap der Missions Etrangères van Parijs. Aanvankelijk mochten zij nog geen eigenlijk missiewerk verrichten, maar moesten zich beperken tot de zielzorg onder de Europeanen. In 1865 ontdekten zij christenen, christen gebleven alle vervolgingen ten spijt. De oude wetten tegen het christendom waren toen nog van kracht ; zij werden pas in 1873 afgeschaft, waardoor de christelijke godsdienst stilzwijgend werd toegelaten. De vreugde der missionarissen en christenen was groot, temeer wijl de toekomst voor de missie gunstig leek. Deze verwachting ging echter niet in vervulling en het resultaat der missioneering in Japan, waarheen mettertijd meerdere missioneerende Orden en Congregaties togen, bleef betrekkelijk poover.

Het gezegde kan men aflezen uit de lange lijst geschriften, welke de tiende band der Bibliotheca Missionum vermeldt. Na een alfabetische lijst van bibliographische hulpbronnen voor de geschiedenis der 19e en 20e eeuw (blz. 1*—3*) volgen 837 nummers (blz. 1—273) met titels, inhoudsopgaven en bemerkingen ; vooral de talrijke opschriften : missiebrieven uit Japan, o.a. No. 334, 514, 836, behelzen een schat van gegevens over allerlei onderwerpen, welke anders zoo goed als zeker aan onze aandacht zouden ontsnappen. Een eerste aanhangsel (blz. 274—302) brengt wetenswaardigheden over voornamere schrijvers en geschriften en een tweede aanhangsel (blz. 303—387) behandelt linguistica.

*Korea*, het land van de morgenstilte, is misschien het eenige missieland, dat het begin van zijn bekeering niet aan rechtstreeksche evangelieprediking dankt (vgl. H. M. 14, blz. 116). De geschiedenis der eerste eeuw van Korea's Kerk is geschreven met bloed. Zware beproevingen en hevige vervolgingen, met name in 1838 (79 Koreaansche martelaren), 1846 en 1866, heeft zij doorstaan ; tot 1890 mocht geen missionaris zich blijvend in het land vestigen en pas in 1905, toen Japan het protectoraat over Korea kreeg, achtte men den toestand in zooverre veilig, dat men buiten de hoofdstad duurzame gebouwen uit baksteen durfde oprichten. Misschien zijn ook hier te laat andere missionarissen die van het Parijsche missieseminarie te hulp gekomen.

Over Korea biedt deze band bibliographische gegevens van No. 1109—1363 (blz. 388—475) en een aanhangsel linguistica, No. 1364—1475 (blz. 476—495).

De gebruikelijke registers over schrijvers, personen, zaken, plaatsen, landen, volken en talen (blz. 497—565), verhoogen de bruikbaarheid van het werk, hetwelk begonnen werd door p. Robert Streit O.M.I. en voortgezet door p. Dr. Joh. Dindinger O.M.I., prefect der Vaticaansche missiebibliotheek, die tezamen met zijn trouwen medewerker, p. Dr. Joh. Rommerskirchen O.M.I., ook dit deel bezorgde.

Reeds herhaaldelijk (H. M. 13, blz. 17—27, 230—235 ; 16 blz. 124—126; 19, blz. 126—128 ;) mochten wij de vele voortreffelijke hoedanigheden van dit werk roemen ; om niet in herhalingen te vervallen, veroorloven we ons belangstellenden daarheen te verwijzen.

Overeenkomstig een geuiten wensch werd in dezen tienden band meer dan in vorige deelen rekening gehouden met de geschriften over de werkzaamheden van de missiezusters. Een bijzonder nut van de Bibliotheca Missionum is verdeı hierin gelegen, dat zij den inhoud van verzamelwerken, reisbrieven van missionarissen enz., waaraan men doorgaans weinig aandacht schenkt, in 't kort aangeeft. Als men bovendien in aanmerking neemt, dat de bibliographische gegevens omlijst worden door een menigte biographische, geschiedkundige en letterkundige wetenswaardigheden, zal men gaarne erkennen, dat wij in dit werk meer bezitten dan een bruikbaar instrument bij de beschrijving der missiegeschiedenis ; voor bepaalde hoofdstukken hiervan is het geraamte reeds gereed. Wij hopen van harte, dat de voltooiïng van dit niet-hoog-genoeg- te-waardeeren werk aan den samensteller zelf tijd en krachten zal laten om de bekwaamheid, die hij zich bij deze geschiedvorsching heeft verworven, ook in dienst te stellen van de geschiedschrijving der missies.

Nijmegen. ALPH. MULDERS.

*Priester en Missie.* — Uitgave van de Missievereniging van het Groot Seminarie te Roermond. 1939. — 280 blz. — f 0.90 + porto.

In zijn inleidend artikel heeft de bescheiden samensteller van dit pretentielooze boek openhartig het ontstaan ervan geschetst. De bedoeling was, tegemoet te komen aan de wenschen en verlangens van leden en oud-leden der missievereeniging op het Groot-Seminarie van Roermond en hun aan te bieden een verzameling van verhandelingen, die in den loop der jaren aan hen mondeling of schriftelijk waren voorgelegd, maar waarop ieder individueel moeilijk beslag kon leggen.

Het eerste deel handelt over den missieplicht in het algemeen (van den katholiek en van den priester) en over de beleving ervan in ieders persoonlijk leven. In het tweede deel wordt gesproken over de wijze, waarop de priester zijn plicht kan volbrengen, om als herder en leider zijner geloovigen hen ook voor te gaan en te leiden bij het vervullen van hun missieplicht. De afzonderlijke beschouwingen, die grootendeels intact zijn gelaten, werden vervaardigd door verschillende personen, uitgesproken op verschillende tijden of gepubliceerd in verschillende organen ; de meeste werden overgenomen uit het Roermondsche Seminarie-missieblad — in 1937 omgevormd tot priester-missieblad — maar ook aan andere tijdschriften, o.a. aan Het Missiewerk, werden meerdere artikelen ontleend.

We zijn Rev. L. Penders — waarom zouden we den naam van den ongenoemden samensteller langer verzwijgen ? — oprechten dank verschuldigd voor de vele moeite, welke hij zich heeft gegeven om de uitgave van dit boek tot stand te brengen. ,,Priester en Missie'' — schreef Pres. Feron in zijn woord ten geleide — is een vrucht, zooal niet rijp, dan toch lang genoeg gerijpt, van den missiegeest onzer theologanten, verrijkt met geschreven of gesproken gedachten van oudere en meer bevoegde werkers voor de missie. De inhoud bleek in staat, zooals een gelukkige ervaring leerde, om den ko-

menden clerus in te werken in een echten en diepen missiegeest en op te werken tot enthousiaste en blijvende missieactie".

Hoofdzakelijk voor priesters bestemd, zal dit werk, hetwelk vooral den godsdienstig-zedelijken kant van de missiegedachte belicht, ook voor leeken van nut zijn. Wij wenschen het goedkoope, maar kostbare boek van harte een nieuwe verspreiding toe. A. M.

Schneiders, Nic. — *Mgr. Ferdinand Hamer.* Een heldenfiguur uit den Boksersopstand in China. — J. J. Romen en Zonen, Roermond—Maaseik, 1938. — 181 blz.

Dit con amore geschreven en keurig uitgegeven boek van een leeraar aan het missiecollege ,,Sparrendaal", thans missionaris op Celebes, verhaalt ons de jeugd en sutudiejaren, het missionarisleven en de bestuursperiode, de deugden en den marteldood van Mgr. Ferd. Hamer, alsmede den marteldood van diens Nederlandsche priester-gezellen, allen leden der Congregatie van Scheut, die in den Bokseropstand van 1900 het levnn lieten. Met rechtmatige nieuwsgierigheid en huiverenden eerbied zal men dit onopgesmukte levensverhaal van onzen grooten landgenoot lezen en zich aan diens heldendaad stichten, terwijl men meteen een juisten kijk krijgt op den aard en de methode van het missiewerk onder Chineezen en Mongolen. Wij twijfelen er niet aan, of dit spannend volksboek, hetwelk reeds veel aftrek vond, zal den missiegeest in Nederland en Vlaanderen helpen bevorderen. A. M.

Woesik, M. F. X. M. van. — *De Missioneerende Orden.* — 110 blz. — N.V. Limburgsch Dagblad, Heerlen, 1938. — f. 1.75.

In de overtuiging, dat er behoefte bestond aan een praktisch en niet al te kostbaar werk, waarin naast historische ook actueele gegevens zouden vermeld staan van de bijna negentig missioneerende Orden en Congregaties, welke in Nederland door een of meer opleidingshuizen worden vertegenwoordigd, heeft de samensteller, blijkens zijn voorwoord, met optimisme zijn omvangrijken arbeid begonnen en voltooid.

Hieruit blijkt, dat de titel van dit rijk-geïllustreerde naslagwerk niet geheel en al juist is ; immers het boek behandelt niet slechts over Orden, maar ook over Congregaties ; van den anderen kant handelt het enkel over die missioneerende instituten, welke in Nederland één of meer opleidingshuizen bezitten.

De gegevens, die achtereenvolgens over de missieinstituten van priesters, vrouwelijke en mannelijke religieuzen, worden verstrekt, zijn zooveel mogelijk gerangschikt naar een bepaald cliché : stichting, doel, missiearbeid, rechtspersoon, kleederdracht, tijdschrift, literatuur.

Enkele onnauwkeurigheden en onvolledigheden, die in een dergelijk werk onvermijdelijk zijn, doen geen afbreuk aan deze welkome en nuttige uitgave van het Nederlandsch Medisch Missie Comité. Het raadplegen ervan wordt vergemakkelijkt door een aardrijkskundig en personenregister. Maar wat bewoog samensteller of uitgever om zoo'n onhandig formaat te kiezen ? A. M.

Leloir, L. — des Pères blancs d'Afrique, docteur en théologie. — *Les Grands Ordres Missionnaires.* — Grands Lacs, Namur, 1939. I (Spiritains, Missions Africaines, Pères Blancs). 176 pag. 15 frcs.

De directeur van het missietijdschrift „Grands Lacs" geeft hiernaast nog afzonderlijke bijdragen uit, ten deele ontstaan uit radio-voordrachten. Dit is ook met bovenstaand werk het geval, eigenlijk het eerste van een opgezette reeks over de Missioneerende Orden en Congregaties. Het handelt nl. slechts over drie „spécialistes du Continent noir". Met Franschen zwier schildert deze Waal de figuren van de stichters van drie missioneerende Congregaties, nl. den Eerbiedw. Libermann, Mgr. Marion-Brésillac en Kard. Lavigerie ; hiermede zal de vlotte causeur ongetwijfeld een talrijk gehoor hebben geboeid. Duidelijk laat hij uitkomen, wat het geloof en de wilskracht van deze mannen voor het heil van Afrika hebben tot stand gebracht, en met hoeveel edelmoedigheid hun geestelijke zonen de bekeering van het zwarte ras trachten te bewerken. Bij elke schets voegt de Sch. een korte bibliographie en enkele noten, waarin de lezer een en ander vindt toegelicht, wat de hoorder moest missen.

Het boek, dat in opzet en uitvoering van het gelijknamig Nederlandsch „naslagwerk" ten eenenmale verschilt, levert hierop een welkome aanvulling.

A. M.

*Officiëel Handboek van het Legioen van Maria.* — Uitgegeven door het Concilium Legionis Mariae. 1939. — 318 blz. Voor Nederland verkrijgbaar bij de Apost. School Ste Marie, Schimmert (L.).

Het Maria-Legioen, in 1921 te Dublin opgericht, stelt zich ten doel : de heiliging van zijn leden door gebed en actieve deelname, onder leiding der kerkelijke overheid, aan de taak van Maria en de Kerk : verplettering van den kop der slang en de uitbreiding van Christus' Rijk. (blz. 3). In korten tijd vond dit Legioen verspreiding over de wereld en voert overal, zoowel in de missiegebieden als in landen, waar de kerkelijke hiërarchie is ingericht, dezelfde voorschriften van zijn Handboek door. Dit handboek bevat — zelf zegt het blz. 148 : „zoo beknopt mogelijk", maar hieromtrent kan men van meening verschillen — wat elke behoorlijk toegerust legionair moet weten omtrent de beginselen, wetten, methode en geest van de organisatie. Het handboek behelst ook een en ander over de werkmethode van het Legioen in de missie (blz. 266), waar men er groote resultaten van verwacht. De Apostolische Delegaat in Oost-Africa, Mgr. Riberi, beval het legioen, als beantwoordende aan het ideaal van Pius XI zg., omtrent de Katholieke Actie, aan de Apostolische Vicarissen en Prefecten van zijn gebied, ten zeerste aan. Het gezegde moge volstaan om de missionarissen op te wekken, hun welwillende aandacht te wijden aan dit merkwaardige Legioen.

A. M.

# MISSIEPERSONEEL

## Vertrokken :

**Capucijnen.** Vic. Padang: *Prs.* Epiphanius A. Oomens (2e keer), Nilus L. Wiegmans, Wendelinus C. Willems en *Br.* Silvanus H. van Santvoort, 2 Augs. 1939.
— Vic. Pontianak: *Br.* Wenceslaus Th. Burghouts (3e keer), 2 Aug. 1939.
**Carmelieten.** Pref. Malang: *Pr.* Albertus Gondorverdojo, Juli 1939.
— Brazilië: *Prs.* Michael Jonkers (2e keer), Laurentius Jansen en Cyrillus Alleman, Juli 1939.
**Dominicanen.** Vic. Curaçao: *Prs.* Albertus de Valk (3e keer), Clemens D. van der Looy (2e keer), Juli 1939.
**Franciscanen.** Brazilië: *Pr.* Rufinus Peters (2e keer), 15 Juni 1939; *Prs.* Anastasius Appelboom, Cassius de Ruyter, Serenus v. d. Vlugt, Basilius Lokkerbol en *fr.* Bonifatius Nieuwenhuizen, *fr.* Rufinus Muré, *fr.* Gabriël Seesink, *fr.* Ambrosius Bode, *fr.* Methodius de Haas, *fr.* Jeroen Jansen, 23 Sept. 1939.
— Vic. Luanfu: *Pr.* Mathias Scholberg (2e keer), 5 Juli 1939; *Prs.* Leonorus Schoorl, Terentianus Seesink, Hungur Bult, Sanctes Molenkamp, Maternus Dassen, 25 Sept. 1939.
— Java: *Prs.* Dacianus v. d. Hoogen, Gerbert Vermeulen, Albuinus Köhler, Edwold Rossen en *Br.* Cassianus Boss, 30 Sept. 1939.
— Sind en Baluchistan: *Prs.* Alexius Bors, Ulfried Hendriks en Richard Reynen, Sept. 1939.
— Heilig Land: *Prs.* Gedeon Stol en Fraternus Beekman, Sept. 1939.
**Gez. v. h. Godd. Woord.** Austr. N. Guinea: *Pr.* W. van Baar (2e keer), 5 Juli 1939.
— Vic. Kl. Soenda Eilanden: *Pr.* W. Janssen (2e keer), 25 Aug. 1939.
**Jezuieten.** Vic. Batavia: *Pr.* J. Schouten (2e keer), 23 Juni 1939, *Pr.* M. v. d. Bercken, 4 Aug. 1939, *Pr.* P. Pollmann, 11 Aug. 1939, *Pr.* J. v. Niekerk en *frs.* H. Bouwens, J. Groenewoud en J. Jacobs, 25 Aug. 1939.
**Kruisheeren.** Pref. Bandoeng: *Prs.* A. Piets (2e keer), J. v. d. Pol en A. van Dijk, 14 Oct. 1939.
— Brazilië: *Prs.* J. Sweerts en Th. Arnoldus, 12 Oct. 1939.
**Lazaristen.** Vic. Yungpingfu: *Pr.* J. Herrijgers (2e keer), Juli 1939, *Pr.* L. Schmid (4e keer), Sept. 1939.
— Vic. Chentingfu: *Pr.* H. Alers (2e keer), Sept. 1939.
— Brazilië: *Prs.* W. Vaessen (4e keer), G. de Graaff, *Fr.* Janssen en L. Meuffels, Oct. 1939.
— Pref. Soerabaia: *Pr.* H. Wessels (2e keer), Aug. 1939, *Pr.* P. v. d. Borght, Sept. 1939.
**Mill Hill.** Vic. Boven-Nijl: *Pr.* G. Benne (2e keer), 24 Juni 1939.
— Pref. Buea (Kameroen): *Pr.* M. Nabben (2e keer), 23 Sept. 1939
— Pref. Kodok (Soedan): *Pr.* J. Kiggen en *Br.* Francis Bodewes, 23 Sept. 1939.
— Philippijnen: *Pr.* E. v. d. Kamp, Sept. 1939.
**Mission. Afrik. Miss.** Vic. Goudkust: *Pr.* J. Rothoff (4e keer), 1 Sept. 1939.
— Vic. Togo: *Br.* van Lieshout (3e keer), 12 Sept. 1939.
**Mission. H. Hart.** Vic. Menado: *Pr.* H. Bröcker (2e keer), 15 Sept. 1939, *Pr.* P. Jansen, 30 Sept. 1939.
— Pref. Poerwokerto: *Prs.* M. de Lange (2e keer), V. Hochstenbach, W. Switzar en P. van Bilsen, 30 Sept. 1939.
— Vic. Ned. Nw.-Guinea: *Prs.* J. Ligtvoet en J. Laaper, 30 Sept. 1939.
— Brazilië: *Prs.* A. Seelen, J. de Beer, A. Pennock, J. Piccard, C. van Gils en W. Ari, 23 Sept. 1939.
— Philippijnen: *Prs.* H. van Rooyen, J. Notenboom, P. Reichwein, J. van Roon, C. Baesjou en C. Napana, 6 Oct. 1939.
**Noorsche Mission.** Noorwegen: Mgr. H. Snoeys, 23 Juli 1939.

**Paters v. d. H. Geest.** Vic. Cameroun: *Br.* Wilfridus Kuster, 4 Juni 1939.
**Paters v. d. H.H. Harten.** Brazilië: *Prs.* Nicasius van Diepen (2e keer), Cecilius Smulders (2e keer), *Br.* Michaël Stoop (2e keer), *Prs.* Matheus Godefroy, Jesualdus Dudink, Bonaventura Jorna, Justinus Corstjens, Albertus Arts, Hermenigildus Verhoeven, Florentius de Bok en Christianus Peek, 24 Sept. 1939.
— Pref. Banka en Billiton: *Pr.* Gabriël van den Westen, 22 Sept. 1939.
— Vic. Cook-eilanden: *Prs.* Frederic de Leeuw en Carolus van Niel, 11 Oct. 1939.
**Priesters v. h. H. Hart.** Noord-Brazilië: *Pr.* Jos Theuws en *frs.* A. Knobel, F. van Oekel en G. Snijders, 23 Sept. 1939.
— Argentinië: *Prs.* A. Commandeur en L. Snijders, 9 Sept. 1939.
— Vic. Stanley-Falls: *Pr.* H. v. d. Vegt, 20 Sept. 1939.
— Pref. Benkoelen: *Prs.* W. Hoffmann, Th. Borst en G. Koevoets, 22 Sept. 1939.
**Redemptoristen.** Vic. Suriname: *Pr.* Adr. Kuypers (3e keer), 1 Aug. 1939.
— Brazilië: *Prs.* Adr. Krüter (3e keer), Henr. Binnendijk (3e keer), Theod. Weerdensteyn (3e keer) en *Br.* Jos. Romualdus Waqué (3e keer), 15 Juni 1939; *Pr.* Hub. van Oosterum en G. Cyprianus Habets, 1 Sept. 1939.
**Scheutisten.** Vic. Boma (Congo): *Pr.* P. Manders, 16 Aug. 1939.
— Vic. Kassai (Congo): *Pr.* H. Boonen en *Br.* Albert Boxtart, 16 Aug. 1939.
— Vic. Lisala (Congo): *Br.* Gerard Kuypers, 16 Aug. 1939.
— Vic. Leopoldville: *Brs.* Marinus v. d. Hurk en Piet Nooyen, 16 Aug. 1939.
— Philippijnen: *Prs.* Corn. Tonus en Ger. Heuvelmans, 13 Sept. 1939.
**Witte Paters.** Noord-Afrika: *Br.* Josué Nabuurs, 27 April 1939.
— Vic. Daressalam: *Pr.* J. Kok (2e keer), 13 Juli 1939.
— Vic. Uagadugu: *Pr.* Firmin Manders (2e keer), 29 Aug. 1939.
— Vic. Opper-Congo: *Pr.* J. Romme (2e keer), 9 Sept. 1939.
— Vic. Albert-Meer: *Prs.* Sj. Hoekstra, J. Hassink, Th. Scheepens, 9 Sept. 1939.
— Vic. Bobo-Diulasso: *Br.* Joannes Visschedijk, 13 Sept. 1939.
— Vic. Tabora: *Pr.* J. Schuurmans, 21 Sept. 1939.
— Vic. Kivu: *Prs.* J. van Amelsvoort, Th. Bongaarts, 21 Sept. 1939.
— Vic. Ruanda: *Pr.* G. van Oosterhout, 21 Sept. 1939.
— Missie Ruwenzori (Uganda): *Prs.* A. Verdonk en H. Witbroek, 21 Sept. 1939.
— Vic. Urundi: *Pr.* F. Vogels (2e keer) en *Br.* Evrard Thijssen (2e keer), 21 Sept. 1939.
— Vic. Bukoba: *Prs.* L. Thijssen en J. van Helden, 21 Sept. 1939. *Prs.* H. Keyzers (2e keer) en P. Arts (2e keer), 5 Oct. 1939.
— Vic. Mwanza: *Prs.* W. van Oostrom, A. Scheven, J. Blekemolen en Br. Carolus de Rijk, 5 Oct. 1939.
— Vic. Tanganyika: *Prs.* C. Goes, H. Brockhus, L. v. d. Linden en G. Janssen, 5 Oct. 1939.
— Vic. Bangweolo: *Pr.* J. v. d. Biesen en *Br.* Eliseus Bloemberg (2e keer), 5 Oct. 1939.
**Zusters Carmelitessen.** IJsland: *Zrs.* Corn. de Wit (moeder priorin van den nieuw te stichten Karmel), Veronica Bröring en Martina Moolenschot, Juni 1939.
**Zrs. Francisc. van St. Lucia Bennebroek.** Vic. Padang: *Zr.* Ma. Virginie A. M. T. Schretlen, 10 Aug. 1939.
**Witte Zusters Boxtel.** Vic. Oeganda: *Zr.* Miriam de Nazareth M. Mathijsen, Sept. 1939.
— Vic. Zanzibar: *Zr.* M. Goverdina J. Berkelmans, Sept. 1939.
**Zrs. Francisc. Gasthuis - Breda.** Vic. Curaçao: *Zrs.* Rogeria Oomen en Maximiliana Tielemans, Sept. 1939.

**Zrs. Fransisc. v. d. H. Georg. - Denekamp.** Pref. Benkoelen: *Zrs.* M. Cyriaca A. Peters, M. Symphorosa G. Aarninkhof en M. Veronie H. ter Bekke, 26 Juli 1939.

**Zrs. J. M. J. Mariënburg - 's-Hertogenbosch.** Pref. Makassar (Celebes): *Zrs.* M. Theresia Fr. Janssen, M. Irmina de Reeper en M. Johannella Verlaan, 8 Juni 1939.

— Vic. Menado: *Zrs.* Maria van Nazareth v. d. Berg en M. Antonius v. d. Elsen, 8 Juni 1939.

**Liefdezusters H. Car. Borr. Maastricht.** Vic. Noorwegen: *Zr.* Ingrid L. Löken, 2 Aug. 1939.

**Zrs. Dominicanessen, Neerbosch.** Pref. Poerwokerto: *Zr.* M. Gaudentia Koster, 24 Aug. 1939.

— Pref. Bandoeng: *Zr.* M. Josephine Henrichs, 24 Aug. 1939.

**Zrs. Dochters der Liefde v. d. H. Vinc., Nuth.** Pref. Soerabaia: *Zrs.* Genoveva Cath. van Bladel en Rafaël M. Jansen, 22 Sept. 1939.

**Zrs. Fransisc. O. O. Mariadal - Roosendaal.** Vic. Curaçao: *Zrs.* M. Gratia M. Th. Roelofs (2e keer), M. Elisa M. Th. Mallens (2e keer), M. Laetantia W. J. v. d. Star en M. Bartola G. J. v. d. Ende, 18 Aug. 1939.

— Vic. Suriname: *Zrs.* M. Isabella A. J. de Groot (2e keer), M. Clotilda A. H. H. Franssen (2e keer), M. Gertrude M. A. J. v. d. Venne en M. Vianney C. M. Uytdehaag, 12 Sept. 1939.

**Zrs. Drs. van O. L. Vrouw v. h. H. Hart, Tilburg.** Pref. Poerwokerto: *Zrs.* Sebastiana van Goor, Albertine Mulder, Christofora de Brouwer, Alexia Verschueren en Perpetua Laurijssen, 9 Juni 1939. *Zrs.* Augustine Koelman (2e keer) en Silvestra Sastrawikrama, 7 Juli 1939.

**Missiezusters Dienaressen v. d. H. Geest. Uden-Baexem.** Vic Oost-New Guinea: *Zrs.* Liduina P. Janssen en Helina M. Merkelbach, 23 Aug. 1939.

— Pref. Soerabaia: *Zrs.* Gerharde M. Claessen en Idulphe J. Rooyakkers, 1 Sept. 1939.

**Zrs. Franciscanessen van Veghel.** Vic. Pontianak: *Zr.* M. Magda W. C. Voogt, 29 Juni 1939.

**Zrs. Ursulinen, Weltevreden-Halfweg.** Vic. Batavia: *Zrs.* M. Reinilda Wittenberg en M. Liboria Kistner, 24 Juni 1939.

**Brs. O. L. Vr. van Lourdes - Dongen.** Vic. Batavia: *Br.* Bartholomeus A. Mulders, 11 Aug. 1939.

— Pref. Bangka en Billiton: *Br.* Licinus J. van Vlerken, 11 Aug. 1939. *Br.* Josephus J. Smulders, 1 Sept. 1939.

**Brs. van Huybergen.** Vic. Pontianak: *Br.* Innocentius H. M. Brugman, 22 Juni 1939.

— Pref. Bandjermasin: *Br.* Angelus A. F. v. d. Sanden, 22 Juni 1939.

— Pref. Soerabia: *Br.* Claudius L. J. Sommen, 22 Juni 1939.

**Broeders v. d. O. O., Maastricht.** Vic. Batavia: *Brs.* Eugenius Smeelen (2e keer), Gonzalvus Eekhardt (2e keer), Mario Soejana Salesio Soeparman, Aristides Hutjens en Veronus v. Hoogstraten, 22 Juni 1939; *Brs.* Bonifacio Renders (2e keer), Adrianus Gijsels en Cyrinus Dingens, 22 Sept. 1939.

**Broeders van Oudenbosch.** Vic. Batavia: *Brs.* Albanus Vercauteren, Ambrosius Aerts, Antonius Bajetto, Damasus Pater, Genesius Dam en Jesualdus van Meer, 20 Juli 1939.

**Fraters O. L. Vr. v. h. H. Hart, Utrecht.** Vic. Malang: *Frs.* M. Augustinus A. Blomesath (2e keer) en M. Bernardo B. W. Lubbers, 14 Juni 1939.

**Brs. van Zeven Smarten, Voorhout.** Vic. Yungpingfu: *Br.* Crispinus (2e keer), 29 Juni 1939.

**Kruisvaarders van St. Jan.** Vic. Curaçao: *Brs.* M. Juffermans en J. Spierings, 21 Juli 1939.

## Teruggekeerd.

**Capucijnen.** Vic. Padang: *Pr.* Protasius Driessen, 23 Juni 1939.
— Vic. Pontianak: *Br.* Trudo J. Vermeulen, 5 Sept. 1939.
**Carmelieten.** Vic. Malang: *Pr.* Linus Henckens, Juli 1939.
**Dominicanen.** Vic. Curaçao: *Prs.* W. de Barbanson en A. van Weerelt, 20 April 1939.
**Franciscanen.** Brazilië: *Pr.* Cichus Ouwendijk, 23 April 1939; *Pr.* Saninus Staphorst, 25 Juni 1939.
**Gezelschap v. h. Goddelijk Woord.** Vic. Kl. Soenda eil.: *Pr.* Th. Thoolen, 15 Sept. 1939.
**Jezuieten.** Vic. Batavia: *Prs.* Dr. L. van Rijckevorsel, A. de Kort en *fr.* L. Ingen-Housz, 13 Juli 1939.
— *Prs.* W. Dopheide, Th. Verhoeven en *frs.* Th. Holthuizen, C. Looymans en J. Reynders en *Br.* J. ten Velden, 24 Aug. 1939. *Pr.* J. ten Berge, 14 Sept. 1939.
**Lazaristen.** Vic. Yungpingfu: *Pr.* L. Schmid, 28 Maart 1939; *Pr.* A. Verdonk, Juni 1939.
— Brazilië: *Prs.* W. Vaessen en Jac. Janssens, Mei 1939; *Br.* P. Broeren, Juni 1939.
**Mill Hill.** Dioc. Nellore: *Prs.* H. van Dooren en F. Groeliker, 15 Mei 1939.
— Pref. Britsch N. Borneo: *Br.* Pius v. d. Zanden, 15 Mei 1939.
— Pref. Basankusu (Congo): *Prs.* C. v. d. Helm en F. v. d. Made, 23 Mei 1939.
— Pref. Sarawak: *Prs.* W. de Wijs en C. Epping, 31 Mei 1939.
— Vic. Noven Bijl: *Pr.* C. Juffermans, 15 Juli 1939.
**Mission. Afrik. van Cadier en Keer.** Vic. Goudkust: *Pr.* J. Rothoff, 23 Juni 1939; *Prs.* J. van Heeswijk en J. Vaes, Juli 1939.
— Vic. Beneden Volta: *Pr.* A. Domensino, Juli 1939.
— Vic. Kumasi: *Pr.* G. Reimert, Juni 1939.
— Vic. T ogo: *Br.* van Leeuwen, Juni 1939.
**Miss. H. Familie.** Vic. Batavia: *Pr.* N. Harenman, 23 Mei 1939.
— Pref. Bandjermassin (Borneo): *Pr.* M. Gloudemans, 15 Juni 1939.
**Mission. H. Hart.** Pref. Poerwokerto: *Pr.* H. Dekkers, 24 Mei 1939.
— Vic. Ned. Nw. Guinea: *Brs.* A. de Rooy en A. Vincent, 16 Juni 1939.
— Philippijnen: *Prs.* M. van 't Westeinde, J. van Berkel en *Brs.* G. Nieuwmeyer en C. Keet, 20 Juli 1939.
**Montfortanen.** Vic. Lhanos (Columbia): *Pr.* Martin Pieters, Juni 1939.
**Noorsche Mission.** Noorwegen: Mgr. H. Snoeys, 8 Juli 1939.
**Norbertijnen.** Pref. Jubbulpore: *Br.* Stephanus Meulenbroeks, Sept. 1939.
**Passionisten.** Dioc. Nicopolis (Bulgarije): *Br.* Franciscus Willems, 25 Juli 1939.
**Paters v. d. H. Geest.** Pref. Noord-Katanga (Congo): *Br.* Bernulphus Heemskerk, Mei 1939.
— Pref. Cubango (W. Afrika): *Pr.* Philip van Esch, 27 Juni 1939.
— Lounda-missie (W. Afrika): *Pr.* H. de Bruijn, 27 Juni 1939.
**Priesters v. h. H. Hart.** Noord-Brazilië: *Brs.* A. Hoogeboom en A. van Wil, 7 Juni 1939.
**Redemptoristen.** Vic. Suriname: *Mgr.* Th. van Roosmalen, *Prs.* G. Kemps, Adr. de Groot en Jos. Heinrichs, 1 Juli 1939.
**Witte Paters.** Vic. Tanganyika: *Pr.* A. de Koning, 6 Juni 1939.
— Vic. Bukoba: *Pr.* P. Verdaasdonk, 22 Juni 1939.
— Vic. Bamako: *Br.* Godfried Strijbosch, 4 Aug. 1939.
— Vic. Mwanza: *Pr.* A. Serrarens, 22 Juni 1939; *Pr.* J. van Riel, Sept. 1939.

**Zrs. Francisc. v. d. H. Jozef, Amersfoort.** Vic. Padang: *Zr.* Ma. Sura Chr. Wintjes, 3 Mei 1939.
**Missiezrs. Franc. H. Ant. Asten.** Pref. Basankusu: *Zr.* Ma. Hildegonda J. Terpstra, 18 Juli 1939.
**Zrs. Francisc. van St. Lucia Bennebroek.** Vic. Padang: *Zrs.* Ma. Ignatia El. J. van Wessem en Ma. Elisabeth. Adr. P. van Wessem, 10 Aug. 1939.
**Zrs. van Barmhartigheid, Boxmeer.** Vic. Malang: *Zr.* M. Winfrida M. Bouma, 16 Juni 1939.
**Zrs. Francisc. van St. Elisabeth, Breda.** Vic. Padang: *Zr.* Hugoline C. van Egmond, Juli 1939.
**Zrs. Dochters v. h. Kostbaar Bloed, Koningsbosch, Echt.** Pref. Poerwokerto: *Zr.* M. Julitta A. Best, Maart 1939.
**Zrs. van den H. Car. Borr. Maastricht.** Vic. Batavia. *Zr.* Franciscus Oostveen, Sept. 1939.
**Zrs. Drs. O. L. Vr. van het H. Hart, Tilburg.** Vic. Rabaul: *Zrs.* Martha Coenders en Irma G. M. v. Wissen, Juli 1939.
**Zrs. Franciscanessen van Veghel.** Vic. Pontianak: *Zr.* M. Firmina H. Steenbakkers, 3 Aug. 1939.
**Zrs. Dominicanessen, Voorschoten.** Vic. Curaçao: *Zrs.* Emiliana Verhoeven en Honorata Pohl, 21 Mei 1939.
**Ursulinen Rom. Unie Vught.** Pref. Soerabaia: *Zr.* M. Perpetua Zeppenveld, 21 Juni 1939.
— Vic. Malang: *Zr.* M. Laurence Lutter, 21 Juni 1939.
**Brs. O. L. Vrouw van Lourdes, Dongen.** Vic. Batavia: *Br.* Josef C. van Dongen, 18 Juli 1939.
— Pref. Bangka en Billiton: *Br.* Ulpianus F. P. Verouden, 17 Aug. 1939.
— Pref. Soerabaia: *Br.* Coenraad van Meer, 24 Aug. 1939.
**Broeders van Liefde, Eindhoven.** Pref. Poerwokerto: *Br.* Corvinus G. v. d. Bosch, Juli 1939.
**Broeders O. O., Maastricht.** Vic. Batavia: *Brs.* Landoaldus Bögels, Ferdinando Peeters en Guntram Baggen, 3 Oct. 1939.
— Vic. Suriname: *Frs.* Salesianus Cronenburg en Bernardus Schollen, 18 Mei 1939.
**Fraters van O. L. Vrouw van Tilburg.** Vic. Curaçao: *Frs.* Lucius Elbers en Andreas C. Vermeer, 2 Juli 1929.
— Vic. Padang: *Frs.* Silvester van Casteren en Monulf Wayers, 13 Juli 1939.
**Fraters O. L. Vr. v. h. H. Hart, Utrecht.** Vic. Malang: *Frs.* M. Godefridus M. F. Klitsie en Ludovicus J. A. Hettelder, 3 Aug. 1939.
**Brs. van Zeven Smarten, Voorhout.** Vic. Yungpingfu: *Br.* Frumentius, 27 Mei 1939.

---

Zr. M. Bertranda v. d. Avoort, Vicaria v. d. Zrs. Dominicanessen van Neerbosch en Zr. M. Hubertina zijn op 4 Mei 1939 teruggekeerd van de visitatieresi naar Java.

Mère Chantal, Alg. Overste der Zrs. Franciscanessen van Etten keerde 16 Juni 1939 terug van haar visitatiereis naar Ned. Borneo, in gezelschap van drie Chineesche meisjes, die als postulant in haar Congregatie zullen intreden.

De Algemeene Overste der Dochters van Maria en Joseph, Choorstraat, 's-Hertogenbosch is met de Eerw. Zr. Dominica van haar visitatiereis naar Indië en China teruggekeerd.

De Hoogeerw. Mag. Generaal der Kruisheeren, Mgr. W. A. van Dinter, vertrok 14 Aug. 1939 op visitatiereis naar Amerika.

De Hoogeerw. Pater Thimotheus, Provinciaal van de Paters ongeschoeide Carmelieten vertrok in Juni 1939 op visitatiereis naar IJsland.

## Overleden.

**Capucijnen.** Vic. Padang: *Pr.* Remigius P. J. van Hoof, geb. 1878, priester 1903, missie 1909—1939, overleden a/b „Johan de Witt" 30, Mei 1939.

**Franciscanen.** Brazilië. *Pr.* Julius Berten, geb. 1870, missie 1896—1939, overleden Sept. 1939.

**Kruisheeren.** Minnesota: *Br.* Henri v. d. Aa, geb. 1873, geprofest 1895, missie 1910—1939, overleden te Hastings (Nebraska), Juni 1939.

**Mission. Afrik. Miss.** Vic. Beneden Volta: *Pr.* L. de Kok, geb. 1908, priester 1934, missie 1936—1939, overleden te Keta Kratchi, 5 Aug. 1939.

— Vic. Goudkust: *Pr.* René van Goethem, geb. 1907 te Roosendaal, missie 1935—1939, overleden Sept. 1939.

**Mission. H. Hart.** Vic. Ned. Nieuw Guinea: *Br.* F. Conen, geb. 1900, missie 1927—1939, overleden 23 Mei 1939.

— Brazilië: *Pr.* W. van den Dries, geb. 1912, priester 1937, missie 1938—1939, overleden te Itapetininga, 1 Juli 1939.

**Norbertijnen.** (van de Abdij het Park te Heverlee, België). Brazilië. *Pr.* Benedictus Hub. Maussen, geb. te Maastricht 1878, overleden te Alto—Theresopolis 20 Aug. 1939.

**Priesters v. h. H. Hart.** Vic. Stanley-Falls: *Pr.* P. Verheul, geb. 1885, priester 1914, missie 1923—1939, overleden Massaua, 12 Juli 1939; *Br.* Justinus v. d. Sman, overleden 13 Juni 1939.

**Redemptoristen.** Vic. Suriname: *Pr.* Corn. Verheyen, geb. 1860, priester 1889, missie 1885—1939, overleden 19 Juli 1939.

**Scheutisten.** Vic. Boma (Congo): *Pr.* Eug. Calon, geb. 1861, priester 1892, missie 1893—1939, overleden te Kangu, 1 Aug. 1939.

— Vic. Siwantze: *Pr.* Bern. Wolters, geb. 1904, priester 1928, missie 1929—1939, overleden te Peking, 3 Aug. 1939.

**Witte Paters.** Vic. Nyassa: *Pr.* B. Onstenk, geb. 1878, priester 1903, missie 1904—1911, overleden te St. Charles-Esch, 9 Mei 1939.

— Vic. Albertmeer: *Pr.* J. Geling, geb. 1903, priester 1933, missie 1933—1939, overleden te Aba, 16 Juni 1939.

— Vic. Mwanza: *Pr.* Chr. J. P. Dijkshoorn, geb. 1910, priester 1936, missie 1936—1938, overleden te Mwanza, 9 Aug. 1939.

**Witte Zusters, Boxtel.** Tunis (Sahara): *Zr.* M. Lidwina M. Hermes, geboren te Schermerhorn, overleden 15 Mei 1939 te La Marsa.

**Zrs. Francisc. van Heythuizen.** Vic. Batavia: *Zr.* M. Leonarda R. Kaal, geboren 1851, missie 1879—1939, overleden te Semarang, 30 Juni 1939. Moeder M. Hermanda M. J. van Wensen, geboren 1884, missie 1910—1932, overleden te Heythuizen, 29 Juli 1939.

**Liefdezusters H. Car. Borr. Maastricht.** Vic. Batavia: *Zr.* Longina J. Wenneker, geboren 1888, missie 1924—1939, overleden te Batavia, 24 Juni 1939.

**Zrs. v. h. Allerh. H. v. J., Moerdijk.** Pref. Benkoelen: *Zr.* Dymphna J. Bossers, geboren 1892, missie 1928—1939, overleden te Palembang, 10 Mei 1939.

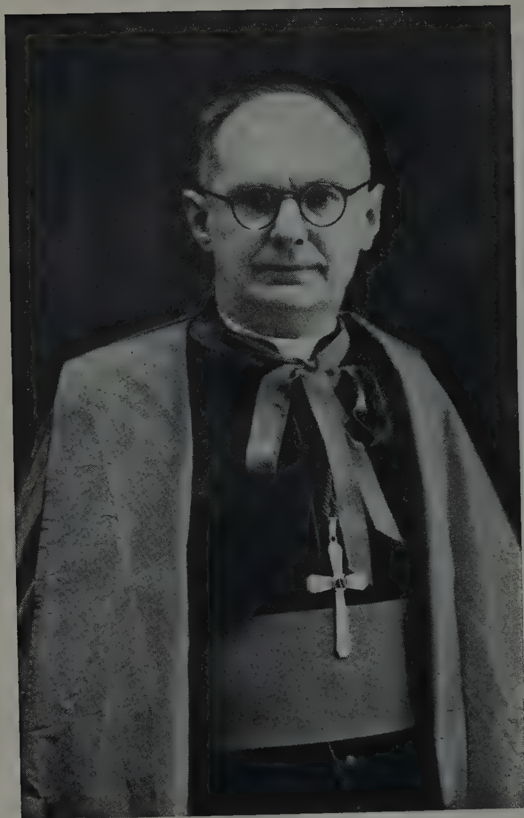
**Zrs. Franciscanessen O. O., Roosendaal.** Vic. Curaçao: *Zr.* Suitberta Joh. Snijders, geboren 1864, missie 1894, overleden te Welgelegen, 5 Mei 1939. *Zr.* M. Hubertine Vester, missie 1895—1939, overleden 20 Juni 1939.

**Ursulinen Rom. Unie, Vught.** Vic. Batavia: *Zr.* Leonarda van den Konijnenburg, geboren 1864, missie 1887—1839, overleden te Buitenzorg, 18 Juli 1939.

---

IMPRIMATUR.

Gestel St. Michaelis, die 29 Sept. 1939. J. C. VAN OVERBEEK a.h.d.



MGR. G. MARTENS, C.I.C.M.
APOSTOLISCH PREFECT VAN MAKASSAR
(Celebes N.O.I.)




# DE APOSTOLISCHE PREFECTUUR VAN MAKASSAR

Nadat de Regeering bij besluit van 7 Juli 1862 had toegestaan, dat Makassar op 's lands kosten door een geestelijke kon worden bezocht, hetgeen gewoonlijk vanuit Soerabaja geschiedde, begon men pogingen in het werk te stellen om er zich blijvend te mogen vestigen; deze pogingen werden in 1891 met den gewenschten uitslag bekroond. Den 7en Dec. 1892 werd Pastoor Adr. Asselbergs, tot dan toe Pastoor van Larantoeka, als eerste herder van Makassar door het Gouvernement erkend en den 26sten Februari 1893 kwam hij er zich blijvend vestigen. Van den beginne af stelde de godsdienstige familie Scharpff belangeloos een gedeelte van hare ruime woning te zijner beschikking zoowel voor de HH. Diensten als voor zijn persoonlijke huisvesting. Na drie maanden onder dat gastvrije dak te zijn verbleven, kon de Pastoor een passend huis huren aan den Heerenweg en bracht daarin tevens de kerk voorloopig onder. Op 1 Augustus 1895 deed zich echter de gelegenheid voor een huis met ruim erf te koopen aan het Koningsplein en hier nam hij den 28sten September zijn intrek. Wederom werd een gedeelte ervan voorloopig ingericht tot kerk en deed aldus dienst, totdat op Palmzondag 8 April 1900 een afzonderlijk kerkgebouw, opgetrokken naast de pastorie, in gebruik kon worden genomen; het is nog dezelfde kerk die we tegenwoordig in gebruik hebben maar die binnenkort toch zal vergroot worden.

Onvermoeid nu werkten de hier elkander opvolgende pastoors door; eerst de Paters Jezuieten, maar aangezien hun personeel ten zeerste beperkt was, kon er nooit meer dan één pastoor hier te werk gesteld worden, en deze was dan nog belast met het bezoeken van de door geheel Zuid- en Midden-Celebes en op al de daartoe behoorende eilanden verspreid wonende Katholieken; meermalen

zelfs moest Makassar bij gebrek aan missionarissen een of twee jaar zonder priester blijven en werd dan slechts bezocht op dienstreis zooals de andere plaatsen. Deze soms langdurige afwezigheid kon natuurlijk niet bevorderlijk zijn voor de parochie zelf van Makassar ; overigens waren er toen volgens een statistiek van 1920 nog maar 150 Europeesche en 105 inheemsche Katholieken.

Toen eindelijk in 1922 ook Makassar door de Missionarissen van het H. Hart kon overgenomen worden, werd de toestand langzamerhand beter ; alhoewel ook de eerste hunner nog eenige jaren alleen al het werk moest doen, kreeg hij toch reeds in 1925 de hulp van een confrater, die dan blijvend op de plaats kon werkzaam zijn en daardoor meer intensief werk kon verrichten ; het is van dien tijd af vooral, dat dagteekent de groei van het aantal Katholieken te Makassar zelf. Tevens werden in den loop der jaren twee gebieden van eilanden, die vroeger onder de dienstreis vielen, in vaste staties omgezet met resideerenden priester en bleven er toch nog altijd twee priesters over voor Makassar en de verspreid wonende Katholieken op het vasteland van Zuid-Celebes.

Tot dien groei en vooruitgang heeft verder niet weinig bijgedragen de komst van de EE. Zusters van J.M.J. uit 's-Bosch in 1927. Al aanstonds begonnen de Zusters met de oprichting van een Europeesche Lagere School en voegden er spoedig ook nog een Hollandsch-Inlandsche school bij voor inheemsche jongens en meisjes ; later volgde zelfs nog een speciale vakschool voor meisjes. Ook de Europeesche jongens zouden wat later hun eigen katholiek onderwijs krijgen in de R.K. Europeesche Lagere School in 1934 opgericht door de EE. Fraters van Tilburg.

Het resultaat was dan ook verblijdend, toen in 1937 Mgr. W. Panis het Zuidelijk gedeelte van zijn Vicariaat, dat intusschen door de Congregatie voor de Voortplanting van het Geloof als afzonderlijke Prefectuur was opgericht, overdroeg aan de Missionarissen van Scheut-Sparrendaal. Het getal Katholieken was reeds geklommen tot 1390, waarvan 671 Europeanen, 112 Chineezen en 607 inheemschen.

Met ingang van 1 Juli 1938 werd Makassar de zetel van het Bestuur van de Groote Oost ; tengevolge van deze instelling nam het aantal Europeanen hier aanmerkelijk toe en daarmee ook dat van de Europeesche Katholieken. Nog meer dan vroeger werd daarom behoefte gevoeld aan een vereenigingsgebouw voor de

Katholieken onderling; met vereende krachten werd dan ook reeds een K(atholiek) S(ociaal) B(ond)sgebouw tot stand gebracht, dat op 12 Febr. 1939 werd ingewijd en dat onder Gods zegen veel zal bijdragen tot het verwezenlijken van een opgewekt katholiek parochieleven hier in de stad.

Sedert lang ook werd uitgezien naar een nieuw modern ziekenhuis; de EE. Zusters van J.M.J. waren er meer dan eens over gepolst, maar zagen op tegen de al te groote onkosten. Einde 1937 werd echter door het Hoofdbestuur der Congregatie een beslissing genomen in gunstigen zin, met het gevolg dat de bouw van een modern ingericht R.K. Ziekenhuis nu in vollen gang is en in Sept. 1940 wel voltooid zal zijn.

Het nieuwe schooljaar zal ook het nieuwe flinke schoolgebouw voltooid zien, dat de EE. Fraters van Tilburg hebben laten aanbesteden voor de R.K. Europeesche Lagere School, die tot nog toe was ondergebracht in het woonhuis zelf der EE. Fraters.

Ten slotte is met dien aangroei van het aantal Katholieken te Makassar ook de kerk veel te klein geworden; daarom is reeds besloten over te gaan tot de uitbreiding van het gebouw met twee zijbeuken en een nieuwe sacristie; dit is voorloopig de eenigste oplossing. Mogen later betere tijden komen!

Tot 1929 was en bleef Makassar de eenige missiestatie voor geheel Zuid- en Midden-Celebes; in reeds genoemd jaar werd evenwel aan de Missie de toelating verleend zich blijvend te vestigen op het eiland Moena. Raha, de hoofdplaats, was reeds jaren lang bezocht door de pastoors van Makassar op dienstreis en scheen het best gelegen en meest belovend voor het stichten van een tweeden missiepost. Daar dit gebied bijna uitsluitend bewoond is door Mohammedanen, kan de uitbreiding van Gods Kerk aldaar slechts in langzaam tempo plaats vinden en is de reeds gemaakte vooruitgang inderdaad groot te noemen; toen in November 1937 ook deze missiestatie door de missionarissen van Scheut-Sparrendaal werd overgenomen, was het aantal Katholieken aldaar reeds gestegen tot 316, de op dienstreis te bezoeken Katholieken erbij inbegrepen.

Op de eerste plaats is dit te danken aan den onverdroten ijver van den missionaris aldaar, die er maar op uit was zooveel mogelijk scholen op te richten voor de nog bijna alle mohammedaansche kinderen en overal zooveel mogelijk goed te doen; dan natuurlijk ook aan de goede zorgen der EE. Zusters van J.M.J., die door de

Regeering belast zijn met den ziekendienst in het landschaps-ziekenhuis en daardoor in de gelegenheid zijn vele vooroordeelen weg te nemen en zachtjesaan den weg voor te bereiden tot bekeering.

In 't afgeloopen jaar hebben we er twee scholen van den grond af nieuw kunnen opbouwen en den 30en April werd een kerkje gewijd te Lasehao, welke plaats in de nabije toekomst moet uitgroeien tot een tweeden missiepost. Ook voor Raha, de hoofdplaats, waar men desondanks tot nog toe de kerk heeft moeten onderbrengen in de pastorie, staat een kerkje op het program van dit jaar.

Van Raha uit zien we het eerste morgengloren van een toekomstigen inheemschen clerus ; onze eerste seminarist is de zoon van een Filipino, die zich bij zijn terugtrekken uit de parelvisscherij aldaar gevestigd heeft en getrouwd is met een Moenaneesche, die hij later zelf ook gebracht heeft tot het katholieke Geloof.

Ten slotte kom ik tot het gebied der nog heidensche Toradja's, dat tot 1934 uitsluitend toegankelijk was voor de Zending, maar sinds dan ook opengesteld is voor de Missie. Bij gebrek aan priesters kon er tot nu toe slechts een inlandsch Hulpleeraar naar toe gezonden worden ; deze was er evenwel blijvend werkzaam en opende reeds verschillende scholen ; nu en dan kreeg hij bezoek van den missionaris uit Makassar, wanneer deze op dienstreis was. Niettemin nam het aantal bekeeringen steeds toe en waren er bij de overname van de Prefectuur reeds een 180 katholieke Toradja's. Nog op twee plaatsen konden wij in het afgeloopen jaar een school openen en onlangs hebben de twee eerste missionarissen zich, met speciale toelating van den Gouverneur-Generaal, naar de nieuwe standplaats Makale begeven, dat een uitgangspunt kan worden voor missioneering in dit veelbelovend arbeidsveld.

Geve God, dat ondanks alle tegenkanting het werk toch moge groeien en bloeien en dat ook deze jonge Prefectuur van Makassar haar aandeel moge bijbrengen in den grooten oogst der zielen ten eeuwigen dage !

G. MARTENS,
Apost. Prefect.

Makassar.

# DE JURISDICTIE-REGELING VAN „SANCTA DEI ECCLESIA”

Bij Motu proprio „*Sancta Dei Ecclesia*” van 25 Maart 1938 [1]) heeft Paus Pius XI, uit de volheid van zijn apostolische macht, een ingrijpende wijziging aangebracht in de verhouding van twee Romeinsche Congregaties; immers de jurisdictie van de Congregatie voor de Oostersche Kerk werd door genoemd Motu proprio uitgebreid, die van de Congregatie tot Voortplanting des Geloofs daarentegen ingeperkt.

De beteekenis van deze nieuwe regeling zal ons duidelijk worden bij het beschouwen van de beweegredenen, die tot de uitvaardiging ervan hebben geleid, en van den inhoud, waardoor voor de eerste maal een canon van het kerkelijk wetboek wordt veranderd en een nieuwe bepaling toegevoegd; hoofdzakelijk aan de hand van het document, waarvan we den letterlijken tekst hier doen volgen, laten we aan deze beschouwingen een geschiedkundige schets voorafgaan, die de merkwaardige ontwikkeling der verhouding van de kerkelijke commissies voor Oostersche zaken en de Congregatie de Propaganda Fide belicht.

Pii Papae XI Litterae apostolicae „motu proprio datae” *de iurisdictione Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali.*

Sancta Dei Ecclesia, quamvis inde a primo christiani nominis saeculo ex Orientis et Occidentis fidelibus coaluerit, una tamen omnino est; atque adeo Romani Pontifices, quippe Beati Petri Apostolorum Principis successores, cui Christus Dominus pascendi universi gregis auctoritatem concredidit summam de orientalibus etiam christifidelibus curam nullo non tempore egerunt, ut iidem et integram fidem, et firmam disciplinam, et florentem etiam pietatem divinumque cultum retinerent; ideoque maiorem cotidit prosperitatem amplitudinemque adipiscerentur.

Quodsi per temporis decursum haereses, schismata ac frequentissimae

---

[1]) A. A. S. 30 (1938) p. 154—159. — Zie Jus Pontificium 18 (1938) p. 137. Bierbaum, *Veränderungen in der Jurisdiktion der Kongregation für die Orientalische Kirche und der Propagandakongregation.* Missionswissenschaft und Religionswissenschaft, 1 (1938) S. 177—178. — Creusen, *Motu proprio sur la jurisdiction de la S. Congregation de l'Eglise Orientale.* N. R. Th. 65 (1938) p. 975—986. — Hofmeister, *Die Regierungsgewalt der heiligen Kongregation für die Ostkirche.* Der Christliche Orient, 3 (1938) S. 87—91. — Leduc, *Orient et Saint Siège,* Angelicum 15 (1938) p. 440—443. —Staffa, *De S. Congregationis pro Ecclesia Orientali competentia post Litteras apostolicas motu proprio datas die 25 martii* 1938. Apollinaris 11 (1938) p. 358—377.

diuturnaeque infidelium incursiones dominationesque ita Orientalis Ecclesiae populos divexarunt ac fere penitus prostravere, ut mirari liceat quod christianae vitae mores, etsi interdum ad extremum adducti, adhuc tamen superstites evadant; itemque si nonnulli, nimio unitatis concordiaeque amore compulsi, cum non satis Orientalium res atque indolem cognoscerent, vel sacros eorum ritus corrumpere vel eos ad latinos ritus redigere enisi sunt; at Romani Pontifices, decessores Nostri, hisce nisibus pro facultate, nullisque parcendo laboribus, obstiterunt. Iis siquidem curae fuit haereticorum et schismaticorum retundere audaciam, strenuos fidei unitatisque athletas omni ope iuvare, incertos confirmare nutantesque animos, ac seiunctos fratres et filios cum sua ipsorum voce tum per legatos ac missionales suos ad unum Iesu Christi ovile assidue recovare. Parique modo nihil reliqui fecerunt, ut quae principum incuriâ atque discordiâ quam latissime inundarent vastatrices colluviones, eas viribus omnibus compescerent atque repellerent.

Cum vero Summi Pontifices certiores facti sunt quosdam eo contendere, vel ut Orientales a suis ritibus averterent, vel ut peculiare quiddam in iisdem immutarent, non opportuna haec tentamina improbarunt, atque eorumdem rituum integritatem, sartam tectamque servare voluerunt. Romanis enim Pontificibus mens est liturgicam rerum varietatem, quae ex peculiari populorum ingenio atque indole invecta est, non modo sanctae fidei divinique cultus unitati non repugnare, sed eam potius commendatione ac laudibus exornare; quandoquidem ex hoc capite facile eruitur unam eamdemque catholicam religionem et omnium vel diversarum gentium naturae ac moribus respondere optime, et uberrimos variaque pulchritudine distinctos edere fructus. Huc accedit quod singuli unius cuiusque liturgiae libri, pro sua ex antiquissimis temporibus integritate, avitam fidem invicte luculenterque testantur, qua veteres Christianitates mysteria et sacramenta, peculiari modo a novatoribus hodie hostiliter impugnata, amplectebantur, ac religiose venerabantur.

Eiusmodi Summis Pontificibus cura fuit, hoc in rerum ordine, ante Sanctam Tridentinam Synodum. Postea vero, ad res aptius faciliusque expediendas, appositas instituerunt Congregationes; itaque decessor Noster f. r. Gregorius XIII, altero Pontificatus sui anno, eo quidem consilio, ut orientales ritus vel servaret incolumes, vel pro rerum adiunctis in pristinum decus restitueret, itemque et christifidelium numerum, qui hos eosdem ritus profiterentur, data opera augeret, peculiarem condidit *Congregationem de rebus Graecorum*, quam Clemens VIII in *Congregationem super negotiis Fidei et Religionis Catholicae* immutando transtulit, eidem concredens non modo Ecclesiae Orientales curam, sed munus etiam propagandae fidei cum in Occidentis populos, qui ad novatorum errores declinaverant, tum in eas etiam regiones, quae novissime exploratae fuerant. Itaque, quamvis de speciali Congregatione ageretur, quae postea iure meritoque *Congregatio de Propaganda Fide* nuncupata fuit, idem tamen munus iam sibi demandatum habebat, quod Gregorius XV Generali Congregationi commisit a se hoc eodem titulo constitutae, id est ,,praesidendi missionibus omnibus ad praedicandum et docendum Evangelium et catholicam doctrinam";

atque adeo in novam Congregationem confluxit, ab eodem Gregorio XV conditam.

Quae Sacra Congregatio ex eo tempore unum fuit atque unicum Officium Pontificium Missionibus usquequaque provehendis. Attamen, peculiari condicione iuridica perspecta Orientalium Catholicorum, qui sub Turcarum dominatione versabantur; itemque haud mediocri diversitate perpensa suae ipsorum liturgiae ac disciplinae, facile paulo post necessitas in comperto fuit, demandandi scilicet peculiaribus Congregationibus, quae in Generalis Congregationis gremio *de Propaganda Fide* coaluerant, graviorum negotiorum expeditionem, quae ad easdem gentes pertinerent. Quapropter Urbanus VIII Congregationem instituit *super dubiis Orientalium*, atque alteram *super correctione Euchologii Graecorum*; iisdem vero agendi rationibus Pontifices usi sunt usque ad decessorum Nostrum f. m. Pium IX, praeter tamen Clementem XI, qui, cum Euchologii emendationem perficere vellet, ac ceteros omnes Orientalium liturgicos libros recognoscere, Congregationem excitavit ,,*super correctione librorum Ecclesiae Orientalis*'', utpote stabilem Congregationem, a Sacro Consilio *de Propaganda fide* seiunctam.

Iamvero, decessor Noster, quem supra memoravimus, Pius IX eo consilio permotus, ut id genus causa, pro diuturno rerum usu atque experimento, firmiore aptioreque ratione ordinaretur, novam condidit Congregationem a S. C. *de Propaganda fide* distinctam. Novo huic Sacro Consilio cui titulus inditus fuit *S. C. de Propaganda fide pro Negotiis Ritus Orientalis*, pertractare curae erat ,,omnia Orientalium negotia, etiamsi mixta, quae scilicet sive rei, sive personarum ratione Latinos attingerent''. Quae quidem Congregatio, quamvis proprio frueretur Secretario proprioque Secretariae officio, eidem tamen, ac S. Congregatio *de Propaganda fide*, Praefecto subiiciebatur, cuius idcirco erat utriusque Congregationis operam disponere atque digerere, cum res ad eamdem regionem pertinerent. Quoniam vero S. Congregationi *de Propaganda fide* obnoxia erat, eiusque titulum retinebat, nonnullis, etsi non recte, videbatur veluti quoddam eiusdem Congregationis supplementum: atque adeo Catholici Orientales Latinis subiecti videbantur et quasi infidelibus haereticisque Occidentis exaequati.

Quamobrem decessor Noster p. r. Benedictus XV, cum optaret ut vel species evanesceret contumeliosae huius suspicionis, Apostolicis Litteris *Dei Providentis* (*Acta Ap. Sedis.* vol. IX, p. 529 sq.). Motu Proprio datis die I mensis maii, anno MDCCCCXVII, *Sacram Congregationem* instituit *Pro Ecclesia Orientali*, a S. C. *de Propaganda fide* omnino seiunctam. Cui quidem novae Congregationi, ut peculiarem suam Orientalibus Christianitatibus benevolentiam ac curam testaretur, ipsum Romanum Pontificem praesidere voluit eidemque facultates omnes attribuit, ,,quas aliae Congregationes pro Ecclesiis ritus latini obtinent, salvo tamen iure Congregationis S. Officii''. Verumtamen attributas facultates conclusit atque contraxit ,,ad negotia, quae sive ad personas, sive ad disciplinam, sive ad ritus Ecclesiarum Orientalium referuntur, etiamsi mixta, quae scilicet sive rei, sive personarum ratione. Latinos quoque attingant''; ita ut Latini, qui in Christiani Orientalis regionibus commorantur, Sacrae Congregationi *de Propaganda fide* subiecti adhuc essent.

Qua posita iurisdictionis duplicitate, perdifficile prorsus erat validam eam assequi regiminis unitatem expeditamque negotiorum administrationem, quae omnino requiruntur, ut et quantocius diversitates dissensionesque dilabantur, quae inter fideles dissimilium rituum absimilisque disciplinae facile oriuntur, et apostolatus caritatisque opera, quae praesertim ad Actionem Catholicam attinent, efficientius usque ordinentur ac promoveantur, et catholicorum denique vires omnes in unum coëant ac coalescant, quemadmodum praesentium rerum adiuncta procul dubio postulant, nedum consulant.

Nos igitur, cum vehementer exoptemus, ut insignia illa beneficia, quae perfecta unitas ac peculiaris regiminis ratio suapte naturâ inducunt, dilectissimis Orientis Ecclesiis tuta pro facultate servemus, postquam rem diu multumque Nobiscum consideravimus, ac supplices Deo Nostras adhibuimus preces, motu proprio, certa scientia, ac de apostolicae plenitudine potestatis, haec omnia, quae sequuntur, decernimus atque statuimus :

I. — Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali, cui praeest ipse Romanus Pontifex, plenam et exclusivam iurisdictionem habet in regionibus quae sequuntur : in Aegypto et in peninsula Sinaitica, in Erythraea et in parte septentrionali Aethiopiae, in Albania australi, Bulgaria, Cypro, Graecia, Dodecaneso, Iran, Iraq, Libano, Palaestina, Syria, Transjordania, asiatica Turcarum republica et in Thracia Turcarum dicioni subiecta.

II. — Quare in praefatis regionibus non solum pro fidelibus ritus orientalis, sed etiam pro fidelibus latini ritus eorumque hierarchia, operibus, institutis, piis societatibus, eadem Sacra Congregatio omnibus facultatibus potitur, quae aliae Congregationes pro fidelibus ritus latini extra illa territoria obtinent, incolumi tamen iure Congregationis S. Officii, ac integris manentibus quae huc usque reservata sunt S. Congregationi de disciplina Sacramentorum, S. Congregationi Sacrorum Rituum, S. Congregationi de Seminariis et Studiorum Universitatibus ac Sacrae Paenitentiariae.

III. — Quoad fideles ritus orientalis, extra praefatas regiones commorantes, firma manet in omnibus Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali competentia. Quare ei reservantur omnia cuiusque generis negotia, quae sive ad personas, sive ad disciplinam, sive ad ritum orientalem referuntur, etiamsi sint mixta, quae scilicet sive rei sive personarum ratione Latinos quoque attingant ; eique pro his fidelibus omnes facultates attributae sunt, quae ad alias Congregationes pro fidelibus ritus latini pertinent, salvo semper iure Congregationis S. Offici et integris manentibus quae huc usque reservata sunt S. Congregationi de Seminariis et Studiorum Universitatibus et Sacrae Paenitentiariae.

IV. — Haec Sacra Congregatio controversias dirimit via disciplinari ; quas vero ordine iudiciario dirimendas iudicaverit, ad tribunal remittet quod ipsa Congregatio designaverit.

V. — Christiani Orientis regiones, quas supra memoravimus, in exclusivam *S. Congregationis pro Ecclesia Orientali* iurisdictionem gradatim devenient, temporibus, nempe, quae infra singillatim designamus ;

*a*) die prima mensis iunii, anno MDCCCCXXXVIII, in exclusivam Sacrae

huius Congregationis iurisdictionem transibunt Palaestina, Transjordania, Aegyptus, peninsula Sinaitica et Cyprus :

*b*) die prima mensis ianuarii, anno MDCCCCXXXIX, Graecia, Dodecanesus, australis Albania, Bulgaria, asiatica Turcarum respublica et Thracia Turcarum dicioni subiecta ;

*c*) die prima mensis iunii, anno MDCCCCXXXIX, Syria, Libanus, Iraq et Iran.

VI. — A die, quo praesentes Apostolicae Litterae Motu Proprio datae promulgabuntur, ad diem usque, quo singulae regiones in exclusivam *S. Congregationes pro Ecclesia Orientali* iurisdictionem devenient, nullum opus nullumque institutum condi poterit, neque ulla rerum condicionibus immutatio fieri, quin antea consensio intercesserit S. Congregationis pro Ecclesia Orientali.

VII. — Cum Christiani Orientis regiones in exclusivam *S. Congregationis pro Ecclesia Orientali* iurisdictionem devenerint, documenta, quae ad easdem regiones spectant, quaeque in Tabulario *S. Congregationis de Propaganda fide* asservantur, Tabulario S. Congregationis Orientali Ecclesiae praepositae demandanda ac tradenda sunt, prout res fieri poterit, atque ex mutuo utriusque Officii moderatorum consensu.

VIII. — *Sacra Congregatio de Propaganda fide* omnia pecuniae capita, quae operibus atque institutis earum regionum destinantur, quae exclusivae *S. Congregationis pro Ecclesia Orientali* iurisdictioni attributae sunt, eidem Sacrae Congregationi transmittet. Quodsi distincta eiusmodi pecuniae capita non exsistant, *Sacra Congregatio de Propaganda fide* tantum reditus constituat ex aere proprio, quantum universam subsidiorum summam exaequet, cum ordinariorum, tum extraordinariorum, quam eadem Sacra Congregatio quotannis ad has regiones pro suis cuiusque operibus atque institutis mittere solebat. Extraordinaria autem subsidia ex media quantitate pecuniae designanda sunt quae superiore triennio, hoc est annis MDCCCCXXXV - MDCCCCXXXVI - MDCCCCXXXVII ad has easdem regiones quotannis missa fuit.

IX. — *Pontificium Opus a Propagantione Fidei* eam summam quotannis reddet *Sacrae Congregationi pro Ecclesia Orientali*, quae comparationem proportionemque immutatam servet inter universam subsidiorum summam, cum ordinariorum, tum extraordinariorum, quae postremo triennio, ut supra diximus, in Orientalium ac Latinorum causam pro isdem regionibus erogata sunt, ac proventuum redituumque summam, quam memoratum Pontificium Opus eodem triennio coacervavit.

X. — *Pontificium Opus a S. Petro Apostolo pro Clero Indigena* quotannis *Sacrae Congregationi pro Ecclesia Orientali* eam summam transmittet, quae duas centesimas partes exaequet omnium redituum ac proventuum eiusdem Pontificii Operis.

XI. — Substitutus *Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali* ex iure Consilium Generale Superius participat Pontificiorum Operum a Propagatione Fidei et a S. Petro Apostolo pro Clero Indigena.

Quae autem heic a Nobis statuta sunt, ea firma ac valida in perpetuum esse volumus ac iubemus, contrariis quibuslibet non obstantibus, etiam peculiarissima mentione dignis.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die xxv mensis martii in festo Annuntiationis B. M. Virginis, anno MDCCCCXXXVIII, Pontificatus Nostri decimo septimo.

Afgezien van de commissies met speciaal doel en b perkten duur, o.a. voor de hereeniging der Grieken op de concilies van Lyon (1274) en Florence (1439), treffen we in de kerkgeschiedenis na het Concilie van Trente (1545—1563) onder verschillende benamingen meerdere instellingen aan, die zich met de aangelegenheden van de Oostersche Kerk bemoeien. Paus Pius V stelde, naar het schijnt in 1568, twee Kardinalen-commissies in, een voor de bekeering van de ketters en een andere voor de bekeering van de ongeloovigen. In dit besluit heeft misschien de Leuvensche hoogleeraar Vendeville de hand gehad: hij overhandigde aan Pius V een memorandum voor de instelling van een vereeniging ter bevrijding van de gevangenen door de Mooren en voor de hereeniging van de Grieken en Maronieten. Bij Gregorius XIII bepleitte Vendeville hetzelfde; en deze Paus riep in 1573 een commissie „*de rebus Graecorum*" in het leven, bestaande uit drie kardinalen, die voor de gaafheid der Oostersche ritussen moesten zorgen en den terugkeer der afgescheidenen bevorderen; zij wijdden bijzondere zorg aan de Armeniërs, Syriërs en Slavische volken en gaven talrijke boeken tot leering en stichting in Slavische en Oostersche talen uit. Bij de reorganisatie der Romeinsche Curie onder Sixtus V werd merkwaardigerwijze geen van de 15 ingestelde Congregaties afzonderlijk met de Oostersche aangelegenheden noch met de Voortplanting des Geloofs belast.

Clemens VIII breidde in 1599 de commissie voor de Grieksche aangelegenheden uit tot een commissie van negen kardinalen „*super negotiis sanctae fidei et religionis catholicae*", die op hun wekelijksche vergaderingen de belangen van de Oostersche Kerk moesten blijven behartigen, maar bovendien tot taak kregen de verbreiding van het katholiek geloof over de wereld.

Na den dood van Clemens VIII kwamen de leden der commissie niet meer bijeen. De idee om te komen tot een centrale leiding van het missiewerk, vooral gepropageerd door twee ongeschoeide Carmelieten, Thomas a Jesu en Dominicus a Jesu Maria, en den Capucijn Hieronymus van Narni, werd verwerkelijkt door Gregorius XV, die den 6 Jan. 1622 de *S. Congregatio de Propaganda Fide* instelde, samengesteld uit 13 kardinalen, twee prelaten en een

secretaris. Den 22en Juni van hetzelfde jaar richtte hij, door de constitutie *Inscrutabili divinae* de genoemde Congregatie canoniek op en bij motu proprio van 14 Dec. d.a.v. *Cum inter multiplices* omschreef hij haar gebied.

De Pausen vergaten intusschen niet, dat de Propaganda zich uit een commissie voor Grieksche aangelegenheden ontwikkeld had. Want reeds Urbanus VIII, — wiens naam vereeuwigd werd door het naar hem genoemde Collegium Urbanum (1627) tot vorming van missionarissen uit alle naties voor alle naties — richtte in den boezem zelf van de H. Congregatie de Propaganda Fide twee commissies voor Oostersche aangelegenheden op, n.l. eene „*de dubiis Orientalium*" (1627) en een andere „*super correctione Euchologii Graecorum*" (1636). Clemens XI breidde de taak van laatstgenoemde commissie uit tot de herziening van de liturgische boeken der geheele Oostersche Kerk, zoodat zij sinds 1717 „*Congregatio super correctione librorum Ecclesiae Orientalis*" genoemd werd.

Bij bulle *Romani Pontifices* van 6 Jan. 1862 splitste Pius IX de Congregatio de Propaganda Fide in twee afdeelingen, waarvan de eene *S. C. de Propaganda Fide pro negotiis ritus orientalis* genoemd werd. Deze afdeeling kreeg tot taak om alle kerkelijke aangelegenheden der Oosterlingen te behandelen, met inbegrip van de z.g. gemengde, d.w.z. dezulke, die wegens het voorwerp of de personen ook de Latijnen betreffen. Zij ontving een eigen secretaris, afzonderlijke consultoren en beambten, maar bleef ressorteeren onder den Kardinaal-Prefect der Propaganda. Deze organisatie bood het voordeel, dat de zaken van hetzelfde grondgebied onder hetzelfde gezag bleven behooren ; van den anderen kant gevoelden sommigen het als iets vernederends, dat oude, eerbiedwaardige kerken onderworpen waren aan de Congregatie, waaraan de geloofsverkondiging onder de heidenen was toevertrouwd.

De constitutie *Sapienti consilio* van 29 Juni 1908, waarbij Pius X de Romeinsche curie reorganiseerde, bevestigde intusschen zonder meer hetgeen Pius IX voor de Oostersche Kerk had vastgesteld en maakte melding van de commissie „*pro unione Ecclesiarum dissidentium*".

Om zelfs den schijn van geringe waardeering voor de Oostersche Kerk weg te nemen, kondigde Benedictus XV in het motu proprio *Dei Providentis* van 1 Mei 1917 zijn voornemen aan om een afzon-

derlijke en zelfstandige Congregatie voor de Oostersche Kerk op te richten, die feitelijk dan ook vanaf 1 Dec. 1917 de S. Congr. de Prop. Fide pro negotiis ritus orientalis verving. De leiding van deze *S. Congregatio pro Ecclesia Orientali* zou niet bij den Kardinaal-Prefect der Propaganda berusten, maar bij den Paus zelf. De nieuwe Congregatie ontving een uitgebreide rechtsmacht; met uitzondering van de rechten van het H. Officie en die van de Poenitentiarie voor het forum internum, zou zij ten opzichte van de Oosterlingen alle rechten kunnen uitoefenen, welke de overige Congregaties voor de Latijnsche Kerk bezaten. Aldus bepaalde ook can. 257 van het kerkelijk wetboek:

§ 1. Congregationi pro Ecclesia Orientali praeest ipse Romanus Pontifex. Huic Congregationi reservantur omnia cujusque generis negotia quae sive ad personas, sive ad disciplinam, sive ad ritus Ecclesiarum orientalium referuntur, etiamsi sint mixta, quae scilicet sive rei sive personarum ratione latinos quoque attingant.

§ 2. Quare pro Ecclesiis ritus orientalis haec Congregatio omnibus facultatibus potitur, quas aliae Congregationes pro Ecclesiis ritus latini obtinent, incolumi tamen jure Congregationis S. Officii ad normam can. 247.

§ 3. Haec Congregatio controversias dirimit via disciplinari; quas vero ordine judiciario dirimendas judicaverit, ad tribunal remittet quod ipsa Congregatio designaverit.

Sindsdien vindt men geen melding meer gemaakt van een commissie „pro unione Ecclesiarum dissidentium", maar wel werden in den loop der volgende jaren door de Congregatio pro Ecclesia Orientali verschillende commissies met speciale opdrachten belast.

In dezen stand van zaken heeft het motu proprio *Sancta Dei Ecclesia* van 15 Maart 1938 een ingrijpende verandering gebracht, waarvoor het zelf terloops de beweegredenen aanduidt.

In de landen van het Oosten immers, waar de S. Congregatio pro Ecclesia orientali vooral haar jurisdictie uitoefent, leven, behalve de geloovigen van den Oosterschen ritus, geunieërden en afgescheidenen, ook, ofschoon in geringer aantal, geloovigen van den Latijnschen ritus, en zijn werken aan religieuzen of prelaten van den Latijnschen ritus toevertrouwd. Men kan de Latijnsche instellingen, die in het christelijk Oosten bestaan, in twee categorieën indeelen: vooreerst de werken, missies en bisdommen, rechtstreeks voor de

Latijnsche geloovigen opgericht, zooals het Latijnsch patriarchaat van Jeruzalem, het apostolisch vicariaat van Egypte enz. ; vervolgens de werken en missies ten bate der Oosterlingen, welke rechtstreeks en hoofdzakelijk in dienst van de Oostersche hiërarchie staan, hetzij voor de zielzorg der katholieken, hetzij voor de bekeering der afgescheidenen ; hieronder valt het missiewerk der Lazaristen in Perzië en Ethiopië, van de Dominicanen in Mesopotamië, van de Franciscanen in Opper-Egypte, van de Carmelieten in Mesopotamië, van de Capucijnen in Erithrea. Terwijl de laatstgenoemde categorie van missies en werken onder de S. Congregatio pro Ecclesia orientali ressorteeren, bezat de S. Congregatio de Propaganda Fide jurisdictie over de bisdommen en werken, die hoofdzakelijk de Latijnsche katholieken in het Oosten betroffen.

Deze dubbele jurisdictie nu in een en hetzelfde gebied, waar alle krachten eendrachtig moeten samenwerken om het evangelie aan de niet-christenen te verkondigen en de afgescheiden christenen met de Moederkerk te hereenigen, bleek praktisch aanleiding te geven tot moeilijkheden, die een eenvormig bestuur en een vlotte administratie belemmerden. Om die eenheid van bestuur te bevorderen vertrouwde Rome bepaalde streken van het christelijk Oosten uitsluitend aan de Oostersche Congregatie toe. Trouwens, de Latijnsche bisdommen en werken in deze gebieden, ofschoon rechtstreeks en hoofdzakelijk voor de geloovigen van den Latijnschen ritus bedoeld, strekken ook den Oosterlingen ten profijte ; zoo gebeurt het niet zelden, dat de Oosterlingen in een meer nabij-gelegen Latijnsche kerk hun godsdienstplichten vervullen, dat zij hun kinderen naar de scholen der Latijnen sturen, dat zij lid zijn van Latijnsche genootschappen enz. Er was derhalve veel voor te zeggen, dat ook deze instellingen kwamen te ressorteeren onder de Oostersche Congregatie, die zoowel voor de Oostersche ritussen en tucht kan zorgen als de rechten der Latijnen beschermen. Deze en dergelijke overwegingen hebben er toe geleid den stelregel, volgens welken de Congregatie voor de Oostersche Kerk enkel de aangelegenheden der Oosterlingen moest behartigen, los te laten en haar jurisdictie niet slechts wat personen en zaken, maar ook wat de gebieden betrof, te bepalen.

Den i n h o u d van het Motu proprio, dat can. 257 wijzigt en gewijzigd opnieuw promulgeert, leeren we het best kennen door de afzonderlijke punten der nieuwe regeling in 't kort na te gaan.

In het eerste punt ontvangt de *Congregatie voor de Oostersche Kerk de volledige en uitsluitende jurisdictie over de met name genoemde streken* van Oost-Europa, West-Azië en Noord-Afrika, waarvan de katholieken overwegend tot de Oostersche ritussen behooren, nl. Egypte, het Sinaïtisch schiereiland, Eritrea, Noord-Ethiopië, Zuid-Albanië, Bulgarije, Cyprus, Griekenland, Dodecanesus, Iran, Irak, Libanon, Palestina, Syrië, Transjordanië, Aziatisch Turkije en Turksch-Thracië. Te zamen zijn het ongeveer 25 kerkelijke territoria, waaronder het Latijnsch patriarchaat van Jerusalem en de aartsbisdommen Athene, Bagdad, Durazzo, Korfoe, Naxos, Rhodes en Smyrna zich bevinden.

In het tweede punt wordt gezegd, dat de Congregatie voor de Oostersche Kerk in de genoemde streken *voor alle geloovigen, ook voor die van den Latijnschen ritus*, alle volmachten bezit, welke de overige Congregaties voor de geloovigen van den Latijnschen ritus buiten die gebieden bezitten ; uitgezonderd worden enkel de aangelegenheden, die door het H. Officie, de Congregaties van de Sacramenten, van de Riten en van de Studiën, en de Poenitentiarie worden behandeld.

Het derde punt, dat bij can. 257 een nieuwe paragraaf inlascht, formuleert het vigeerend recht omtrent de katholieke Oosterlingen, die *buiten* de genoemde streken wonen ; ook deze blijven, evenals vroeger, vallen onder de uitsluitende jurisdictie van de Congregatie voor de Oostersche Kerk, zelfs wat de z.g. gemengde zaken betreft ; enkel gelden ook hier dezelfde uitzonderingen, die bij het vorig nummer omtrent het H. Officie, de Congregatie der Studiën en de Poenitentiarie werden gemaakt.

Het vierde punt, handelend over het beslechten van gerezen *geschillen*, herhaalt letterlijk can. 257 § 3 van het kerkelijk wetboek.

De geloovigen van de genoemde streken zullen niet aanstonds noch allen tegelijk, maar achtereenvolgens onder de jurisdictie van de Congregatie voor de Oostersche Kerk komen ; het vijfde punt bepaalt nauwkeurig, op welk *tijdstip* zulks voor de afzonderlijke streken zal plaats hebben [1]) ; omdat Eritrea en Noord-

[1]) Op 1 Juni 1938 : Latijnsch Patriarchaat van Jerusalem en de drie Apostolische vicariaten van Egypte.

Op 1 Jan. 1939 : aartsbisdom Durazzo in Albanië, het bisdom Nicopolis en het Apost. vicariaat van Sofia in Bulgarije, het aartsbisdom Rhodes op de Dodecanesus, de drie aartsbisdommen Athene, Korfoe en Naxos, de vier bisdommen Candia, Chios, Santorin en Smyrna, het vicariaat van Saloniki in Griekenland.

Op 1 Juni 1939: de bisdommen Aleppo in Syrië, Bagdad in Irak en Ispahan in Iran.

Ethiopië sinds 1937 onder de Congregatie voor de Oostersche Kerk gesteld waren, behoefden ze hier niet meer vermeld te worden.

*Intusschen* — aldus het zesde punt — zal zonder de toestemming van de Congregatie voor de Oostersche Kerk geenerlei verandering in den stand van zaken worden aangebracht.

De *documenten*, welke betrekking hebben op de genoemde streken en bewaard worden in het archief van de S. Congregatio de Propaganda Fide, moeten, volgens de bepaling van het zevende punt, naar het archief van de Congregatie voor de Oostersche Kerk verhuizen.

De drie volgende punten treffen een regeling tusschen beide Congregaties omtrent de *financieele bijdragen* vor de genoemde streken, alsmede omtrent de verdeeling van de jaarlijksche opbrengsten van het pauselijk genootschap tot Voortplanting des Geloofs en het St. Petrus Liefdewerk tot opleiding eener inlandsche geestelijkheid.

De *substituut* van de Congregatie voor de Oostersche Kerk (een functie, die gelijk staat met die van adjunct-secretaris bij de overige Romeinsche Congregaties) zal rechtens zitting hebben in den Algemeenen Raad der genoemde pauselijke missiegenootschappen.

De b e t e e k e n i s van dit Motu proprio blijkt vooreerst hieruit, dat thans voor het eerst geloovigen van den Latijnschen ritus worden geplaatst onder het kerkelijk gezag, dat oorspronkelijk en op de eerste plaats enkel over de geloovigen van de Oostersche ritussen rechtsmacht bezat. Het omgekeerde geval, dat nl. geloovigen van de Oostersche ritussen onder een Latijnsch gezag ressorteerden, deed zich reeds sinds het Concilie van Lateranen (1215) voor. In de streken, die voortaan uitsluitend onder de Congregatie voor de Oostersche Kerk ressorteeren, wonen de geloovigen van den Latijnschen ritus als verstrooid. Mocht ooit de hereeniging hier grooteren voortgang maken, dan zou de H. Stoel voor de vraag komen te staan, of het niet gewenscht ware, deze kleinere groepeeringen van Latijnen, desnoods onder een eigen vicaris-generaal, in te lijven bij de bisdommen van de Oostersche ritussen. Principiëel schijnt deze vraag al beslist door het motu proprio, hetwelk, in dit opzicht beschouwd, nog aan beteekenis wint.

Vervolgens sluit de nieuwe regeling een ontlasting van de Congregatie de Propaganda Fide in, die nu meer dan vroeger al haar krachten kan wijden aan de missioneering van de niet-christenen.

Eindelijk is de hoop gewettigd, dat de katholieken in het Oosten, Oosterlingen en Latijnen, hun gezamenlijke afhankelijkheid van dezelfde Romeinsche Congregatie als een nieuwe beweegreden zullen beschouwen voor broederlijk saamhoorigheidsgevoel en onderling hulpbetoon, hetwelk op de afgescheidenen noodzakelijkerwijze indruk moet maken en aldus de hereeniging zal bevorderen.

Nijmegen. Dr. ALPH. MULDERS.

---

# WILLIBRORD ALS APOSTEL VAN HET CHRISTENDOM [1])

In grootse eendracht herdenken wij onze geestelijke Vader. Hoe weinig we, vergeleken bij Bonifatius, ook van zijn persoon afweten, hij is geen schim voor ons, want hij blijkt te stralen in het volle licht van het Kruis. Hij duikt niet vaag uit het dodenrijk, waar mythen zich op de ijle verbeelding afschaduwen ; zijn bezielde geest is werkelijk en wezenlijk levend in de Logos, in het Vlees geworden Woord. Zakelijk als de Nederlandse aard, zo staat Willibrord midden onder ons volk. De toon van zijn boodschap is onbekend gebleven, maar het eenvoudig en geheimzinnig Evangelie zelf horen we klinken uit zijn mond. Zijn gezicht kunnen we niet klaar onderscheiden, maar we zien dat de Doop er de nieuwe mens op getekend heeft. Twaalf eeuwen scheiden ons, de eeuwigheid verbindt ons. Over tijd en ruimte vinden we hem bij de onveranderlijke en onmetelijke Oorsprong van alle leven. Van de geschiedenis uitgegaan, komen we boven de geschiedenis uit. Wij vereren immers zijn persoon, omdat hij ons God leerde aanbidden. Hij was niet het licht, maar kwam getuigen van het licht. Door de naam Willibrord heen schijnt een naam boven alle namen, de naam waarvoor alle knieën zich buigen, de naam waarin wij alleen zalig worden, de beslissende, zegevierende, verzoenende naam van Jezus Christus, die op deze heilige plaats begon te klinken en niet ophoudt in ons land te weerklinken.

Nu de Voorzienigheid wil, dat er geen woord van Willibrord is overgeleverd dan Gods Woord, verheerlijken wij de Voorzienigheid. Weten we immers van de hemelse Feesteling niet veel — wat we weten is toch het éne nodige. Blijft het dan niet algemeen ? Ja, zó

[1]) Toespraak bij de Nationale Willibrordherdenking in de Utrechtse Dom op 7 November 1939.

algemeen, dat het ons allen dankbaar samenbrengt. Werden Nederlanders als Grotius en Erasmus eigenlijk buiten het volk om gevierd, de hulde aan Willibrord komen zijn kleinste en zijn grootste kinderen in één geestdrift meemaken. Als ieder van ons niet de geweldige daden van hem kan doen, wij bidden allen met hem hetzelfde Onze Vader. Dat algemene houdt, omdat het waarachtig leeft, ook iets heel biezonders. Of is het niet buitengewoon : een man, die zo vol is van genade en waarheid, dat zijn zegen tot andere landen overstroomt ? Een geloofsgetuige is tenslotte de meest kenmerkende persoonlijkheid, door wie het wonderbaar karakter van de Godmens aanschouwelijk wordt uitgedragen.

Bij de viering van een held of een genie kan het gebeuren, dat ons hart er vreemd aan blijft, zolang het niet door liefde wordt bewogen. Bewegen doet ons vooral de Openbaring, door ons van het menselijkste in ons wezen bewust te maken, van de diepste nood, die betekent dat wij God nodig hebben. Willibrord kent de mens genoeg om te begrijpen, dat de waarheid eerst de vrije Fries innerlijk bevrijden kan. Hij komt de Blijde Boodschap brengen van de Verlosser. En Christus is voor geen enkel volk een vreemde godheid, Christus is ons zo eigen als onze ziel, die door Zijn herscheppende kracht opleeft. Al is Willibrord oorspronkelijk geen landgenoot, hij wordt dan ook één met ons volk. Daarom herdenken wij in hem het verheffende feit, dat geest meer is dan bloed. Ver van het bloed te verloochenen, belijden wij dat het Christendom is bezegeld met het Goddelijk Bloed, dat alle gelovigen in de hoogste bloedverwantschap en offergemeenschap verenigt. Om ons in dat heil te laten delen, heeft Willibrord bij gevaren op zee en gevaren te land telkens weer zijn leven gewaagd.

Deze ontdekker en veroveraar is gevormd in de stilte, waar hij met de hemel mag verkeren. Daar leert hij zijn roeping en richting uit het mysterie van de verlossende liefde verstaan. Binnen de kloostervrede opgegroeid, weet hij, in overeenstemming en samenwerking met de dragers van de openbare orde, een geestelijke familie onder vijandige Franken en Friezen en Saksen te stichten. De grondslag van onze volkseenheid ligt in deze Christenvrede.

Evenals Paulus begint Willibrord zijn apostolaat, met Petrus te gaan zien. Vanuit Rome wordt Utrecht als centrum aangewezen. Maar de ziener Willibrord leeft in de toekomst en werkt voor volgende geslachten. Hij heeft geen blijvende woonplaats op aarde

en is levenslang onderweg, alsof hij rondom zijn zetel zo wijd mogelijk kringen moet beschrijven, waarin de profetie van onze broederschap te lezen staat. Zijn bisschopstaf wordt een pelgrimstaf, om alle gewesten van ons land voor zijn vruchtbare bouwplannen uit te meten.

De aartsvader van Nederland heeft zichtbaar de belofte, dat zijn geslacht talrijk zal zijn als het zand aan de Noordzee, waarop hij zijn gezegende voeten neerzette, toen hij de vrede ging preken. In onze eerbiedige herinnering is zijn figuur onafscheidelijk van het water, waarmee hij wordt voorgesteld als het levenselement van ons land en het zinnebeeld van het eeuwig leven meteen. Onsterfelijk leeft Willibrord bij zijn dankbare kinderen. Het geloof van Nederland is Goddank geen talent, dat in polders wordt begraven. Nog zweeft de Geest Gods met almachtige scheppingskracht over de wateren. De geloofsverkondiging, die bij Willibrord inzette, is met onze geschiedenis meer en meer samengegroeid. Onder de helden, waarop onze natie het recht heeft te roemen, trekken de mannen en vrouwen voorop, die het lieve vaderland verlaten, om alle volken voor het Godsrijk te winnen. Door het geloof daar te verbreiden, helpen zij het hier vermeerderen. Apostelgeest vormt de rijkste erfenis van Willibrord, vanouds vereerd als de grondlegger van onze eenheid, „unanimitatis nostrae auctor", omdat hij ons heeft verenigd in de Enige, Christus gisteren, Christus vandaag, Christus in eeuwigheid.

Nijmegen. GERARD BROM.

---

## INLANDSCHE GEESTELIJKEN

„U *één enkelen priester* in die streken te zien wijden zou mij veel liever zijn dan de bekeering van 50.000 geloovigen te vernemen", zei reeds Paus Innocentius XI tot een der bisschoppen, die bestemd was voor het Verre Oosten.

„Une parole d'or" noemde blij de stichteres van S.P.L., Jeanne Bigard, dit pauselijk woord. Zeker is, dat het welsprekend op het belang wijst eener eigen priesterschap der Missiën.

Nu vanuit Rome aan alle landen de wensch werd doorgegeven om „in artikelen het belang van de vorming eener inlandsche geestelijkheid — nu de meest dringende noodzakelijkheid der Missiën — uiteen te zetten", willen wij met vijf redenen dat belang en daarmee

dat van het bestaan van S.P.L. in onzen tijd nader aangeven.

1. Allereerst : Het bezit van inlandsche waardige priesters vormt eerst „een voortreffelijk gestichte Kerk" (Bened. XV).

„De Kerk Gods is katholiek en voor geen enkel volk of natie een vreemdelinge. Zo past het dan ook, dat uit elk volk priesters voortkomen die door hun landgenooten als leeraren der goddelijke wet en als leiders op den weg des heils worden gevolgd".

Het is duidelijk, dat Paus Benedictus XV hier vanuit *het wezen* der Kerk als uit zijn oorzaak redeneerde naar het gevolg.

Rakere rechtvaardiging voor het bestaan van ons Sint Petrus Liefdewerk is wel niet noodig, nauwelijks mogelijk. Wanneer toch ons S.P.L. iederen Katholiek vraagt om mede te werken aan de opleiding en vorming van een inlandsche geestelijkheid in de missiegebieden, dan blijkt dat S.P.L., in éénheid van streven naar dit doel, de Kerk wil doen beantwoorden aan wat volgens Christus' bedoeling haar *natuur-eigen* ontwikkeling is.

Het gebed en de offers, die wij brengen als leden van S.P.L. sterken dus wel rechtstreeks den hartslag onzer Kerk. En wanneer de arbeid der missionarissen aan het front volgens Benedictus' woord eerst dan „welgeslaagd" mag heeten, wanneer hetgeen Hij boven als passend heeft omschreven volle werkelijkheid is geworden, dan erkent iedere Katholiek, dat het lidmaatschap van S.P.L. ook meer en meer een vorm worden moet, waarin geheel de achterhoede van het missieleger haar machtigen steun verleenen zal.

Wij raken hier de wezenlijke waarde van S.P.L. het diepste motief ook waarom Paus Pius XI dit Liefdewerk wilde gevestigd zien „in ieder huisgezin". Onze liefde tot de Kerk verdraagt niet langer dat deze nog voor eenig volk of natie een vreemdelinge is. Desondanks zijn er nog te veel parochies, waarin deze vorm van missiesteun volkomen onbekend bleef. En toch.... is de wáárde groot, de verplichtingen zijn slechts zeer gering.

Geestelijk : een dagelijksch Onze Vader, met de schietgebeden : H. Maagd Maria, Koningin der Apostelen, b.v.o. ; H. Petrus, Prins der Apostelen, bid voor ons en voor de inlandsche Seminaries ; H. Theresia van het Kind Jesus, Patrones der Missiën, bid voor ons.

Geldelijk : één cent per week of vijftig cent per jaar. De aanvaarding dier verplichtingen vormt den steen, die ieder van ons kan aanbrengen om in de uitgestrekte missiegewesten de Kerk van Christus op te bouwen zooals ze eens door S. Willibrord ook hier

gevestigd werd: uit volk en geestelijkheid van het land zelf, uit eigen mannelijke en vrouwelijke kloosterlingen. Eerst daar waar Missie-oversten een voldoend aantal priesters hebben gevormd, die hun heilige roeping waardig zijn, mag — zoo zegt Benedictus — met recht gesproken worden van een voortreffelijk gestichte Kerk.

2. Lokt aldus — op verren afstand — ,,een voortreffelijk gestichte Kerk'' als einddoel ons tot steun aan S.P.L., ook als middel om sneller dat einddoel te bereiken verdient en trekt het onze aan-dacht.

We hebben recht om uit verlangen naar zulk versneld tempo aan allen om steun voor S.P.L. te vragen. Paus Pius XI immers zelf wekte dit verlangen in Zijn Missie-Encycliek ,,Rerum Ecclesiae'', als Hij schrijvend over den opbouw der inlandsche Kerken nogmaals aandacht vraagt voor het groote belang ,,inlanders onder de priesterschap op te nemen''. Ook Pius XI waarschuwt, dat het apostolaat der Missionarissen niet slechts gebrekkig zal zijn, maar dat ook aan de vestiging en ordening der Kerk in de missiestreken ,,al te lang een belemmering en uitstel zal worden gesteld'', indien niet met alle krachten aan een inlandsche geestelijkheid wordt gewerkt.

De redenen zijn te vatten. Met velen weten gerepatrieerde Missionarissen 't ons te vertellen, hoe taalmoeilijkheden hun successen belemmeren; het verschil in structuur van gemoeds- en geestesleven der primitieve volken vertraagt op zijn beurt het noodzakelijk contact met de buitenlandsche priesters. Zelfs het klimaat van sommige streken vormt onoverkomelijke bezwaren en eischt al te groote offers van missioneerende Orden. De priesters uit het eigen volk kunnen hier uitkomst brengen en mét die uitkomst ook de stichting van nieuwe missiën, de vermeerdering van posten. ,,Een inlandsch priester toch'', zoo lezen we in Benedictus'omzendbrief, ,,juist wijl hij door zijn afkomst en karakter, door zijn gemoeds- en geestesleven zooveel overeenkomst heeft met zijn landgenooten vermag wonderbaar veel om het geloof bij hen ingang te doen vinden. Beter dan ieder ander weet hij, op welke wijze hij hen kan overtuigen. En zoo gebeurt het dikwijls dat hij gemakkelijk toegang krijgt dáár, waar een vreemd priester niet kan doordringen''. Het is duidelijk: hoe meer inlandsche priesters hoe sneller de uitbouw van de Kerk. ,,In ieder land aan de Kerk een inlandschen clerus te verschaffen'' bevestigde onze thans regeerende Paus op Zijn beurt in April van dit jaar ,,is van gebiedend belang'' om het Kruis, de

bron van heil en leven, zijn schaduw te doen uitstrekken over de meest afgelegen deelen der wereld.

3. Ook de vorming zelf van inlandsche priesters is in tempo afhankelijk van S.P.L. Dit tempo móét versneld worden. Paus Pius XI zeide uitdrukkelijk dit „te willen en te gebieden". Hier en daar is men begonnen, schreef Hij, door het oprichten van Seminaries. „Nochtans van een zoodanige ontwikkeling als noodzakelijk is, zijn wij nog te ver af." Met Benedictus, Zijn Voorganger, bekende Hij te moeten betreuren, dat wij nog geen inlandsche geestelijken vinden in „streken waar sinds meerdere eeuwen het Katholiek Geloof gebracht is" ; geen priesters ook bij „enkele volken, welke reeds lang door het licht van het Evangelie zijn voorgelicht en reeds mannen bezitten, die in de volle verscheidenheid van burgerlijke bekwaamheden uitmunten".

De Paus heeft daarbij niet geaarzeld zelf het tempo aan te geven: „Dat er van de inlanders geen enkele, die goede verwachtingen wekt, worde afgehouden van het priesterschap en het apostolaat, waartoe hij immers door God is aangedreven en geroepen".

Wie onzer nu zal betwijfelen, dat de Missie-Oversten onzen steun door S.P.L. noodig hebben om dit tempo te kunnen aanvaarden. Het is hun zonder onzen ruimen steun onmogelijk hun zorg voor meerdere inlandsche priesters volgens 's Pausen wil en gebod effectief te maken. De Paus zelf kwam dan ook hun financieele bedenkingen tegemoet met het vertrouwen te wekken „op den beminnelijken Zaligmaker der menschen, door wiens Voorzienigheid het aan den H. Stoel *door ruimere vrijgevigheid der katholieke wereld* niet aan middelen zal ontbreken, om u krachtig te helpen bij het uitvoeren van dezen zoo heilzamen opzet".

Voor ons Katholieken moet dit woord als een pauselijke oproep zijn tot ieder persoonlijk gericht. Het gaat om te gewichtige belangen dan dat we onzen steun zouden weigeren. Waar hier sprake is van een werk van priesterroepingen blijft vooral ons gebed en onze versterving een factor van eerste waarde : „Dat God werklieden zende in Zijn oogst". Toch mag in dít geval wel bijzondere klem worden gelegd op de gave van ons geld. Hoeveel toch is noodig en vanwaar zou het anders moeten binnenkomen ? Het volk der meeste Vicariaten heeft in zijn nog primitieve levenswijze weinig geld en weinig inkomsten ; en waar in meer ontwikkelde streken ook meer welstand wordt getroffen, gaan toch de eischen de eigen

financieele draagkracht te boven, aangezien bouw en onderbouw van Seminaries naast de verzorging der priestercandidaten hun eigen ruime eischen stellen.

Zoo gezien mochten we zeggen : Bij de vorming van inlandsche priesters geeft ons S.P.L., over geheel de wereld georganiseerd, het tempo van vooruitgang aan. De bijeengebrachte gelden worden daartoe op twee manieren productief gemaakt. Het onderscheidt een studiefonds en een bouwfonds. Het studiefonds, gevormd door de gelden der „stichters" (f 2500.— ineens of bij gedeelten) en der „weldoeners" (f 250 per jaar), neemt in den regel een klein Seminarie als groep onder zijn bescherming, terwijl stichters of weldoeners een Groot seminarist (soms ook een Klein seminarist) persoonlijk als beschermeling kunnen aanvaarden. Het bouwfonds, bestaande uit de contributies der gewone leden en uit de vrije giften, wordt besteed om voor den bouw van nieuwe seminaries in de missiën geldelijke ondersteuning te verschaffen. Langs deze wegen helpen we het aantal eigen priesters der vele volken opvoeren tot een hoogte „voldoende zoowel om de grenzen der christelijke samenleving uit te breiden als om de gemeenschap der geloovigen van het eigen land te besturen" (Pius XI).

In het pleidooi voor S.P.L. zijn dit drie motieven, die als innerlijke mogen gelden, wijl zij uit het wezen der Kerk voortvloeien of daarmee rechtstreeks samenhangen. Twee andere pleitredenen, welke we kort nog laten volgen, zijn meer bijkomstig en ontleenen we aan de tijdsomstandigheden. Het heden en de toekomst spreken hier een woordje mee.

4. Het heden vraagt om meer inlandsche priesters.

Welke bijbeltekst zou in missieverband meer gebruikt zijn dan dien we lezen bij S. Mattheus en S. Lucas en spreekt van het té geringe getal arbeiders voor een overvloedigen oogst !

Het is, ook voor ons op verren afstand, niet moeilijk die wanverhouding in te zien. Gaan we uit van getallen, dan zien we 14.239 buitenlandsche samen met 6.973 inlandsche priesters staan voor de bekeering van meer dan een milliard heidenen. Nemen we de uitgestrektheid der gebieden in het oog, dan ontdekken we missie-parochies ter groote van Europeesche koninkrijken.

Het is duidelijk : die wanverhouding moet verdwijnen ; aan dat volk- in-duisternis moeten meer priesters als lichtdragers worden geschonken, in wier handen met de verspreiding der christelijke

leer ook de zaligheid der millioenen zielen berust. Maar dan dringt de eisch van inlandsche priesters te sterker in onze dagen, waarin toch Europa zelf om meerdere priesters roept. Europa zelf lijdt aan priesternood. Weinig zeebooten varen uit onze groote havens weg zonder aan boord priesters, die naar het psalmen-woord hun volk en het huis van hunnen Vader vergeten willen voor de Missiën. In meerderheid blijven de missionarissen vanuit ons Europa uittrekken ter verovering. Het blijft Europa's eer en roem, maar Europeesche nooden komen tusschen beiden en eischen voor ons zelf meerdere priesers. Eigen broeders dwaalden af en zien uit naar priesters, die als blijde vaders den verloren zoon tegemoet treden op zijn terugweg naar het vaderhuis ; dwalenden buiten de Kerk wachten op priesters, die als goede herders zoekend en vindend den weg wijzen willen naar den éénen waren schaapstal van den Herder aller zielen ; kinderen des huizes worden bedreigd in hun geloof en wettelijk in hun plichtenoefening bemoeilijkt, en vragen om de zorg en toewijding van wakende priesters. Priesterwerk is er in menig land meer dan de priester-werkers verrichten kunnen. Aanvulling is noodig, maar.... ál te waar, helaas is 's Pausen woord : „Iedereen weet het : al is heden het aantal jongelingen, dat tot den priesterlijken staat of voor het klooster wordt geroepen, niet minder dan vroeger, toch beantwoordt een veel geringer getal aan de werking der goddelijke ingeving". Ook ons eigen vaderland geeft het te zien, hoewel in verblijdend-mindere mate : minder toevoer van priester-candidaten naar Seminaries en Missie-colleges uit de kringen, waarin de jeugd in grooter weelde en genot zwakker wordt in weerstand, en niet meer in staat blijkt tot die onthechting en offergeest, welke door de Kerk met recht van haar apostelen wordt gevraagd. Hoewel we niet geneigd zijn, in vertrouwen op de Voorzienigheid, ons optimisme af te leggen en graag onze missionarissen zien gaan naar den rijpen zielen-oogst, is er toch reden voor de vraag: Hoe zal dan de wanverhouding in onze missiën worden weggenomen tenzij door een groeiend getal van inlanders aan de altaren ?

Wijl we tenslotte, in liefde voor de Kerk, zorgend vooruit willen zien, stellen we vast :

5. S.P.L. biedt haar een waarborg voor de toekomst.

Het gevaar, waartegen de Kerk moet gewaarborgd worden, werd door Benedictus XV en iets uitvoeriger door Pius XI in hun missie-encyclieken aangegeven.

Een dubbele mogelijkheid als gevaar onderscheidde Pius XI: ófwel een oorlog brengt een wisseling van regeering in een missiegebied, die daarna vreemde missionarissen in het algemeen of van een bepaalde natie weigert en wegzendt ; ófwel — ,,wat veel moeilijker het geval zal zijn" ( (Pius XI) — tot hooge beschaving en burgerlijke rijpheid gekomen inlanders verlangen voortaan volkomen zelfstandigheid en wenschen mét de ambtenaren en de troepen van een vreemden staat ook diens missionarissen te zien verdwijnen. ,,Welk een ramp" besluit de Paus ,,zou dan in die streken de Kerk bedreigen, indien niet a.h.w. door een net van inlandsche priesters over de geheele streek uitgespannen, ten volle in de behoeften van het christenvolk zou zijn voorzien ?" Is daarentegen dat net gespannen, ,,dan behoeven wij niet te vreezen, dat die Kerk, aldus gegrondvest en geworteld, de vijandelijke aanvallen niet zal doorstaan" (Bened. XV).

De missie-geschiedenis getuigt met voorbeelden uit het verleden voor den ernst van dit gevaar. Zij noemt landen en streken, waar de eerste missionarissen werden verjaagd om bloeiende bongerds te verlaten en waar een tweede karavaan ófwel opnieuw te planten en te zaaien had óf hoogstens zwakke levensgeesten trof van eens zeer krachtig leven.

Een wel gewettigde vraag in onze tijden is : Is dat gevaar gegroeid, grooter en meer nabij gekomen ?

Er zijn symptomen, die er op wijzen en een grootere vrees wettigen. Feiten als de uitwijzing van Engelsche missionarissen uit Abessynië, en vermoording van Europeesche priesters in den Chineesch-Japanschen oorlog spreken hier een waarschuwend woord. Nationalistische gevoelens in overdreven mate zijn werkzaam onder de koloniseerende machten van Europa evengoed als onder het expansieve Japansche volk, dat Azië voor de Aziaten reserveeren wil. En als ernstig feit hebben we ons te herinneren, hoe het succes der Kerk bij haar missioneeringswerk in het Verre Oosten de felle oppositie heeft gewekt der godloozen. ,,De buitenlandsche missionarissen de vijanden der inboorlingen" is als hun devies geworden, hetwelk hun taktiek van bestrijding verraadt, even valsch als geschikt om de nationalistische gevoelens te prikkelen tot verzet en de betrokken regeeringen te bewegen zich radicaal schrap te zetten, tegen de missionarissen van welk land ook met de politiek van den afsluitboom, de politiek van het ,,Sperrgesetz".

Deze gevaren te vermijden of minstens tot het minimale terug te brengen is de inzet geweest der laatste missiepausen. Erkennend dat zij groeien zouden naarmate de missionarissen zich minder apostolisch zouden gedragen dan behartigend de belangen van hun verlaten vaderland, hebben Zij in Hun Encyclieken ernstig en zorgelijk gewaarschuwd tegen dien geest van nationalisme. Een dergelijk apostolaat veroordeelde Benedictus XV als : ,,een allerverderfelijkste pest, die alle liefdevuur voor de zielen in den verkondiger van het Evangelie uitdooft, en zijn eigen gezag meestal verzwakt" ; meer nog : die het missiewerk bij het volk in verdenking brengt. Onvermijdelijk wordt het dan tot nadeel en belemmering van den godsdienst, omdat men daarin den godsdienst gaat zien van een of anderen buitenlandschen staat ,,zoodat wie dezen godsdienst omhelst, zich onder het gezag en de hoede stelt van dien staat en aan eigen nationale aanspraken schijnt te verzaken". Het woord en de waarschuwingen der Pausen zijn niet vruchteloos gebleven. De oversten hebben gewaakt, dat hun gezondenen zich als missionarissen zoo gedroegen" dat iedereen zonder eenige aarzeling in hen dienaren ziet van dien godsdienst, welke àlle menschen omvat, die in geest en waarheid God aanbidden en daarom geen enkele natie vreemd is."

Al wijzen wij ook hierin alle pessimisme af, onwerkelijk zou het zijn deze gevaren totaal te negeeren. De ontwikkeling onzer huidige politiek in vele landen verbiedt dit. Te minder recht tot negeeren hebben wij, omdat ons die gevaren worden gesignaleerd vanuit Rome, waar als bij de bron van alle apostolaat wordt gewaakt met geest en hart over de kleine kudde, die de beloften van Christus kreeg over het rijk des Vaders.

Onze hoop rust op ons S.P.L., verwachtend dat zijn beschermelingen in ruimer getal de beschermers zullen worden van de Kerk als waarborg van de toekomst.

Als slot nemen wij graag een gedachte over van den grooten Franschen missie-historicus, Georges Goyau : ,,Hij moet grooter worden, ik kleiner : dit woord van den Dooper t.o.v. Christus zou t.o.v. den inlandschen Clerus het devies kunnen zijn van alle buitenlandsche Missionarissen".

Seminarie ,,Beekvliet", S. Michielsgestel.

C. VAN DIJCK, pr.




# NEDERLANDSCHE PRIESTERS NAAR KAAPLAND?

(1844)

Den laatsten tijd wordt onze aandacht wel tot Zuid-Afrika getrokken. Wij willen zwijgen over de feestelijkheden ter eere der „voortrekkers" in December 1938 georganiseerd, maar vernieuwen hier liever de gedachte aan het eeuwfeest der katholieke organisatie, welk eeuwfeest in de eerste helft van 1938 zoo luisterrijk werd gevierd onder den Apost. Delegaat, den Nederlander Z.H.E. Mgr. van Gijlswijk. Ook de Groot-Nederlandsche gedachte doet dat verre gebied bijna als een eigen missie beschouwen, vooral wijl er eens aan gedacht is geworden, ook Nederlandsche priesters daar te hulp te vragen. Hierover een enkele, en, gelooven wij, onbekende bijzonderheid.

De Kaapkolonie van ons land uit gesticht, was in 1796 door de Engelschen veroverd, in 1803 weer aan de Bataafsche Republiek gekomen, welke haar echter in 1806 voor goed verloor. De Republiek, verdraagzamer en scheutiger dan ons vroeger landsbestuur, voteerde in 1804 gelden voor den overtocht en het onderhoud van twee katholieke missionarissen. (*Bijdragen van het bisdom Haarlem* 52 blz. 300), aan wier arbeid de Engelschen in 1807 een einde maakten. Of dezen de vestiging van *Engelsche* katholieke priesters in Kaapland toelieten weten wij niet : zeker is, dat Kaapland in het begin der vorige eeuw zeer slecht van priesters was voorzien. Toen in 1832 bisschop Ullatorne op zijn doorreis Kaapstad bezocht, was er slechts één priester voor Zuid Afrika. [1])

Eertijds ressorteerde Kaapland's missiegebied onder den Ap. Vicaris van het ver afgelegen eiland Mauritius, doch in 1837 werd in de S. Andrieskerk te Dublin de Iersche Dominicaan Patrick Raymond Griffith gewijd tot eersten Ap. Vicaris van het Kaapgebied, waar hij 20 April 1838 voet aan wal zette. [2])

Een zestal jaren later nu vinden wij pogingen aangewend om een ernstiger begin te maken met de bekeering van onze landgenooten, de Boeren. Men

[1]) Misschien is hiermee bedoeld de Nederlandsche priester Wagenaar.

[2]) De verdere ontwikkeling dezer missie en haar verdeeling b.v. in 1847, vallen buiten ons bestek.

zag althans in, dat in dit punt meer gewicht gelegd moest worden op gelijktalige priesters: Vlamingen en of nog liever Nederlanders.

Het is ons echter niet duidelijk, van wien deze pogingen uitgingen. Nam de Ap. Vicaris het initiatief of ging het uit van een zekeren luitenant-kolonel Bind, die vroeger gezantschapssecretaris in Kaapland was geweest en thans (1844) te Brugge woonde?

Zeker is, dat de laatste in de lente van 1844 over een Vlaamschen priester gerapporteerd had aan den Ap. Vicaris en dat hij zijn pogingen (in opdracht?) verder doorzette.

Wij geven hier een brief, uit Kaapland ontvangen, met welke genoemde Bind tot het voeren van verdere onderhandelingen zich richtte aan pater von Held, Provinciaal der Redemptoristen. Dat schrijven, gepost Brugge 7 Sept. 1844, en den volgenden dag te Luik ontvangen, geven wij, om geen enkele kleine bijzonderheid over te slaan, in zijn geheel weer.

Den 19en Juni 1844 schreef dan Very Rev. Aidan.... (den naam konden we niet ontcijferen) als Vic. Generaal van Right Rev. Dr. Griffith, bisschop van Paleopolis en Vic. Ap. van Kaap de Goede Hoop, het volgende uit Georgetown:

„Na Paschen verliet de bisschop Kaapstad voor zijn visitatiereis. Hij was met mij verheugd over Uw brief, maar ontkende den brief te hebben ontvangen, waar gij op een Vlaamschen priester zinspeelt.

Tegelijkertijd machtigde hij mij om voor hem en in zijn dienst een missionaris op de volgende voorwaarden aan te nemen. Vooreerst moet hij bevredigende getuigschriften meebrengen en de dimissoriae van zijn bisschop of overste. En vervolgens moet hij tevreden zijn met zulk een bedrag te ontvangen (to live on such a stipend) als de Missie hem zal kunnen geven. De bisschop machtigt ook dien priester, zoo hij het reisgeld niet zou hebben, zich te wenden tot Very Rev. O'Connell van de S. Michael en S. Jan te Dublin, die hem het reisgeld van Lyon naar hier zal voorschieten en dit bedrag van de jaarlijksche toelage (aan de Missie?) zal afhouden. Zou de priester zelf de reis betalen, dan zal de bisschop hem, na aankomst te Kaapstad, deze som terug geven. U kunt hem inlichten over de eigenaardigheden van de Kaap-missie. De bisschop heeft beloofd, hem, bij zijn aankomst, naar mij (in Georgetown) te zenden, Twintig of dertig pond boven hetgeen hij (de bisschop) mij beloofd heeft vanwege de vrienden van het Oeuvre (Genootschap tot Voortplanting des geloofs) zijn voor ons beider onderhoud genoeg. Mijn groote zorg is, dat hij in het *Nederlandsch* preeke en bij gelegenheid tochten onder de *Boeren* make. Velen hunner in dit district zijn van Vlaamsche of Duitsche afkomst [1]), en sommigen zijn niet afkeerig van het katholicisme. Hij (de verwachte priester) moet zoo mogelijk een vlot prediker zijn, van middelsterk gestel en tevreden met gering tijdelijk loon. Zoodra hij hier is, is mijn bedoeling naar mijn eigen streek (standplaats?) terug te gaan. Wanneer, gelijk ik onder Gods zegen hoop, deze

---

[1]) Blijkbaar bedoelt de schrijver, zoo niet enkel dan toch goeddeels met die woorden (Noord) Nederlanders, daar hij ook spreekt van in het Nederlandsch preeken. — Bij den *Grooten Trek*, waren de Boeren voor ruim 52 % Nederlanders, 27 % Duitschers, 17 % Franschen en 4 % gemengd.

Missie slaagt, konden wij een andere (missiepost ?) in Worcester of Graaf Reynet aanpakken en elders in de voornaamste districten dezer kolonie Missies stichten, door *vlaamsche of nederlandsche priesters* bediend.

Ik zou graag weten of de missionaris, die komt, vóór het vertrek uit België een onderhoud kan hebben met een of twee anderen, die, zoo hij slaagt, hem ter geschikter tijd naar Z.-Afrika zouden willen volgen. De ondervinding van drie [1]) jaar onder de Boeren bevestigt me meer en meer in de meening, dat zij alleen aandacht zullen schenken aan missionarissen van hun eigen taal.

't Ligt voor de hand, dat het voor het welslagen der Missie van belang is, dat hij (de toekomstige missionaris) zich in verbinding stelle met een of ander liefdewerk (*institution*), dat men zeker wel in België vindt en dat arme Missies steunt met boeken, altaarbenoodigdheden enz. Alles van dien aard is zeer duur. Een boekerij zou voor hem van groot belang zijn.... Prentjes, die men in België niet schat, zijn hier bij de Boeren gezocht.

Gij, goede en dierbare vriend, waart de doopvader (sponsor) van dit kleine Town zooals het vroeger heette. Ik hoop, dat de voorzienigheid u ook heeft gekozen om het geloof te verbreiden. Ik weet, dat gij u moeite zult geven om aan een of ander van de goede Belgische geestelijkheid de nooden van deze Missie en vooral de behoefte aan goede, heilige priesters kenbaar te maken.

Vóór zijn vertrek beloofde mij de Bisschop dit te schrijven aan Rev. Andrew O'Connell en de noodige machtiging te geven voor het geld ingeval de missionaris niet zelf zijn overtocht kan betalen. Dr. Griffith bracht de laatste zes weken grootendeels hier in George met mij door. Hij wijdde de kleine kerk, gewijd aan S. Petrus en Paulus. De bouw (zonder altaar, preekstoel enz.) kostte 320 pond. Daar door de vrienden van het Oeuvre hier een huis verworven was, kwam hier een missiepost. Hij gaf me verlof, jaarlijks 75 pond voor eigen onderhoud en dat van het altaar te besteden : 't is voldoende en ik heb geen reden tot klagen.

De gemeente neemt steeds toe en hadde het gouvernement niet zes herbergen in dit dorp toegestaan, dan hadde ik over immoraliteit niet erg te klagen : de onmatigheid is hier een groote ramp geweest.

De laatste drie maanden heb ik 15 ongeloovigen of ketters in de Kerk opgenomen. Sinds ik hier kwam heb ik er meer dan 15 (65 ? onleesbaar) gedoopt, meestal volwassenen.

„George Town. Kaap de Goede Hoop, 19 Juni 1844".

***

Dit schrijven [2]), hetwelk Bind tegenover p. von Held gebruikte, toont dat genoemde luitenant-kolonel de verzorging van een goed deel der Missie aan de Redemptoristen (Vlaamsche, vooral Nederlandsche) wilde zien toevertrouwd, en dat men deze met de bekeering van hun stam- en landgenooten wilde belasten.

Het zal wel niet uit te maken zijn of Bind (zijn lastgevers ?) zich tot

---

[1]) 't Valt moeielijk te lezen of er staat *these* of *three*.

[2]) Te vinden in ons archief Brussel Classe II., sect. 3, serie 2.

de Redemptoristen wendde bij gebrek aan kennis van *andere* gegadigden of uit verlangen, den Nederlandschen tak der Kaapmissie te zien toevertrouwd aan een alom bekende Congregatie, die ook verder leden zou kunnen zenden. In ieder geval heeft men, een eeuw geleden, de jonge pas in 1831 naar België verplante Congregatie, wel met missie-aanzoeken bedacht. In 1849 vroeg de Aartsbisschop van Nicea, Nuntius te Parijs, of zij zich zou willen belasten met de Missie van Mgr. Ollifffe ,,Vicario Apostolico di Dacca nella India Orientali''. (Bengalen) [1]. Drie jaar eerder werden zij reeds zeer ernstig aangezocht voor onze Oost-Indiën : eene taak te zwaar o.a. met het oog op het te klein getal Nederlandsche paters [2]. Weer twee jaar eerder zeide Mgr. van Bommel (24 Febr. 1844) omtrent die zelfde Missie : (Ce jour (St. Mathieu) Mgr. de Curium sacra le nouveau Vicaire Apostolique de Batavia : Que ne pouvez-vous donner à celui-ci 4 ou 3 missionaires.'' [3])

De overstelpende arbeid in eigen land en de zorg, welke de Belgisch-Nederlandsche Provincie sinds 1841 had voor een tiental gebrekkig voorziene missiestaties in de Vereenigde Staten, waren oorzaak, dat die beden niet werden vervuld, evenmin als die voor Zuid-Afrika. Toch zullen die aanvragen een beter licht werpen op die kleine afdeeling der Congregatie, welke zeker, vooral na 1842, Nederlandsche leden telde, doch toen slechts één huis (Wittem 1836) op onzen Vaderlandschen bodem bezat.

Nijmegen. H. MOSMANS, C.ss.R.

---

[1]) *Ibidem.*

[2]) Zie *Historisch Tijdschrift* (Tilburg) 1936 blz. 158—167 en *Bijdragen. Gesch. Bisdom Haarlem* II blz. 180.

[3]) *Litterae Provincialium.* I (Archief C.ss.R. Brussel).



# MISSIEACTIE

## NEDERLAND

### TER ERNSTIGE OVERWEGING

De verschillende Diocesane Missiecomité's beijveren zich Parochiale missiecomité's op te richten.

In het vorig nummer hebben wij aangetoond, dat deze naast een verdieping en versterking ook een zeer gewenschte vereenvoudiging der missieactie brengen.

Het laatste zal iederen parochialen leider aantrekken. Dat het eerste : *verdieping* en *versterking*, broodnoodig is moge o.a. ook uit de volgende cijfers blijken.

De eenige graadmeter der parochiale missieactie is eigenlijk de financieele opbrengst der plaatselijke afdeelingen van de Pauselijke Genootschappen, en wel speciaal de opbrengst der contributies : want dit bedrag wijst op het aantal der *leden*, dat offert, en — naar wij durven vertrouwen — ook *regelmatig bidt* voor de missies.

Het topjaar der parochiale contributies is tot dusver voor alle drie de Pauselijke Genootschappen 1930. In dat jaar bedroegen de parochiale contributies in ronde cijfers :

| | | |
|---|---|---|
| voor de Voortplanting | f 286.200.— | (+ f 50.900.— aan giften) |
| voor de H. Kindsheid | f 167.000.— | (+ f 2.700.— aan giften) |
| voor S.P.L. | f 110.500.— | (+ f 251.000.— aan giften) enz. |
| Totaal | f 563.700.— | |

In het jaar 1938 waren deze cijfers :

| | | |
|---|---|---|
| voor de Voortplanting | f 248.700.— | (+ f 22.400.— aan giften en f 79.000.— v.d. Missiezondag) |
| voor de H. Kindsheid | f 148.100.— | (in dit bedrag zijn de giften inbegrepen) |
| voor S.P.L. | f 87.500.— | (+ f 73.300.— aan giften enz.) |
| | f 484.300.— | |

Over de geheele linie dus sterke daling. Dat 1936 en 1937 nòg slechter waren, geeft eenige troost, maar stemt nog lang niet tot voldoening.

't Is crisis ! zult ge zeggen : het is dus natuurlijk dat de ontvangsten achteruit zijn gegaan.

Ach, laat ons toch met deze dooddoener niet tevreden zijn !

In die 9 jaren is de katholieke bevolking met 15% toegenomen: en als dus de toch niet-al-te groote deelname der geloovigen althans gelijke tred had gehouden met de toename van hun aantal, dan had de opbrengst der parochiale contributies moeten zijn:

| | | | |
|---|---|---|---|
| voor de Voortplanting | f 286.200 | + 15% = ± | f 330.000.— |
| voor de H. Kindsheid | f 167.000 | + 15% = ± | f 192.000.— |
| voor S.P.L. | f 110.500 | + 15% = ± | f 127.000.— |
| Totaal | f 563.700 | | f 649.000.— |
| En zij is | | | f 484.300.— |
| wat aangeeft een *vermindering* van | | | f 164.700.— |

M.a.w. de Genootschappen brachten in 1938 op *drie-vierde* deel van hetgeen op grond van de deelname in 1930 mocht worden verwacht.

Misschien meent nu een of ander deze opmerking waardeloos te maken door er aan te herinneren dat de financieele draagkracht van ons volk wellicht nòg meer is verminderd.

Maar vergeet niet, dat onze Genootschappen hun leden in den regel niet aanwerven onder degenen, die ruimschoots deelden in de top-voordeelen van .25—'29 en die ook de zwaarste klappen hebben gekregen.

De groote schare der missieweldoeners vinden wij onder de menschen, die bescheiden eischen aan het leven stellen: en deze zijn niet zóóveel in middelen achteruitgegaan en.... evenmin in goeden wil verzwakt. De mogelijkheid regelmatig kleine bijdragen te geven, zooals de contributies per week of per maand vragen, is bij de overgroote meerderheid blijven bestaan.

Daarom is de „slechte tijd" geen *voldoende* verklaring van de inzinking: deze wijst m.i. ook op een *inzinking* van **onze** activiteit; van „onze" d.i. van de activiteit van directeuren en ijveraars.

De ijver om leden te winnen, en de volharding om ze te behouden en de toeleg om regelmatig de contributies te innen zijn niet wat zij konden zijn, wat zij moesten zijn.

Ik wil hier geen luchtkasteelen bouwen en daarom niet berekenen, wat het bedrag zou kunnen zijn als wij een algemeene deelname benaderden. Het bedrag zou zóó fantastisch schijnen, dat men moedeloos zou zeggen: „dat behalen wij toch niet!"

Een rustige beoordeeling van de feitelijke beteekenis van onze opbrengst in verband met het aantal onzer trouwe katholieken,

zegt al duidelijk genoeg: *wij kunnen en moeten veel meer doen.*

Elke gedoopte heeft krachtens zijn Doopsel door Jezus' liefdevolle regeling een zekeren plicht tot medewerking aan de uitbreiding van het Godsrijk.

Die plicht dringt des te sterker juist in de omstandigheden van het oogenblik, nu de oorlogs-ellende de wereld staat te ontwrichten, en de ontzaggelijke achterstand in de missioneering der wereld nog grooter dreigt te worden, niet alleen financieel maar nòg meer geestelijk!

De ouderen onder ons zullen zich nog herinneren hoe onder den vorigen oorlog 1914—1918 de nood der missies, door geweldig gebrek aan personeel en hulpmiddelen en door de moreele en economische ontreddering de geheele wereld, een ongehoorde omvang aannam.

Dat dreigt weer!

Reeds zijn tal van jonge missionarissen gemobiliseerd in de legers der *oorlogvoerenden*; vele andere, in dit geval Duitsche, zijn geïnterneerd; nog weer andere kunnen niet vertrekken. Opleidingsscholen van missionarissen worden ontvolkt. Financieele hulpbronnen worden verstopt of vloeien veel en veel trager.

In dien nood is versterking van gebed en offer een allereerste eisch.

En verhoogde financieele hulp — naar de mate van ons kunnen en de omvang van den nood — een dringende plicht.

De uitbreiding van het Godsrijk is toch wel waard, dat het ieder van ons iets **kost**! Dat wij *moeite* doen om veel te bidden, dat wij ons iets *ontzeggen* om veel te kunnen geven voor de missiën, dat wij ons *inspannen* om leden te werven en te behouden.

En ons bidden en offeren voor den vrede mag toch niet als eenige of hoofdzakelijke beweegreden hebben ons eigen belang („als *wij* maar gespaard blijven!!). Gods eer, het belang van het Godsrijk, het heil der zielen moet ook dáár de eerste en sterkste beweegreden zijn.

Daarom ook: is de oprichting van een parochiaal missie-comité *juist nu* van het allergrootst belang.

Voorschoten, Missiezondag 1939. TH. M. P. BEKKERS.

**Mgr. Huibers over den missieplicht der Priesters.** — Bij gelegenheid van de A. M. O. R. te Amsterdam hield de Priester-Missiebond in het bisdom Haarlem zijn tweejaarlijksche vergadering op Woensdag 4 October.

In den morgen werd door Mgr. Huibers in de St. Bonifaciuskerk een

Pontificale H. Mis opgedragen tot dankzegging bij het gouden jubilé van S. P. L., waaronder Mgr. Th. M. P. Bekkers, de nationale secretaris, een warmgestemde dankrede hield.

Om 12 uur begon de Priestervergadering, die door 126 priesters werd bezocht.

Daarbij hield de Bisschop, uit zijn pastoorsjaren nog bekend als een warm missievriend, een treffende toespraak.

Z. H. Excellentie ontwikkelde de volgende gedachten :

Elke Priester moet de Missie liefhebben, dit is een noodzakelijk uitvloeisel van zijn liefde tot de zielen. Ook in ons Bisdom is er nog zeer veel voor de zielen te doen en zijn er nog zeer vele bekeeringen te maken ; misschien zelfs zijn de bekeeringen in ons land moeilijker dan de bekeeringen in verschillende missie-landen : maar toch moet elke Priester zijn groote liefde en belangstelling blijven toonen voor de bekeering der heidenen. Dit moet hij doen door :

Ten eerste: Veel te bidden en te laten bidden voor de Missie. Dit is het allernoodzakelijkste, om den dauw der Goddelijke Genade te doen dalen over de ongeloovigen. Dit kan ook door iedereen gedaan worden, door rijk en arm, door geleerde en ongeletterde; het is daarenboven iets, dat geen bijzondere moeite kost, alleen veronderstelt het liefde en belangstelling voor de Missie. Dit gebed, ondersteund door het offer voor de Missie, moet de Priester den menschen, jong en oud, bijbrengen in den catechismus, in den biechtstoel, bij ziekenbezoek, in de kindermis enz., bovenal door dikwijls over de Missie te spreken op den preekstoel: niet één keer in het jaar b.v. op Missie-Zondag, maar geregeld moet hij naar aanleiding van de kerkelijke feesten en evangelie-verhalen, de missieliefde en belangstelling stimuleeren.

Hier ligt een bij uitstek priesterlijk werkterrein !

Ten tweede: Hij moet roepingen aankweeken, — niet alleen roepingen voor den diocesanen clerus — ; iedere priester is verplicht elke roeping, waarbij zijn raad wordt ingewonnen, objectief en goed te onderzoeken. En dan moet niet het geld beslissen, in welke richting hij zijn leiding zal geven.

Ten derde: Elke parochie moet ook ten volle medewerken om de financiën, voor de Missie zoo onmisbaar, bij elkander te brengen. Het geld aan de Missie gegeven verarmt de Parochie niet.

Dit heeft Mgr. zelf ondervonden, toen Hij pastoor was. Gods zegen rust op een Parochie, die veel voor de Missie doet. In onzen tijd mag die financiëele hulp zeker niet achterblijven, want de missiën ondervinden den terugslag van deze moeilijke tijden wellicht nog meer dan wij. Daarom heeft Mgr. opgericht het *Dioc. Missie-Bureau, dat tot taak heeft, de belangstelling voor de Missie in de parochies hooger op te voeren* ; dat is geen gemakkelijke taak, maar Mgr. doet een beroep op de volle medewerking van de Zeereerw. H.H. Pastoors. Hoeveel geld wordt er niet besteed voor den oorlog. Dat zijn allemaal offers voor den dood, wij brengen het leven, Christus ! Zouden wij daarom niet met vreugde offeren. De toestand der missies is hachelijk, maar wij moeten hopen tegen alle hoop in. IJvert daarom voor de Missies.

Wie geeft aan de Missies, zal ook in dezen tijd er nooit schade van ondervinden.

**De praktijk van de Parochiale Missiecomité's.** — Op de Priestervergadering van 4 October te Amsterdam hield prof. Feron een overtuigende rede over de noodzakelijkheid der Parochieele missiecomité's. De gronden waarop de noodzakelijkheid van een *algemeene* missieactie steunt door den spreker ontwikkeld, werden ook aangegeven in zijn bekende rede te Utrecht op 4 Jan. 1938 gehouden, en opgenomen in Het Missiewerk van Febr. 1938 (19e jrg. p. 170 en v.v.). Wij mogen daarnaar verwijzen.

De praktische uiteenzettingen van den spreker te Amsterdam waren echter van zooveel belang, dat wij deze hier laten volgen:

Limburg — aldus prof. F. — probeerde langs alle kanten, de medewerking voor de missie te vergrooten. School, jeugdbeweging, organisaties. Het nam zelfs de zorg voor een bepaald missiegebied op zich, om de missiezorg tot iets eigens te maken voor de menschen. Maar alles liep vast op de kern: de Parochie.

Men voelde het aan: er ontbreekt in de Parochie een instantie die den missiegeest voedt, de missieactie stimuleert: een Parochiaal Missie-Comité. Waar men in Limburg dit klaar kreeg, steeg de belangstelling met 100%.

De Parochies zijn volgens Gods bestel, de allereerste cel en kern van Gods Kerk.

Wat het Missiewerk betreft, is die kern echter niet altijd actief genoeg werkzaam.

De Pastoor is vaak overbelast evenals de Kapelaan. Om hun werk voor de missie te verlichten moet er een comité bestaan, gevormd uit leeken onder leiding van den Pastoor of een der Parochiale Geestelijken door den Pastoor gevolmachtigd. Men moet voor dit Comité menschen kiezen, die er werkelijk ijver voor voelen, tijd hebben en ook initiatief nemen; menschen vol verantwoordelijkheidsgevoel. De Pastoor moet hun kunnen zeggen: Ik vertrouw op U.

Hoe zoo'n Comité in te richten? De Pastoors hebben de grootst mogelijke vrijheid, hoeveel leeken zij zullen opnemen, hoe deze zullen werken enz. Met moet het echter niet oprichten om te kunnen zeggen, dat er zulk een comité in de Parochie bestaat, maar omdat men wil slagen. Anders zal wat blind geboren wordt, ook nooit zien. Dus men moet zorgen dat er **goede** leden zijn.

Daarom dient een der vooraanstaanden der Parochianen er ingehaald. De hoofd-zelateur of zelatrice, vertegenwoordigers van de school, van de jeugdbeweging, van de sociale organisaties behooren er meestentijds zitting in te nemen.

De Pastoor of zijn gevolmachtigde is rechtens voorzitter. Hij moet de leiding geven: Forma gregis.

Hoe moet men er mede werken?

Men moet beginnen, met de leden alleréérst kennis bij te brengen van de Missie. Die kennis is in het algemeen beneden peil. En ook hier blijft waar: Nil volitum nisi praecognitum. Kennis blijft de grondslag. Een goed boekje is hierover „Missie" uitgegeven door de missieclub van het Seminarie Haaren.

Vervolgens moet systematisch gewerkt worden : propagandistisch, aanwervend.

Propagandistisch. Blaadjes over de Missie moeten op tijd en regelmatig bezorgd worden : „Het Missiewerk" voor de intellectueelen, de „Annalen van de voortplanting des Geloofs", voor de gewone menschen. „De Kleine Apostel" voor de kinderen. „De Garde" voor de jongstudenten, „Vlugschriften van S.P.L.".

Gedachten propageeren op den preekstoel, in den biechtstoel, bij het catechismus-onderricht, aan het ziekbed. Multifariam multisque modis. Een maal per jaar een preek over de Missie, schept nog geen sfeer. En het laatste moet juist gebeuren.

Aanwervend. De aanwervingsactie moet systematisch geschieden : men moet zorgen te weten hoe er in de parochie wordt meegewerkt : een kaartsysteem aanleggen waardoor de lacunes openbaar worden : waaruit men ziet waar men nog niets voor de Missie doet.

Men zal dan b.v. tot de ontdekking komen, dat in sommige wijken van de Parochie slechts één van de Pauselijke Missie-Genootschappen is ingeburgerd met totale verwaarloozing van de andere twee. De Voortplanting des Geloofs moet op de eerste plaats komen : is dat niet zoo, welnu dan zorgen we voor nieuwe zelatricen. De opbouw dezer Pauselijke Genootschappen geeft een program voor jaren.

Het Parochiaal Missie-Comité moet ook missie-leven brengen in de Parochie : de Missie-Zondag, de Koloniale Missie-Week, een Par. Missie-avond (op zulk een avond geen geld vragen maar de Missie-gedachte propageeren), de Internationaale Bidweek (zeven dagen achtereen door een anderen Priester laten spreken over de Missie), vertrek en aankomst der Missionarissen e.d. zijn prachtige gelegenheden het Missie-meeleven te stuwen.

Deze punten omzetten tot werkelijke daden. Dus zorgen voor een goede preparatie en een goede nazorg.

Tenslotte moet men trachten alle groepen te bereiken : de school, de jeugdbeweging, de stand- en vakorganisaties enz.

Het beste is als deze groepen ook vertegenwoordigd zijn in het Parochiaal Missie-Comité.

Prof. C. van Dijk van St. Michiels-Gestel schreef een duidelijken en praktischen commentaar op den bisschoppelijk goedgekeurden Leidraad voor de Parochiale Missie-Comité's, waarin men buitengewoon veel zal vinden, om een opgericht comité ook daadkrachtig te maken.

Vooral wordt de belangstelling gevraagd voor de school. Onlangs is door den Priestermissiebond een boekje uitgegeven, samengesteld door de Roermondsche Onderwijzers-Missieclub „School en Missie", waarin de onderwijzers een massa practische gegevens aantreffen om de Missie-actie op school vruchtbaar te voeren.

De Missie-actie moet er nu in ! De Pauselijke Genootschappen moeten snel omhoog.

Er is een dubbele politiek in de Kerk :

De binnenlandsche : de Katholieke Actie ; de buitenlandsche : de Missie-

actie. Men moet in de parochie beide verzorgen, om de wereld te winnen en te behouden voor Christus.

Diegene, die de brochure van Prof. C. van Dijk, Pr. over de ,,Parochiale Missie-Comité's'' wenscht te ontvangen, gelieve naam en adres op te geven aan het Diocesaan Secretariaat van den P.M.B. De brochure wordt gratis toegezonden.

**Missie en School.** — De groote beteekenis van de school tot vorming van den missiegeest der kleinen, die latere grooten zullen zijn; de invloed ook op het huisgezin door een degelijke aankweeking om den missiegeest op de scholen, ontgaat wel niemand.

Om deze reden werd ook op de bekende bijeenkomst der leiders van den P.M.B. te Utrecht op 11 Jan. 1938 besloten dat een vruchtbaar contact met de school zou worden gezocht.

In de verschillende bisdommen is in die richting gewerkt. Een kostbaar hulpmiddel daarvoor deed de Roermondsche Onderwijzersmissieclub (Roerzicht 11, Roermond) ons aan de hand: een practische, door onderwijzers samengestelde handleiding, *hoe* de missiegedachte in *de* school, d.w.z. zoowel bij haar opvoedende als bij haar onderwijzende taak, *gemakkelijk* en *natuurlijk* kan worden gewekt en tot een ijverige medewerking kan worden omgezet.

Niet alleen aan de onderwijzers maar ook aan de priesters bevelen wij deze brochure krachtig aan, vooral aan hen, die iets met de school te maken hebben en eenigen invloed op de onderwijzers kunnen uitoefenen: de schoolbesturen, de godsdienstleeraars, de bisschoppelijke inspecteurs.

Het praktische boekje van 48 blz. is uitgegeven door den P.M.B., en verkrijgbaar bij het Nationaal-Secretariaat van den P.M.B. te Voorschoten tegen 15 cts. plus porto.

**Interseminariale Prijsvraag.** — Op de interseminariale prijsvraag (zie H. M. 19, blz. 230) zijn 22 antwoorden binnengekomen, waarvan sommige vrij omvangrijk zijn. Dr. H. Ahaus S.S.J., Dr. B. van Benthem O.P., Dr. A. Freytag S.V.D., Mgr. Prof. Dr. J. Hoogveld en Prof. Dr. Alph. Mulders hebben zich bereid verklaard een jury te vormen. De beoordeeling zal eenigen tijd in beslag nemen en de uitslag zal t.z.t., ook in dit tijdschrift, worden bekend gemaakt.

**A.M.O.R.** — Van 30 Sept. tot 8 Oct. 1939 werd te Amsterdam een groote missieweek gehouden, onder den zinrijken titel: Amstelodami Missionis Organisatio Renovata (A.M.O.R.), die er op gericht was het publiek een grootere kennis een dieper inzicht en daardoor ook een intenser belangstelling bij te brengen omtrent het karakter en de beteekenis van het missiewerk. De missieweek mag, ondanks de tijdsomstandigheden, geslaagd heeten.

**H. Kindsheid.** — Z. H. Exc. mgr. Hopmans heeft aan freule H. van Sasse van IJsselt op de meest eervolle wijze ontslag verleend als algemeene thesaurierster van het genootschap van de H. Kindsheid voor het Bisdom Breda en heeft in haar plaats benoemd mej. J. Stieger, Baronielaan 1, Breda.

**Directeur K. J. Westerkamp †.** — Den 17 Nov. 1939 is op 35-jarigen leeftijd overleden, die voor kort benoemd was tot directeur van het Haarlemsch diocesaan missiebureau te Katwijk a.d. Rijn. R.I.P.

**Missiehuis Gemert.** — Den 12en Oct. 1939 werd in het voormalig Teutonisch Kasteel het zilveren jubileum van de Gemertsche Communauteit der Congregatie van den H. Geest, bescheiden gevierd. De „Bode van den H. Geest" van Oct. l.l. was geheel aan dit zilveren feest gewijd.

**Witte Paters in Nederland.** — In Oct. 1939 was het een halve eeuw geleden, dat de Witte Paters in Nederland kwamen. De Oct.-aflevering van hun Annalen is vrijwel geheel aan dit heugelijk feit gewijd.

**Leerstoel voor zendingswetenschap.** — Den 13en Oct. 1939 werd aan de Vrije Universiteit te Amsterdam een leerstoel voor zendingswetenschap geïnaugureerd door den Heer Dr. J. N. Bavinck met een rede, getiteld: Christusprediking in de volkerenwereld. De nieuwbenoemde hoogleeraar vermeldde daarbij, dat aan de R. K. Universiteit te Nijmegen reeds in 1930 een dergelijke leerstoel was opgericht en begroette in het bijzonder diens titularis, prof. Dr. Alph. Mulders, die onder het talrijk gehoor aanwezig was.

## FRANKRIJK.

**Georges Goyau †.** — Den 25sten Oct. 1939 is op zijn buitengoed te Bernai (Normandië), in den ouderdom van 70 jaar, overleden de historicus en académicien Georges Goyau. Wij vermelden dit op deze plaats, omdat Georges Goyau zich ook zeer verdienstelijk heeft gemaakt voor de beoefening der missiegeschiedenis. We herinneren o.a. aan zijn vijf deeltjes: L'Eglise en Marche, welke, telkens na het verschijnen, in ons tijdschrift werden besproken.

## ITALIË.

**Radio-boodschap van Mgr. Costantini.** — Bij gelegenheid van den algemeenen Missiezondag heeft Z. H. Exc. Mgr. C. Costantini, Secretaris van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs en Voorzitter van het pauselijk missiegenootschap tot Voortplanting des Geloofs, zich in een radio-boodschap tot de wereld gericht, om het missiewerk, vooral in deze benarde tijden, te steunen.

**Conferentie van Mgr. Costantini.** — Den 19en Oct. 1939 heeft Z.H. Exc. Mgr. C. Costantini in de aula van de Gregoriana te Rome een conferentie gehouden, onder den suggestieven titel: Christus en Caesar in de missies.

**Wijding van Missiebisschoppen door Z. H. den Paus.** — Op het feest van Christus Koning heeft Z.H. Paus Pius XII in de St. Pieter te Rome twaalf nieuwbenoemde missiebisschoppen gewijd en daarbij een treffende homilie gehouden.

# MISSIEBERICHTEN

**Huidige Stand van het Missiewerk.** — Aan den vooravond van den „Werelmissie-Zondag" van 22 October, heeft de Congregatie van de Voortplanting des Geloofs enkele cijfers gepubliceerd over den stand van het missiewerk.

In de missiewereld zijn nu ongeveer 22 millioen katholieken. In de missie werken 21.226 missionarissen ,waarvan 7.011 inlandsche missionarissen. Er is dus slechts 1 priester op elke 64.000 ongeloovigen, daar tegenover de 22 millioen katholieken in de missielanden nog ruim één milliard heidenen staan en 260 millioen Mohammedanen. De priesters worden geholpen door 9.000 leekebroeders en 55.000 missiezusters, alsmede door 91.000 Catechisten en ongeveer 76.000 onderwijzers.

In het missiejaar 1938—1939 werden in totaal 450.000 menschen bekeerd, terwijl 3 millioen Catechumenen zich voorbereiden om het H. Doopsel te ontvangen.

Door het Pauselijk Liefdewerk van de Voortplanting des Geloofs werd in het afgeloopen boekjaar een som van bijna zes millioen gulden aan de missies geschonken. Door deze subsidie worden de missionarissen geholpen bij het onderhoud van : 45.571 scholen met 2.524.000 leerlingen, 800 hospitalen met 40.000 bedden, 3000 apotheken, waar ieder jaar aan 25 tot 30 millioen zieken hulp wordt verleend, 2000 weeshuizen met meer dan 115.000 weeskinderen, 450 tehuizen voor ouden van dagen met ongeveer 20.000 inwonenden, meer dan 100 melaatschenkolonies met ongeveer 15000 melaatschen en 374 seminaria met ongeveer 16000 inlandsche priesterstudenten.

**Het inheemsche Episcopaat in de missielanden.** — Volgens de gegevens van Agenzia Fides gepubliceerd bij de plechtige bisschopsconsecraties door den Paus op het feest van Christus-Koning, bestuurt het inheemsche episcopaat thans 45 kerkdistricten : 10 bisdommen, 22 apostolische vicariaten en 13 apostolische prefecturen.

Zij zijn over de volgende gebieden der Propaganda aldus verdeeld :

In Engelsch-Indië en Ceylon : 8 bisdommen van de 41 of *een vijfde* deel.

In Indochina : 3 apostolische vicariaten van de 24 of *een achtste* deel.

In China, Manchourije en Mongolië : 18 apostolische vicariaten en 10 prefecturen van de 145 missiedistricten of bijna *een vijfde* deel.

In Japan en Korea 2 bisdommen en 2 apostolische prefecturen van de 24 kerkdistricten of *een zesde* deel.

In Afrika thans ook 2 apostolische vicariaten en 1 prefectuur van de 147 districten. Hier is het percentage klein, maar.... het is ook een begin.

In Europa wordt ten slotte van de weinige missiegebieden, die er in het Noorden bestaan, één, n.l. Denemarken door een Deen bestuurd.

Bij deze opgave zijn niet meegeteld de inlandsche kerkvorsten, die onder de Congregatie der Oostersche kerk ressorteeren. In Engelsch Indië op de Malabarkust zijn er dit 6, die alle door inlanders worden bestuurd ; Engelsch-Indië kan dus eigenlijk worden gerekend op 47 bisdommen, waarvan er 14 of ruim *één vierde* door inlanders wordt bestuurd.

**Mgr. Mekkelholt, Ap. Vic. van Palembang.** — Den 11den Juli 1939 werd

de Apost. Prefectuur van Benkoelen verheven tot Apost. Vicariaat en tevens de naam gewijzigd in : Apost. Vicariaat van Palembang. De Apost. Prefect, Mgr. Dr. H. Mekkelholt S.C.J. werd benoemd tot eersten Apost. Vicaris. Op het feest van Christus Koning ontving hij in de St. Pieter te Rome, tegelijk met nog 11 andere Apost. Vicarissen, de bisschopswijding uit de handen van Z. H. Paus Pius XII.

**De eerste neger-bisschop in Centraal-Afrika.** — Mgr. Joseph Kiwanoeka, de eerste inlandsche bisschop uit Midden-Afrika, die op het feest van Christus-Koning door Z. H. Paus Pius XII tot bisschop werd gewijd, werd 11 Juni 1899 te Nakibare in Oeganda uit reeds Katholieke ouders geboren en ontving het H. Doopsel uit de handen van onzen landgenoot, den Z.E. pater Jos. Laane, die in 1894 in dit missiegebied aankwam en er nog steeds verblijft. Na zijn opleiding op het klein-seminarie te Boekalasa voltooide hij zijn studiën op het Groot-seminarie, dat de Witte Paters in 1902 begonnen en dat nu te Katigondo is gevestigd. Hij werd 26 Mei 1929 priester gewijd door den toenmaligen apostolischen vicaris Mgr. Streicher, nu sinds enkele jaren rustend, maar nog verblijvend te midden van zijn beminde zwarten.

Na enkele jaren zijn priesterlijk ambt onder zijn stamgenooten te hebben uitgeoefend, werd de jeugdige priester naar Rome ontboden, waar hij de studiën volgde aan het Angelicum, In 1932 behaalde hij den Doctorstitel in het Kerkelijk Recht met de vermelding „Magna cum laude" voor het proefschrift en „summa cum laude" voor de verdediging der stellingen. Na zijn studiën te Rome wenschte hij in te treden in het Noviciaat der Witte Paters te Algiers en twee jaar later verbond hij zich door n Eed aan deze Societeit. In Oeganda terug, wijdde hij zich aan het apostelwerk in den missiepost van Boejoeni. Begin 1939 werd hij benoemd tot professor aan het Groot-Seminarie te Katigondo en daar bereikte hem de benoeming tot Bisschop en Apost. Vicaris van Masaka. Mgr. Streicher, die hem tot priester had gewijd, vergezelde, op verlangen van den Heiligen Vader, den nieuwen Bisschop op zijn reis naar Rome en had het geluk als medeconsecrator aan de bisschopswijding deel te nemen.

**Nederlandsche Zusters in Finland.** — Op 18 October 1939 zijn van de Congregatie der Zusters van het Allerh. Hart van Jezus (Moederhuis Moerdijk) uit de Missie van Finland terug gekeerd : 9 Zusters van genoemde Congregatie, die werkzaam waren te Helsingfors en 5 van uit Viborg. Tot terugkeer der Zusters werd door het Bestuur der Congregatie besloten, in overleg met H.H. H.H. Exc. Mgr. A. F. Diepen en G. Cobben, in verband met den onzekeren politieken toestand in Finland. Op 19 October l.l. is nog één Zuster uit Helsingfors op Schiphol aangekomen, zodat nu nog slechts één Zuster, n.l. Zr. Sophia van Finse nationaliteit is achtergebleven. Deze Zuster is met een dertigtal kinderen, die niet naar familieleden konden terugkeeren, zich gaan vestigen op een grooten afstand van Helsingfors en zal daar, geholpen door eenige dames, het werk der Zusters eenigermate trachten voort te zetten. Daar de Congregatie van Moerdijk reeds sedert 1922 in Finland werkzaam is en daar, vooral in Helsingfors, reeds een flinke onderwijsinrichting, de eenige Katholieke van heel Finland, leidde, is het wel te hopen, dat de Zusters weer spoedig haar geliefd Missiewerk in Finland zullen kunnen hervatten.




## BOEKBESPREKING

Algermissen, Dr. Konrad. — *Konfessionskunde.* — Verlag Joseph Giesel, Hannover, 1939. — XVI und 890 Seiten in Groszoktav. — Geb. RM. 18.—.

Terwijl de *Symbolik* zich bepaalt tot de uiteenzetting van het onderscheid in de leer tusschen de verschillende christelijke belijdenissen, en wel op grond van haar eigen belijdenisgeschriften, behandelt de *Konfessionskunde* bovendien ook andere uitingen van kerkelijk leven, o.a. de uitwendige organisatie, den eeredienst, de godsvrucht, de uitbreiding enz.; zij beschouwt elke belijdenis als een levend geheel. Van de *Kirchenkunde* onderscheidt zich de Konfessionskunde hierdoor, dat zij niet slechts een beschrijvende uiteenzetting van de leer en de levensverrichtingen geeft, maar ook door een beschouwing van het innerlijk wezen der belijdenissen tot een kritische vergelijking komt. De Konfessionskunde behoort als uiteenzetting van de leer tot de systematische theologie, als beschrijving van het godsdienstig verleden en heden tot de historische theologie, en als vergelijking met en beoordeeling van de andere christelijke genootschappen tot de fundamenteele theologie.

Als nieuw vak van kunde, onderdeel van de veelomvattende theologie, dateert de Konfessionskunde pas uit lateren tijd. In 1892 begon Kattenbusch in zijn Lehrbuch der vergleichenden Konfessionskunde, een volledige uiteenzetting te geven van de leer en het leven der christelijke belijdenissen en sekten, maar bracht het niet verder dan den eersten band: Die orthodoxe anatolische Kirche. Ook de Symbolik van Loofs (1902), met konfessionskundlichen inslag, bleef onvoltooid. Meer omvattend, maar minder diep is het boek van Kalb, Kirchen und Sekten der Gegenwart, 2e Aufl. 1907. Op protestantsche zijde levert Mulert (1927; 2e Aufl. 1937) het eerst een betrekkelijk-volledige Konfessionskunde; op katholieke zijde was het Algermissen, die een boek, aanvankelijk getiteld: Christliche Sekten und Kirche Christi, in 1930 omgewerkt tot een Konfessionskunde, in het licht gaf. Nadat dit gunstig-ontvangen werk sedert 1933 was uitverkocht, ging de Sch., op veler verzoek, er toe over, zijn werk opnieuw te bewerken; hierbij werd het echter, zoowel in opzet als in uitvoering, een geheel nieuw boek, dat thans ter bespreking voor ons ligt.

In de eerste afdeeling (blz. 3—68) zet Schr. het wezen der Kerk van

Christus en het begrip van volkskerk, vrije kerk en sekte uiteen. De tweede afdeeling (blz. 69—454) is gewijd aan de organisatie, uitbreiding, geloofsleer en leven der Katholieke Kerk. De derde afdeeling (blz. 455—594) bespreekt het ontstaan en den tegenwoordigen toestand, de symbolische geschriften en de geloofsopvattingen, den eeredienst en de vroomheid der afgescheiden Oostersche kerken, alsmede de oudere nationale kerken in het Oosten. De vierde afdeeling (blz. 595—836) behandelt het Protestantisme en wel achtereenvolgens de oorzaken der zestiende-eeuwsche reformatie ; de geschiedenis en den tegenwoordigen toestand van het Protestantisme, van het Anglikanisme en van de voornaamste protestantsche sekten ; de protestantsche belijdenisboeken en leer, de ontwikkeling der protestantsche theologie, de zending en den beschavingsinvloed van het Protestantisme ; de vijfde afdeeling (blz. 837—862) beschrijft in 't kort de geschiedenis der hereeniging in en met het afgescheiden Oosten, alsook de hereenigingsstrevingen met en in het Protestantisme.

Bij alle wetenschappelijke zakelijkheid — elke afdeeling en de meeste hoofdstukken verwijzen uitvoerig naar bronnen en literatuur — boeit het omvangrijke boek door zijn ontzagwekkende eruditie, irenischen toon en bezadigd oordeel, waarbij niets van het katholieke standpunt wordt prijsgegeven. Wie zich zonder veel moeite wil oriënteeren omtrent de christelijke belijdenissen — en welke bedienaar van den godsdienst zou dat in een land met gemengde godsdienstige belijdenissen als het onze niet wenschen ? — is op deze eerste en tot dusver eenige katholieke Konfessionskunde vrijwel aangewezen. Een alphabetische inhoudsopgave verhoogt de praktische bruikbaarheid van dit encyclopaedisch werk, dat royaal en voornaam werd uitgegeven, zoowel wat formaat als wat typografische verzorging betreft. Het betrouwbare werk — kleinere onnauwkeurigheden zijn bij zoo'n ontzaglijke stof onvermijdelijk — mag in geen enkele bibliotheek, welke men op peil wenscht te houden, ontbreken.

Nijmegen. ALPH. MULDERS.

Walter, Dr. Gonsalvus — O. M. Cap. u.a. — *Gotteskampf auf gelber Erde.* Festgabe zum silbernen Bischofsjubiläum Sr. Excellenz Salvator Petrus Wallezer O.M.Cap., dargereicht von seinen Missionaren. — Ferdinand Schöningh, Paderborn, 1938. — 394 S. — Geb. 4.80 RM.

Met bewondering neemt men dit rijk-geïllustreerd en keurig-uitgegeven boek in de hand en met dankbaarheid legt men het neer. De samenstellers ervan dienen zich bescheiden aan, niet als geleerden, noch als schrijvers, maar als missionarissen en wel Capucijnen uit het Apost. Vicariaat van Tsinchow (Tienshui-Kansoe). De medewerkers en ook enkele medewerksters, Dienaressen van den H. Geest, aan dit boek over de missie van Zuid-Kansoe in China, die geen model bezaten, waarop zij zich konden inspireeren, behandelden dan ook hun afzonderlijke onderwerpen naar eigen opvatting en inzicht. En het resultaat van deze vrije behandeling werd een reeks beschouwingen, waarin genoemde missie ons geschetst wordt, niet alleen

zooals zij is, maar ook zooals zij behoorde te zijn. De bijzondere aantrekkelijkheid van dit boek ligt hierin, dat het vol feiten en tevens vol vraagstukken zit. Het missiewerk in Zuid-Kansoe wordt ons geschilderd als een strijd met al het onzekere van vooruit- en achteruitgang, met succes en tegenslag op afzonderlijke punten, maar met triomfen van het Godsleger in zijn geheel; en zoo blijkt, dat het missiewerk, zooals de titel aanduidt, een strijd van God is.

Dit waardevolle boek biedt echter veel meer dan de geschiedenis der missie in Zuid-Kansoe, hoe interessant deze ook zij. Een heele reeks hoofdstukken onderricht ons over het schoolwezen en de beoefeniug der caritas als belangrijke missiemiddelen; andere schetsen de beteekenis van de missiezusters en missiebroeders, katechisten en dienaren, terwijl, zooals van zelf spreekt, de inheemsche geestelijkheid en de missiearts niet vergeten worden. Nog lezen we over missie en economie, over China van politiek standpunt beschouwd, over missie en moederland enz. Vooral echter trekt het uitvoerig artikel van p. Amadeus Strittmatter over ,,Mission und Chinesische Geisteskultur" (blz. 80—141) bijzonder de aandacht; achtereenvolgens komen taal en schrift, literatuur, hooger onderwijs, wereldbeschouwing, ethiek, eeredienst en kunst ter sprake op een wijze, die zelfs ter zake kundigen nog wel een en ander zal leeren. Van de meeste der 32 gevariëerde hoofdstukken geldt trouwens, dat de behandeling den man van de praktijk verraadt, die met zijn onderwerp vertrouwd is en het niet noodig oordeelt, wetenschappelijk apparaat aan te brengen.

De laatste regel van het voorwoord schijnt ons de verklaring te geven, hoe dit aanbevelens- en navolgenswaardig boek tegen zoo'n luttel bedrag kon beschikbaar worden gesteld: ,,Diese Druckschrift überreichen wir in Dankbarkeit den Freunden und Wohltätern des Missionswerkes".

Nijmegen. ALPH. MULDERS.

Bergema, H. — *De Boom des levens in Schrift en Historie.* Hilversum, J. Schipper Jr. 1938. — 681 bldz. + 127 platen. f 5.90.

De ondertitel van deze dissertatie voor de Vrije Universiteit luidt: Bijdrage tot een onderzoek naar de verhouding van schriftopenbaring en traditie betreffende den Boom des Levens, binnen het kader der Oud-Testamentische wetenschap. Deze ondertitel bedoelt enige beperking te geven aan de anders onoverzienbare stof. Het eerste hoofdstuk, dat tegelijk een inleiding wil zijn, draagt tot titel ,,Over het vraagstuk van de ethnografische en godsdiensthistorische parallellen." In werkelijkheid omvat het veel meer en veel minder. Veel meer, omdat niet alleen een overzicht geboden wordt van alle godsdiensthistorische scholen, de verhouding van schriftopenbaring en pseudoreligie, schriftgezag en wetenschap besproken wordt, maar ook veel minder, omdat alleen de verhouding van Java tot Sumer of als men wil de uitgestrektheid van de Austrische beschavingskring en zijn samenhang met Sumer en Akkad besproken wordt naar aanleiding van Wrkodara, Gilgameš en Sajid Anwar. Het ontgaat me volkomen, hoe dit hoofdstuk samenhangt met de rest van het boek, waar van Java en de Javaanse literatuur of austri-

sche sprookjes en mythen niet meer gesproken wordt. De schrijver is het zeer interessante probleem, dat hij hier stelt, volkomen uit het oog verloren, om er pas in een aanhangsel, een rondschrijven aan indische zendelingen, missionarissen en ambtenaren op terug te komen. Het tweede hoofdstuk behandelt den boom des levens in de H. Schrift. B. gaat de teksten na, waarin rechtstreeks over den boom des levens wordt gesproken, om vervolgens de historische entourage te behandelen, zoals het paradijs, den boom der kennis van goed en kwaad, de slang, de kerubim en het vlammend zwaard. Een behandeling, die zeer goed te verdedigen valt. Het is daarom des te vreemder, dat we in de reeks van twaalf excursussen, die achter in het boek staan, weer opnieuw gehandeld vinden over den boom der kennis van goed en kwaad, de paradijsslang en de Kerubim en het vlammende zwaard. Evenzo vindt de 3de paragr. van dit hoofdstuk „de betekenis van den boom des levens in het paradijsverhaal" zijn pendant in excursus VIII over de letterlijke verklaring van den boom des levens in vroegere en lateren tijd. In heel dit hoofdstuk, zoals in heel het overige boek citeert B. een uitgebreide literatuur, maar de positieve uitleg van de tekst der H. Schrift brengt een zekere ontgoocheling, daar ze niet uitgaat boven algemeenheden. In excursus III vindt men iets over bronnensplitsing en reconstructies van het paradijsverhaal in Gen. 2 en 3, waar B. in hoofdstuk II natuurlijk reeds herhaaldelijk over heeft moeten spreken. In hoofdstuk III, dat de titel draagt „de boom des levens in de Historie" komen achtereenvolgens de Joodse, oud-christelijke en Mohammedaanse opvattingen, en het sumerische, het babylonisch-assyrische, het egyptische en het perzische materiaal ter sprake. Ook hier weer een overvloed van stof, met een overstelpende maat van literatuur, die hier min of meer gerechtvaardigd is, doordat de auteur bij de laatste vier groepen op vertalingen en werken van anderen was aangewezen. Over het algemeen staat de schrijver afwijzend tegenover ontlening door de bijbel. Een enkele maal houdt hij de mogelijkheid open, dat in die mythen en legenden oud-openbaringsgoed verscholen zit om de overeenkomst met de bijbel. Een vierde hoofdstuk over de eventuele indirecte gegevens in de H. Schrift betreffende de boom des levens en een twaalftal excursussen met een bijlage en een groot aantal afbeeldingen sluiten het boek. Men moet eerbied hebben voor de ijver en werkkracht van Dr. Bergema. Dat het boek niet onder alle opzichten bevredigt komt behalve van het overstelpende hoeveelheid materiaal, waardoor een dieper doordringen en een wat logischer rangschikking misschien belemmerd werden, vooral van een zekere tweeslachtigheid, die het boek aankleeft. Het eerste hoofdstuk, tezamen met de bijlage, waarvan we boven reeds spraken, die een verzoek bevat aan belangstellenden om inlichtingen te verschaffen over mogelijke „tradities in hun ressort in omloop omtrent de boom des levens," geven misschien de oplossing. In het eerste hoofdstuk blz. 24 heeft B. het zeer interessante probleem opgemerkt en aldus geformuleerd: Is het niet mogelijk, dat op Java oude tradities zijn bewaard gebleven, die niet aan de Hindoe-literatuur of aan de mohammedaanse legenden zijn ontleend, maar in rechtstreekse relatie staan met de oude literatuur van Mesopotamië of met een beschaving, die zowel aan de oud-indonesische als aan die van Sumer en Akkad ten grondslag gelegen

heeft. Men krijgt nu de indruk, dat hij tot oplossing van dat probleem materiaal heeft willen verzamelen, maar de personen tot wie hij zich gericht heeft, hem niet naar wens hebben kunnen of willen helpen. Daardoor gedwongen, heeft hij zich op ander, op bijbels, terrein moeten begeven. Misschien echter was het ook een eis van de theologische faculteit om de bijbel in zijn studie te betrekken. Onwillekeurig zoekt men een verklaring voor de tweeslachtigheid van het boek. Mocht onze eerste veronderstelling waar zijn, dan is het te hopen, dat Dr. B. zijn plan niet opgeeft, maar zijn scherp gesteld probleem ook methodisch zal uitwerken. Het is te hopen, dat onze missionarissen hem daarbij naar best vermogen helpen door de vragenlijst zo nauwkeurig mogelijk te beantwoorden. Dat zou een belangrijke bijdrage zijn tot kennis van de oorsprong der oud-javaanse beschaving.

Nijmegen. P. JOS. COOLS, O.P.

Modaelli, P. Maris E. Dott. — Miss. Ap. — *L'India*. — Pontificio Instituto Missioni Estere, Milano 1937. — 435 p.

Deze Italiaansche studie beschouwt Voor-Indië, dat minder een land dan een werelddeel is, vooral uit missionarisch oogpunt. Hieraan doet de sch. echter, terecht, in een eerste gedeelte (blz. 13—223) een beschrijving van land en volk voorafgaan. Achtereenvolgens bespreekt hij eenige geographische en economische aspecten (hfdst. 1), den toestand van het volk (hfdst. 2), de verschillende dialecten (hfdst. 3), de geschiedenis van het land (hfdst. 4), de nationalistische beweging (hfdst. 5), de verschillende godsdiensten (hfdst. 6), de literatuur en de kunst (hfdst. 7).

Het tweede gedeelte (blz. 225—409), geeft vooreerst de geschiedenis der missioneering in Voor-Indië, verdeeld over drie hoofdstukken : vanaf de Apostelen tot aan de Nestorianen ; vanaf 700 tot aan den H. Franciscus Xaverius ; vanaf den H. Franciscus Xaverius tot de organisatie der kerkelijke hiërarchie (1542—1886). Het vierde hoofdstuk behandelt den tegenwoordigen toestand der missiegebieden, ingedeeld volgens de missioneerende Orden en Congregaties. Het vijfde hoofdstuk deelt iets mede over het protestantsch zendingswerk, hetwelk veel stoffelijken steun ontvangt. Het zesde hoofdstuk bespreekt de methoden van missioneering in de verschillende tijdperken, waarna nog een korte beschouwing wordt gewijd aan de medehelpers der missionarissen en licht en donker van den tegenwoordigen missietoestand wordt geschetst. De schrijver, die als missionaris hiervan op de hoogte moet worden geacht, houdt een vurig pleidooi voor de aanwending der missiemiddelen met maatschappelijken inslag, zooals onderwijs en caritas ; hij beveelt den missionarissen de bestudeering en toepassing der sociale encyclieken aan.

Enkele bibliographische gegevens, alsmede een analytische inhoudsopgave besluiten dit werk, dat een goed overzicht biedt over het missiewerk in Voor-Indië.

Nijmegen. A. M.

# MISSIEPERSONEEL Vertrokken:

**Assumptionisten.** Vic. Beni: *Pr.* Leo Leurink en *Br.* Clemens Leurink, 17 Oct. 1939.
— Brazilië: *Prs.* Ewald Berg, Ambrosius Kox en Hubertus v. d. Linden, Nov. 1939.
**Augustijnen.** Bolivia: *Pr.* Wigbert van Zuylekom, 4 Nov. 1939.
**Capucijnen.** Vic. Pontianak. *Pr.* Lud. Boddeke, 24 Nov. '39.
— Vic. Padang. *Prs.* Reginaldus Bleys, en Ubaldus Essers, 24 Nov. '39.
**Dominicanen.** Porto-Rico: *Prs.* G. S. van der Haagen, M. W. Teurlings en R. J. Poelen, 11 Sept. 1939.
— Curaêao: *Prs.* R. J. Weenink, M. W. Möhlmann en V. P. Brenneker, 11 Sept. 1939.
**Gezelschap Godd. Woord.** Vic. Kleine Soenda eil.: *Prs.* J. Kersten (2e keer), N. Bot, M. Gerrits, J. Karsten, P. Korver, T. Rozing, L. van Vliet en *Br.* Benedictus L. de Prie (2e keer), 25 Oct. 1939. *Pr.* J. Smit Volendam (2e keer). 15 Nov. 1939.
**Jezuieten.** Vic. Batavia: *Prs.* C. Doumen en W. Krause van Eeden, 4 Sept. 1939; *Pr.* Hub. de Kuyper (3e keer), Nov. 1939.
**Kruisheeren.** Vic. Bondo: *Pr.* J. Wagemans 18 Nov. 1939.
— Pref. Bandoeng: *Pr.* A. Piets, (2e keer) 16 Nov. 1939.
**Maristen.** Vic. Nieuw-Caledonië: *Pr.* Theod. Zimmerman, 27 Sept. 1939.
**Mill-Hill.** Vic. Boven Nijl: *Prs.* W. Eygenraam, J. Vaneman, H. Scholten, E. Stockman, P. Wagenaar en *Brs.* Laurentius Jansen, Bavo de Zeeuw, 20 Sept. 1939.
— Vic. Kisumu: *Prs.* J. Molenaar, L. op de Weegh en F. van Dongen, 20 Sept. 1939.
— Bisd. Nellore: *Prs.* G. Bisschop en J. Lodenstijn, 5 Oct. 1939.
— Pref. Brit. Nrd. Borneo: *Pr.* P. de Wit, 10 Oct. 1939.
— Pref. Sarawak: *Prs.* J. Dekker, A. Mak en W. Smit, 10 Oct. 1939.
— Pref. Buea: *Pr.* G. Gussenhoven, 10 Oct. 1939.
— Pref. Basankusu: *Prs.* C. Castricum, J. van Kesteren, M. Wartenberg, S. Smit en G. van Leeuwen, 18 Nov. 1939; *Pr.* J. A. Swildens, 2 Dec. 1939.
— Philippijnen. *Fr.* Paul Jansen, Nov. 1939.
**Mission. v. d. H. Familie.** Vic. Batavia: *Prs.* A. Verlaan, Fr. Iven en A. de Koning, 4 Sept. 1939.
— Pref. Bandjermasin: *Prs.* M. Schellekens, C. v. d. Hoogte en Fr. v. d. Linden, 4 Sept. 1939.
**Norbertijnen.** Pref. Jubbulpore: *Pr.* A. W. van Oosterhout (2e keer), 13 Oct. 1939.
**Passionisten.** Bisd. Nicopolis: *Br.* Franciscus Willems, 18 Oct. 1939.
**Paters v. d. H. Geest.** Vic. Bagamoyo: *Prs.* G. v. d. Veer, W. van den Eeden, P. Reumers, A. de Laat en *Br.* Revocatus van der Elst, 27 Oct. '39.
— Pref. Coebango: *Prs.* P. Strous, M. van Koolwijk, J. Compen en M. Geurts, 27 Oct. 1939.
**Paters v. d. H.H. Harten.** Vic. Hawai-eil.: *Prs.* Philippus Blom, Alphonsus Bouwmeester en Petrus van Megen, 15 Oct. 1939.
**Priesters v. h. H. Hart.** Argentinië: *Pr.* J. v. d. Burg en *Br.* Vianney Rommers, 31 Oct. 1939.
**Redemptoristen.** Vic. Suriname: *Prs.* Th. Lambers, Ant. Donicie, Petr. van Oss, Jac. Fyndall en *Brs.* Petr. Fredericus Franken, Matth. Majella Koelemij en Herm. Sylvester van Straalen, 12 Sept. 1939.
— Brazilië: *Prs.* Petrus Rutten (3e keer), Petrus Strijbosch (3e keer) en *Br.* Martinus Wilh. v. d. Eynden (2e keer), 15 Dec. 1939.
**Scheutisten.** Vic. Lisala: *Brs.* Bernard van Berkel en Gerard Kuypers, Oct. 1939.
**Witte Paters.** Vic. Tanganyika: *Prs.* S. Jongerius en A. Raaymakers, en J. Jansen, Nov. 1939.
**Broeders Christ. Scholen, Baarle Nassau.** Vic. Leopoldstad: *Br.* Achiel W. Willems (2e keer), Oct. 1939.

**Broeders v. O.L.V. v. Lourdes, Dongen.** Vic. Batavia: *Brs.* Jozef (2e keer), Everdinus en Nereus, Nov. 1939.
**Broeders van Liefde, Eindhoven.** Pref. Poerwokerto: *Brs.* Corvinus v. d. Bosch (2e k.), Theodefr. M. Zoontjens en Aderitus J. Naninck, Nov. '39.
**Broeders van Oudenbosch.** — Vic. Batavia: *Br.* Joan. Cantius Jansen, 4 Sept. 1939.
**Fraters van O. L. Vrouw, Tilburg.** Vic. Menado: *frs.* Alex van Aalst en Ranulfo Schippers, 4 Aug. 1939.
**Broeders v. O.L.V. v. VII smarten, Voorhout.** Vic. Yungpingfu: *Br.* Frumentius (2e keer), Nov. 1939.
**Zrs. O. L. Vrouw, Amersfoort.** Vic. Malang: *Zrs.* M. Ludgera M. A. Hamprink, Editha A. M. Kamper, Arsenio A. van Baarsen, Antonine J. M. Terhorst en Mediatrice J. M. Wilbrink, 4 Sept. 1939.
**Zrs. St. Franc. Xav., Bussum.** Vic. Noorwegen: *Zrs.* Placida Pot en Lodovica van Asseldonk (beiden 2e keer), 1 Oct. 1939; *Zrs.* Antonia Wieldraaier, Elisabeth van Nerum, Josephine Berghaerts en Maria Jeuken, 6 Oct. 1939.
**Zrs. Franc. van St. Elisabeth, Breda.** Vic. Padang: *Zrs.* M. Claudia A. M. de Man en M. Beatrix C. G. Schoon, Oct. 1939.
**Zrs. Dochters der Liefde, Nuth.** Pref. Soerabaia: *Zrs.* Genoveva van Bladel en Rafaël Jansen, 13 Sept. 1939.
**Zrs. Ongesch. Carmelitessen, Nijmegen.** Pref. Bandoeng - *Zrs.* Margaretha M. Streng, Stephana Goedemont, Johanna Coenders, Elia v. d. Eerden, Paula van Bilsen, Immaculata Ruygendijk, Ancilla Hofman en Redempta Bastiaansen, Oct. 1939.
**Zrs. Dochters der Wijsheid, Schimmert.** Vic. Denemarken: *Zrs.* M. Wilhelmina A. Bauwens en Eduarda H. Peters, Febr. 1939.
— Vic. Lisala (Congo): *Zr.* Anna Louisa E. Vossen, Oct. 1939.
**Zrs. Dominicanessen, Voorschoten.** Vic. Curaçao: *Zrs.* Emiliana Verhoeven (2e keer) en Angèle van Hooff, 26 Sept. 1939.

**Teruggekeerd:**

**Capucijnen.** Vic. Pontianak. *Br.* Trudo Vermeulen, 28 Oct. '39.
**Gezelschap Godd. Woord.** Vic. Kl. Soenda eil.: *Pr.* M. v. d. Leur, Oct. 1939. *Pr.* Th. Thoolen, Nov. 1939.
**Mill Hill:** Vic. Kisumu: *Br.* Vincent, Aug. 1939.
**Missionarissen v. d. H. Familie.** Pref. Bandjermasin: *Pr.* J. Groen, Nov. 1939.
**Missionarissen v/h. H. Hart.** Vic. Ned. Nieuw Guinea: *Prs.* J. Zegers en Jac. Bus, 21 Sept. 1939.
**Paters v. d. H.H. Harten.** Pref. Bangka en Billiton: *Pr.* Marcellinus van Soest, 25 Oct. 1939.
**Priesters v. h. H. Hart.** Vic. Palembang: Z. Hoogw. Exc. Mgr. Dr. H. M. Mekkelholt, Oct. 1939.
**Scheutisten.** Vic. Lisala: *Brs.* Petrus Hoeben en Willem Pluym, Oct. '39.
**Broeders van Oudenbosch.** Vic. Batavia: *Br.* Conradus v. d. Meer, Aug. 1939.
**Kruisvaarders van St. Jan, Rijswijk.** Vic. Curaçao: *Br.* J. P. Essen (benoemd tot Algemeen Overste), 6 Oct. 1939.
**Fraters van O. L. Vrouw, Tilburg.** Vic. Menado: *fr.* Edmond Grauwmans, 3 Aug. 1939.
**Fraters O. L. Vr. H. Hart, Utrecht.** Vic. Malang: *frs.* M. Godefridus M. Klitsie en M. Ludovicus J. Nettelder, Sept. 1939.
**Zrs. St. Franc. Xav. Bussum.** Vic. Noorwegen: *Zr.* Theodora Dijkstra, 2 Oct. 1939.

**Overleden:**

**Broeders O. L. Vr. van Lourdes, Dongen.** Vic. Batavia: *Br.* Gerbrand Joh. Dijkstra, geboren 1914, missie 1934, overleden 15 Aug. 1939.
**Zrs. Francisc. Gasthuis, Breda.** Vic. Curaçao: *Zr.* Oda Elis. Meis, geboren 1861, missie sedert 1891, overleden 24 Aug. 1939.

# INHOUDSOPGAVE
# VAN DEN TWINTIGSTEN JAARGANG

ARTIKELEN. Blz.



KLEINERE BIJDRAGEN.

MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND.





BOEKBESPREKING.



---

IMPRIMATUR.

Gestel St. Michaelis, die 29 Nov. 1939. J. C. VAN OVERBEEK a.h.d.